

147915

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

147915

**HOLDİNGLERDE
KONSOLİDE FON AKIM TABLOLARININ
DÜZENLENMESİ VE BİR UYGULAMA**

(DOKTORA TEZİ)

Danışman

Prof.Dr.Ümit GÜCENME

AYLİN POROY

BURSA 2004

HOLDİNGLERDE KONSOLİDE FON AKIM TABLOLARININ DÜZENLENMESİ VE BİR UYGULAMA

ÖZET

Bu tez çalışmasında, holdingler için konsolide fon akım tablolarının (konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosu) hazırlanması ele alınmaktadır. Konsolide fon akım tabloları, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunda yer almayan bilgileri içermektedir. Bu yüzden bu tabloların holdingler için kullanımı oldukça önemlidir. Holding yöneticileri, holdingin fon akımlarını konsolide fon akım tablosundan; nakit akımlarını ise konsolide nakit akım tablosundan izleyebilmektedirler. Konsolide fon akım ve nakit akım bilgileri, yöneticilerin holding hakkında rasyonel kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Holdinglerde düzenlenecek olan konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosu, birden fazla işletmenin fon ve nakit akımlarını içermesi açısından stratejik bir öneme sahip olmaktadır. Bu tabloların düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, ortaklıklar arasındaki fon ve nakit akımının bu tablolarda yer almamasını sağlamaktır. Bunun için de, konsolide fon akım tablolarının, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer konsolide veriler kullanılarak hazırlanması gerekmektedir. Böylece, konsolide fon akım tablolarında ortaklıklar arası fon ve nakit akımları yer almayacaktır. Ülkemizdeki muhasebe uygulamaları düzenlemelerinde konsolide fon akım tablolarının nasıl hazırlanacağına ilişkin bir yöntem yer almamaktadır. Çalışmada, konsolide mali tablolar ile ilgili ülkemizdeki mevcut düzenlemeler ve uluslararası alanda konuyla ilgili uygulamalar gözönüne alınarak, holdingler için konsolide fon akım tablolarının düzenlenmesi konusu incelenmiştir.

Anahtar kelimeler : holdingler, konsolidasyon, konsolide fon akım tablosu, konsolide nakit akım tablosu

PREPARATION OF CONSOLIDATED STATEMENTS OF FUNDS FLOW IN HOLDING COMPANIES

ABSTRACT

In this thesis study, consolidated statements of funds flow (consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flows) are discussed. Consolidated statements of funds flow include data that are not available in consolidated balance sheet and consolidated statement of income. For this reason, the usage of these statements is very important for holding companies. The managers can follow the fund flow and the cash flow of the holding company respectively from consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flow. Consolidated funds flow and cash flow information help to the managers for making their rational decisions for the holding company. Consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flow have strategic importance, because they include fund and cash flows of more than one company. The most important point in preparation of these statements is to provide excluding of the fund and cash flows among the companies. For this reason, consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flow should be prepared in the light of consolidated balance sheet, consolidated statement of income and other consolidated data. So, the fund and cash flows among companies will not take place in the consolidated statements of funds flow. As of today, there is not any method for the preparation of consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flows in accounting practices in our country. In this study the preparation of consolidated statement of funds flow and consolidated statement of cash flows is examined in the sense of current regulations in our country and practices in the international area.

Key words : Holding company, consolidation, consolidated statement of funds flow, consolidated statement of cash flow

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER VE TABLOLAR.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HOLDİNG KAVRAMI VE KONSOLİDE MALİ TABLOLAR

1. Holding Kavramı.....	5
1.1.Holdingin Tanımı.....	5
1.2.Holdingin Üstün Yönleri ve Sakıncalı Yönleri.....	9
1.3. Holding Türleri.....	13
1.3.1. Dolaysız Holdingler.....	13
1.3.2. Dolaylı Holdingler.....	14
1.3.3. Karşılıklı İlişkili Holdingler.....	16
2. Konsolide Mali Tablolar.....	17
2.1. Konsolide Mali Tabloların Yararları ve Sınırlamaları.....	20
2.2. Konsolide Mali Tablolar ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler.....	22
2.2.1.Uluslararası Düzenlemeler.....	22
2.2.2.Ulusal Düzenlemeler.....	24
2.3. Konsolidasyon Tekniği.....	27
2.4. Konsolidasyon Teorisi.....	30
3.Bağlı Ortaklıkların Konsolidasyonu.....	32
3.1.Konsolide Bilançonun Düzenlenmesi.....	35
3.1.1. Bağlı Ortaklığın Özsermayesinin Eliminasyonu.....	37

3.1.1.1. Edinim Tarihindeki Tutarlara Göre Eliminasyon	38
3.1.1.2. Edinim Tarihinden Sonraki Tutarlara Göre Eliminasyon.	42
3.1.1.3. Şerefiyenin İtfası.	47
3.1.1.4. Bağlı Ortaklığın Bilançosunun Makul Değere Göre Değerlenmesi.	52
3.1.1.5. Aşağıya İtme Muhasebesi (Push Down Accounting)	62
3.1.2. Topluluk İçi Dönen ve Duran Varlık Alım-Satım İşlemlerinin Eliminasyonu.	66
3.1.2.1. Stokların Topluluk İçi Alım-Satımı.	68
3.1.2.2. Amortismanına Tabi Olmayan Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı.	73
3.1.2.3. Amortismanına Tabi Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı.	75
3.1.3. Topluluk İçi Alacak ve Borç İlişkilerinin Eliminasyonu.	79
3.2. Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi.	80
4. Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıkların Konsolidasyonu.	81
5. Konsolide Bilanço ve Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin Örnek.	88

İKİNCİ BÖLÜM

KONSOLİDE FON AKIM TABLOLARI

1. Fon Akım Tabloları.	103
1.1. Ülkemizdeki Mevzuata Göre Fon Akım Tabloları.	103
1.2. Fon Akım Tablolarının Tanımı, Kapsamı ve Düzenlenmesi.	105
2. Fon Akım Tablosu.	109
3. Konsolide Fon Akım Tablosu.	130
3.1. Klasik Formata Göre Konsolide Fon Akım Tablosu.	132
3.1.1. Fon Kaynakları.	134
3.1.2. Fon Kullanımları.	137
3.1.3. Konsolide Fon Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Örnek.	140

3.2. Sınıflandırılmış Formata Göre Konsolide Fon Akım Tablosu.	148
4. Nakit Akım Tablosu.	150
4.1. Ülkemizdeki Düzenlemelere Göre Nakit Akım Tablosu	158
4.2. Uluslararası Düzenlemelere Göre Nakit Akım Tablosu	160
4.3. Klasik Formata Göre Nakit Akım Tablosu	161
4.4. Sınıflandırılmış Formata Göre Nakit Akım Tablosu	167
4.5. Nakit Akım Tablosunun Brüt Yöntem ve Net Yönteme Göre Düzenlenmesi	186
4.5.1.Brüt Yönteme Göre Nakit Akım Tablosu	187
4.5.2.Net Yönteme Göre Nakit Akım Tablosu	192
5. Konsolide Nakit Akım Tablosu.	196
5.1. Klasik Formata Göre Konsolide Nakit Akım Tablosu.	198
5.1.1.Dönemiçi Nakit Girişleri.	201
5.1.2.Dönemiçi Nakit Çıkışları.	203
5.1.3. Konsolide Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Örnek	206
5.2. Sınıflandırılmış Formata Göre Konsolide Nakit Akım Tablosu.	216

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

1. Koç Holding.	222
1.1.Koç Holding Konsolide Bilanço ve Gelir Tablosu	228
2. Koç Holding Konsolide Fon Akım Tablosu.	240
3.Koç Holding Konsolide Nakit Akım Tablosu.	254
SONUÇ.	273
KAYNAKLAR.	277
ÖZGEÇMİŞ.	286

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Şekil 1 : Tek bağlı ortaklıklı holding.	13
Şekil 2: Çok bağlı ortaklıklı holding.	14
Şekil 3: Baba-oğul-torun holding.	15
Şekil 4: Birleşik ilişkili holding.	15
Şekil 5: Ana ortaklıkla karşılıklı ilişkili holding	16
Şekil 6 : Karşılıklı birleşik ilişkili holding.	17
Şekil 7 : Fon akım tabloları ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki.	107
Şekil 8 Fon kaynakları ve fon kullanımları	113
Şekil 9: Finansal Durum ve Faaliyetler Arasındaki İlişki	118
Şekil 10 : Gelir Tablosu ve Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar Arasındaki İlişki.	119
Şekil 11: Fon Akım Diyagramı.	126
Şekil 12 : Bilanço ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki.	152
Şekil 13 : Faaliyetler bazında sınıflandırılmış nakit girişleri ve çıkışları.	185
Şekil 14 : Tahakkuk esasına ve nakit esasına dayalı muhasebe anlayışı ilişkisi.	194
Tablo 1: Konsolidasyon teorileri arasındaki temel farklılıklar.	31

KISALTMALAR

IASB	International Accounting Standards Board Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IAS	International Accounting Standards Uluslararası Muhasebe Standartları
FASB	Financial Accounting Standards Board Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
SFAS	Statement of Financial Accounting Standards Finansal Muhasebe Standartları
ASB	Accounting Standards Board Muhasebe Standartları Kurulu
ASC	Accounting Standards Committee Muhasebe Standartları Komitesi
SSAP	Statement of Standard Accounting Practice Muhasebe Uygulamaları Standartları
FRS	Financial Reporting Standards Finansal Raporlama Standartları
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SPK Seri XI No 1	Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ
SPK Seri XI No 21	Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ
SPK Seri XI No 25 4.Kısım	Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ : 4.Kısım Nakit Akım Tablosu
SPK Seri XI No 25 12.Kısım	Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ : 12.Kısım İşletme Birleşmeleri
SPK Seri XI No 25 13.Kısım	Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ : 13.Kısım Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar ve Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştirakler
TMS 3	Türkiye Muhasebe Standardı 3 Nakit Akış Tabloları
TMS 5	Türkiye Muhasebe Standardı 5 Konsolide Mali Tablolar
MSUGT Seri No 1	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Seri No:1
IAS 7	Uluslararası Muhasebe Standardı 7 Nakit Akım Tablosu
IAS 22	Uluslararası Muhasebe Standardı 22 İşletme Birleşmeleri
IAS 27	Uluslararası Muhasebe Standardı 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar
UFRS 3	Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 3 İşletme Birleşmeleri

GİRİŞ

Ekonomik gelişmeler, küreselleşme eğilimleri ve yeni ekonomi anlayışıyla birlikte aynı ülkede veya farklı ülkelerde faaliyet gösteren ortaklıklardan oluşan holdinglerin sayısında önemli bir artış ortaya çıkmaktadır. Ölçek ekonomisinin avantajını da taşıyan bu oluşumlar, hem ekonomik hem de sosyal hayata olumlu katkılar sağlamaktadır.

İşletmelerin mevcut finansal yapılarının belirlenmesinden geleceğe yönelik kararlar almaya kadar pek çok mali konuda, muhasebe bilgilerinden yararlandıkları açıktır. Bu muhasebe bilgilerinin ana kaynağı ise mali tablolarıdır. Tek bir işletme yerine birden fazla işletmenin birlikte faaliyet göstermesi ile oluşan holdinglerde bireysel mali tabloların yerini konsolide mali tablolar almaktadır. Konsolide mali tablolar, tek bir işletmenin değil, holdingi oluşturan tüm işletmelerin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını gösteren tablolarıdır. Dolayısıyla bu tablolardaki verilere dayanılarak alınacak kararlar tek bir işletmeyi değil, bir sistemi ilgilendiren kararlardır.

Holdingleler için stratejik öneme sahip olan konsolide mali tablolar, genellikle karışımıza konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu olarak çıkmaktadır. Ancak bireysel ek mali tablolarda olduğu gibi konsolide ek mali tablolardan da söz etmek mümkündür. Özellikle konsolide fon akım tabloları, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosundan elde edilemeyecek olan önemli bilgileri içermektedir.

Konsolide bilanço, belirli bir tarihte holdingin varlıklarını ve kaynaklarını gösteren tablodur. Konsolide gelir tablosu ise, holdingin üçüncü kişilerle olan ilişkilerinden dolayı bir dönem boyunca ortaya çıkmış olan tüm gelir ve giderlerini ve faaliyet sonuçlarını gösteren tablodur. Konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu incelenerek, holdingin mali durumu hakkında fikir sahibi olmak mümkündür, ancak bu tablolar geleceğe yönelik önemli kararların alınması için gerekli olan dinamik bilgileri içermezler.

Konsolide fon akım tabloları holdingin üçüncü kişilerle olan ilişkilerinden doğan fon akımını özetleyen tablolarıdır. Fon kavramı geniş anlamda kullanıldığında

düzenlenen tablo konsolide fon akım tablosu, nakit ve nakit benzerleri anlamında kullanıldığında düzenlenen tablo ise konsolide nakit akım tablosu adını almaktadır.

Konsolide fon akım tablosu, holdingin nerelerden fon sağladığını ve sağladığı bu fonları nerelerde kullandığını göstermektedir. Açıktır ki, konsolide fon akım tablosunda ortaklıklar arasında oluşan fon akımları yer almayacaktır. Konsolide nakit akım tablosu ise, yine ortaklıklar arasındaki nakit akışını içermeden, holdingin bir bütün olarak nakit pozisyonunu gösteren tablodur.

Ülkemizde, konsolide mali tabloların düzenlenmesi ile ilgili olarak 13.11.2001 tarihli ve 24582 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan “Seri:XI No:21 Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” bulunmaktadır. Bu Tebliğin amacı, ana ortaklık tarafından düzenlenecek konsolide mali tabloların hazırlanması ve ilgililere sunulması ile iştiraklerde, bağlı veya müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki pay sahipliğinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Tebliğde, konsolide mali tablolar tanımı verilirken “konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların eki diğer konsolide mali tablolar” ifadesi kullanılmaktadır. Konsolide fon akım ve nakit akım tablolarının diğer konsolide mali tabloların içinde yer aldığı açıktır. Ancak tebliğde, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun hazırlanması ile ilgili bilgiler verilirken, konsolide fon akım ve nakit akım tablosunun hazırlanması ile ilgili düzenlemeler tebliğ kapsamında yer almamaktadır.

Konsolide mali tablolar ile ilgili olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan bir diğer düzenleme ise, 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan ve temel amacı uluslararası muhasebe standartlarına uyum olan “Seri XI No 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”dir. Bu tebliğde bulunan “13.Kısım Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar ve Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştirakler” bölümü konsolide mali tabloların düzenlenmesine ilişkin esasları belirlemektedir. Aynı şekilde tebliğde, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun hazırlanması ile ilgili esaslar bulunurken, konsolide fon akım ve nakit akım tablosunun hazırlanması ile ilgili düzenlemelere tebliğ kapsamında yer verilmemiştir.

Konsolide finansal tabloların düzenlenmesi ile ilgili olarak Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun (TMUDESK) yayınladığı ve 1.1.1997 tarihi itibariyle yürürlüğe giren Türkiye Muhasebe Standardı 5 – Konsolide Finansal Tablolar bulunmaktadır. Bu standartta da, sadece konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun hazırlanması ile ilgili bilgiler verilirken, konsolide fon akım ve nakit akım tablosunun hazırlanması ile ilgili düzenlemelere yer verilmemiştir.

Görüldüğü gibi, konsolide fon akım ve konsolide nakit akım tablolarının hazırlanış şekli ile ilgili ayrıntılar, yapılmış olan düzenlemeler içinde yer almamaktadır. Açıktır ki, konsolide fon akım ve nakit akım tabloları konsolidasyon yönteminin uygulanması neticesinde oluşturulan konsolide bilanço ve gelir tablosuna dayanılarak hazırlanmaktadır. Bireysel fon akım tablolarının hazırlanma ilkelerine ilaveten özellikler arzeden konsolide fon akım tablolarının hazırlanması, holdinglerin sağlıklı bir finansal raporlama yapabilmeleri ve yöneticilerin hazırlanan bilgileri doğru olarak yorumlayabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu tez çalışmasının amacı, konsolide fon akım tablolarının hazırlanmasına ışık tutmaktır. Ülkemizdeki düzenlemeler içinde konsolide fon akım tablolarının nasıl hazırlanacağına ilişkin bir yöntem olmadığından, teorik ve uygulamalı açıklamalar yapılarak konunun incelenmesi amaçlanmaktadır.

Tez çalışmasında konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosunun düzenleme esasları belirlenirken, konsolide mali tablolar ile ilgili ülkemizdeki mevcut düzenlemeler ve uluslararası alanda konuyla ilgili çalışmalar gözönüne alınmıştır.

Çalışmada, konsolidasyon işlemleri sırasında kullanılması gereken, ancak Tekdüzen hesap Planı'nda yer almayan hesaplar için hesap kodları ve hesap isimleri önerilmiştir. Bu öneriler ile Tekdüzen Hesap Planı'nın muhasebe alanında yaşanan gelişmelere ayak uydurması için katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Tez çalışması üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, holdingler ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra, uluslararası muhasebe standartları da gözönünde bulundurularak, Sermaye Piyasası Kurulu

düzenlemeleri çerçevesinde konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun düzenlenmesi incelenmiştir.

İkinci bölümde, fon akım tabloları ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra bireysel fon akım tablosu ve konsolide fon akım tablosu; bireysel nakit akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosunun düzenlenmesi yer almaktadır. Tabloların düzenlenmesinde hem uluslararası muhasebe standartlarına hem de ülkemizdeki muhasebe düzenlemelerine yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde ise, teorik olarak anlatılan konsolide fon akım ve konsolide nakit akım tablosunun hazırlanmasının, Koç Holding'in konsolide verileri üzerinde uygulanması yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HOLDİNG KAVRAMI VE KONSOLİDE MALİ TABLOLAR

1. Holding Kavramı

1.1.Holdingin Tanımı

İşletmelerin temel amaçlarından biri büyümedir. İşletmeler, zaman içinde çevrelerinde oluşan teknolojik ve ekonomik gelişmeler doğrultusunda büyüme sürecine girmektedirler. Büyüme, bir işletmenin varlığı için son derece önemlidir. Büyümenin olmadığı bir işletmede yaratıcı faaliyetlere yer verilemeyeceği için, güçlü bir yönetim de olamaz. Eğer bir işletme büyümüyorsa, gerileyen bir işletme olarak tanımlanabilir. İşletmelerin büyüme yönleri iç büyüme ve dış büyüme olarak iki grupta incelenebilmektedir. İç büyüme, işletmenin daha güçlü ve uzun ömürlü olmak amacıyla iç yapısını sürekli olarak geliştirmesidir. Bu gelişme, ekonomik, fiziksel, sosyal ve örgütsel boyutlu bir büyüme biçiminde olabilmektedir. Dış büyüme ise, işletmelerin kendi aralarında yaptıkları geçici veya sürekli anlaşmalarla birleşerek büyümeleridir.¹

Dış büyümenin iç büyümeye karşı üstünlükleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:²

1. Dışsal büyüme ile üretim kapasitesini kısa bir sürede genişletmek mümkün olabilmektedir.
2. Dış büyümenin maliyeti iç büyümeye göre genellikle daha düşüktür. Kurulmuş ve faaliyette bulunan bir işletmeyi satın alma yoluyla katlanılan maliyet, genellikle, sözkonusu işletmeyi yeni baştan kurarak katlanılacak maliyetten daha düşüktür.
3. Dış büyüme işletmelere yeni finansal olanaklar sağlamaktadır. Dış büyümede alınan veya ele geçirilen işletmenin nakit durumunun iyi olması yeni bir finansman kaynağı olarak düşünülebilir.

¹ Sabuncuoğlu, Zeyyat, -Tokol ,Tuncer, İşletme, Furkan Ofset, Bursa, 2003, s.144

² Türko, Metin, Finansal Yönetim, Alfa yayını, İstanbul, 1999, s.587

4. İç büyümeyle piyasa payını artırmak hem riskli, hem zor, hem de zaman gerektiren bir husustur. Oysa dış büyümeyle yeni pazarlara kolaylıkla girilebilmektedir.
5. Dışsal büyüme, içsel büyümeyle göre daha az risklidir. Belli bir üretim teknolojisine sahip bir işletmeyi satın almak, bunları içsel büyümeyle sağlamaktan daha az risklidir.

Holdingle işletmelerin dış büyüme amaçları için başvurdukları bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Holdingle kelimesi İngilizce kökenli bir kelimedir. Kelimenin kökü, “elde tutma” anlamına gelen “to hold” fiilidir. Holdingle kelimesinin ise yönetimi veya kontrolü elde tutma anlayışını ifade ettiğini söylemek mümkündür.

1889 yılında ABD'nin New Jersey eyaletinde çıkarılan bir kanun holdinglelerin başlangıcı sayılmaktadır. Bu kanunla “amacı sadece diğer şirketlerin hisse senetlerine yatırım yapmak” olan şirketlerin kurulmasına izin verilmiştir.³ Ülkemizde ise, 1960 yılından itibaren sermaye birikiminin oluşması ve sermaye piyasasına yönelik teşviklerin benimsenmesiyle holdinglelerin kurulması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.⁴

Günümüzde holdingleler ülke ekonomilerinin temel taşlarını oluşturmaktadırlar. Ülkemizde son yıllarda holdingleleşme olayındaki hızlı gelişmenin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁵

- Kurumsallaşma gereksinimi
- Kurulmuş işletmelerin dağılmasını önleme eğilimi
- Fonların etkin şekilde kullanılması
- Finansal gereksinimleri karşılama isteği
- Halka açılmak ve kolay sermaye bulma olanağı

³ Weston, J.Fred,- E.Copeland, Thomas, Managerial Finance, 9th Edition, Dryden Press, New York, ABD, 1992, s.1106

⁴ Ataman, Ümit, Şirketler Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s.135

⁵ Bektöre, Sabri, -Benligiray, Yılmaz,- Aydın, Davut, Şirketler Muhasebesi, Eskişehir, 2001, s.240

- Karşılıklı yatırım yolu ile sermaye tabanının genişletilmesi
- Moda

İşletmelerin holdingleşme sayesinde gerçekleştirdikleri dış büyümeler ile hem ekonomik hayata, hem de istihdam olanakları geliştirilerek sosyal ve kültürel hayata katkılar sağlanmaktadır.

Holdingleşmelerin ülke ekonomilerine sağladığı yararlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁶

- Holdingler, büyük toplulukların oluşumuna olanak vererek sermaye piyasasının gelişmesini sağlarlar.
- Holdingleşme istihdam olanağı yaratır.
- Holdingleşme, küçük tasarrufların yatırıma kanalize olmasına olanak verir.
- Holdingleşme ile oluşan büyük topluluklar, çok uluslu işletmelerle veya yabancı rakipleriyle rekabet edebilirler.
- Holdingleşme gelişen teknolojinin kullanılmasına olanak vererek, kaynakların etkin kullanılmasını sağlar.

Holdingler, hukuki açıdan bağımsız, birden fazla ortaklığın bir araya gelmesi ile oluşan ve belli ekonomik amaçlara yönelen kuruluşlardır.

Holdingler, bir ana ortaklık ve buna bağlı olan bağlı ortaklıklardan oluşur. Bu ana ortaklık, aynı veya farklı konularda faaliyet gösteren bağlı ortaklıkların hisse senetlerini satın almak yoluyla onların yönetimine egemen olur.⁷ Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklardan oluşan işletmeler grubunu bir araya getiren holdingin esas amacı, tek bir yönetim altında birleşmek ve ekonomik amaçlara hizmet etmektir.⁸

⁶ Çöteliöglü, Ali Fuat, Holdinge Bağlı Şirketlerde Yönetim Muhasebesi ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uygun Olarak Yeniden Yapılandırılması, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1996, s.10

⁷ Can, Halil, -Tuncer, Doğan, -Yaşar Ayhan, Doğan, Genel İşletmecilik Bilgileri, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000, s.111

⁸ Berksun, Serdar, - Bilginoğlu, Fahir, - Erdamar, Cengiz, Holding Şirketlerde Muhasebe, Denetim ve Vergi Problemleri, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1974, s.9

Holdingle, aynı veya değişik konularda faaliyet gösteren, tüzel kişiliğe sahip bağımsız nitelikteki şirketleri ekonomik bir bütünlük sağlayarak ve büyümeden kaynaklanan sorunları çözümlenerek bir örgüt çatısı kurmayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için, ana ortaklık diğer ortaklıkların sermayelerine katılmak veya bağı ortaklıklarını kendisi kurmak suretiyle holdingin yapı taşlarını oluşturmaktadır. Böylece, her ne kadar bağı ortaklıklar tüzel kişiliğe sahip bağımsız anonim şirket niteliğinde görünüyorsa da, hem ekonomik hem de yönetsel bakımdan bağımlı hale getirilmektedirler.⁹

Holding bir ortaklık türü değil, ortaklar arasındaki ilişkiyi belirleyen bir kavramdır. Holding adı verilen işletmeler grubu, hukuki açıdan bağımsız olan işletmelerin çeşitli işletme faaliyetlerinin görülmesi için merkezi bir yönetim altında toplanmasını ifade eder. Bu bakımdan holding, ekonomik bir birleşmeyi ifade etmektedir.¹⁰

Ülkemizdeki yasal düzenlemelerde holdingler konusuna yeteri kadar yer verilmemiştir. Holdingler, anonim şirket statüsünde kabul edilmiştir. Bu yüzden ülkemizde holdingler anonim şirketler konusundaki yasal düzenlemelere tabidir.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirket türlerini kapsamlı bir şekilde düzenlemiş, bu şirketler hakkında kesin ve mümkün olduğunca açık kurallar getirmiştir. Ancak holdinglere, bir hukuki şirket şekli değil, bir işletmecilik konusu olması dolayısıyla, sadece anonim şirketler konusunun yedek akçeyle ilgili hükümlerinin düzenlenmesi sırasında değinilmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun 466.maddesinin 4.fıkrasında; "ikinci fıkranın 3 numaralı bendi ve üçüncü fıkra hükümleri, gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştirakten ibaret olan 'holding' şirketleri hakkında cari değildir" denilerek, holding tanımlanmaya çalışılmıştır. Görüldüğü gibi, maddenin asıl amacı, holdinglerin yedek akçeler konusundaki durumunu düzenlemektir.¹¹

⁹ Doğan, Ali İhsan, Türkiye'de Holdinglerin ve Bağı Şirketlerin Muhasebe Sistemi, Uygulamaları ve Vergileme Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1995, s.18

¹⁰ Akyüz ,Esra, Holding İşletmelerin Finansal Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1994, s.6

¹¹ Altaş, Soner, "Ülkemizde Holding Şirket Uygulaması", Yaklaşım, Yıl 10, Sayı 116, Ağustos 2002, s.218

Türk Ticaret Kanunu'nda holding bir şirket biçimi olarak tanımlanmamıştır. Ancak anonim şirketlerle ilgili bir maddede “holding” sözü edildiği için, anonim şirket statüsünde olduğu kabul edilmektedir. Bu yüzden, holding kurucuları da şirket ünvanlarını “.....Holding A.Ş.” olarak göstermektedirler.¹² İşletmecilik açısından bakıldığında ise, ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların bütününe oluşturduğu bir sistemdir. Uygulamada karşımıza çıkan “.....Holding A.Ş.” ise, sözkonusu holdingin ana ortaklığıdır.

Bazı kaynaklarda holding ile holding ana ortaklığının aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım şekli, holdingin bir sistem olarak kabul edilmesi anlayışına ters düşmektedir. Holding, ana ortaklığı da içermek üzere bir işletmeler grubunu ifade etmektedir. Ana ortaklık ise, holding içinde mevcut olan diğer bağlı ortaklıklara yatırım yapan ortaklıktır.

1.2.Holdingin Üstün Yönleri ve Sakıncalı Yönleri

Holdinglerin ekonomik, sosyal ve kültürel hayata yaptığı katkıların yanında, holdingleşme ile öncelikle holdingin kendisine verdiği bir takım zararlardan da söz edilebilmektedir. Holdinglerin başlıca üstünlükleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Piramitleşme :

Holding mekanizması, nispeten küçük yatırımla, çok sayıda ortaklığı ve büyük tutarda sermayeyi kontrol etmek olanağını verir. Bir ortaklığın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olmak, o ortaklık üzerinde mutlak bir kontrol gücü sağlar.

2. Holdingin kontrolü altında bulunan ortaklıkların hukuken bağımsızlıklarını sürdürmeleri:

Holding mekanizması, ortaklıkların rasyonel yönetimi için gerekli yerinden yönetim (ademi merkezîyet) ilkesinin uygulanmasını kolaylaştırır. Özellikle holding, değişik ve coğrafi bakımdan geniş bir faaliyet alanına sahipse, bağlı

¹² Soydan, Hakkı,- İldır, Ali, Şirketler Muhasebesi, Alfa yayınevi, Bursa, 2003, s.255

ortaklıkların kendi özelliklerine göre yönetilebilmeleri için, kendilerine bazı konularda karar alma bağımsızlığı tanınabilir.

3. Riskin dağıtılması:

Holdingleerde, her ortaklık hukuken bağımsızlığını koruduğundan, ortaklıkların yükümlülükleri birbirinden tamamıyla ayrılmıştır. Gruba dahil bir ortaklığın yükümlülüğü nedeniyle, diğer ortaklıkların mal varlıklarına başvurulmaz.¹³ Ayrıca, toplu sözleşme ve grev-lokavt uygulamalarında bir ortaklıkta ortaya çıkan güçlük orada lokalize edilmiş olmaktadır.¹⁴

4. Ölçek ekonomisi:

Holdingleer, büyük ölçekte faaliyette bulunmanın (ölçek ekonomisi) üstünlüğünü taşırlar. Holding şeklinde yapılanma, üretim ve tedarik, pazarlama, araştırma geliştirme, yatırım kararları alma ve yatırım yapma, finansman, endüstriyel ve halkla ilişkiler gibi temel işletme fonksiyonlarının daha etkin bir şekilde yürütülmesini sağlar. Daha büyük ölçekte faaliyette bulunmak, işletme fonksiyonlarının gerçekleştirilmesi nedeniyle ortaya çıkan maliyetlerin daha düşük düzeye indirilmesi olanağını vermektedir. İşletme, daha büyük ölçekte faaliyette bulunduğu için makineleri boş kalmamakta ve bu nedenle makinelerini daha verimli kullanabilmektedir. Ayrıca, pazarlama ağının daha geniş oluşturulmasıyla ürettiği mamulleri daha etkin pazarlayabilmektedir. Araştırma- geliştirme faaliyetlerinde hedefe daha rahat ulaşabilmektedir.¹⁵

¹³ Akgüç, Öztin, Finansal Yönetim, Muhasebe Enstitüsü Yayını, 7.baskı, İstanbul, 1998, s.933-940

¹⁴ Gönenli, Atilla, İşletmelerde Finansal Yönetim, 7.baskı, İstanbul Üniversitesi yayını, İstanbul, 1991, s.591

¹⁵ Gürdal,Kadir, Muhasebe Standartları Yönünden Finansal Tabloların Konsolidasyon İlkeleri ve Uygulamaları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2001, s.9

5. *Satın alma avantajı:*

Holdingleşme, ortaklıkların hisse senetlerinin satın alınarak ele geçirilmesi fırsatını sağlar. Birleşme ve devralmada taraflar arasında uzun görüşme ve formaliteler zaman alıcı ve pahalı bir süreçtir.¹⁶

6. *İşletme fonksiyonlarının daha etkin şekilde yerine getirilmesi:*

Büyük ölçekte faaliyette bulunmanın sağladığı avantajlar sayesinde, holding şeklinde yapılaşma üretim ve tedarik, pazarlama ve dağıtım gibi temel fonksiyonların yanında, araştırma-geliştirme, finansman, halkla ilişkiler gibi yardımcı fonksiyonların da etkin şekilde yürütülmesine hizmet eder.¹⁷

7. *Finansman kolaylıkları:*

Holdingleşme yoluyla sağlanan avantajlardan biri de finansman kolaylıklarıdır. Ana ortaklık bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip olması nedeniyle bağlı ortaklıklardan ayrı olarak kaynak temin edebilir. Piyasalarda ve toplumda büyüklüğün verdiği saygın imajı da kullanarak elverişli koşullarda elde edeceği kısa veya uzun vadeli fonları, ihtiyacı olan ortaklıklara aktarabilir. Ayrıca, sadece belirli dönemlerde üretimde bulunan ortaklıklarda atıl kalan fonlar, ana ortaklık tarafından sistem içinde ihtiyacı olan diğer ortaklıklara aktarılarak kaynakların daha etkin kullanımı ve sermaye maliyetinin düşürülmesi sağlanır.¹⁸

¹⁶ Berk, Niyazi, Finansal Yönetim, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1998, s.21

¹⁷ Aydın, Hakan, *Büyüme Stratejisi Olarak Holdingler ve Türkiye'deki Holdingleşme Olgusu*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trabzon, 1998, s.39

¹⁸ Atikeler Göksel, *Holdinglerde Denetim ve Konsolide Mali Tablolar*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1989, s.18

8. Vergi avantajı :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8.maddesine göre, kurumların yararlandıkları iştirak kazançları istisnası nedeniyle, işletmelerin iştiraklerinden sağlamış olduğu kar payları dolayısıyla kurumlar vergisi ödemesi söz konusu olmamaktadır. Faaliyetleri sadece başka işletmelere yatırım yapmak olan topluluk içi işletmelerde başka ticari faaliyet olmadığından, bu kanun hükmü önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ayrıca, Kurumlar Vergisi Kanunu geçici 28.madde uyarınca, iştirak hisselerinin satışından doğan kazançların sermayeye ilave edilen kısmının kurumlar vergisinden istisna tutulmuş olması¹⁹ da, diğer işletmeler gibi holdingler için de bir vergi avantajı sağlamaktadır.

Holdingleler, yukarıda sayılan bir avantajları ile birlikte bir takım sakıncaları da beraberinde getirmektedirler. Aşırı piramitleşme ile artan risk bunlardan en önemlisidir. Ayrıca holdingin bünyesinde bulunan farklı şirketlerin faaliyetlerinin en iyi biçimde koordine edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır.²⁰ Bunun yanında ekonomide kontrolün holding mekanizması ile belli ellerde toplanması, ekonomik gücün bireyler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması amacına aykırı düşmekte ve ulusal refah açısından sakıncalı sonuçlar doğurabilmektedir.²¹ Holdingleşmenin holding üzerindeki olumsuz etkileri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:²²

- Şirketlerin ve personel sayısının artması yönetim ve iletişim sorunlarını ortaya çıkarabilir.
- Üst yöneticilerin alacağı yanlış ve olumsuz kararlar holdingin ve bağlı şirketlerin gelişmesini engelleyebilir.
- Holdingin, aşırı büyüüp gelişmesi dikkatleri ve çeşitli sosyal grupların tepkisini üzerine çekebilir.

¹⁹ Kurumlar vergisi kanunu Geçici madde 28/a'ya göre 31.12.2004 tarihine kadar uzatılmış olan hüküm

²⁰ Aksan, Zeki, -Hacırtüstemoğlu, Rüstem, -Özbaşar, Sera, -Öztemir, Jale,- Sarpyener, Ahmet, Holding Muhasebesi ve Holdinglerin Organizasyon Yapıları, Yayın Dağıtım, Kırklareli, 1982, s.22

²¹ Akgüç, a.g.e., s. 911

²² Yalçın,Veli Bilal, Türkiye'de Holding Kuruluşlar ve Vergi Sistemimizin Holdingleşme Üzerindeki Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1995, s.31

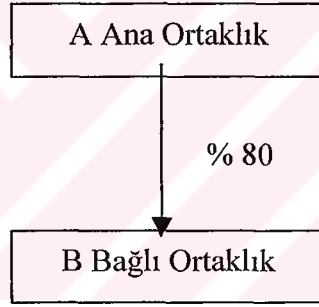
1.3. Holding Türleri

Genel olarak holding türleri, dolaylı, dolaysız ve karşılıklı ilişkili holdingler olmak üzere üç ana bölümde incelenebilir.

1.3.1. Dolaysız Holdingler

Tek kademeli holdingler olarak da adlandırılan dolaysız holdingler, bir veya birden fazla bağlı ortaklığın hisse senetlerine yapılan doğrudan bir yatırım sonucu ortaya çıkarlar. Dolaysız holdingler, tek bağlı ortaklıklı ve çok bağlı ortaklıklı olmak üzere ikiye ayrılır.

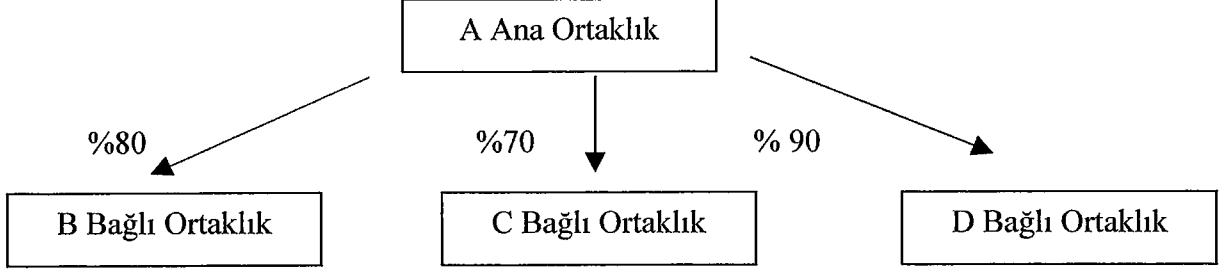
Tek bağlı ortaklıklı holdingler, bir ana ortaklık ve bir bağlı ortaklıktan oluşmuş holdinglerdir. Bu tür bir ilişkide, ana ortaklık bağlı ortaklığa doğrudan yatırımda bulunmuştur. Örneğin; A ana ortaklık B bağlı ortaklığın %80'ine sahiptir.

Şekil 1 : Tek bağlı ortaklıklı holding

Kaynak: Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.326

Çok bağılı ortaklıklı holdingler ise, bir ana ortaklığın birden fazla bağılı ortaklığa doğrudan yatırım yapması ile oluşur. Örneğin A ana ortaklığı, B bağılı ortaklığının %80'ine, C bağılı ortaklığının %70'ine ve D bağılı ortaklığının %90'ına sahiptir.²³

Şekil 2: Çok bağılı ortaklıklı holding

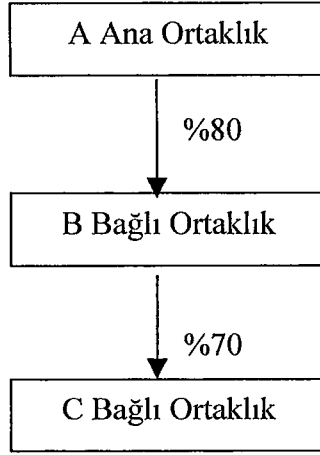
Kaynak : Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.326

1.3.2. Dolaylı Holdingler

Çok kademeli holdingler olarak da adlandırılan dolaylı holdingler, ana ortaklığın bir bağılı ortaklığa doğrudan yatırım yapmak yerine, doğrudan yatırım yaptığı başka bir bağılı ortaklık vasıtasıyla bağılı ortaklığı kontrol ettiği holding türüdür. Dolaylı holdingler, baba- oğul- torun holdingler ve birleşik ilişkili holdingler olmak üzere iki grupta incelenebilir.

A ortaklığı, B ortaklığının %50'sinden fazlasına ve B ortaklığı ise C ortaklığının %50'sinden fazlasına sahip olursa, baba-oğul-torun holding ortaya çıkar. Bu tür ilişkiler “zincir ortaklıklar” olarak da ifade edilir. Örneğin, A ana ortaklık B bağılı ortaklığın %80'ine, B bağılı ortaklık ise aynı zamanda C bağılı ortaklığın %70'ine sahiptir.

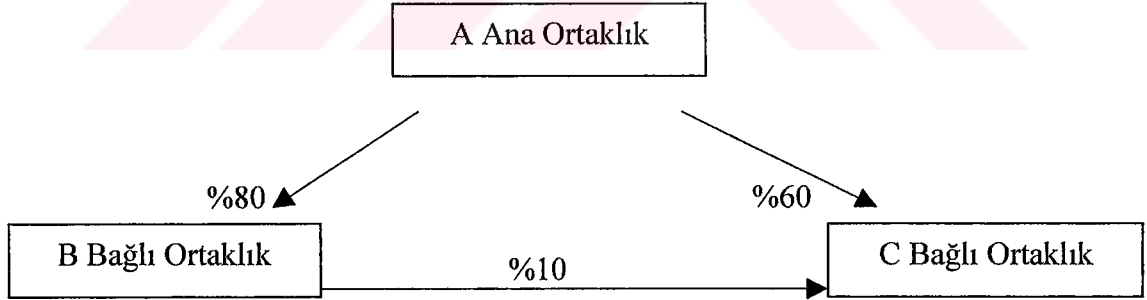
²³ Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.326

Şekil 3: Baba-oğul-torun holding

Kaynak : Pohler, Arnold J.,- Mari, Joseph E., Advanced Accounting, 2nd Ed., Javonovich Inc., USA, 1985, s.388

Bir bağlı ortaklık, aynı ana ortaklığa sahip olan başka bir bağlı ortaklığa yatırım yaparsa, birleşik ilişkili holding ortaya çıkar. Örneğin, A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın %80'ine ve C bağlı ortaklığın %60'ına sahiptir. Aynı zamanda B bağlı ortaklık, C bağlı ortaklığın %10'una sahiptir.²⁴

Şekil 4: Birleşik ilişkili holding

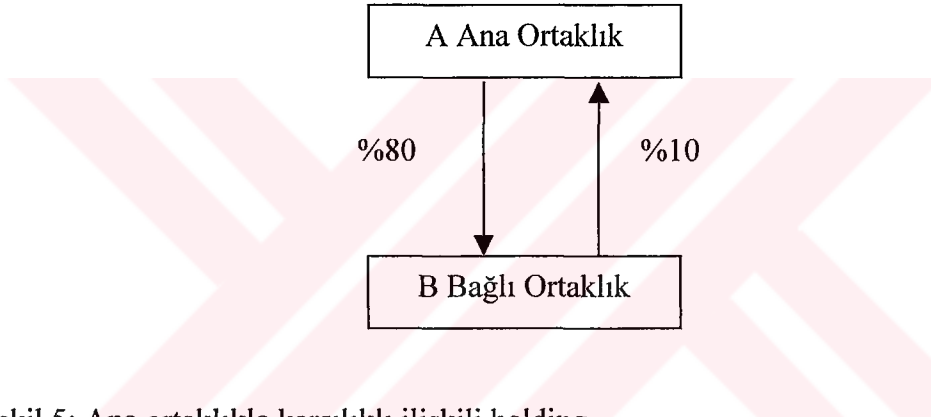
Kaynak : Pohler, Arnold J.,- Mari, Joseph E., Advanced Accounting, 2nd Ed., Javonovich Inc., USA, 1985, s.393

²⁴ Pohler, Arnold J.,- Mari, Joseph E., Advanced Accounting, 2nd Ed., Javonovich Inc., USA, 1985, s.390

1.3.3. Karşılıklı İlişkili Holdingler

Karşılıklı ilişkili holdingler, ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların karşılıklı olarak birbirleriyle sahiplik ilişkisine girdikleri holdinglerdir. Karşılıklı ilişkili holdingler, ana ortaklıkla karşılıklı ilişkili holdingler ve karşılıklı birleşik ilişkili holdingler olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

Ana ortaklıkla karşılıklı ilişkili holdinglerde, ana ortaklık, bağlı ortaklıkta pay sahibi iken, aynı zamanda bağlı ortaklık da ana ortaklıkta pay sahibidir. Örneğin A ana ortaklık B bağlı ortaklığın %80'ine , B bağlı ortaklık ise A ana ortaklığın %10'una sahiptir.

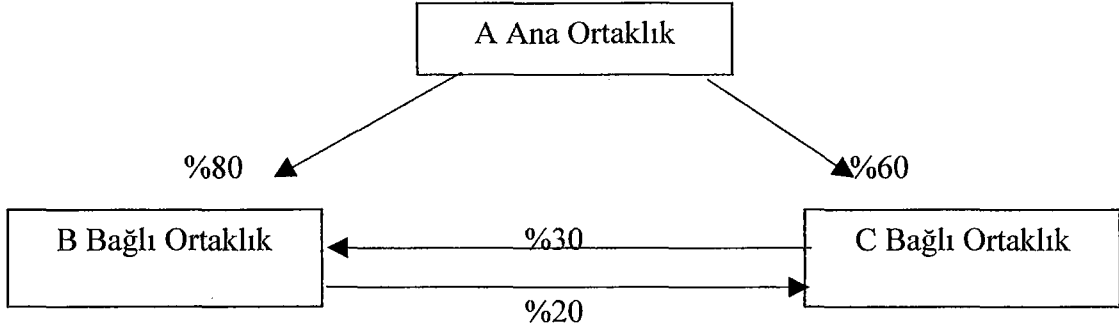
Şekil 5: Ana ortaklıkla karşılıklı ilişkili holding

Kaynak : Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.326

Karşılıklı birleşik ilişkili holdinglerde ise, ana ortaklık, bağlı ortaklıklarda pay sahibi iken, aynı zamanda bağlı ortaklıklar kendi aralarında da pay sahibidir. Örneğin, A ana ortaklık B bağlı ortaklığın %80'ine, C bağlı ortaklığın da % 60'ına sahiptir. Aynı zamanda B bağlı ortaklık, C bağlı ortaklığın %30'una, C bağlı ortaklık ise B bağlı ortaklığın %20'sine sahiptir.²⁵

²⁵ Beams, Brozovsky,Shoulders, a.g.e., s.327

Şekil 6 : Karşılıklı birleşik ilişkili holding

Kaynak : Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.326

2. Konsolide Mali Tablolar

Ekonomik bütün içinde yer alan şirketler grubundan bir tanesi,diğer işletmelerin kontrol hakkını elde eder ve ana ortaklık olarak isimlendirilir. Ana ortaklık, bağı ortaklıkların hisse senetlerinin tamamına veya çoğunluğuna sahip olur. Bağı ortaklıklar yasal bağımsızlıklarını kaybetmezler. Ancak yönetim ve muhasebe düzenlerinde ana ortaklığın ilkelerine uygun olarak faaliyet gösterirler. Bağı ortaklığın elde ettiği karlar üzerindeki hak,hisse senetlerinin tamamına veya çoğunluğuna sahip olan ana ortaklığa aittir. Bu nedenle bağı ortaklığın faaliyet sonuçlarını ayrıca raporlaması üçüncü kişiler için bir anlam taşımaz. Ana ortaklık ve bağı ortaklık faaliyet sonuçları ortak bir şekilde raporlanmalıdır.

Bir ekonomik bütün içinde yer alan birden fazla şirketin mali durumunu gösteren muhasebe raporları konsolide mali tablolar olarak ifade edilir. Konsolide mali tablolar tek bir şirket için düzenlenen tablolar olmayıp, şirketler topluluğu için düzenlenen tablolardır.²⁶

Konsolidasyon sonucu elde edilen bilgiler olmadan, şirketler topluluğunun finansal durumu hakkında bilgi sahibi olmak mümkün değildir. Bu bilgiler sayesinde

²⁶ Gücenme, Ümit, Uluslararası Muhasebede Teknik Sorunlar, Marmara Kitabevi, Bursa, 1998, s.25

şirketler topluluğunun gerçek performansı ve ortaklıklar arasındaki ilişkiler hakkında güvenilir sonuçlar elde edilir.²⁷

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 13.11.2001 tarih ve 24582 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Seri XI No:21 Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”in 1.maddesinde konsolide mali tablolar “ana ortaklığın ünvanı altında düzenlenen ve ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların varlık, borç, özkaynak, gelir ve giderlerini, finansal durumdaki değişikliklerini bir bütün olarak gösteren, müşterek yönetime tabi şirketlerdeki ana ortaklığın payını içeren, dipnotlarıyla birlikte konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların eki diğer konsolide mali tablolar” olarak tanımlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Seri XI No:25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”in 329.maddesinde ise “ana ortaklık ve tüm bağlı ortaklıkların, ana ortaklık ünvanı altında düzenlenen mali tabloları” olarak tanımlanmıştır.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından, tüm ülkede faaliyette bulunan işletmelerin mali tablolarının düzenlenmesini esas almak ve muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmek amacıyla 09.02.1994 tarihinde kurulmuş olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından çıkarılan “Türkiye Muhasebe Standardı 5 Konsolide Finansal Tablolar”da ise tanım şu şekilde yapılmıştır : “Ana ortaklığın ünvanı altında düzenlenen ve ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştiraklerin konsolidasyon yöntemi uygulanmak suretiyle varlık, yabancı kaynaklar, özkaynak, gelir ve karlar ile gider ve zararlarını bir bütün olarak gösteren, iştiraklerin ise özkaynaklardan pay alma yöntemi uygulanarak eklenmesi suretiyle oluşturulan konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların eki diğer konsolide mali tablolar ile dipnotları ifade eder.”

²⁷ “Getting Complete Picture”, Businessline, Islamabad, August 25, 2002, s.1

İngiltere’de ulusal standartların belirlenmesi görevini üstlenen Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council) tarafından çıkarılan “Finansal Raporlama Standardı 2 (Financial Reporting Standard 2) Bağı Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi”nde konsolide mali tablolar, “bir topluluğun konsolidasyon yöntemi kullanılarak hazırlanmış mali tabloları” olarak ifade edilmektedir. Konsolidasyon ise, “topluluğu tek bir ekonomik işletme olarak gösteren konsolide mali tabloları hazırlamak için ana ortaklığın ve bağı ortaklıkların bireysel mali tablolarındaki finansal bilgileri düzeltme veya birleştirme” olarak ifade edilmektedir.²⁸

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board) tarafından yayınlanan “Uluslararası Muhasebe Standardı 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar”standardında konsolide mali tablolar “bir grubu tek bir ekonomik varlık olarak gösteren finansal tablolar” şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda geçen grup kavramı ise “ana ortaklık ve bağı ortaklıklar” olarak ifade edilmiştir.²⁹

ABD’de ulusal standartların belirlenmesi görevini üstlenen Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Reporting Standards Board-FASB) tarafından yayınlanan “Finansal Muhasebe Standardı (SFAS) 94 Bağı Ortaklıkların Konsolidasyonu” standardında konsolide mali tablolar, “öncelikle ana ortaklığın ortakları ve kreditorlerinin yararı için, ana ortaklığın ve bağı ortaklıkların faaliyet sonuçlarını ve finansal durumunu, grubu tek bir işletme gibi ele alarak gösteren mali tablolar” olarak tanımlanmıştır.³⁰

Konsolide mali tablolar, ayrı tüzel kişiliklere sahip işletmelerin aktiflerinin, borçlarının, özkaynaklarının, gelirlerinin ve giderlerinin bir araya getirilmesi, diğer bir ifade ile ana şirketinki ile birleştirilmesi sonucu elde edilen tablolardır.³¹

²⁸ Black, Geoff, Accounting and Financial Reporting Standards, 7.ed., Prentice Hall, England, 2000, s.166

²⁹ IAS 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar madde 4

³⁰ SFAS 94 Bağı Ortaklıkların Konsolidasyonu madde 1

³¹ Akdoğan, Nalan, -Tenker, Nejat, Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, 7.baskı,Gazi Kitabevi, Ankara, 2001, s.397

2.1. Konsolide Mali Tabloların Yararları ve Sınırlamaları

Holdingle ve çokuluslu şirketler bir şirketler topluluğudur ve bu şirketler topluluğunda bulunan ana ortaklık, bağı ortaklıklara yatırım yapmak suretiyle, o şirketler üzerinde kontrol gücü elde etmektedir. Bu şirket toplulukları hakkında bilgi edinmek isteyenler, ancak şirketler topluluğunun mali tablo verilerinin tümünü içeren konsolide mali tabloları incelemek suretiyle sağlıklı bilgi edinebilirler.

Bireysel işletmelerde yöneticiler, ileriye dönük kararlar alırken veya işletmenin mevcut mali durumunu görmek isterken işletmenin mali tablo verilerine ihtiyaç duyar. Holdingler ve çokuluslu şirketler gibi içlerinde birden fazla işletmeyi barındıran ekonomik topluluklarda yöneticilerin alacakları kararların önemi daha da artmaktadır. Çünkü bu gibi ekonomik topluluklarda alınacak olan yanlış bir karar veya topluluğun mevcut mali durumu hakkında yapılacak olan yanlış bir tespit, tek bir işletmeyi değil, zincirleme olarak tüm ekonomik topluluğun geleceğini etkileyecektir. Bir holding yöneticisinin ekonomik topluluğun tümünü ilgilendiren bir karar alırken veya ekonomik topluluğun mevcut performansını değerlendirirken, sadece ana ortaklığın veya bağı ortaklıklardan birinin mali tablo verilerine dayanarak sonuca varması, yöneticiyi yanlış kararlara sürükleyecektir. Holdinglerde bu gibi kararlar alınırken yöneticiler konsolide mali tabloların verilerine ihtiyaç duyarlar.

Konsolide mali tabloların düzenlenmesinin yararı, Amerikan Mali Müşavirler Enstitüsü (AICPA)- Kavramlar ve Standartlar Komitesi'nce şu şekilde belirtilmiştir: "iki veya daha fazla şirkette birden önemli hisseye sahip bir grup sözkonusu olduğunda ya da bu şirketlerin faaliyetleri ve varlıkları bir grubun yönetimi altında bulunduğu, bu şirketlerin finansal durum ve faaliyet sonuçlarının bildiriminde konsolide tablo düzenlenmesi yararlıdır. Konsolide tablolar uygulama olanağı verdiği ölçüde bu ailelerin faaliyetlerini, varlıklarını ve pasiflerini bir bütün halinde ortaya koyar."³²

Bir ekonomik topluluk için hazırlanan konsolide mali tablolar ana ortaklığın ortakları ve kredi verenleri için oldukça yararlıdır. Diğer taraftan, bağı ortaklıklara

---

³² Durmuş, Ahmet Hayri, Mali Tablolar Tahlili, İstanbul, 1981, s.381

kredi verenlerin, korunma derecelerini ölçmek için bireysel mali tablolara bakmaları gerekmektedir. Aynı şekilde, azınlık payları sahipleri de aldıkları yatırım riskinin derecesini belirlemek için bireysel işletmelerin mali tablolarına ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla konsolide mali tabloların azınlık payları sahipleri ve bağlı ortaklıklara kredi verenler için kullanımı sınırlıdır. Bu sınırlı kullanıma rağmen, konsolide mali tabloların önemi giderek artmaktadır. Holdinglerde, konsolide mali tabloların temel mali tablolar olarak görülmesi; bağlı ortaklıkların mali tablolarının ise ek mali tablolar olarak düşünülmesi eğilimi giderek artmaktadır.³³

Konsolide mali tabloların kullanımındaki sınırlamalar aşağıdaki gibi sıralanabilir:³⁴

- Topluluk içindeki işletmelerin muhasebe politikalarının ve değerlendirme yöntemlerinin farklılığı konsolide mali tabloların sonuçlarını saptırabilir.
- Konsolide mali tabloların değerlendirilmesinde kredi verenler ve işletme ortakları parasal durumu yanlış yorumlayabilirler. Konsolide bilançoda yer alan konsolide kar rakamı, topluluk içinde yer alan işletmelerin karlılık durumu ve kar dağıtımını açısından yanlış beklentilere yol açabilir.
- Yabancı bir ülkede bulunan, topluluk içindeki bir bağlı ortaklığın mali tablo verileri kur dalgalanmaları nedeniyle konsolide mali tablolara çok değişik şekilde yansiyabilir.
- Konsolide mali tabloların mali analizinde elde edilen sonuçlar, birden fazla işletmenin mali analiz sonuçlarını içeren ortalama değerlerdir. Böylece, topluluk içerisindeki kuvvetli işletmelerin etkisi ile iyi olarak görülebilir veya durumunun bozukluğu diğer işletmelerin sonuçları arasında kaybolabilir.

³³ Haried, Andrew A.,- İmdieke, Leroy F.,- Smith, Ralph E., Advanced Accounting, 6.ed., John Wiley Sons Inc.Canada, 1994, s.48

³⁴ Tenker, Nejat, Finansal Muhasebe, 2.baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999, s.328

İstanbul ve İzmir Ticaret Odaları'na kayıtlı toplam 319 holdingin arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 130 holding üzerinde, 1998 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre; ankete katılan holdinglerin %44,1'i konsolide mali tablo düzenlemekte, %20,6'sı da bazen konsolide mali tablo düzenlemektedir. Hiçbir zaman konsolide mali tablo düzenlemeyen holdinglerin oranı ise %35,3 olarak saptanmıştır.³⁵

Aynı araştırmaya göre; ankete katılan holding yöneticilerinin %33,3'ü konsolide mali tabloları düzenleme nedeni olarak, holdingin durumunu ve faaliyet sonuçlarını en iyi şekilde göstermek olduğunu belirtmişlerdir. Anketi cevaplayanların %29,6'sı holding yönetimine bilgi vermek, %18,7'si, holding ortaklarına bilgi vermek ve %14,8'i de kredi kurumlarına bilgi vermek amacıyla konsolide mali tablolar hazırladıklarını beyan etmişlerdir.

2.2. Konsolide Mali Tablolar ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

2.2.1. Uluslararası Düzenlemeler

Uluslararası alanda muhasebe standartlarını oluşturan kurullara bakıldığında, en önemli kurulun Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board - IASB) olduğu görülmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, 1973 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee - IASC) adı altında çalışmalarına başlamış ve 2000 yılında yeniden yapılanarak, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) adını almıştır. Kurulun amacı, dünyadaki sermaye piyasası taraflarına ve ekonomik kararlar alan diğer kişilere yardımcı olmak için, mali tabloların yüksek kaliteli, şeffaf ve karşılaştırmalı bilgiler içermesini sağlayacak olan yüksek kaliteli, anlaşılabilir ve uygulanabilir global muhasebe standartları geliştirmektir.³⁶ Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun yayınladığı Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards – IAS) veya yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) kullanımları zorunlu olmamasına rağmen pek çok ülkede kabul görmüştür.

³⁵ Doğan, Zeki, Kur Değişimleri Nedeniyle Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Adana, 1998, s.166-167

³⁶ www.iasb.org.uk

Uluslararası Muhasebe Standartları'nın önemi ve kullanımı 2005 yılında önemli ölçüde artacaktır. Mart 2002'de Avrupa Parlamentosu Avrupa Birliği listesindeki tüm şirketlerin en geç 2005'de tüm hesaplarını mevcut uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olarak hazırlamalarını onaylamıştır. Bu gelişme ile 2005 yılından itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları'nın kullanımı Avrupa Birliği ülkelerine yayılacaktır.

Konsolide mali tablolar ile ilgili olarak, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından son olarak Aralık 2003 tarihinde revize edilmiş olan "Uluslararası Muhasebe Standardı 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar"³⁷ ve "Uluslararası Muhasebe Standardı 22 İşletme Birleşmeleri"ni yürürlükten kaldırarak, 31.03.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe giren "Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 3 İşletme Birleşmeleri"³⁸ bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği yönergelerinden 7.yönergede konsolide mali tablolar ile ilgili hükümler yer almaktadır.

İngiltere'de ulusal muhasebe standartlarını yayınlamakla görevli olan kurul Muhasebe Standartları Kurulu (Accounting Standards Board - ASB)'dur. Kurul, 1990 yılında Muhasebe Standartları Komitesi (Accounting Standards Committee - ASC)'nden görevi devralmıştır. Muhasebe Standartları Komitesi (ASC)'nin yayınladığı standartlar, Muhasebe Uygulamaları Standartları (Statements of Standard Accounting Practice - SSAP) ve Muhasebe Standartları Kurulu (ASB)'nin yayınladığı standartlar ise, Finansal Raporlama Standartları (Financial Reporting Standards - FRS)'dir. Zaman içinde, Muhasebe Uygulamaları Standartları (SSAP)'ndan bazıları Finansal Raporlama Standartları (FRS) ile değiştirilirken, bazıları yürürlükte kalmıştır.³⁹ Konsolide mali tablolar ile ilgili olarak kurul tarafından 1989 yılında "Finansal Raporlama Standardı 2 (FRS2) Bağlı Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi" yayınlanmıştır.

ABD'de ulusal muhasebe standartlarını yayınlamakla görevli olan kurul Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Reporting Standards Board-FASB)'dur. Kurulun misyonu, toplumun eğitimi ve rehberlik için finansal muhasebe ve raporlama standartlarını oluşturmak ve geliştirmektir. Finansal Muhasebe Standartları

³⁷ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında "IAS 27" olarak anılacaktır.

³⁸ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında "UFRS 3" olarak anılacaktır.

³⁹ www.asb.org.uk

Kurulu (FASB), 1972 yılında Muhasebe İlkeleri Kurulu (Accounting Principles Board – APB)’dan görevi devralmıştır. Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)’nin yayınladığı standartlar Finansal Muhasebe Standardı (Statement of Financial Accounting Standards - SFAS) olarak adlandırılmaktadır.⁴⁰ Konsolide mali tablolar ile ilgili olarak kurul tarafından 1988 yılında “Finansal Muhasebe Standardı (SFAS) 94 Bağlı Ortaklıkların Konsolidasyonu” yayınlanmıştır.

2.2.2.Ulusal Düzenlemeler

Ülkemizde konsolide mali tablolar konusundaki düzenlemelere bakıldığında ilk olarak, 13.11.2001 tarihli ve 24582 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan “Seri:XI No:21 Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”⁴¹ görülmektedir. Bu tebliğ ile 28/3/1992 tarihli ve 21185 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Seri:XI, No:10 “Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ” yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Tebliğin amacı, ana ortaklık tarafından düzenlenecek konsolide mali tabloların hazırlanması ve ilgililere sunulması ile iştiraklerde, bağlı veya müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki pay sahipliğinin muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir. Kasım 2001 tarihinde yayınlanan bu tebliğin yürürlük tarihi 31.12.2001 olarak belirtilmiştir. Ancak 17.01.2002 tarihinde yapılan bir değişiklik ile tebliğ hükümlerinin uygulanmasına 01.01.2003 tarihinden itibaren başlanmasına karar verilmiştir. Buna göre, Sermaye Piyasası Kanunu’na tabi ana ortaklıklar, 01.01.2003 tarihinden sonra sona eren yıllık ve bundan sonra gelecek ilk ara mali tablolarını bu tebliğde belirtilen hükümler çerçevesinde konsolide etmekle yükümlüdürler. Bu tebliğ ile yürürlükten kaldırılan 28.03.1992 tarihli tebliğde konsolidasyon ihtiyari olarak yer alırken, Sermaye Piyasası Kurulu’nun çıkardığı yeni tebliğ ile konsolidasyon bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Konsolide mali tablolar ile ilgili olarak Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan bir diğer düzenleme ise, 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de

⁴⁰ www.fasb.org

⁴¹ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında “SPK Seri XI No 21” olarak anılacaktır.

yayınlanan “Seri XI No 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ”dir. Bu tebliğ,ülkemizde uluslararası muhasebe standartlarına uyum konusunda atılmış en büyük adımdır. Bu tebliğ’de yer alan düzenlemeler, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından çıkarılan Uluslararası Muhasebe Standartları’nın çevirisi niteliğindedir. Ülkemiz açısından uluslararası muhasebe standartlarına uyumun önemi, tebliğin gerekçesinde şu şekilde belirtilmiştir:⁴²

“Özellikle, Avrupa Birliğinin, hisse senetleri borsalar ve diğer teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören tüm işletmelerin konsolide mali tablolarının en geç 01.01.2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS), yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS), ile uyumlu olarak hazırlanmasını zorunlu tutmuş olması, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütünün (IOSCO) uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarının oluşturulmasında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun (IASB) çalışmalarını destekleme politikasını benimsemesi ve bu amaçla kendisine üye düzenleyici kuruluşlara çokuluslu işletmelerin UFRS’yi kullanmalarına izin vermelerine ilişkin bir tavsiye kararının bulunması, Ülkemizin Avrupa Birliği için tam üyelik başvurusu yapmış olması ve bu konudaki kararlılığı ile Uluslararası Para Fonuna (IMF) verilen 30.07.2002 tarihli Niyet Mektubunda Kurulumuzun UFRS’yi uygulamaya koyacağını belirtmiş olması, Kurulumuzun Muhasebe Standartlarının UFRS ile uyumunun sağlanması için yapılan çalışmalara hız kazandırmıştır.”

SPK Seri XI No 25’in 0.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara mali tablolardan geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

SPK Seri XI No 25’te her kısım bir uluslararası muhasebe standardı ile ilgilidir. Düzenlemede konsolide mali tablolarla ilgili olan kısımlar ise “12. kısım İşletme Birleşmeleri⁴³ ve 13.Kısım Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar ve Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştirakler⁴⁴”dir.

---

⁴² Seri XI No 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Gereçesi

⁴³ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında “SPK Seri XI No 25 12.Kısım” olarak anılacaktır.

⁴⁴ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında “SPK Seri XI No 25 13.Kısım” olarak anılacaktır.

Konsolide mali tabloların düzenlenmesi ile ilgili olarak Sermaye Piyasası Kurulu'nun attığı bu tarihi adımlar, ülkemizdeki holdingler ve yatırımcılar açısından büyük önem taşımaktadır. Holding yöneticileri sözkonusu tebliğ sayesinde düzenli olarak hazırlanacak olan konsolide mali tablolar sayesinde topluluklarını doğru olarak değerlendirip daha rasyonel kararlar alabileceklerdir. Yatırımcılar ise, yatırım yapacakları holdinglerin konsolide mali tablo verilerini kullanacak yatırım kararlarını daha doğru alabileceklerdir.

Ülkemizde uluslararası muhasebe standartlarına uyum konusunda çalışmalar Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından kurulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından başlatılmıştır.

Konsolide mali tabloların düzenlenmesi ile ilgili olarak TMUDESK'in hazırladığı "Türkiye Muhasebe Standardı 5 Konsolide Finansal Tablolar"⁴⁵ ulunmaktadır. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanunla eklenen Ek-1'inci madde uyarınca kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip, Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, TMUDESK tarafından hazırlanan standartların tekrar incelenerek yürürlüğe girmesi konusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu süreç, Türkiye Muhasebe Standartları'nın tek elden oluşturulması yönünde atılmış önemli bir adımdır.

Ülkemizde bankaların konsolide mali tablo düzenlemeleri ile ilgili olarak ise, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından çıkarılan ve 1.10.2002 tarihinden itibaren yürürlükte olan bankaların konsolide mali tablolarını düzenleme esaslarını belirleyen "Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Hakkında Tebliğ" bulunmaktadır. Tebliğin 4.maddesine göre, ana ortaklık niteliğini taşıyan bankalar, tebliğde yer alan esaslara göre mart, haziran, eylül ayları ve yıl sonları itibariyle konsolide mali tablolarını düzenlemek zorundadır.

---

⁴⁵ Tez çalışmasının bundan sonraki kısmında "TMS 5" olarak anılacaktır.

2.3. Konsolidasyon Tekniği

Konsolide mali tablolar hazırlanırken öncelikle ön konsolidasyon çalışması yapılmalıdır. Bilançonun konsolidasyona hazırlanması ve konsolide edilecek hesapların düzeltilmesini içeren ön konsolidasyon çalışmasından sonra, esas konsolidasyon işlemlerine geçilir.

Konsolide mali tabloların hazırlanmasında konsolidasyon tekniği kullanılmaktadır. Genel olarak konsolidasyon toplama ve eliminasyon olmak üzere iki ana basamağı içerir.

Öncelikle, konsolide mali tablolarda, bağlı ortaklıkların varlıkları, yükümlülükleri, gelirleri ve giderleri toplanır. İkinci basamak, ifte kayıtlamayı önlemek için, topluluk içi işlemlerin elimine edilmesidir. Örneğin, konsolide bilanço hazırlanırken, ana ortaklığın bağlı ortaklığa olan borcu, bağlı ortaklığın ana ortaklıktan olan alacağı ile elimine edilir.⁴⁶

şirketler topluluğunun birbirleriyle olan işlemlerinden dolayı ortaya çıkan gelir ve giderler de elimine edilir. Konsolide mali tablolarda sadece şirketler topluluğunun dışında yer alan kişilerle yapılmış olan işlemlerin sonuçları yer alır.

Konsolide mali tablo hazırlama süreci ana ortaklık ve bağlı ortaklığın bireysel mali tablolarından seçilen kalemlerle oluşturulmuş aşağdaki basit örnekte görülebilir :⁴⁷

	<u>Ana Ortaklık(TL)</u>	<u>Bağlı Ortaklık(TL)</u>
Kasa	100.000.000	75.000.000
Alacaklar	360.000.000	280.000.000
Borçlar	90.000.000	100.000.000
Gelirler	2.000.000.000	2.300.000.000
Giderler	1.600.000.000	1.900.000.000

⁴⁶ Wild, John J.,- Bernstein, Leopold A.-, Subramanyam, K.R., Financial Statement Analysis, Mc Graw-Hill Co., New York, 2001, s.352

⁴⁷ Mueller, Gerhard G., -Gernon, Helen, -K.Meek, Gary, Accounting:An International Perspective, 4th Ed., Mc Graw-Hill, USA, 1997, s.102

1. Bağlı ortaklığın ana ortaklığa 50.000.000 TL borcu vardır.
2. Bağlı ortaklık, 400.000.000 TL'ye ana ortaklıktan makine kiralamıştır.

Ana ortaklığın mali tablosunda yer alan 50.000.000 TL'lik alacak ve bağlı ortaklığın mali tablosunda yer alan 50.000.000 TL'lik borç topluluk içi bir işlemdir. Konsolide mali tabloların amacı, ayrı şirketleri tek bir işletmeymiş gibi dūřünmek olduğuna göre, konsolide mali tabloda bu tutarlara yer vermek yanlış olacaktır. Aynı şekilde, ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki kiralama işlemi konsolide mali tabloda yer alırsa, gelirler ve giderler kalemlerinde 400.000.000 TL tutarında bir fazlalık olacaktır. rnekte, konsolide mali tablo hazırlanırken borçlanma ve kiralama işlemleri için eliminasyon yapılması gerekir:

KONSOLİDE MALİ TABLO ALIşMA TABLOSU(milyon TL)

	Ana Ortaklık	Bağlı Ortaklık	Eliminasyonlar		Konsolide Mali Tablo
			Borç	Alacak	
Kasa	100	75	-		175
Alacak	360	280		50	590
Borç	90	100	50		140
Gelirler	2000	2300	400		3900
Giderler	1600	1900		400	3100

Yapılan toplama ve eliminasyon iřlemleri sonucunda, en son sūtunda görülen konsolide mali tablo verilerine ulařılmıřtır.

Konsolide mali tablolar hazırlanırken topluluk içi işlemler hiç gerçekleşmemiş olarak kabul edilmektedir. Eğer topluluk içi işlemler konsolide mali tablolarda yer

alırsa, bu, tablolarda yer alan gelir ve giderlerin, varlık ve yükümlülüklerin yanlış hesaplanmasına yol açar.⁴⁸

Konsolidasyon sürecinde, ayrıca, ana ortaklığın bağlı ortaklığa olan yatırım tutarı ile bağlı ortaklığın özsermayesinin elimine edilmesi gerekir. Bu eliminasyon ile ana ortaklığın yatırım tutarı ile bağlı ortaklığın özsermayesi konsolide bilançoda yer almaz.⁴⁹

KONSOLİDE MALİ TABLO ÇALIŞMA TABLOSU(milyon TL)

	Eliminasyon			Konsolide	
	Ana Ortaklık	Bağlı Ortaklık	Borç	Alacak	Bilanço
Bağlı ortaklıklar	100	0		100	0
Diğer varlıklar	<u>900</u>	<u>500</u>			<u>1400</u>
Aktif toplamı	1000	500			1400
Borçlar	600	400			1000
Özsermaye	<u>400</u>	<u>100</u>	100		<u>400</u>
Pasif toplamı	1000	500			1400

⁴⁸ Loveday, Paula, "Consolidated Financial Statements", *Australian Economic Review*, 4th Quarter, Issue 104, Australia, 1993, p.89

⁴⁹ Haried, Imdieke, Smith, a.g.e., s.50

2.4. Konsolidasyon Teorisi

Muhasebe literatüründe, ana ortaklık teorisi (parent company theory) ve ekonomik birlik (economic unit) teorisi olarak da adlandırılan varlık teorisi (entity theory) olmak üzere iki ana konsolidasyon teorisi yer almaktadır.

Ana ortaklık teorisi, “konsolide mali tabloların öncelikle ana ortaklığın çıkarları için hazırlandığı” düşüncesine dayanmaktadır. Bu teoriye göre, konsolidasyon ana ortaklığın bakış açısı ile yapılmalıdır. Ana ortaklık dışı hak sahiplerinin konsolide mali tablolardan büyük ölçüde yararlanmadıkları kabul edilir. Ana ortaklık teorisine göre, konsolide net kar ana ortaklık haklarının karıdır.

Varlık teorisi ise, “bağlı ortaklığın sahiplik payları arasında bölünemeyeceği” düşüncesine dayanmaktadır. Bu teoriye göre, bir bağlı ortaklık, ana ortaklığın sahiplik payına bakılmaksızın her zaman bir bütün olarak konsolide edilmelidir.⁵⁰

Günümüzde kabul görmüş muhasebe prosedürleri, ana ortaklık teorisi ve varlık teorisinin bir karışımına dayanmaktadır. Bu karışıma “çağdaş konsolidasyon teorisi” adı verilmektedir. Bu karışıma göre, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve konsolide dağıtılmamış karlar tablosu ana ortaklık teorisi esas alınarak hazırlanmaktadır. Konsolide nakit akım tablosunun hazırlanmasında ise varlık teorisi esas alınmaktadır.⁵¹

Ana ortaklık teorisi, varlık teorisi ve bunların bir karışımında oluşan çağdaş konsolidasyon teorisi arasındaki temel farklılıklar Tablo 1’de özetlenmiştir.

---

⁵⁰ Hoyle, Joe B., -Schaefer, Thomas F., -Doupnik, Timothy S., Advanced Accounting, 6th Ed., Mc Graw Hill Pub., USA, 2001, s.162

⁵¹ Nurnberg, Hugo, “Minority Interest in the Consolidated Retained Earnings Statement”, Accounting Horizons, June 2001, Volume 15, Issue 2, s.119

	ANA ORTAKLIK TEORİSİ	VARLIK TEORİSİ	ÇAĞDAŞ KONSOLİDASYON TEORİSİ
Konsolide mali tabloların ana amacı ve kullanıcıları	Konsolide mali tablolar ana ortaklık haklarının çıkarları için ve onların bakış açısı ile hazırlanır.	Konsolide mali tablolar tüm işletmenin bakış açısı ile hazırlanır ve işletmede pay sahibi olan tüm tarafların konsolide mali tabloları kullanması amaçlanır.	Konsolide mali tablolar işletmeler topluluğunun finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını içerir, ancak öncelikle ana ortaklık haklarının çıkarları için hazırlanır.
Konsolide net kar	Konsolide net kar ana ortaklık haklarının karıdır.	Konsolide net kar işletme topluluğunun tüm özsermaye sahiplerinin karıdır.	Konsolide net kar ana ortaklık haklarının karıdır.
Ana ortaklık dışı kar	Ana ortaklık haklarının bakış açısından, ana ortaklık dışı kar bir giderdir.	Ana ortaklık dışı kar, konsolide net karın ana ortaklık dışı haklara dağıtılmasıdır.	Ana ortaklık dışı kar, konsolide net karın belirlenmesinde bir gider değil, bir indirimdir. İşletmenin gerçekleşmiş karının ana ortaklık hakları ve ana ortaklık dışı haklar arasında dağıtılmasıdır.
Ana ortaklık dışı Özsermaye	Ana ortaklık haklarının bakış açısından, ana ortaklık dışı özsermaye bir borçtur.	Ana ortaklık dışı özsermaye tüm işletme sermayesinin bir bölümüdür.	Ana ortaklık dışı özsermaye tüm işletme sermayesinin bir bölümüdür. Konsolide mali tablolarda ayrı bir tutar olarak gösterilir.
Bağlı ortaklığın konsolidasyonu	Bağlı ortaklığın varlık ve yükümlülükleri üzerinde ana ortaklığın sahip olduğu pay makul değerle, ana ortaklık dışı hakların sahip olduğu pay defter değeri ile konsolide mali tablolarda yer alır.	Bağlı ortaklığın varlık ve yükümlülükleri üzerinde ana ortaklığın ve ana ortaklık dışı hakların sahip olduğu pay makul değeri ile konsolide mali tablolarda yer alır.	Bağlı ortaklığın varlık ve yükümlülükleri defter değerleri artı ana ortaklığın yatırım maliyeti ile karşılanacak olan, sahiplik yüzdesi üzerinden makul değer düzeltmeleri ile konsolide mali tablolarda yer alır. Düzeltmelerden sonra kalan tutar şerefiye olarak kayıtlanır ve amorti edilir.
Gerçekleşmemiş kar / zarar	Ana ortaklığın bağlı ortaklığa yaptığı satışlardan kaynaklanan karın %100 eliminasyonu ve bağlı ortaklığın ana ortaklığa yaptığı satışlardan kaynaklanan karın ana ortaklığın payına düşen kısmının eliminasyonu	Ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki satışlardan kaynaklanan karın %100 eliminasyonu	Ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki satışlardan kaynaklanan karın %100 eliminasyonu

Tablo 1 Konsolidasyon teorileri arasındaki temel farklılıklar

Kaynak : Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed.,Prentice Hall, USA, 2000, s.414

3.Bağlı Ortaklıkların Konsolidasyonu

Bu tez çalışmasında konsolide mali tabloların düzenlenmesinde şu anda yürürlükte olan yasal bir düzenleme olduğu için, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan SPK Seri :XI No: 21 hükümleri gözönünde tutulacaktır. Ancak konuyla ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası düzenlemelerdeki hükümlere de kısaca yer verilecektir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım, UMS 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar”, “Uluslararası Muhasebe Standardı 28 İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi” ve “Uluslararası Muhasebe Standardı 31 Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıklardaki Hakların Muhasebeleştirilmesi” standartlarına karşılık gelmektedir. “Uluslararası Muhasebe Standardı 22 İşletme Birleşmeleri” nispeten yeni bir revizyonla 31.13.2004 tarihinde yürürlükten kaldırılarak yerine “Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 3 İşletme Birleşmeleri” yayımlandığı için, bu standart SPK Seri XI No 25 12.Kısım ile uyumlu değildir.

TMS 5 ise, UMS 27 ile uyumludur, ancak tam çevirisi niteliğinde değildir.

SPK Seri :XI No: 21 ise, konsolidasyonun esasları bakımından gerek SPK Seri XI No 25 ile gerek TMS 5 gerekse IAS 27 ile uyumludur. Ancak diğer konularda birtakım farklılıklar mevcuttur. Bunlar çalışmada konuları itibariyle yeri geldikçe ele alınacaktır.

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan SPK Seri XI No 21’ in 7. maddesinde, bağlı ortaklıkların konsolidasyon yöntemi ile konsolide edilecekleri belirtilmiştir. SPK Seri XI No 21’in 4. maddesinde bağlı ortaklık, ana ortaklığın doğrudan veya diğer bağlı ortaklıkları veya iştirakleri vasıtasıyla sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde %50’den fazla oranda hisseye, oy hakkına veya yönetim çoğunluğu seçme hakkına veya yönetim çoğunluğuna sahip olduğu işletmeleri olarak tanımlanmaktadır.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım’da ise, bağlı ortaklık tanımı yapılırken “ana ortaklık tarafından kontrol edilen işletme” tanımı kullanılmıştır. Burada karşımıza SPK Seri XI No 21’de kullanılmayan “kontrol” kavramı çıkmaktadır. SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 330’a göre, kontrol, ortaklık üzerinde yarısından fazla oy hakkına sahip

olmakla ortaya çıkmaktadır. Ancak yarıdan az oy hakkına sahipken aşağıdaki şartlardan biri mevcutsa kontrolün var olduğu kabul edilir:

- a) Diğer pay sahipleriyle yapılan anlaşma gereği oy hakkının yarıdan fazlasının kontrol edilmesi
- b) Bir düzenleme veya sözleşme gereği, işletmenin finansal ve faaliyet politikalarını idare etme yetkisini haiz olunması
- c) İşletmenin yönetim kurulu veya bu hakları haiz yürütme organının üyelerinin çoğunluğunu atama veya görevden alma gücüne sahip olunması
- d) Yönetim kurulunda veya bu hakları haiz yürütme organında oyların çoğunluğunu kontrol etme gücünün elde bulundurulması.

Kontrol gücü ile ilgili olarak aynı hükümler TMS 5 madde 10'da da mevcuttur. TMS 5'e göre de yarıdan az oy hakkına sahipken sözkonusu şartlardan biri mevcutsa kontrolün var olduğu kabul edilir ve işletme konsolidasyona alınır.

Kontrol gücü ile ilgili olarak SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 330'da yer alan hükümler aynen IAS 27 madde 13'de yer almaktadır.

SPK Seri XI No 21'in 6. maddesinde ise, bağlı ortaklıkların yakın bir gelecekte elden çıkarılmak amacıyla geçici olarak elde tutulması; bağlı ortaklığın ciddi ve uzun süreli kısıtlar altında faaliyet göstermesi nedeniyle ana ortaklığa fon aktarım gücünün bulunmaması durumlarında bu işletmelerin konsolidasyon kapsamı dışında tutulabileceği belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli nedenlerle konsolide mali tabloları önemli ölçüde etkilemeyen işletmelerin de konsolidasyon kapsamı dışında tutulabileceği ifade edilmiştir.

SPK Seri XI No 21'in yukarıda belirtilen maddeleri uyarınca, bir ekonomik topluluk içerisinde yer alan bağlı ortaklıkların, belirli istisnalar dışında, konsolidasyon yöntemi kullanılarak, konsolide edilmeleri gerekmektedir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım ve IAS 27, bağlı ortaklıkların konsolidasyon yöntemi ile, müşterek yönetime tabi ortaklıkların oransal konsolidasyon yöntemi veya

özsermaye yöntemi ile ve iştiraklerin özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir. SPK Seri XI No 21 bağı ortaklıkların konsolidasyon yöntemi ile, müşterek yönetime tabi ortaklıkların müşterek yönetim konsolidasyonu (oransal konsolidasyon) yöntemi ile ve iştiraklerin özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir. TMS 5 ise bağı ortaklıkların ve kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştiraklerin (müşterek yönetime tabi ortaklıkların) konsolidasyon yöntemi ile, iştiraklerin özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilmesini gerektirmektedir.

Sözkonusu dört düzenlemede konsolidasyon kapsamı dışında tutulma şartları, konsolide bilanço ve gelir tablosu düzenleme esasları ve konsolide tabloların dipnotları konularında uyum görülmektedir.

SPK Seri XI No 21, SPK Seri XI No 25 13.Kısım ve TMS 5’de yer alan ve birbirlerinin yerine kullanılmış ifadeler aşağıdaki gibidir:

SPK Seri XI No 25 13.Kısım	SPK Seri XI No 21	TMS 5
Özsermaye yöntemi	Özkaynak yöntemi	Özkaynak yöntemi
Müşterek yönetime tabi teşebbüs	Müşterek yönetime tabi ortaklık	Kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştirak
	Önemli derecede etki	Önemli etkinlik
Oransal konsolidasyon yöntemi	Müşterek yönetim konsolidasyonu yöntemi	
Makul değer	Makul değer	Gerçeğe uygun değer
Ana ortaklık dışı özsermaye	Ana ortaklık dışı özsermaye	Azınlık payları
Ana ortaklık dışı kar/zarar	Ana ortaklık dışı kar/zarar	Azınlık payları kar/zarar

Ana ortaklık tarafından düzenlenmesi gereken konsolide mali tablolar, SPK Seri XI No 21'in 4.maddesinde, "konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ile bu tabloların eki diğer konsolide mali tablolar" olarak ifade edilmektedir. Tez çalışmasının bu bölümünde konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunun hazırlanmasına değinilecek, ikinci bölümde ise, tez konusunu oluşturan konsolide ek mali tablolar içinde yer alan konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosunun düzenlenmesine yer verilecektir.

3.1.Konsolide Bilançonun Düzenlenmesi

Bir ekonomik topluluk içinde yer alan işletmelerin bilançolarının konsolidasyon tekniği ile birleştirilmesi suretiyle elde edilen bilançoya konsolide bilanço adı verilir.

Daha önce de belirtildiği gibi, konsolide bilanço düzenleme ilkeleri SPK Seri XI No 21, SPK Seri XI No 25 13.Kısım, IAS 27 ve TMS 5 düzenlemelerinde aynıdır. Yalnızca şerefiyenin kayıtlanması ve makul değer uygulamalarına SPK Seri XI No 25 13.Kısım ve IAS 27 daha ayrıntılı olarak değinmiştir. Konu, yeri geldiğinde ele alınacaktır.

SPK Seri XI No 21'in 8.maddesinde konsolide bilanço düzenleme esasları yer almaktadır. Bu esaslar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Edinim tarihi itibarıyla, ana ortaklığın bağlı ortaklığı elde etme maliyeti, bağlı ortaklığın makul değere göre değerlendirilmiş bilançosundaki özsermayesi ile mahsup edilir.
- Mahsup işlemi sonucunda, elde etme maliyeti, bağlı ortaklığın özsermayesinden daha yüksek ise ortaya çıkan fark pozitif şerefiyedir. Pozitif şerefiye, konsolide bilançonun aktifinde, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesap grubu altında, "Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi" olarak yer alır ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir.
- Mahsup işlemi sonucunda, elde etme maliyeti, bağlı ortaklığın özsermayesinden daha düşük ise ortaya çıkan fark negatif şerefiyedir. Negatif şerefiye, konsolide bilançonun aktifinde, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesap grubu altında, "Bağlı Ortaklıklar Negatif

Şerefiyesi” adı ile, negatif bir kalem olarak yer alır ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir.

- Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların özsermayeleri dışındaki bilanço kalemleri toplanır. Yapılan toplama işleminde ortaklıkların topluluk içi alacak ve borçları karşılıklı olarak indirilir.
- Topluluk içindeki ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıkların, konsolide bilançoda topluluk içine ilk girişteki elde etme maliyetleri ile gösterilmesini sağlayacak eliminasyonlar yapılır.
- Bağlı ortaklıkların, ana ortaklıkta pay sahibi olması durumunda, konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi, ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesinden daha az olabilir.
- Konsolidasyon kapsamındaki ortaklıkların birbirlerine sermaye taahhütlerinden kaynaklanan borçları varsa, bunlar ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve emisyon primi alacakları ile elimine edilir.
- Bağlı ortaklıkların azınlık payları, bağlı ortaklıkların özsermaye kalemlerinden düşülerek, konsolide bilançonun pasifinde, “Özsermaye” hesap grubundan önce, “Ana Ortaklık Dışı Özsermaye” hesap grubu adı altında gösterilir.
- Bağlı ortaklığın ana ortaklık dışına isabet eden zararın tutarı, ana ortaklık dışı özsermaye tutarını aşabilir. Ana ortaklık dışı pay sahiplerinin zararı karşılamaya zorunlu ve mali açıdan yeterli olmaması durumunda, fazla olan kısım ana ortaklığın özsermaye tutarından mahsup edilir. Bağlı ortaklığın daha sonraki dönemlerde kara geçmesi durumunda, daha önce mahsup edilen tutarlara ulaşıncaya kadar tüm karlar ana ortaklığın özsermaye tutarına ilave edilir.

Yukarıdaki esaslar dikkate alındığında, konsolide bilançonun düzenlenmesinde üç önemli konu karşımıza çıkmaktadır Bağlı ortaklığın özsermayesinin eliminasyonu, topluluk içinde alım satıma konu olan dönen ve duran varlıkların elde etme maliyeti ile konsolide bilançoda yer alması için gerekli eliminasyon işlemleri ve topluluk içi alacak

ve borç ilişkilerinin eliminasyonu. Bu üç konu ile ilgili olarak yapılması gerekli işlemler ve karşı karşıya kalınabilecek olan özellikli konular aşağıdaki gibidir.

3.1.1. Bağlı Ortaklığın Özsermayesinin Eliminasyonu

Ana ortaklık, bağlı ortaklığın özsermaye payları farklı şekillerde satın alabilir.⁵²

- Nakit olarak,
- Nakit olmayan varlıkları ile,
- Borçlanarak,

Satın alma işleminde bağlı ortaklık hiçbir kayıt yapmaz. Çünkü hiçbir şey almamıştır ve hiçbir şey vermemiştir. Sadece hissedarlarının listesini günceller. Yukarıda belirtilen satın alma şekillerinde ana ortaklığın yapması gereken kayıtlar aşağıdaki gibi örneklenmiştir:⁵³

- A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın 100.000 adet hisse senedini pay başına 1.000.000 TL ödeyerek satın almıştır.

/	
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.(A Şti)	100.000.000.000
100. Kasa Hs. (A Şti)	100.000.000.000
/	

- A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın 100.000 adet hisse senedi için pay başına 500.000 TL ödemiş ve 2 ay sonra pay başına 500.000 TL ödemeyi taahhüt etmiştir.

⁵² Ana ortaklığın bağlı ortaklık hisselerini, kendi hisselerini ihraç etmek suretiyle (çıkarların birleştirilmesi yöntemi) de edinmesi mümkündür. Ancak bu yöntem uluslararası uygulamalarda artık uygulanmadığı için çalışmada yer verilmemiştir.

⁵³ Rubin, Steven, "Consolidation, Translation, and Equity Method", Accountant's Handbook, Volume I, John Wiley Sons Inc., USA, 1999, s.9-13

/	
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.(A Şti)	100.000.000.000
100. Kasa Hs. (A Şti)	50.000.000.000
246.Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri Hs.(A Şti)	50.000.000.000
/	

- A ana ortaklık B bağlı ortaklığın %80'lik payı için (1.000.000 TL nominal değerli 80.000 adet hisse senedi) sahip olduğu arazisini vermiŐtir. Arazinin defter değeri 700.000.000.000 TL dir. Takas günündeki makul değeri ise 800.000.000.000 TL dir.

/	
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.(A Şti)	800.000.000.000
250. Arazi ve arsalar Hs.(A Şti)	700.000.000.000
679. Diğer olağandışı gelir ve karlar Hs. (A Şti)	100.000.000.000
/	

3.1.1.1.Edinim Tarihindeki Tutarlara Göre Eliminasyon

Edinim yolu ne olursa olsun, edinim tarihinde ana ortaklığın "Bağlı ortaklıklar" hesabında bağlı ortaklığa yapılan yatırım tutarı yer alır. Konsolidasyon yapılırken ise, ana ortaklığın "Bağlı Ortaklıklar" hesabında bulunan bu tutar, edinim maliyeti olarak alınır ve bağlı ortaklığın edinim tarihindeki özsermayesi ile mahsup edilir. SPK Seri XI No 21'in 8.maddesinde, konsolide bilanço düzenlenirken, bağlı ortaklığın edinim tarihindeki özsermaye kalemlerinin, bağlı ortaklığa yapılan yatırım tutarı ile elimine edilmesi yer almaktadır.

Gerçek satın almalarda genellikle satın alınan bağlı ortaklığın özsermayesi, yatırım maliyetine eşit olmaz. Bu durum ortaya Şerefiyenin çıkmasına neden olur.

Şerefiye, bir işletmenin özsermayesi ile o işletmeye yapılan yatırım tutarı arasındaki olumlu veya olumsuz fark olarak tanımlanabilir.⁵⁴

Ana ortaklığın yatırımı tutarı ile bağlı ortaklığın özsermayesinin mahsup işlemi ile pozitif şerefiye veya negatif şerefiye tutarı ortaya çıkar:

Bağlı ortaklıklar edinim maliyeti > Bağlı ortaklık özsermayesi Pozitif şerefiye

Bağlı ortaklıklar edinim maliyeti < Bağlı ortaklık özsermayesi Negatif şerefiye

SPK Seri XI No 21'in 8 (a) maddesine göre, pozitif şerefiye, konsolide bilançonun aktifinde, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesap grubu altında, "Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi" olarak yer alır ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir. Negatif şerefiye, konsolide bilançonun aktifinde, "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesap grubu altında, "Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi" adı ile, negatif bir kalem olarak yer alır ve en fazla 20 yıl içinde itfa edilir.

Örneğin, A ana ortaklığı, B bağlı ortaklığın 40.000.000.000 TL'lık sermayesinin %100'üne 60.000.000.000 TL ödeyerek sahip olmuştur. Konsolidasyon sırasında yapılması gereken eliminasyon kaydı aşağıdaki gibidir:

/	
500. Sermaye Hs.(B Ort)	40.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	20.000.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı ortaklıklar Hs. (A Ort)	60.000.000.000
/	

Yapılan bu kayıt ile, ana ortaklığın yatırım tutarı ile bağlı ortaklığın özsermaye tutarı konsolide bilançoda yer almaz. Bağlı ortaklıklar şerefiyesi tutarı konsolide bilançoda "Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesap grubu altında yerini alır.

⁵⁴ Birch, Lisa, "A Question of Consolidation", *Accountancy*, Vol.120, Issue 1247, July 1997, London, s.64

Eğer bir önceki örnekteki A ana ortaklığı, B bağlı ortaklığının 40.000.000.000 TL lık sermayesi için 35.000.000.000 TL ödemiş olsaydı ortaya negatif şerefiye çıkacaktı:

---

500. Sermaye Hs.(B Ort)	40.000.000.000	
	245. Bağı ortaklıklar Hs. (A Ort)	35.000.000.000
	265. Bağı ortaklıklar negatif şerefiyesi ⁵⁵	5.000.000.000

Yapılan bu kayıt ile, ana ortaklığın yatırım tutarı ile bağı ortaklığın özsermaye tutarı konsolide bilançoda yer almayacaktır. Bağı ortaklıklar negatif şerefiyesi tutarı konsolide bilançoda “Maddi Olmayan Duran Varlıklar” hesap grubu altında eksi olarak yerini alır.

Ana ortaklık, bir bağı ortaklığı edinirken, her zaman bağı ortaklığın özsermayesinin %100’üne sahip olmaz. Ana ortaklığın, bağı ortaklığın özsermayesinde sahip olduğu payların dışında kalan paylara “azınlık hakları” (ana ortaklık dışı özsermaye) denir. Ana ortaklık dışı özsermaye; konsolide bilançoda ,bağı ortaklıkların net varlıklarından ana ortaklığın doğrudan ve/veya dolaylı kontrolü dışında kalan paylara isabet eden kısmı, ana ortaklık dışı kar-zarar ise konsolide gelir tablosunda bağı ortaklıkların net dönem karlarından veya zararlarından ana ortaklığın doğrudan ve/veya dolaylı kontrolü dışında kalan kısmı ifade eder.

Azınlık haklarının bağı ortaklık özsermayesinde sahip olduğu paylar, SPK Seri XI No 21’in 8(f) maddesinde göre, konsolide bilançonun özsermaye hesap grubundan önce, “Ana ortaklık dışı özsermaye” adı ile gösterilir. Bu hesap ayrı bir hesap grubu içerisinde yer alması gerektiğinden, Tekdüzen Hesap Planında uygun bir hesap grubu kodu yoktur. 5 nolu özsermaye grubu konsolide bilançoda ana ortaklık özsermayesini göstermektedir. Ana ortaklık dışı özsermayenin 5 nolu grup dışında bir hesap grubuna

---

⁵⁵ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, bağı ortaklıklar negatif şerefiyesinin kayıtlanması için önerilmiştir.

yazılması gerektiği halde 3,4, 6 ve 7 nolu gruplar kullanılmayacağından, 8 nolu grubun bu amaçla kullanılması önerilebilir.

Ana ortaklık dışı özsermayenin bulunması durumunda, özsermaye eliminasyon kaydı, ana ortaklığın bağlı ortaklığa olan yatırımın yüzde oranı dahilinde yapılır. Örneğin, A ana ortaklık B bağlı ortaklığın 100.000.000.000 TL olan özsermayesinin %80'ine 70.000.000.000TL ödeyerek sahip olmuştur. Bu durumda eliminasyon ve azınlık hakları kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

/	
500. Sermaye Hs.(B Ort)	64.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primleri (B Ort)	16.000.000.000
245. Bağılı ortaklıklar Hs. (A Ort)	70.000.000.000
265. Bağılı ortaklıklar negatif şerefiyesi	10.000.000.000
/	
500. Sermaye Hs.(B Ort)	16.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primleri (B Ort)	4.000.000.000
800. Ana Ort.Dışı Sermaye Hs. ⁵⁶	16.000.000.000
820. Ana Ort.Dışı Hisse senedi ihraç primleri ⁵⁷	4.000.000.000
/	

⁵⁶ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, ana ortaklık dışı sermayenin kayıtlanması için önerilmiştir.

⁵⁷ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, ana ortaklık dışı hisse senedi ihraç primlerinin kayıtlanması için önerilmiştir.

3.1.1.2. Edinim Tarihinden Sonraki Tutarlara Göre Eliminasyon

Daha önce de belirtildiği gibi, SPK Seri XI No 21'in 8.maddesinde, konsolide bilanço düzenlenirken, bağlı ortaklığın edinim tarihindeki özsermaye kalemlerinin, bağlı ortaklığa yapılan yatırım tutarı ile elimine edilmesi yer almaktadır. Ancak edinim tarihindeki tutarların elde edilememesi halinde ve edinim tarihinden sonraki tutarlara göre eliminasyon yapılması gerektiğinde uygulanacak yöntem konusunda SPK Seri XI No 21'de ve SPK Seri XI No 25 13.Kısım'da bir husus yoktur.

Eğer mahsup işlemi, bağlı ortaklığın edinim tarihinden sonraki özsermaye tutarları dikkate alınarak yapılacaksa, ana ortaklık, edinim tarihinden sonra özsermaye yöntemini kullanmış olmalıdır. Çünkü özsermaye yöntemi kullanıldığında, bağlı ortaklığın özsermayesinde meydana gelen her değişiklik, ana ortaklığın "bağlı ortaklıklar" hesabına yansiyacaktır. Maliyet yöntemi kullanıldığında ise, bağlı ortaklığa yapılan yatırım ana ortaklığın "Bağlı ortaklıklar" hesabında edinim tarihindeki maliyeti ile görülür. Bağlı ortaklığın özsermayesinde meydana gelen değişiklikler ana ortaklığın "Bağlı ortaklıklar" hesabına yansımaz.⁵⁸ Özsermaye yöntemi ve maliyet yöntemi kullanıldığında hesaplanacak olan şerefiye tutarlarının da farklı olacağı açıktır.

Edinim tarihinden sonraki tutarlara göre eliminasyon yapılmasında, özsermaye ve maliyet yöntemlerinin kullanılmasının karşılaştırılması şöyle örneklenebilir:⁵⁹

- A ana ortaklık, 1 Ocak 2001 tarihinde, B bağlı ortaklığın 130.000.000.000 TL'lık özsermaye payının tamamı için 145.000.000.000 TL ödemiştir. Edinim tarihinden 2 yıl sonra konsolidasyon yapılacaktır. A ana ortaklık özsermaye yöntemini kullanmaktadır. Bu durumda A ana ortaklığın yapacağı edinim kaydı aşağıdaki gibidir:

⁵⁸ Larsen, E.John, Modern Advanced Accounting, 6th Ed., Mc Graw Hill Inc, USA, 1994, s.307

⁵⁹ Fischer, Paul Marcus, - Taylor, William James, - Hartung Cheng, Rita, Advanced Accounting, 8th Ed., Thomson Inc., 2002, s.3-3

/

245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	145.000.000.000
100. Kasa Hs.	145.000.000.000

- 31 Aralık 2001 tarihinde B bağlı ortaklığın bilançosunda dönem karı 30.000.000.000TL olarak görölmektedir. A ana ortaklığın kaydı;

/

245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	30.000.000.000
641. Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri	30.000.000.000

- 31 Aralık 2001 tarihinde B bağlı ortaklık 10.000.000.000 TL kar payı dağıtmayı kararlaştırmıştır. A ana ortaklığın kaydı;

/

181. Gelir Tahakkukları Hs.	10.000.000.000
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	10.000.000.000

- 31 Aralık 2002 tarihinde B bağlı ortaklığın bilançosunda dönem zararı 10.000.000.000TL olarak görölmektedir. A ana ortaklığın kaydı;

/

689. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	10.000.000.000
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	10.000.000.000

- 31 Aralık 2002 tarihinde B bağlı ortaklık geçmiş yıl karlarından 5.000.000.000 TL kar payı dağıtmayı kararlaştırmıştır. A ana ortaklığın kaydı;

181. Gelir Tahakkukları Hs.	5.000.000.000
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	5.000.000.000

A ana ortaklığın, B bağlı ortaklığa olan yatırım tutarı edinim tarihinde 145.000.000.000 TL idi. A ana ortaklık özsermaye yöntemini kullandığında, edinimden 2 yıl sonra, A ana ortaklığın “Bağlı Ortaklıklar” hesabında görülen B bağlı ortaklığına yatırım tutarı 150.000.000.000 TL olmuştur. Bu tutar, B bağlı ortaklığın 2 yıl boyunca özsermayesinde oluşan değişiklikleri yansıtmaktadır. B bağlı ortaklığının özsermayesi ise edinim tarihinde 130.000.000.000 TL iken, 2 yıl sonunda 135.000.000.000 TL olmuştur. Edinim tarihinden sonraki tutarlar esas alınarak 31Aralık 2002 tarihinde yapılacak olan konsolidasyonda özsermaye eliminasyon kaydı şu şekilde olacaktır:

500. Sermaye Hs. (B Ort.)	130.000.000.000
570. Geçmiş yıllar karları (B Ort)	15.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	15.000.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı Ortaklıklar (A Ort.)	150.000.000.000
580. Geçmiş yıllar zararları (B Ort)	10.000.000.000

Aynı örnek maliyet yöntemi kullanılarak ele alındığında şerefiye rakamı farklı hesaplanacaktır.

- A ana ortaklık, 1 Ocak 2001 tarihinde, B bağlı ortaklığın 130.000.000.000 TL’lık özsermaye payının tamamı için 145.000.000.000 TL ödemiştir. Edinim tarihinden 2 yıl sonra konsolidasyon yapılacaktır. A ana ortaklık maliyet yöntemini kullanmaktadır. Bu durumda A ana ortaklığın yapacağı edinim kaydı aşağıdaki gibidir:

---

245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	145.000.000.000
100. Kasa Hs.	145.000.000.000

- 31 Aralık 2001 tarihinde B bağlı ortaklığın bilançosunda dönem karı 30.000.000.000TL olarak görölmektedir. A ana ortaklık hiçbir kayıt yapmaz.
- 31 Aralık 2001 tarihinde B bağlı ortaklık 10.000.000.000 TL kar payı dağıtmayı kararlaştırmıştır. A ana ortaklığın kaydı;

---

181. Gelir Tahakkukları Hs.	10.000.000.000
641. Bağlı Ortaklıklardan temettü gelirleri Hs.	10.000.000.000

- 31 Aralık 2002 tarihinde B bağlı ortaklığın bilançosunda dönem zararı 10.000.000.000TL olarak görölmektedir. A ana ortaklık hiçbir kayıt yapmaz.
- 31 Aralık 2002 tarihinde B bağlı ortaklık geçmiş yıl karlarından 5.000.000.000 TL kar payı dağıtmayı kararlaştırmıştır. A ana ortaklığın kaydı;

---

181. Gelir Tahakkukları Hs.	5.000.000.000
641. Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri Hs.	5.000.000.000

A ana ortaklığın, B bağlı ortaklığa olan yatırım tutarı edinim tarihinde 145.000.000.000 TL idi. A ana ortaklık maliyet yöntemini kullandığında, edinimden 2 yıl sonra, A ana ortaklığın “Bağlı Ortaklıklar” hesabında görölen B bağlı ortaklığına yatırım tutarı 145.000.000.000 TL olarak kalmıştır. Bu tutar, B bağlı ortaklığın 2 yıl boyunca özsermayesinde oluşan değişiklikleri yansıtmamaktadır. B bağlı ortaklığının

özsermayesi ise edinim tarihinde 130.000.000.000 TL iken, 2 yıl sonunda 135.000.000.000 TL olmuştur. Edinim tarihinden sonraki tutarlar esas alınarak 31Aralık 2002 tarihinde yapılacak olan konsolidasyonda özsermaye eliminasyon kaydı şu şekilde olacaktır:

---

500. Sermaye Hs. (B Ort.)	130.000.000.000
570. Geçmiş yıllar karları (B Ort)	15.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	10.000.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı Ortaklıklar (A Ort.)	145.000.000.000
580. Geçmiş yıllar zararları (B Ort)	10.000.000.000

A ana ortaklığının özsermaye yöntemini kullanması halinde şerefiye 15.000.000.000TL olarak hesaplanırken, maliyet yönteminin kullanılması halinde şerefiye rakamı 10.000.000.000TL olarak hesaplanmıştır. Özsermaye yönteminin bağlı ortaklığın özsermayesinde oluşan değişiklikleri ana ortaklığın yatırım hesabına yansıttığı düşünüldüğünde, daha doğru sonuçlar verdiği açıktır.

Edinim tarihindeki tutarların elde edilememesi ve özsermaye yöntemine göre değerlendirilmemiş olması halinde ise, eliminasyon işlemi, bağlı ortaklığın konsolidasyon tarihindeki özsermaye tutarı değil, ödenmiş sermaye ve hisse senedi ihraç primleri toplamının esas alınarak yapılması hata payını azaltacaktır.⁶⁰

---

⁶⁰ Akdoğan, Nalan, "TMS 5 Konsolide Finansal Tablolar Standardının İncelenmesi ve Bir Örnek Uygulama", Muhasebe ve Denetim Bakış, Yıl:2, Sayı:5, Ankara, Ekim 2001, s.23

3.1.1.3. Şerefiyenin İtfası

Konsolidasyon konusundaki önemli noktalardan biri de ana ortaklığın yatırım tutarı ile bağlı ortaklığın özsermayesi arasındaki farktan kaynaklanan şerefiyenin itfa edilmesidir.

Daha önce de belirtildiği gibi, ana ortaklığın yatırım tutarı bağlı ortaklığın özsermayesinden fazla ise ortaya pozitif şerefiye çıkar. Tam tersine, ana ortaklığın yatırım tutarı bağlı ortaklığın özsermayesinden az ise ortaya negatif şerefiye çıkar.

Pozitif şerefiye, bir işletmenin satın alınması halinde satın alan işletmenin, satın aldığı işletmedeki tüm mal varlıklarının toplam piyasa değerlerinin üzerinde bir ödemede bulunması halinde ortaya çıkan fazlalıktır. Bu fazladan ödenen tutar satın alınan işletmenin normalin üzerinde getiri sağlayan bir yapısı olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Şerefiye; alacaklar, stoklar, patent ve benzeri gayrimaddi haklar gibi tek başına pazarlanabilecek ya da satılabilecek bir varlık değildir.

Negatif şerefiye, satın alınan işletmenin tüm varlıklarının toplam piyasa değerinden daha düşük bir bedelle satın alınması nedeniyle ortaya çıkan eksi farktır. Negatif şerefiye, genellikle ekonomik depresyon dönemlerinde karşılaşılan bir olgudur. Bu durum genellikle, işletmenin hisse senetlerinin piyasa değerlerinin, defter değerlerinin altına düştüğü dönemlerde ortaya çıkmaktadır.⁶¹

Pozitif şerefiye, konsolide bilançoya bir varlık olarak kaydedilir . Aynı şekilde negatif şerefiye, alacak bakiyesi ile bir yükümlülük gibi görünse de, aslında bir yükümlülüğü temsil etmez. Negatif şerefiye, edinilen varlıklar için ödenmiş olan indirimli bir fiyatı ifade eder ve negatif bir kalem olarak konsolide bilançonun aktifine kaydedilir.⁶²Şerefiye, yatırım maliyeti ile edinilen işletmenin özsermayesi arasında bir köprüdür. Bu açıdan şerefiye edinilen bağlı ortaklığın bir bölümü olarak ifade edilebilir.⁶³

⁶¹ Durlanık, S.Sabit, “Şerefiyenin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler”, *Vergi Dünyası*, Sayı:231, Kasım 2000, s.49-51

⁶² Epstein, Barry J., - Mirza, Abbas Ali, *IAS 2003 Interpretation and Application of IAS*, John Wiley & Sons Inc., USA, 2003, s.438

⁶³ Burl, David, “Goodwill Shunting”, *Financial Management*, June 2003, s.30

Şerefiye konsolide bilançonun aktifinde bir varlık olarak yer alsa da, esas olarak bilançodaki diğer varlıklarından oldukça farklıdır. Bir işletmenin veya holdingin sahip olduğu varlıklardan şerefiyeyi ayıran en belirgin özellikler şu şekilde sıralanabilir:⁶⁴

- Şerefiye ayrıca satılabilen bir varlık olmama özelliği ile maddi olmayan duran varlıklardan farklıdır. Maddi olmayan duran varlıklar işletmeden ayrı olarak satılabilir, kiraya verilebilir veya başka bir varlık ile değiştirilebilir. Ancak şerefiye işletmeden ayrı olarak satılamaz.
- Şerefiyenin değeri oldukça subjektif bir değerdir. Bu yüzden şerefiye için oluşturulan değerler değerleyicinin tekelindedir.
- Şerefiye, gelecek kazançların bir sonucu olarak ortaya çıkar. Onun değeri gelecekte beklenen kazançların bir ölçüsüdür. Gelecek kazançlarda ortaya çıkabilecek bir azalma şerefiyenin değerinde bir azaltma yaratabileceği gibi, kazançlarda bir artışın olması şerefiye değerini yükseltecektir.

SPK Seri XI No 21'in 8 (a) maddesine göre pozitif ve negatif şerefiye, şerefiyenin izafe edildiği ekonomik birimin faydalı ömrünü geçmemek üzere en fazla 20 yıl içinde itfa edilir. Negatif şerefiyenin itfası ile ortaya çıkacak olan gelirler, ilgili bağlı ortaklığın dönem zararından mahsup edilebilir.

Örneğin A ana ortaklık B bağlı ortaklığın 150.000.000.000 TL lık özsermayesi için 200.000.000.000 TL ödemiştir. Bu durumda konsolidasyon için eliminasyon kaydı;

---

⁶⁴ Mısırlıoğlu, İsmail Ufuk, Türkiye ve Uluslararası Muhasebe Uygulamalarında Şerefiye, Yayılım Yayıncılık, İstanbul, 2001, s.12-13

---

500. Sermaye Hs. (B Ort.)	140.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primleri Hs.(B Ort)	10.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	50.000.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı Ortaklıklar (A Ort.)	200.000.000.000

Varlığın yararlı ömrü 4 yıl olarak belirlendiyse, dönem sonunda şerefiye için yapılacak olan amortisman kaydı aşağıdaki gibidir:

---

689. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	12.500.000.000
261. Şerefiye Hs.	12.500.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	

Bağlı ortaklıklar pozitif şerefiyesi tutarı her yıl 12.500.000.000 TL gider kaydı yapılarak varlığın faydalı ömrü boyunca (4 yıl) amorti edilir.

Negatif şerefiye durumunda ise, negatif şerefiye tutarı gelirleştirilerek amorti edilir. Örneğin, A ana ortaklık B bağlı ortaklığın 150.000.000.000 TL lık özsermayesi için 110.000.000.000 TL ödemiştir. Bu durumda konsolidasyon için eliminasyon kaydı;

---

500. Sermaye Hs. (B Ort.)	140.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primleri Hs.(B Ort)	10.000.000.000
245. Bağlı Ortaklıklar (A Ort.)	110.000.000.000
265. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi	40.000.000.000

Varlığın yararlı ömrü 4 yıl olarak belirlendiyse, dönem sonunda şerefiye için yapılacak olan amortisman kaydı aşağıdaki gibidir:

---

265. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi	10.000.000.000
679. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	10.000.000.000

SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 334'e göre ise, şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde SPK Seri XI No 25 12.Kısım'daki ilgili hükümlere uyulur. SPK Seri XI No 25 12.Kısım madde 315'e göre, iktisap maliyetinin, tanımlanan varlık ve borçların değişim tarihindeki makul değeri üzerinde iktisap edenin sahip olduğu paydan fazla olan kısmı, şerefiye olarak tanımlanır ve bilançonun aktifinde yer alır.

Yani, edinim tarihinde, yatırım maliyetinin, edinilen işletmenin makul değere göre değerlendirilmiş varlık ve yükümlülükleri üzerindeki payını aşan kısmı, şerefiye olarak ifade edilir ve konsolide bilançoda bir varlık olarak kaydedilir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 334'te şerefiye ve makul değer uygulamaları için SPK Seri XI No 25 12.Kısım'a atıf yapılmıştır. SPK Seri XI No 25 12.Kısım madde 318'de ise negatif şerefiye ile ilgili hükümler yer almaktadır. Buna göre, değişim tarihinde, iktisap edilen tanımlanabilir varlık ve borçların makul değerinde iktisap edenin payının iktisap maliyetini aşan kısmı negatif şerefiye olarak mali tablolara alınır.

Negatif şerefiyenin, gelecekte beklenen zararlar ve giderler ile ilgili olması ve bu hususun elde edenin iktisap planında belirlenmesi ve güvenilir bir şekilde hesaplanabilmesi ve iktisap tarihinde tanımlanabilir borçları temsil etmediği durumlarda, beklenen zarar ve giderlerin mali tablolara alındığı dönemde negatif şerefiyenin ilgili kısmı gelir tablosuna gelir olarak alınır. Söz konusu gelecekteki tanımlanabilir zararlar ve giderler beklenen dönemde mali tablolara alınamıyorsa, negatif şerefiye aşağıda belirtildiği şekilde işleme tabi tutulur.

Negatif şerefiye, iktisap tarihinde güvenli bir şekilde hesaplanabilen gelecekteki zararlar ve giderlerle bağlantılı değilse, aşağıdaki şartlar dikkate alınarak gelir tablosuna gelir olarak alınır.

a) Negatif şerefiyenin, iktisap edilen tanımlanabilir parasal olmayan varlıkların makul değerlerini aşmayan miktarı, iktisap edilen tanımlanabilir amorti veya itfa edilebilir varlıkların kalan ağırlıklı ortalama faydalı ömürleri dikkate alınarak, sistematik bir şekilde gelir olarak mali tablolara alınır.

b) Negatif şerefiyenin, iktisap edilen tanımlanabilir parasal olmayan varlıkların makul değerlerini aşan tutarı, derhal gelir olarak mali tablolara alınır.

SPK Seri XI No 25 12.Kısım'da negatif şerefiye ilgili olan düzenlemeleri bir başka deyişle ifade etmek gerekirse, edinim tarihinde, edinilen işletmenin makul değere göre değerlendirilmiş varlık ve yükümlülükleri üzerindeki payının, yatırım maliyetini aşan kısmı, negatif şerefiye olarak ifade edilir.

- Eğer negatif şerefiye, gelecekte ortaya çıkabilecek gider ve zararlarla ilgiliyse, bu giderler ortaya çıktığı dönemde gider kaydedilirken, negatif şerefiye gelir kaydedilir.
- Eğer negatif şerefiye, gelecekte ortaya çıkabilecek gider ve zararlarla ilgili değilse,
  - ✓ Negatif şerefiyenin, parasal olmayan varlıkların makul değerini aşmayan tutarı, ilgili varlığın kalan yararlı ömrü dikkate alınarak amorti edilir.
  - ✓ Negatif şerefiyenin, parasal olmayan varlıkların makul değerini aşan tutarı, anında gelirlere aktarılır.

Daha önce de belirtildiği gibi, Mart 2004'te yapılan bir revizyonla "Uluslararası Muhasebe Standardı 22 İşletme Birleşmeleri" yürürlükten kaldırılarak yerine "Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 3 İşletme Birleşmeleri" yayınlanmıştır. Yapılan bu revizyon, henüz SPK Seri XI No 25 12.Kısım'da yer almamaktadır. Dolayısıyla, UFRS 3, SPK Seri XI No 25 12.Kısım ile uyumlu değildir.

UFRS 3 ile getirilen en önemli değişikliklerden biri de şerefiye konusundadır. UFRS 3, şerefiyenin mali tablolara ilk defa alınmasına ilişkin muhasebe işlemini değiştirmemiştir. Ancak, şerefiyenin amortismanına tabi tutulması yerine, yıllık olarak - veya koşullar gerektirdiğinde daha sık - değer düşüklüğü oluşup oluşmadığı açısından teste tabi tutulması gerektiğini hükme bağlamıştır. Ayrıca, negatif şerefiye kavramını tamamen ortadan kaldırmış, ele geçirilen özkaynakların makul değerlerinin, iktisap maliyetini aşan kısmının gelir yazılacağını hükme bağlamıştır.⁶⁵

3.1.1.4. Bağlı Ortaklığın Bilançosunun Makul Değere Göre Değerlenmesi

SPK Seri XI No 21'in 8 (a) maddesinde, "ana ortaklığın, bağlı ortaklığın sermayesinde sahip olduğu payların elde etme maliyeti, bu payların bağlı ortaklığın makul değere göre değerlendirilmiş bilançosundaki özsermayesinde temsil ettiği değerden mahsup edilir" denmektedir. Yani ana ortaklığın bağlı ortaklık edinim maliyeti, konsolidasyon sırasında bağlı ortaklığın özsermayesi ile elimine edilirken, bağlı ortaklığın bilançosunun makul değere göre değerlendirilmiş tutarları esas alınacaktır. Bu durumda, özsermaye eliminasyon kaydı yapılırken, makul değere göre değerlemeden kaynaklanan farkların da kayda alınması gerekmektedir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 334'e göre de, özsermaye eliminasyonu yapılırken, bağlı ortaklığın bilançosunun makul değere göre değerlendirilmiş tutarları esas alınması gerekmektedir.

SPK Seri XI No 21 madde 12'ye göre "makul değer, bilgili ve istekli taraflar arasında, herhangi bir ilişkiden etkilenmeyecek şartlar altında bir varlığın el değiştirebileceği fiyatı veya yükümlülüklerin yerine getirilmesinde esas teşkil edecek

⁶⁵ Arıkan, Özlem, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında Yapılan Son Değişikliklerle İşletme Birleşmelerinin Finansal Raporlanması", Muhasebe ve Denetim Bakış, Yıl:4, Sayı:13, Ankara, Eylül 2004, s.75

olan meblağı ifade eder”. Bu kavramın Uluslararası Muhasebe Standartları’nda geçen “fair value” ve Türkiye Muhasebe Standartları’nda geçen “gerçeğe uygun değer” kavramı ile aynı olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye Muhasebe Standartları’nda gerçeğe uygun değer şu şekilde tanımlanmaktadır:⁶⁶

“Gerçeğe uygun değer, bir varlığın normal ticari koşullarda bilgili ve istekli bir satıcı ile bilgili ve istekli bir alıcı arasında el değiştirmesi sırasında saptanan değişim değeridir.”

Terim birliği açısından bu çalışmada SPK Seri XI No 21’in esas aldığı “makul değer” kavramı kullanılacaktır.

Makul değer, bir alım satım işleminde, iki tarafın da üzerinde anlaştığı bir değer olarak tanımlanabilir. Eğer sözkonusu varlık (veya bir varlığı temsil eden yükümlülük) için bir piyasa fiyatı mevcutsa, makul değeri saptamak kolaydır. Piyasa fiyatları, makul değeri belirlemek için en iyi ölçütlerdir. Eğer sözkonusu varlık veya yükümlülük için bir piyasa fiyatı yoksa, benzer varlık ve yükümlülüklerin değerlerine bakılarak ve bazı değerlendirme tekniklerinin sonuçları kullanılarak varlığın veya yükümlülüğün makul değeri tahmin edilir. Makul değer belirlenmesinde kullanılan bu yöntemlerden bazıları, gelecekte beklenen nakit akışlarının bugünkü değeri, opsiyon fiyatlama modelleri, matriks fiyatlama modelleridir.

Makul değer belirlenmesi şu şekilde örneklenebilir:⁶⁷

Bir işletme, deniz kenarında marina olarak işlettiği bir mülke sahiptir. Bu mülk, yeniden gelişime açık bir alanda bulunmaktadır. Marinanın çevresindeki yerler, apartman yapılmak üzere satılmaktadır. İşletme yönetimi, marinanın gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değerini 500 milyar TL olarak belirlemiştir. Bu hesaplama yapılırken, marinanın bir arazi olarak hurda değeri hesaba katılmamıştır. Marinanın yakınındaki benzer mülklerin satış fiyatları esas alındığında, marinanın beklenen piyasa fiyatı 1 trilyon TL dir.

⁶⁶ TMMOB, Türkiye Muhasebe Standartları 2000, TÜRMOB yayını, 2000, s.134

⁶⁷ Foster, John M., - Upton, Wayne S., “Measuring Fair Value”, Understanding Issues, FASB, June 2001, Volume3, Series 1, s.2

Marinanın makul değeri hesaplanırken, hem gelecekteki nakit akışları, hem de marinanın piyasa fiyatı dikkate alınmalıdır. Çünkü yönetim gelecekteki nakit akışlarını hesaplarırken, marinanın bir arazi olarak varolan değerini dikkate almamıştır. Örnekte marinanın makul değeri, 500 milyar + 1 trilyon = 1,5 trilyon TL dir.

SPK Seri XI No 21’de makul değerle ilgili yeterli açıklama bulunmazken, SPK Seri XI No 25 12.Kısım’da varlık ve yükümlülüklerin makul değerlerinin belirlenmesi için yol gösterici ana hatlar bulunmaktadır. SPK Seri XI No 25 12.Kısım madde 314’e göre bilanço kalemlerinin makul değerleri aşağıdaki gibi belirlenir:

a) Piyasalarda işlem gören menkul kıymetlerin makul değeri cari piyasa değerleri üzerinden belirlenir.

b) Piyasalarda işlem görmeyen menkul kıymetlerin makul değerleri, benzer niteliklere sahip diğer işletmelerin benzer menkul kıymetlerinin fiyat kazanç oranları, temettü getirileri ve beklenen büyüme oranları dikkate alınarak tahmin edilen değerleri üzerinden belirlenir.

c) Alacakların makul değerleri, uygun cari faiz oranları kullanılarak hesaplanan tahsil edilecek tutarların bugünkü değerleri ile belirlenir, bu tutardan alacakların tahsil edilememesi durumunda oluşacak zararlar için ayrılan karşılıklar ve tahsilat giderleri düşülür.

d) Stokların makul değeri, mamuller ve ticari mallar için satış fiyatlarından, elden çıkarma maliyeti ile iktisap edenin satış çabasına karşılık ayracağı makul bir kar karşılığının düşülmesi, yarı mamullerde; satış fiyatından mamulün işlenmesi için oluşacak ek maliyet,

elden çıkarmanın maliyeti ve işleme ve satma çabasına karşılık ayrılmış olan makul bir kar karşılığının benzer mamul karlılığı da göz önünde bulundurularak düşülmesi suretiyle, hammadde için ise yenileme maliyeti üzerinden belirlenir.

e) Arsa ve binaların makul değeri piyasa değerleri üzerinden belirlenir.

f) Makine ve teçhizatların makul değeri, değer biçme çalışmasıyla saptanan piyasa değeriyle belirlenir. Makine ve teçhizatın piyasa değeri, söz konusu makine ve teçhizatın işletmeye özgü olması ya da ancak ilgili iş ünitesinin satılması halinde

elden çıkarılabilecek olması gibi nedenlerle nadir olarak satılabilir durumda olmasından dolayı belirlenemiyorsa, amortismanına tabi tutulmuş yenileme maliyeti üzerinden belirlenir.

g) Maddi olmayan varlıkların makul değeri aktif piyasa referans alınarak, böyle bir piyasa yok ise işletmenin o aktife bilgili ve istekli taraflar arasında muvazaadan arı olarak el değiştirmesi durumunda ve gerçekçi mevcut bilgiler doğrultusunda ödenmesi gereken tutar üzerinden belirlenir.

h) Vergi varlık ve yükümlülüklerinin makul değeri, birleşmiş işletme ya da grup bakımından iktisaptan kaynaklanan net kar veya zarar nedeniyle ortaya çıkacak mali zarar kaynaklı vergi menfaatlerinin veya ödenecek vergilerin tutarları üzerinden belirlenir. Vergi varlık veya yükümlülüğü tanımlanabilir aktif ve pasiflerin makul değerleri üzerinden değerlendirilmesinin etkileri de göz önüne alınarak hesaplanır ve iskontoya tabi tutulmaz.

i) Kısa vadeli borçlar ve borç senetleri, uzun vadeli borçlar, yükümlülükler, tahakkuklar ve diğer ödenecek tazminatların makul değeri, yükümlülükleri karşılamak için ödenecek tutarların cari faiz oranları kullanılarak hesaplanan bugünkü değerleri üzerinden belirlenir.

Makul değerle değerlemenin konsolidasyona yansımaları ise, şerefiye rakamının değişmesi ile olur. Varlıklar ve yükümlülükler makul değere göre değerlendirildiğinde, özsermaye rakamı değişecek, yapılacak olan eliminasyon kaydı ile şerefiye rakamı da değişecektir.

Aşağıda bağlı ortaklığın bilançosunun makul değerle değerlendirilmesi durumunda yapılan bir konsolidasyon örneği görülmektedir.⁶⁸

A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın 500.000.000.000 TL lık özsermayesinin %100'ü için 700.000.000.000 TL ödemiştir. A ana ortaklık ve B bağlı ortaklığın bireysel bilançoları aşağıdaki gibidir:

⁶⁸ Fischer, Taylor, Cheng, a.g.e, s.2-6

A ANA ORTAKLIK BİLANÇOSU (000.000 TL)

Dönen Varlıklar	500.000	Kısa Vadeli Borçlar	150.000
Kasa	100.000	Uzun Vadeli Borçlar	500.000
Alacak senetleri	300.000	Özsermaye	700.000
Ticari mallar	100.000	Sermaye	700.000
Duran Varlıklar	850.000		
Tesis, Makine,Cihazlar	150.000		
Bağlı ortaklıklar	700.000		
AKTİF TOPLAMI	1.350.000	PASİF TOPLAMI	1.350.000

B BAĞLI ORTAKLIK BİLANÇOSU (000.000 TL)

Dönen Varlıklar	300.000	Kısa Vadeli Borçlar	100.000
Alacak senetleri	200.000	Uzun Vadeli Borçlar	0
Ticari mallar	100.000	Özsermaye	500.000
Duran Varlıklar	300.000		
Tesis, Makine,Cihazlar	300.000		
AKTİF TOPLAMI	600.000	PASİF TOPLAMI	600.000

B bağlı ortaklığın bilançosundaki kalemler için tespit edilen makul değerler aşağıdaki gibidir:

	<u>Defter değeri</u>	<u>Makul değer</u>
Ticari mallar	100.000	120.000
Tesis, Makine,Cihazlar	300.000	400.000

Diğer bilanço kalemleri için tespit edilen makul değerler, kalemlerin defter değerleriyle aynıdır.

Konsolidasyon amacıyla, A ana ortaklığın B bağlı ortaklığa olan yatırım tutarı ile B bağlı ortaklığın sermayesi ve B bağlı ortaklığın bilanço kalemlerinin makul değerle değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar karşılıklı olarak elimine edilir.

/	
500. Sermaye Hs.(B Ort)	500.000.000.000
153. Ticari mallar Hs.	20.000.000.000
253. Tesis, Makine,Cihazlar Hs.	100.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	80.000.000.000
261.01.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı Ortaklıklar Hs. (A Ort)	700.000.000.000
/	

Bu kayıt ile, gerekli eliminasyon yapılmış olur. Hesaplanan 80.000.000.000 TL lık şerefiye rakamına, bağlı ortaklığın makul değere göre değerlendirilmiş bilançosundaki değerler esas alınarak ulaşılmıştır. (Eğer makul değerle değerlemeden kaynaklanan değer artışları dikkate alınmamış olsaydı, şerefiye rakamı 200.000.000.000 TL olarak bulunacaktı.(700.000.000.000 – 500.000.000.000))

Bu durumda konsolide bilanço aşağıdaki gibi oluşur:

KONSOLİDE BİLANÇO (000.000 TL)			
Dönen Varlıklar	820.000	Kısa Vadeli Borçlar	250.000
Kasa	100.000	Uzun Vadeli Borçlar	500.000
Alacak senetleri	500.000	Özsermaye	700.000
Ticari mallar	220.000	Sermaye	700.000
Duran Varlıklar	630.000		
Tesis,makine,cihazlar	550.000		
Bağlı Ort.Şerefiyesi	80.000		
AKTİF TOPLAMI	1.450.000	PASİF TOPLAMI	1.450.000

Yukarıdaki örnekte, ana ortaklık bağlı ortaklığın özsermayesinin %100'üne sahipti. Azınlık haklarının olması durumunda, yani, ana ortaklık bağlı ortaklığın özsermayesinin %100'ünden azına sahip olması durumunda, eliminasyon kaydına, bağlı ortaklığın bilançosunun makul değerle değerlendirilmesinden oluşan artışlar, ana ortaklığın bağlı ortaklığa sahip olma oranı dahilinde alınır. Ana ortaklık dışı hakların bulunması ve bağlı ortaklığın bilançosunun makul değerle değerlendirilmesi durumunda yapılan konsolidasyon aşağıda örneklenmiştir.⁶⁹

Alto ve Bass şirketlerinin bireysel bilançoları aşağıdaki gibidir: (000.000 TL)

	<u>Alto Şirketi</u>	<u>Bass Şirketi</u>
Dönen Varlıklar	188.000	62.600
Kasa	130.900	37.400
Alacak senetleri	34.200	9.100
Ticari mallar	22.900	16.100
Duran Varlıklar	79.000	50.000
Tesis,makine,cihazlar	100.000	50.000
Birikmiş amortisman(-)	(21.000)	(10.000)
Haklar		10.000
AKTİF TOPLAMI	267.000	112.600
Kısa Vadeli Borçlar	4.000	6.600
Borç seneleri	4.000	6.600
Uzun Vadeli Borçlar	100.000	
Çıkarılmış tahviller	100.000	
Özsermaye	163.000	106.000
Sermaye	100.000	50.000
Hisse senedi ihraç primi	63.000	56.000
PASİF TOPLAMI	267.000	112.600

⁶⁹ Epstein, Mirza, a.g.e., s.452

Alto şirketi, Bass şirketinin %90'lık özsermaye payına, 120.600.000.000 TL ödeyerek sahip olmuştur. Bu durumda Alto şirketinin yapacağı edinim kaydı;

---

245. Bağlı Ortaklıklar Hs.	120.600.000.000
100. Kasa	120.600.000.000

Konsolidasyon tarihinde Bass şirketinin bilanço kalemlerinin makul değerleri aşağıdaki gibidir: (000.000 TL)

	<u>Defter değeri</u>	<u>Makul değer</u>	<u>Fark</u>
Kasa	37.400	37.400	0
Alacak senetleri	9.100	9.100	0
Ticari mallar	16.100	17.100	1.000
Tesis,makine,cihaz	50.000	60.000	10.000
Birikmiş amortisman(-)	(10.000)	(12.000)	(2.000)
Haklar	10.000	13.000	3.000
Borç senetleri	6.600	6.600	0

Konsolidasyon için yapılacak olan eliminasyon kaydında, Alto şirketinin, Bass şirketine olan yatırım tutarı ile Bass şirketinin özsermayesinin %90'ı ve Bass şirketinin bilanço kalemlerinin makul değerle değerlenmesi sonucu ortaya çıkan artışların %90'ı karşılıklı olarak elimine edilir. Ayrıca ana ortaklık dışı özsermaye de kayda alınır.

153. Ticari mallar Hs.	900.000.000
253. Tesis, makine, cihazlar Hs.	9.000.000.000
260. Haklar Hs.	2.700.000.000
500. Sermaye Hs. (Bass Şti)	45.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primi (Bass Şti)	50.400.000.000
261. Şerefiye Hs.	14.400.000.000
261.01. Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağlı ortaklıklar Hs. (Alto Şti)	120.600.000.000
257. Birikmiş Amortismanlar	1.800.000.000

500. Sermaye Hs. (Bass Şti)	5.000.000.000
520. Hisse senedi ihraç primi (Bass Şti)	5.600.000.000
800. Ana Ort. Dışı Sermaye Hs.	5.000.000.000
820. Ana Ort. Dışı Hisse senedi ihraç primi	5.600.000.000

Yukarıda yapılan eliminasyon ile, bağlı ortaklıklar şerefiyesi ve ana ortaklık dışı haklar kayda alınmıştır. Ayrıca Bass şirketinin bilançosunun makul değere göre değerlenmesinden kaynaklanan artışlar da gözönünde bulundurulmuştur. Bu durumda konsolide bilanço şu şekilde oluşur:

KONSOLİDE BİLANÇO ÇALIŞMA TABLOSU(000 000 TL)

	Alto Şirketi	Boss Şirketi	Eliminasyon		Konsolide Bilanço
			Borç	Alacak	
Dönen varlıklar	67.400	62.600			130.900
Kasa	10.300	37.400			47.700
Alacak senetleri	34.200	9.100			43.300
Ticari mallar	22.900	16.100	900		39.900
Duran varlıklar	199.600	50.000			153.300
Tesis,makine,cihaz	100.000	50.000	9.000		159.000
Birikmiş amort(-)	(21.000)	(10.000)		1.800	(32.800)
Bağlı ortaklıklar	120.600			120.600	
Bağlı Ort.Şerefiyesi			14.400		14.400
Haklar		10.000	2.700		12.700
AKTİF TOPLAMI	267.000	112.600			284.200
Kısa vadeli borçlar	4.000	6.600			10.600
Borç senetleri	4.000	6.600			10.600
Uzun vadeli borçlar	100.000				100.000
Çıkarılmış tahviller	100.000				100.000
Ana Ortaklık Dışı Özsermaye					10.600
Özsermaye	163.000	106.000			163.000
Sermaye	100.000	50.000	45.000		100.000
			5.000		
Hisse snt.ihr.primi	63.000	56.000	13.500		63.000
			1.500		
PASİF TOPLAMI	267.000	112.600			284.200

3.1.1.5. Aşağıya İtme Muhasebesi (Push Down Accounting)

Şimdiye kadar, ana ortaklıkların bağlı ortaklıkları satın almasından dolayı, bağlı ortaklıkların mali tablolarının etkilenmediği varsayılmıştır. Bu satın alma işlemi için bağlı ortaklığın mali tablolarında hiçbir düzeltme yapılmamıştır. Ayrıca, bağlı ortaklığın bilançosundaki kalemlerin makul değerle değerlendirilmesinden dolayı ortaya çıkan düzeltmeler de sadece konsolide bilanço üzerinde yapılmıştır.

Bazı muhasebeciler; bağlı ortaklığın bireysel bilançosundaki kalemler defter değeri ile görülürken, konsolide bilançoya bunların düzeltilmiş makul değerlerini dahil etmenin tutarsızlık olduğunu düşünmektedirler. Bu tutarsızlığı gidermek için, bağlı ortaklığın bilançosundaki kalemlerin makul değerle değerlemeden kaynaklanan değişiklikleri yansıtması için, gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlayan “aşağıya itme muhasebesi”ni savunmaktadırlar.⁷⁰

Amerika Birleşik Devletleri’nde halka açık şirketlerin muhasebe uygulamalarını belirleyen bir kurum olarak SEC (Security Exchange Commission), %95 veya daha fazla bir oranda sahip olunan bağlı ortaklıkların, bireysel mali tablolarında aşağıya itme muhasebesi uygulanmasını gerektirmekte ve %80 veya daha az bir oranda sahip olunan bağlı ortaklıkların, bireysel mali tablolarında aşağıya itme muhasebesi uygulanmasına karşı çıkmaktadır.⁷¹ Uluslararası muhasebe standartlarında ise aşağıya itme muhasebesi uygulamasına yer verilmemiştir.

Aşağıya itme muhasebesine göre bağlı ortaklığın bireysel bilançosunda yapılması gereken düzeltmeler aşağıdaki gibidir:⁷²

- Varlık ve yükümlülüklerin makul değerle değerlendirilmesinden kaynaklanan değişiklikler kayda alınır.
- Ana ortaklığın bağlı ortaklığı satın alması sırasında ortaya çıkan şerefiye kayda alınır.
- Dağıtılmamış kar rakamı elimine edilir.

⁷⁰ Fischer, Taylor, Cheng, a.g.e., s.2-28

⁷¹ Hoyle, Schaefer, Douplik, a.g.e.,s.126

⁷² Larsen, a.g.e., s.273

- Kalan tutar, bağı ortaklığın özsermaye rakamına ilave edilir.

Konsolide mali tablolar aşağıya itme muhasebesinden etkilenmez. Bu teknik, sadece bağı ortaklığın bireysel mali tablolarında düzeltmeler yapar.

Aşağıya itme muhasebesi bir örnekle şu şekilde açıklanabilir:⁷³

B bağı ortaklığın bireysel bilançosunun defter değeri ve makul değer tutarları aşağıdaki gibidir:

B BAĞLI ORTAKLIK BİLANÇOSU (000.000 TL)

	<u>Defter değeri</u>	<u>Makul değeri</u>	<u>Makul değer düzeltmesi</u>
Dönen varlıklar	85.000		
Kasa	5.000	5.000	0
Alacak senetleri	30.000	35.000	5.000
Ticari mallar	40.000	50.000	10.000
Diğer dönen varlıklar	10.000	10.000	0
Duran varlıklar	60.000		
Binalar	60.000	80.000	20.000
AKTİF TOPLAMI	145.000		
Kısa vadeli borçlar	25.000		
Borç senetleri	25.000	25.000	0
Özsermaye	120.000		
Sermaye	100.000	100.000	0
Geçmiş yıllar karları	20.000	20.000	0
PASİF TOPLAMI	145.000		

⁷³ Bearns, J., Anthony, C., Clement, A., Lowensohn, J., *Advanced Accounting*, Prentice Hall, USA, 2003, s.11-1

A ana ortaklık B bağı ortaklığın 120 milyar TL lık özsermayesinin tamamı için 220 milyar TL ödemiştir. Bağı ortaklığın özsermayesi ve makul değer düzeltmelerinin eliminasyonundan sonra kalan şerefiye tutarı 65 milyar TL dir.[220 – (120+5+10+20)]

Aşağıya itme muhasebesine göre bağı ortaklığın bilançosunda, makul değere göre düzeltmeler yapılır, şerefiye rakamı bilançoda gösterilir, dağıtılmamış karlar elimine edilir ve kalan tutar özsermayeye eklenir. Yapılacak olan düzeltme kaydı ve düzeltmelerden sonra B bağı ortaklığın bireysel bilançosu aşağıdaki gibi oluşacaktır:

	/
121. Alacak senetleri Hs.	5.000.000.000
153. Ticari mallar Hs.	10.000.000.000
252. Binalar Hs.	20.000.000.000
261. Şerefiye Hs.	65.000.000.000
570. Geçmiş yıllar karları Hs.	20.000.000.000
528.Makul değer artışı Hs. ⁷⁴	120.000.000.000
	/

⁷⁴ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap aşağıya itme muhasebesinden kaynaklanan makul değer artışının kayıtlanması için önerilmiştir.

B BAĞLI ORTAKLIK BİLANÇOSU (000.000 TL)

	<u>Defter değeri</u>	<u>Düzeltilme</u>	<u>Düzeltilmeden sonra</u>
Dönen varlıklar	85.000		
Kasa	5.000		5.000
Alacak senetleri	30.000	5.000	35.000
Ticari mallar	40.000	10.000	50.000
Diğer dönen varlıklar	10.000		10.000
Duran varlıklar	60.000		
Binalar	60.000	20.000	80.000
Şerefiye		65.000	65.000
AKTİF TOPLAMI	145.000		245.000
Kısa vadeli borçlar	25.000		
Borç senetleri	25.000		25.000
Özsermaye	120.000		
Sermaye	100.000		100.000
Geçmiş yıllar karları	20.000	(20.000)	
Makul değer artışı		120.000	120.000
PASİF TOPLAMI	145.000		245.000

3.1.2. Topluluk İçi Dönen ve Duran Varlık Alım-Satım İşlemlerinin Eliminasyonu

Topluluk içi işlemler, ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar arasında gerçekleşen işlemlerdir. Bu işlemler, topluluk içi mal veya hizmet transferi (alım-satımı), amortismanına tabi ve amortismanına tabi olmayan maddi duran varlıkların alım-satımı, maddi olmayan duran varlıkların alım-satımı ve topluluk içi alacak-borç ilişkilerini kapsar.

Konsolide mali tablolar düzenlenirken, dönen ve duran varlıkların topluluk için alım-satımından kaynaklanan kar veya zararın elimine edilmesi gerekir. Yani konsolide bilançoda bu varlıklar topluluğa ilk giriş maliyetleri ile yer almalıdır. SPK Seri XI No 21'in 8 (d) maddesine göre; "konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönen ve duran varlıklar, ilke olarak, bu varlıkların konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıklara olan elde etme maliyetleri üzerinden gösterilmesini sağlayacak düzeltmeler yapılmak suretiyle bulunan tutarları üzerinden konsolide bilançoda yer alır."

Topluluk içi işlemlerden doğan karın "gerçekleşmemiş" kabul edilerek, konsolide kar rakamı içerisine dahil edilmemesi gerektiği açıktır. Ancak gerçekleşmemiş olarak düşünülmesi gereken topluluk içi kar tutarının tespit edilmesi hakkında iki alternatif görüş bulunmaktadır. Bu iki görüş %100 eliminasyon ve kısmi eliminasyon olarak bilinmektedir.

%100 eliminasyon görüşünde olanlar, topluluk dahilindeki ortaklıklara ait olan varlıkların alım-satımı ile ilgili tüm topluluk içi karların "gerçekleşmemiş" olduğunu kabul ederler. Kısmi eliminasyon görüşünde olanlar ise, topluluk içi varlık alım-satımından kaynaklanan topluluk içi karın, sadece ana ortaklığın payına düşen kısmının "gerçekleşmemiş" olduğunu kabul ederler. Yani topluluk içi alım-satımlardan kaynaklanan karın, ana ortaklık dışı (azınlık) hakların payına düşen kısmın "gerçekleşmiş" olduğunu kabul ederler.

%100 eliminasyon ile, topluluk içi kar tutarının tamamı konsolide kar tutarından elimine edilir. Kısmi eliminasyon ile, sadece ana ortaklığın payına düşen topluluk içi kar tutarı, konsolide kar tutarından elimine edilir.⁷⁵

Uluslararası alanda genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, konsolide mali tabloların hazırlanmasında, topluluk içi karın %100 eliminasyonunu gerektirmektedir.⁷⁶ Ülkemizdeki uygulamalarda da, aynı şekilde, kısmi eliminasyon uygulanmasına dair bir hüküm yoktur. Bu nedenle, bu çalışmada %100 eliminasyon esas alınmıştır. Ancak, muhasebe literatüründe ,topluluk içi karın kısmi eliminasyonuna da destek verenler bulunduğu unutulmamalıdır.

%100 eliminasyonun bir gereği olarak, ana ortaklık dışı kar veya zarar, bağlı ortaklıkların 3.kişilerle (topluluk dışı) ilişkilerinden dolayı “gerçekleşmiş” kar veya zarar tutarları üzerinden hesaplanır. Yani ana ortaklık dışı kar veya zarar, bağlı ortaklığın topluluk içi işlemlerinden doğan “gerçekleşmemiş” gelir ve giderlere ait düzeltmeler yapıldıktan sonra, ana ortaklık dışı pay oranı dahilinde hesaplanır.⁷⁷

Örneğin, A ana ortaklık B bağlı ortaklığın %80'ine sahiptir. B bağlı ortaklığın dönem sonunda bireysel bilançosunda 200 milyon TL dönem karı görülmektedir. Dönem boyunca, A ana ortaklık ve B bağlı ortaklığın topluluk içi işlemlerinden dolayı; B bağlı ortaklığın, 60 milyon TL lık gerçekleşmemiş geliri ve 50 milyon TL lık gerçekleşmemiş gideri bulunmaktadır. Bu durumda B bağlı ortaklığın ana ortaklık dışı paylara düşen kar/zarar tutarı aşağıdaki gibi hesaplanır:

B bağlı ortaklık dönem karı	200.000.000
(-) Topluluk içi gerçekleşmemiş gelirler	(60.000.000)
(+)Topluluk içi gerçekleşmemiş giderler	<u>50.000.000</u>
	190.000.000
Ana ortaklık dışı pay oranı	<u> %20</u>
Ana ortaklık dışı kar	38.000.000
Konsolide kara aktarılacak kısım(%80)	152.000.000

⁷⁵ Haried, Imdieke, Smith, a.g.e., s.183

⁷⁶ARB No.51, “Consolidated Financial Statements”, AICPA, New York, 1959, s.45

⁷⁷ Haried, Imdieke, Smith, a.g.e., s.220

Bu durumda, A ana ortaklık ve B bağı ortaklığın konsolidasyonunda, ana ortaklık dışı kar 38.000.000 TL olarak hesaplanır. B bağı ortaklığın dönem karından konsolide kar rakamına aktarılacak kısım ise 152.000.000 TL dir.

3.1.2.1. Stokların Topluluk İçi Alım-Satımı

SPK Seri XI No 21'in 9 (a) maddesinde, "konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirlerinden yapmış oldukları mal ve hizmet satışları, toplam satış tutarından ve satılan mal maliyetinden indirilir. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların stoklarına ilişkin, ortaklıklar arasındaki mal alım-satımından doğan kar, konsolide mali tablolarında stoklardan düşülerek satılan malın maliyetine eklenir, zarar ise stoklara eklenerek satılan mal maliyetinden düşülür" denmektedir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 334 ve TMS 5 madde 24'te ise farklı ifadeler kullanılsa da ortaklıkların birbirleri arasında yapmış oldukları mal ve hizmet satışlarının eliminasyonu öngörülmektedir.

Bir satış işlemi gerçekleştiğinde, satış hasılatı gelir hesabına ve ilgili malın maliyeti ise satılan malın maliyeti hesabına gider olarak kaydedilir. Eğer satış işlemi topluluk içi olarak gerçekleşmişse, satıştan kaynaklanan kar rakamının konsolide mali tablolarında gözükmemesi gerekir. Böyle bir kar, ancak mal veya hizmetin topluluk dışına satışından elde edildiyse, konsolide mali tablolarında yer alır.

Örneğin, A ana ortaklık maliyeti 1 milyar TL olan malını, peşin olarak 1,5 milyar TL ya B bağı ortaklığına satmıştır. A ana ortaklığın satış kaydı;⁷⁸

100.Kasa Hs.	1.500.000.000	
	600.Yurtiçi Satışlar Hs.	1.500.000.000
621.Satılan Malın Maliyeti Hs.	1.000.000.000	
	153.Ticari mallar Hs.	1.000.000.000

⁷⁸ Konunun özü le ilgili olmadığı için verilen örneklerde KDV ihmal edilmiştir

B bağılı ortaklığın mal alış kaydı;

/	
153.Ticari mallar Hs.	1.500.000.000
100.Kasa Hs.	1.500.000.000
/	

Konsolide mali tablolar işletme topluluğunu tek bir işletmeymiş gibi görebilmek amacıyla düzenlendiği için, işletmeler arası (topluluk içi) alım-satımdan kaynaklanan kar veya zararın elimine edilmesi gerekir. Ayrıca, alım-satıma konu olan mal veya hizmetler, topluluğa ilk giriş maliyetleri ile konsolide bilançoda yer almalıdır. Bu durumda, konsolide mali tablolar düzenlenirken, ana ortaklık ve bağılı ortaklık arasındaki mal alım-satımının eliminasyonun kaydı ana ortaklık tarafından aşağıdaki gibi yapılır;

/	
600.Yurtiçi Satışlar Hs.(A Ort)	1.500.000.000
621.Satılan Malın Maliyeti Hs.(A Ort)	1.000.000.000
153.Ticari mallar Hs.(B Ort)	500.000.000
/	

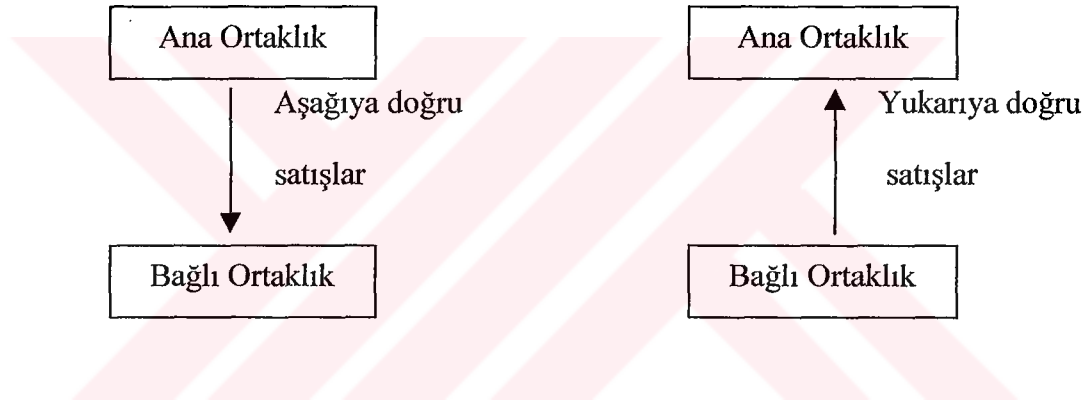
Düzenlenen eliminasyon kaydı ile, konsolide bilançoda ticari mallar topluluğa ilk giriş maliyeti olan 1 milyar TL olarak görülecektir. Ayrıca Yurtiçi Satışlar ve Satılan Malın Maliyeti hesaplarının karşılıklı eliminasyonu ile, satıştan doğan kar konsolide kar rakamı içinde yer almayacaktır.

Eğer B bağılı ortaklık, A ana ortaklıktan satın aldığı malları topluluk dışına satarsa, konsolide mali tablolarda yer alması gereken gerçekleşmiş bir satış karı/zararı oluşacaktır. Örneğin, B bağılı ortaklık A ana ortaklıktan 1,5 milyar TL ya satın aldığı malları 2,5 milyar TL ya topluluk dışına satmıştır. Bu durumda konsolidasyon için yapılması gereken eliminasyon kaydı;

600.Yurtiçi Satışlar Hs.(A Ort)	1.500.000.000
621.Satılan Malın Maliyeti Hs.(B Ort)	1.500.000.000

Yapılan bu eliminasyon kaydı ile, konsolide mali tablolarda, topluluğa ilk giriş maliyeti 1 milyar TL olan mal, topluluk dışına 2,5 milyar TL'ya satılmış olarak görünür. Topluluk içi alım-satım işlemleri elimine edilmiştir.

Bir ana ortaklığın, bağlı ortaklığa yaptığı satışlar “aşağıya doğru satışlar” olarak adlandırılırken, bir bağlı ortaklığın ana ortaklığa yaptığı satışlar, “yukarıya doğru satışlar” olarak ifade edilir.

Topluluk içi satışlar ve satılan malın maliyeti tutarları, satışların aşağıya veya yukarıya doğru olduğuna bakılmaksızın konsolide mali tablolarda elimine edilir. Aynı şekilde stoklar tutarının topluluğa ilk giriş maliyeti ile konsolide bilançoda yer alması sağlanır.

Aşağıya doğru satışlarda, ana ortaklığın karının içinde, gerçekleşmemiş karlar bulunmaktadır. Bağlı ortaklığın karı ise, bu satışlardan etkilenmemektedir. Satışlar, yukarıya doğru olduğunda ise, bağlı ortaklığın karının içinde gerçekleşmemiş karlar bulunmaktadır. Ana ortaklığın bireysel karı ise, yukarıya doğru satışlardan etkilenmemektedir. Bu durumda ana ortaklık dışı karlar sadece yukarıya doğru satışlardan etkilenmektedir. Çünkü, ana ortaklık dışı haklar sadece bağlı ortaklık üzerindedir.

Aşağıya doğru ve yukarıya doğru yapılan satışların konsolide kar üzerindeki etkisi aşağıdaki örnek üzerinde izlenebilir:⁷⁹

A ana ortaklık B bağlı ortaklığın % 80'ine sahiptir. Her iki ortaklığın bireysel gelir tabloları aşağıdaki gibidir:

	<u>A ana ortaklık</u>	<u>B bağlı ortaklık</u>
Satışlar	600.000.000	300.000.000
(-) Satılan malın maliyeti	(300.000.000)	(180.000.000)
Brüt satış karı	300.000.000	120.000.000
(-) Giderler	(100.000.000)	(70.000.000)
A ana ortaklık karı	200.000.000	
B bağlı ortaklık karı		50.000.000

Topluluk içi satışların 100.000.000 TL ve satılan malın maliyetinin ise 80.000.000 TL olduğu belirlenmiştir.

Yapılan bu topluluk içi satış aşağıya doğru ise, bağlı ortaklığın 50.000.000 TL lık karının tamamı gerçekleşmiş kardır. Bu kar rakamı üzerinden ana ortaklık dışı kar hesaplanır.

$$\text{Ana ortaklık dışı kar} = 50.000.000 \times \% 20 = 10.000.000 \text{ TL}$$

Eğer yapılan satış yukarıya doğru ise, bağlı ortaklığın 50.000.000 TL lık karının, 20.000.000 TL lık kısmı gerçekleşmemiş kardır. Bu durumda bağlı ortaklığın kar rakamında, gerçekleşmemiş kar rakamı düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden ana ortaklık dışı karın hesaplanması gerekir.

$$\text{Ana ortaklık dışı kar} = (50.000.000 - 20.000.000) \times \% 20 = 6.000.000 \text{ TL}$$

Satışlar ister aşağıya doğru, ister yukarıya doğru yapılmış olsun, konsolide mali tablolar düzenlenirken, "Satışlar" tutarından 100.000.000 TL lık topluluk içi satışlar tutarının ve "Satılan malın maliyeti" tutarından da 80.000.000 TL lık tutarın

⁷⁹ Beams, Brozovsky, Shoulders, a.g.e., s.166-167

eliminasyonu gerekir. Satışların aşağıya doğru ve yukarıya doğru olması durumunda konsolide gelir tablosu aşağıdaki gibi düzenlenir:

KONSOLİDE GELİR TABLOSU

	<u>Aşağıya doğru satışlar</u>	<u>Yukarıya doğru satışlar</u>
Satışlar(900.000.000-100.000.000)	800.000.000	800.000.000
(-) SMM(480.000.000-80.000.000)	(400.000.000)	(400.000.000)
Brüt satış karı	400.000.000	400.000.000
(-) Giderler	(170.000.000)	(170.000.000)
Dönem karı	230.000.000	230.000.000
(-) Ana ortaklık dışı kar	(10.000.000)	(6.000.000)
Konsolide kar	220.000.000	224.000.000

Görüldüğü gibi, topluluk içi satışlar aynı tutarlar da yapılsalar bile, bu satışların aşağıya doğru veya yukarıya doğru yapılmış olması, konsolide gelir tablosunda hesaplanan “Konsolide kar” tutarını etkilemektedir. Çünkü aşağıya doğru veya yukarıya doğru yapılan satışlardan “Ana ortaklık dışı kar” tutarı farklı olarak etkilenmektedir.

Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar arasında kullanılan transfer fiyatları genellikle “emsallere uygun değer”ler değildir. Emsallere uygun değer, aralarında herhangi bir yakınlık ya da ilişki bulunmayan taraflarca, kendi çıkarları doğrultusunda yapılan görüşmeler sonucunda gerçekleşen işlemler için belirlenen değerdir. Bu değer, serbest piyasa koşulları çerçevesinde saptanan değerdir.⁸⁰

Örneğin, A ana ortaklığı, B bağlı ortaklığının %100'üne sahiptir. B bağlı ortaklığın pazarlama olanakları daha geniş olduğu için, A ana ortaklığı ürettiği mamulleri çok az bir kar marjını içeren bir transfer fiyatı ile B bağlı ortaklığına satmaktadır. Bu örnekle ilgili üç soruya yanıt aranacaktır:

⁸⁰ Kapusuzoğlu, Tuncay, “Transfer Fiyatlamasına İlişkin Olarak ABD’de Yapılan Yasal Düzenlemeler”, Vergi Dünyası, Sayı 214, Haziran 1999, s.61

1. Kullanılan transfer fiyatı emsallere uygun bir değer midir ?

Emsallere uygun değerleri içeren bir işlemde, satıcı daha yüksek fiyat teklif eden bir alıcıyı; alıcı ise daha düşük fiyat teklif eden bir satıcıyı tercih edebilir. Böyle bir seçim özgürlüğü olduğunda, alım-satıma konu olan mal veya hizmetin satış fiyatının, o mal veya hizmetin piyasa fiyatı olduğunu söyleyebiliriz. Örnekteki transfer fiyatı “emsallere uygun değer” değildir. Çünkü bir taraf (B bağlı ortaklık) , diğer tarafın (A ana ortaklık) kontrolü altındadır. Bu transfer fiyatı, malın piyasa fiyatının gerçek bir göstergesi olamaz.

2. Emsallere uygun olmayan değerleri içeren işlemlerin A ana ortaklık ve B bağlı ortaklığın bireysel mali tablolarına etkisi nedir ?

Örnekteki söz konusu transfer fiyatı, malların piyasa fiyatından düşüktür. Sonuç olarak, A ana ortaklığın satış gelirleri düşük hesaplanır. B bağlı ortaklığın ise satılan malın maliyeti düşük ve buna bağlı olarak satış gelirleri yüksek hesaplanır.

3. Emsallere uygun olmayan değerleri içeren işlemlerin konsolide mali tablolara etkisi nedir ?

Bu tür işlemler, konsolide mali tablolarda yer alan konsolide kar tutarını etkilemez. Sadece, mal veya hizmetin topluluk dışına emsallere uygun değerle satılması, konsolide kara yansıtacaktır.⁸¹

3.1.2.2. Amortismanına Tabi Olmayan Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı

Amortismanına tabi olmayan bir duran varlığın topluluk içi alım-satımından doğan kar veya zararın, konsolide mali tablolar hazırlanırken elimine edilmesi gerekir. Eliminasyon şu şekilde gerçekleşir.⁸²

- Amortismanına tabi olmayan duran varlığın topluluk içi satışından kaynaklanan kar veya zarar konsolide gelir tablosunda yer almaz. Söz konusu duran varlık, konsolide bilançoda topluluğa ilk giriş maliyeti ile yer alır.

⁸¹ Lensen, Daniel J., - Coffman, Edward N., - Stephens, Ray G., - Burns, Thomas J., Advanced Accounting, Mc Graw Hill Inc, USA, 1994, s.216

⁸² Haried, Imdieke, Smith, a.g.e., s.220

- Amortismanına tabi olmayan duran varlığın satışından kaynaklanan kar veya zarar, ancak sözkonusu varlık topluluk dışına satıldıysa konsolide gelir tablosunda yer alır. Böyle bir satıştan elde edilen gelir, varlığın topluluğa ilk giriş maliyeti ile satış fiyatı arasındaki farktır.

Örneğin, B bağlı ortaklık A ana ortaklığa maliyeti 300 milyar TL olan arazisini 500 milyar TL'ya satmıştır. B bağlı ortaklığın kaydı;

/	
100.Kasa Hs.	500.000.000.000
250.Arazi ve arsalar Hs.	300.000.000.000
679.Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hs.	200.000.000.000
/	

A ana ortaklığın kaydı;

/	
250.Arazi ve arsalar Hs.	500.000.000.000
100.Kasa Hs.	500.000.000.000
/	

Konsolidasyon tarihinde, topluluk içi bu satışın elimine edilmesi için, satış karının yok edilmesi ve arazinin topluluğa ilk giriş maliyeti olan 300 milyar TL olarak konsolide bilançoda yer alması gerekir. Eliminasyon kaydı şu şekilde düzenlenir:

/	
679.Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hs.(B Ort)	200.000.000.000
250.Arazi ve arsalar Hs. (A Ort)	200.000.000.000
/	

Eğer A ana ortaklık, bu araziyi 550 milyar TL'ya topluluk dışına satmış olsaydı, A ana ortaklığın satış kaydı;

100. Kasa Hs.	550.000.000.000
250. Arazi ve arsalar Hs.	500.000.000.000
679. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hs.	50.000.000.000

Bu durumda arazinin topluluk dışına satışından dolayı konsolide mali tablolarda yer alması gereken satış karı aşağıdaki gibidir:

B bağlı ortaklığın A ana ortaklığa satışından doğan satış karı	200.000.000.000
A ana ortaklığın topluluk dışına satışından doğan satış karı	<u>50.000.000.000</u>
Toplam	250.000.000.000

Arazinin topluluk dışına satışında eliminasyon için yapılması gereken kayıt yoktur. Arazinin satışından kaynaklanan toplam 250 milyar TL lik satış karı konsolide mali tablolarda yer alır.

3.1.2.3. Amortisman Tabi Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı

SPK Seri XI No 21'in 8 (d) maddesinde, "konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların kendi aralarında alım-satıma konu olan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin, konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıklar arasındaki işlem nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemlerinden arındırılarak konsolide mali tablolara yansıtılmasını sağlamak üzere, satış kar-zararının yanı sıra, satış nedeniyle doğan yeni şartlarda yapılan hesaplamalar arasındaki amortisman farkları ile yeniden değerlendirilmesi halinde yeniden değerlendirme değer artış fonu farkları da ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilir. Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıklar arasındaki amortisman tabi duran varlık satış kar-zararının, amortisman tabi duran varlık satış kar-zararı elimine edilmeden önceki konsolide net kar-zararın %5'ini aşmaması halinde, belirtilen mahsup işlemleri yapılmayabilir." denmektedir.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım madde 333(a)'da amortismanına tabi duran varlığın topluluk içi alım-satımı için aynı ifadeler kullanılmıştır. Ancak duran varlık satış zararları %5'lik barajı SPK Seri XI No 25 13.Kısım'da yer almamaktadır. TMS 5 madde 24'te ise, amortismanına tabi duran varlığın topluluk içi alım-satımı için yine aynı ifadeler kullanılmıştır ve %5 barajı da yer almaktadır.

Amortismanına tabi bir duran varlığın topluluk içi alım-satımından doğan kar veya zararın, konsolide mali tablolar hazırlanırken elimine edilmesi gerekir. Eliminasyon şu şekilde gerçekleşir.⁸³

- Amortismanına tabi duran varlığın topluluk içi satışından kaynaklanan kar veya zarar konsolide gelir tablosunda yer almaz. Sözkonusu duran varlık, konsolide bilançoda topluluğa ilk giriş maliyeti ile yer alır.
- Sözkonusu duran varlığın birikmiş amortisman tutarının, konsolide bilançoda, amortismanına tabi varlığın topluluğa ilk giriş maliyeti esas alınarak görülmesi sağlanır.
- Sözkonusu duran varlığın yıllık amortisman giderlerinin, konsolide gelir tablosunda, amortismanına tabi varlığın topluluğa ilk giriş maliyeti esas alınarak görülmesi sağlanır.
- Eğer amortismanına tabi duran varlık topluluk dışına satıldıysa satışından kaynaklanan kar veya zarar, konsolide gelir tablosunda yer alır.

Örneğin, A ana ortaklık 1 Ocak 2001 tarihinde, B bağlı ortaklığına maliyet değeri 1.350.000.000 TL ve birikmiş amortismanı 600.000.000 TL olan makinesini 900.000.000 TL'ya satmıştır. Satış tarihinde makinenin tahmini 3 yıl ekonomik ömrü kalmıştır, hurda değeri yoktur ve normal amortisman yöntemi kullanılmaktadır.

---

⁸³ Haried, Imdieke, Smith, a.g.e., s.222

1 Ocak 2001 tarihinde, makinenin topluluk için satışı için A ana ortaklık ve B bağlı ortaklığın yapacakları kayıtlar aşağıdaki gibidir:

A ana ortaklığın kaydı;

/		
100. Kasa Hs.	900.000.000	
257. Birikmiş Amortisman Hs.	600.000.000	
253. Tesis, makine, cihazlar Hs.	1.350.000.000	
679. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hs.	150.000.000	
/		

B bağlı ortaklığın kaydı;

/		
253. Tesis, makine, cihazlar Hs.	900.000.000	
100. Kasa Hs.		900.000.000
/		

Makineyi satın alan B bağlı ortaklık, makine için 3 yıl boyunca her yıl 300.000.000 TL (900.000.000 / 3) amortisman ayıracaktır. 31 Aralık 2001 tarihinde B bağlı ortaklığın yapacağı amortisman kaydı aşağıdaki gibidir:

/		
770. Genel Yönetim Giderleri Hs.	300.000.000	
257. Birikmiş Amortismanlar Hs.	300.000.000	
/		

Bu durumda B bağlı ortaklığın makineler ve birikmiş amortismanlar hesaplarının durumu şu şekildedir:

<u>253 Tesis, makine, cihazlar Hs.</u>		<u>257 Birikmiş Amortismanlar Hs.</u>
900.000.000		300.000.000

31 Aralık 2001 tarihinde konsolide mali tablolar hazırlanırken, amortismanına tabi duran varlığın topluluk içi satışının elimine edilmesi gerekir. Öncelikle makinenin satışından kaynaklanan karın eliminasyonu için kayıt yapılır:⁸⁴

---

679. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar Hs. (A Ort)	150.000.000	
253. Tesis, makine, cihazlar Hs. (B Ort)		150.000.000

Ayrıca, sözkonusu makine ile ilgili birikmiş amortisman ve amortisman gideri tutarlarının da makinenin topluluğa ilk giriş maliyeti esas alınarak hesaplanması ve konsolide mali tablolarda yer alması gerekmektedir. B bağlı ortaklık, dönem sonunda satın almış olduğu makine için 300.000.000 TL amortisman ayırmıştır. Konsolidasyon bakış açısından ayrılması gereken yıllık amortisman payı, 250.000.000 TL dir. (750.000.000 / 3) Bu durumda düzenlenmesi gereken eliminasyon kaydı;

---

257. Birikmiş Amortismanlar Hs. (B Ort)	50.000.000	
770. Genel Yönetim Giderleri Hs.(B Ort)		50.000.000

Bu durumda B bağlı ortaklığın makineler ve birikmiş amortismanlar hesaplarının durumu şu şekildedir:

253 Tesis, makine, cihazlar Hs.		257 Birikmiş Amortismanlar Hs.	
900.000.000	150.000.000	50.000.000	300.000.000

⁸⁴ SPK Seri XI No 21'in 8(d) maddesine göre, eğer duran varlık satış karı-zararı, eliminasyondan önceki konsolide net kar-zararın %5'ini aşmıyorsa, eliminasyon yapılmayabilir ve bu durum dipnotlarda açıklanır.

Buraya kadar yapılan eliminasyon kayıtları ile, konsolide bilançoda yer alacak olan makineler tutarı 750.000.000 TL ve birikmiş amortisman tutarı ise 250.000.000 TL olarak görülmektedir. Oysa makinenin maliyeti topluluğa ilk giriş maliyeti olan 1.350.000.000 TL ve birikmiş amortismanı ise bu maliyet değeri üzerinden hesaplanmış olan 850.000.000 TL dir. $[600.000.000 + (750.000.000 / 3)]$ Bu durumda yapılması gereken eliminasyon kaydı;

253. Tesis, makine, cihazlar Hs. (B Ort)	600.000.000
257. Birikmiş Amortismanlar (B Ort)	600.000.000

Yapılan son eliminasyon kaydıyla, amortisman tabi duran varlığın topluluk içi satışı tamamen elimine edilmiş olur. B bağlı ortaklığın makineler ve birikmiş amortismanlar hesaplarının durumu şu şekildedir:

253 Tesis, makine, cihazlar Hs.		257 Birikmiş Amortismanlar Hs.	
900.000.000	150.000.000	50.000.000	300.000.000
600.000.000			600.000.000

3.1.3. Topluluk İçi Alacak ve Borç İlişkilerinin Eliminasyonu

SPK Seri XI No 21 madde 8 (c)'ye göre, "konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı indirilir. Ortaklıklar, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya kıymetli evrakına sahiplerse, söz konusu menkul kıymetler ve kıymetli evrak da indirim tabi tutulur"

SPK Seri XI No 25 13.kısım madde 334(d) ve TMS 5 madde 23'te alacak ve borç ilişkilerinin eliminasyonu ile ilgili olarak SPK Seri XI No 21 madde 8 (c)'de yer alan ifadeler kullanılmıştır.

Konsolidasyon tekniğinin temeli, işletme topluluğunu tek bir işletmeymiş gibi görmek olduğu için topluluk içi alacak ve borçların karşılıklı olarak elimine edilmesi gerektiği açıktır.

Örneğin, A ana ortaklığının B bağlı ortaklığa 1 milyar TL borcu vardır. Konsolidasyon tarihinde yapılacak olan eliminasyon kaydı aşağıdaki gibidir:

/	
320. Satıcılar (A Ort)	1.000.000.000
120. Alıcılar (B Ort)	1.000.000.000
/	

3.2.Konsolide Gelir Tablosunun Düzenlenmesi

Bir ekonomik topluluk içinde yer alan işletmelerin gelir tablolarının konsolidasyon tekniği ile birleştirilmesi suretiyle elde edilen gelir tablosuna konsolide gelir tablosu adı verilir. Konsolide gelir tablosu, bünyesinde tek bir işletmenin değil, işletmeler topluluğunun gelir ve gider tutarlarını içerir.

SPK Seri XI No 21'in 9.maddesinde konsolide gelir tablosu düzenleme esasları yer almaktadır. Bu esaslar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların gelir tablosu kalemleri ayrı ayrı toplanır.
- Yapılan toplama işleminde, konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirinden yapmış oldukları mal ve hizmet satışları ilgili hesaplardan elimine edilir.
- Konsolidasyon yöntemine tabi ortaklıkların birbirleriyle olan işlemleri nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemleri ilgili hesaplarla karşılıklı olarak mahsup edilir.
- Bağlı ortaklıkların dönem net kar veya zararlarından, ana ortaklık dışı haklara isabet eden kısım, net konsolide kar veya zarardan önce "Ana Ortaklık Dışı Kar-Zarar" hesap grubu adıyla gösterilir.

SPK Seri XI No 21'in 9.maddesinde yer alan konsolide gelir tablosu düzenleme esasları SPK Seri XI No 25 madde 335 ve TMS 5 madde26-30 ile uyumludur.

Konsolide gelir tablosu hazırlanırken, topluluk içi işlemler nedeniyle oluşmuş olan gelir ve giderlerin karşılıklı eliminasyonu şu şekilde örneklenebilir:

B bağlı ortaklık, A ana ortaklıktan aldığı 1 milyar TL borcu için 25 milyon TL faiz gideri ödemiştir. Bu durumda A ana ortaklığın elde ettiği faiz geliri ile B bağlı ortaklığın ödediği faiz gideri karşılıklı olarak elimine edilir:

/	
642. Faiz Gelirleri Hs. (A Ort)	25.000.000
660.Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri Hs. (B Ort)	25.000.000
/	

4. Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıkların Konsolidasyonu

SPK Seri XI No 21'in 4.maddesinde, müşterek yönetime tabi ortaklıklar, "yönetimi, konsolidasyona dahil ortaklıklar ile birlikte veya tek başına başka hissedar ve/veya hissedarlar grubunca ortak olarak paylaşılan işletmeler" şeklinde tanımlanmaktadır. Madde 7 'de ise, müşterek yönetime tabi ortaklıkların müşterek yönetim konsolidasyonu yöntemi ile muhasebeleştirileceği yer almaktadır.

4. madde'de müşterek yönetim konsolidasyonu ise, "konsolidasyon kapsamındaki müşterek yönetime tabi ortaklıklara ait mali tablolarda yer alan varlık, borç, özkaynaklar, gelir ve giderlerin ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların sahip olduğu payın yüzdesi ile konsolidasyona alınması ve buna uygun konsolidasyon düzeltmelerinin yapılarak konsolide mali tabloların hazırlanması yöntemi" olarak tanımlanmaktadır.

SPK Seri XI No 25 13.Kısım'ın 329.maddesinde ise müşterek yönetime tabi teşebbüs "yönetimi iki veya daha fazla tarafça, bir sözleşme çerçevesinde birlikte paylaşılan işletmeler veya ekonomik faaliyetler" olarak tanımlanmaktadır. Aynı maddede oransal konsolidasyon yönteminin tanımı yapılmıştır ve SPK Seri XI No 21'in 4.maddesindeki tanımla uyumludur. (SPK Seri XI No 25 13.Kısım'da müşterek yönetim konsolidasyonu yerine oransal konsolidasyon kavramı kullanılmıştır.)Ancak SPK Seri XI No 21'den farklı olarak, SPK Seri XI No 25 13.Kısım'ın 339. maddesinde, müşterek

yönetime tabi ortaklıkların oransal konsolidasyon veya özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilebileceği belirtilmektedir.

TMS 5’de ise müşterek yönetime tabi ortaklıklar yerine “kontrol gücü ana ortaklıkta olan iştirakler” ifadesi kullanılmış ve bunların konsolidasyon yöntemi kullanılarak değerlendirileceği belirtilmiştir. Yani oransal konsolidasyon yöntemi TMS 5’de yer almamaktadır.

SPK Seri XI No 21’in 10.maddesinde ise müşterek yönetim konsolidasyonu yönteminin uygulanması yer almaktadır. Buna göre;

- Bu yöntemde yapılan işlemler, konsolidasyon yöntemi kapsamındaki işlemler ile aynıdır.
- Müşterek yönetime tabi ortaklıkların bireysel bilanço ve gelir tablosundaki tutarlar, ana ortaklığın sahip olduğu pay yüzdesi dikkate alınarak konsolide mali tabloda yer alır.
- Bu yöntemde, konsolide mali tablolarda ana ortaklık dışı özsermaye ve ana ortaklık dışı kar-zarar tutarları bulunmaz.

Aşağıda, müşterek yönetim konsolidasyonu bir örnek ile açıklanmıştır.⁸⁵

A ana ortaklığı, B müşterek yönetime tabi ortaklıktaki %60 oranındaki paya 10 milyar TL ödeyerek sahip olmuştur. A ana ortaklık ve B müşterek yönetime tabi ortaklığın bireysel bilançoları aşağıdaki gibidir: (milyon TL)

---

⁸⁵ Neuhausen, Benjamin S., “Consolidated Financial Statements and Joint Venture Accounting”, Handbook of International Accounting, John Wiley Sons Inc., 1991, s.15-4

	<u>A ana ortaklık</u>	<u>B müşterek yöntemine tabi ortaklık</u>
Dönen Varlıklar	150.000	470.000
Kasa	20.000	120.000
Alacak senetleri	70.000	350.000
Stoklar	60.000	
Duran Varlıklar	100.000	40.000
Makineler(Net)	90.000	40.000
Müşt.Yön.Tabi Ort.	10.000	
AKTİF TOPLAMI	250.000	510.000
Kısa vadeli borçlar	20.000	40.000
Uzun vadeli borçlar	90.000	380.000
Sermaye	140.000	90.000
PASİF TOPLAMI	250.000	510.000

B müşterek yöntemine tabi ortaklığın sermayesinin %60'ı ile, A ana ortaklığın yatırım tutarı elimine edilerek şerefiye rakamına ulaşılır:

/	
500. Sermaye Hs.(B Ort)	54.000.000.000
245. Bağlı Ortaklıklar Hs.(A Ort)	10.000.000.000
245.01.Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıklar ⁸⁶	
265. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi Hs.	44.000.000.000
/	

Yapılan bu eliminasyon kaydından sonra, B müşterek yönetime tabi ortaklığın bilanço kalemleri tutarının % 60'ı ve ana ortaklığın bilanço kalemleri tutarının tamamı toplanarak konsolide bilanço düzenlenir.

⁸⁶ Tekdüzen hesap planında müşterek yönetime tabi ortaklıklar için ayrılmış bir hesap kodu bulunmamaktadır. Çalışmada, müşterek yönetime tabi ortaklıkların, bağlı ortaklıklar hesabının alt hesabında izlenmesi önerilmiştir. Ancak konsolidasyon yapılırken bağlı ortaklıklar hesabının ayırımına dikkat edilmelidir.

KONSOLİDE BİLANÇO (milyon TL)

Dönen Varlıklar		432.000
Kasa	20.000+(120.000*%60)	92.000
Alacak senetleri	70.000+(350.000*%60)	280.000
Stoklar		60.000
Duran Varlıklar		70.000
Makineler(Net)	90.000+(40.000*%60)	114.000
Müş. Yön. Tabi Ort.		0
Negatif şerefiye(-)		(44.000)
AKTİF TOPLAMI		502.000
Kısa vadeli borçlar	20.000+(40.000*%60)	44.000
Uzun vadeli borçlar	90.000+(380.000*%60)	318.000
Özsermaye		140.000
PASİF TOPLAMI		502.000

Daha önce de belirtildiği gibi, SPK Seri XI No 25 13.Kısım'ın 339. maddesinde, müşterek yönetime tabi ortaklıkların oransal konsolidasyon (müşterek yönetim konsolidasyonu) veya özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilebileceği belirtilmektedir.

Müşterek yönetime tabi ortaklıkların muhasebeleştirilmesinde iki yöntemin kullanılması ile ortaya çıkan farklılıklar aşağıdaki örnekte görülmektedir.⁸⁷

A ana ortaklığı, B müşterek yönetime tabi bağlı ortaklığın %40'ına sahiptir. Her iki ortaklığın basit olarak düzenlenmiş bireysel bilanço ve gelir tabloları aşağıdaki gibidir. (milyar TL)

⁸⁷ Graham, Roger C., - King. Raymond D., - Marrill, Cameron K.J., "Decision Usefulness of Alternative Joint Venture Reporting Methods", Accounting Horizons, Volume 17, No 3, June 2003, s.125

BİLANÇO	<u>A ana ortaklık</u>	<u>B müşterek yöntemine tabi ortaklık</u>
Diğer varlıklar	100	30
Mali duran varlıklar	4	-
<i>Aktif toplamı</i>	<i>104</i>	<i>30</i>
Borçlar	50	20
Özsermaye	54	10
<i>Pasif toplamı</i>	<i>104</i>	<i>30</i>
GELİR TABLOSU		
Gelirler	60	20
Giderler	(40)	(15)
Kar	20	5

A ana ortaklığın bilançosunda bulunan mali duran varlıkların hepsi B müşterek yönetime tabi ortaklığına olan yatırımından kaynaklanmaktadır. Bu durumda müşterek yönetim konsolidasyonu (oransal konsolidasyon) yöntemi ile konsolide bilanço hazırlanırken, A ana ortaklığın 4 milyar TL'lik mali duran varlık tutarı ile, B müşterek yönetime tabi ortaklığın 10 milyar TL'lik özsermaye tutarının %40'ı karşılıklı olarak elimine edilir. Yapılan bu eliminasyondan sonra, B müşterek yönetime tabi ortaklığın bilanço kalemleri tutarının % 40'ı ve A ana ortaklığın bilanço kalemleri tutarının tamamı toplanarak konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu düzenlenir.

KONSOLİDE BİLANÇO (milyar TL)

Varlıklar	100+(30*%40)	112
<i>Aktif toplamı</i>		<i>112</i>
Borçlar	50+(20*%40)	58
Özsermaye		54
<i>Pasif toplamı</i>		<i>112</i>

KONSOLİDE GELİR TABLOSU (milyar TL)

Gelirler	60+(20*%40)	68
Giderler	40+(15*%40)	(46)
Kar		22

Müşterek yönetim konsolidasyonu kullanılarak hazırlanan konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu ile hesaplanan oranlar aşağıdaki gibidir:

Özsermaye karlılığı	= Net kar / Özsermaye	= 22 / 54	= 0,41
Kar marjı	= Net kar / Gelirler	= 22 / 68	= 0,32
Aktif devir hızı	= Gelirler / Aktifler	= 68 / 112	= 0,61
Kaldıraç oranı	= Varlıklar / Özsermaye	= 112 / 54	= 2,07

SPK Seri XI No 25 13.Kısım'ın 339. Maddesine göre, B müşterek yönetime tabi ortaklık, A ana ortaklığın bilançosunda özsermaye yöntemi kullanılarak da yer alabilir.

Özsermaye yöntemi kullanılırken müşterek yönetime tabi ortaklık öncelikle maliyet bedeli ile muhasebeleştirilir. Daha sonra, müşterek yönetime tabi ortaklıkta oluşan kar veya zararın ana ortaklığa düşen kısmı kadar düzeltme yapılır. Ayrıca bu kar veya zarar tutarı gelir tablosunda yer alır.⁸⁸

Bu durumda, B müşterek yönetime tabi ortaklığın 10 milyar TL tutarındaki özsermayesinin %40'ı, A ana ortaklığın bilançosunda "İştirakler" adı altında yer alır. 4 milyar TL lık bu tutara, özsermaye yönteminin bir gereği olarak dönemsonunda iştirakte oluşan 5 milyar TL lık karın %40'ı yani 2 milyar TL eklenir. Sonuç olarak A ana ortaklığın bilançosunda "İştirakler" kalemi 6 milyar TL olarak görünecektir. Elde edilen bu 2 milyar TL lık kar tutarı, dönem karı adı altında A ana ortaklığın "Özsermaye" hesabında bulunacağından, A ana ortaklığın 54 milyar TL lık "Özsermaye" tutarı, düzenlenecek yeni bilançoda 56 milyar TL olarak yer alacaktır. Ayrıca bu 2 milyar TL lık iştirak karı A ana ortaklığın gelir tablosunda da yer alacaktır.

⁸⁸ Gücenme, Ümit, Envanter, 2.baskı, Marmara Kitabevi, Bursa, 2002, s.122

A ANA ORTAKLIK BİLANÇOSU (milyar TL)

Diğer Varlıklar		100
İştirakler	2+(10*%40)	6
Aktif toplamı		106
Borçlar		50
Özsermaye	(2+54)	56
Pasif toplamı		106

KONSOLİDE GELİR TABLOSU (milyar TL)

Gelirler		60
Giderler		(40)
İştirak karı	(5*%40)	2
Kar		22

Özsermaye yöntemi kullanılarak hazırlanan A ana ortaklık bilanço ve gelir tablosu ile hesaplanan oranlar aşağıdaki gibidir:

Özsermaye karlılığı	= Net kar / Özsermaye	= 22 / 56	= 0,39
Kar marjı	= Net kar / Gelirler	= 22 / 62	= 0,35
Aktif devir hızı	= Gelirler / Aktifler	= 62 / 106	= 0,58
Kaldıraç oranı	= Varlıklar / Özsermaye	= 106 / 56	= 1,89

Görüldüğü gibi, müşterek yönetim konsolidasyonu kullanıldığında, varlık, yükümlülük, gelir ve gider tutarları daha yüksek hesaplandığından finansal oranlarda farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

5. Konsolide Bilanço ve Konsolide Gelir Tablosu Düzenlenmesine İlişkin Örnek

Bu bölümde, buraya kadar konsolidasyon tekniği ile ilgili olarak verilen bilgilerin ışığında konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu düzenlenmesi bir örnek ile açıklanacaktır.

X Holding, A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklarından oluşmaktadır. A ana ortaklığın, B bağlı ortaklık ve C bağlı ortaklığını edinim tarihi 1 Ocak 2000'dir. 31 Aralık 2002 tarihinde konsolide mali tabloların hazırlanmasına karar verilmiştir. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıkların bireysel bilançoları aşağıdaki gibidir:

A, B VE C ORTAKLIKLARI 31ARALIK 2002 TARİHLİ BİLANÇOLARI(000.000 TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
DÖNEN VARLIKLAR	128.754	41.617	32.512
Hazır değerler	6.440	2.156	3.070
Menkul kıymetler	12.584	1.078	-
Ticari alacaklar	28.894	10.284	1.250
Diğer alacaklar	11.123	7.681	4.078
Stoklar	58.665	15.584	17.388
Gelecek ayl.ait gid.ve gelir tah.	1.158	1.050	2.154
Diğer dönen varlıklar	9.890	3.784	4.572
DURAN VARLIKLAR	475.800	75.815	52.891
Ticari alacaklar	25.580	9.358	5.618
Diğer alacaklar	32.685	8.990	6.570
Mali duran varlıklar(Net)	158.570	20.590	10.295
1.Mali duran varlıklar	168.570	20.590	10.295
2.Bağlı ort.serm.taahhütleri(-)	(10.000)	-	-
Maddi duran varlıklar (Net)	247.580	35.757	29.350
1.Maddi duran varlıklar	335.235	45.988	41.240
2.Birikmiş amortismanlar(-)	(87.655)	(10.231)	(11.890)
Maddi olmayan duran varlıklar	10.305	1.120	1.058
Gelecek yıl.ait gid.ve gelir tah.	1.080	-	-
AKTİF TOPLAMI	604.554	117.432	85.403
KISA VADELİ BORÇLAR	142.225	31.439	29.983
Mali borçlar	85.700	12.890	10.075
Ticari borçlar	1.080	9.584	12.890
Diğer borçlar	5.120	1.190	1.128
Alınan sipariş avansları	12.150	-	-
Borç ve gider karşılıkları	38.175	7.775	5.890
UZUN VADELİ BORÇLAR	31.379	15.173	2.940
Mali borçlar	-	14.015	-
Diğer borçlar	-	-	1.150
Borç ve gider karşılıkları	31.379	1.158	1.790
ÖZSERMAYE	430.950	70.820	52.480
Ödenmiş sermaye	250.000	50.000	35.000
1.Sermaye	250.000	60.000	35.000
2.Ödenmemiş sermaye(-)	-	(10.000)	-
MDVYeniden değerlendirme değ.artışı	50.150	2.885	3.170
Yasal Yedekler	27.880	5.155	5.150
Dönem net karı	102.920	12.780	9.160
PASİF TOPLAMI	604.554	117.432	85.403

A,B VE C ORTAKLIKLARI 01.01.2002-31.12.2002 DÖNEMİ GELİR TABLOLARI(000.000 TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Brüt satışlar	178.890	57.600	38.322
Satış indirimleri (-)	(55)	-	-
Net satışlar	178.835	57.600	38.322
Satışların maliyeti (-)	(95.126)	(38.190)	(20.123)
BRÜT SATIŞ KARI	83.709	19.410	18.199
Faaliyet giderleri (-)	(45.153)	(5.280)	(3.170)
ESAS FAALİYET KARI	38.556	14.130	15.029
Diğ.faal.olağan gelir ve karlar	106.784	3.122	1.071
Diğ.faal.olağan gid.ve zararlar (-)	(17.251)	(1.025)	(152)
Finansman giderleri (-)	(10.250)	(1.123)	(7.814)
FAALİYET KARı	117.839	15.104	8.134
Diğ.faal.olağanüstü gelir ve karlar	57.894	5.440	11.811
Diğ.faal.olağanüstü gid.ve zar. (-)	(28.704)	(2.287)	(6.859)
DÖNEM KARI	147.029	18.257	13.086
Vergi karşılıkları	(44.109)	(5.477)	(3.926)
DÖNEM NET KARI	102.920	12.780	9.160

Edinim tarihinden (1 Ocak 2000), konsolidasyon tarihine (31Aralık 2002) kadar A ana ortaklık, B bağılı ortaklık ve C bağılı ortaklık arasındaki işlemler aşağıdaki gibidir:
(000.000 TL)

1. A ana ortaklığı, B bağılı ortaklığına edinim tarihinde, %80'lik pay için 70.000 ödemiş, 10.000 ödemeyi de taahhüt etmiştir. Edinim tarihinde B bağılı ortaklığının özsermaye kalemleri aşağıdaki gibidir:

Özsermaye	63.490
Sermaye	60.000
MDV Yen.değ.değer artışı	1.140
Yasal yedekler	2.350

2. A ana ortaklığı, C bağılı ortaklığına edinim tarihinde %70'lik pay için 20.000 ödemiştir. Edinim tarihinde C bağılı ortaklığının özsermaye kalemleri aşağıdaki gibidir:

Özsermaye	39.240
Sermaye	35.000
MDV Yen.değ.değer artışı	1.850
Yasal yedekler	2.390

3. Topluluk şirketlerinin birbirleriyle olan kısa vadeli ticari alacak ve borç ilişkileri aşağıdaki gibidir:
- B bağlı ortaklığın, A ana ortaklığa 6.780 borcu vardır.
  - C bağlı ortaklığın, A ana ortaklığa 7.820 borcu vardır.
  - C bağlı ortaklığın, B bağlı ortaklığa 2.100 borcu vardır.
4. B bağlı ortaklığın, A ana ortaklığa olan kısa vadeli ticari borcu için 120, C bağlı ortaklığın ise A ana ortaklığa olan kısa vadeli ticari borcu için 180 faiz tahakkuk etmiştir. Ayrıca, C bağlı ortaklığın B bağlı ortaklığa olan kısa vadeli ticari borcu için 200 faiz gideri tahakkuk etmiştir.
5. A ana ortaklığı, B bağlı ortaklığa çıkardığı vadesi 1 yıldan az tahvillerden nominal değeri ile 9.500'lık almıştır. Alınan tahviller A ana ortaklığının menkul kıymetler hesabında bulunmaktadır.
6. B bağlı ortaklığı, 8.500 maliyetli malını A ana ortaklığına 10.000'e satmıştır. A ana ortaklığı ise bu malı 12.000'e topluluk dışına satmıştır.
7. C bağlı ortaklığı, 7.200 maliyetli malını B bağlı ortaklığına 8.000'e satmıştır. Bu mal B bağlı ortaklığının stoklarında bulunmaktadır.
8. C bağlı ortaklığı net defter değeri 12.500 olan makinesini A ana ortaklığına 20.000'e satmış ve bedeli nakden tahsil etmiştir. A ana ortaklığı, bu makine için %10 oranında (2.000) amortisman ayırmıştır. C bağlı ortaklığı ise, bu makine için satış öncesinde 850 amortisman ayırmıştır. A ana ortaklığı, makinelerle ilgili amortisman giderlerini maliyet hesaplarına yansıtmaktadır. Amortisman farkının A ana ortaklığının stoklarında kalan kısmı 550 dir.

31 Aralık 2002 tarihinde gerçekleştirilecek konsolidasyon için düzenlenmesi gereken eliminasyon kayıtları aşağıdaki gibidir: (000.000 TL)

Öncelikle, B ve C bağlı ortaklıkların edinim tarihindeki özsermaye tutarlarının A ana ortaklığa ait olan kısmı, A ana ortaklığın edinim tarihinde B ve C bağlı ortaklıklara yaptığı yatırım tutarı ile elimine edilir. Bu eliminasyonun sonucu olarak şerefiye hesaplanır. Ayrıca yine B ve C bağlı ortaklıkların edinim tarihindeki özsermaye tutarları dikkate alınarak ana ortaklık dışı özsermaye tutarı hesaplanır ve kayda alınır.

1) A ana ortaklığın sermaye taahhüdü ile B bağlı ortaklığın ödenmemiş sermayesinin karşılıklı olarak eliminasyonu :

---

246. Bağı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri (A Ort)	10.000
501. Ödenmemiş Sermaye (B Ort)	10.000

B bağlı ortaklığın edinim tarihindeki özsermaye tutarının %80'i ile A ana ortaklığın bu tutar için ödediği 70.000'in eliminasyonu ve şerefiyenin hesaplanması:

Sermaye	60.000 x %80 = 48.000
MDV Yen.değ.değ.artışı	1.140 x %80 = 912
Yedekler	2.350 x %80 = 1.880

---

500. Sermaye Hesabı (B Ort)	48.000
522. MDV Yen.değ.değer artışı (B Ort)	912
540. Yasal yedekler (B Ort)	1.880
261. Şerefiye Hs.	19.208
261.01.Bağı Ortaklıklar Şerefiyesi	
245. Bağı Ortaklıklar (A Ort)	70.000

Ana ortaklık dışı payların hesaplanması:

Sermaye	$60.000 \times \%20 = 12.000$
MDV Yen.değ.değ.artışı	$1.140 \times \%20 = 228$
Yasal yedekler	$2.350 \times \%20 = 470$

---

500. Sermaye Hesabı (B Ort)	12.000
522. MDV Yen.değ.değ.artışı (B Ort)	228
540. Yasal yedekler (B Ort)	470
800. Ana Ortaklık Dışı Sermaye Hs.	12.000
822. Ana Ort.Dışı MDV Yen.değ.değ.artışı	228
840. Ana Ort.Dışı Yasal yedekler	470

2) C bağlı ortaklığın edinim tarihindeki özsermaye tutarının %70'i ile A ana ortaklığın bu tutar için ödediği 20.000'in eliminasyonu ve şerefiyenin hesaplanması:

Sermaye	$35.000 \times \%70 = 24.500$
MDV Yen.değ.değ.artışı	$1.850 \times \%70 = 1.295$
Yasal yedekler	$2.390 \times \%70 = 1.673$

---

500. Sermaye Hesabı (B Ort)	24.500
522. MDV Yen.değ.değer artışı (B Ort)	1.295
540. Yasal yedekler (B Ort)	1.673
245. Bağlı ortaklıklar (A Ort)	20.000
265. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi	7.468

Ana ortaklık dışı payların hesaplanması:

Sermaye 35.000 x %30 = 10.500

MDV Yen.değ.değ.artışı 1.850 x %30 = 555

Yasal yedekler 2.390 x %30 = 717

---

500. Sermaye Hesabı (B Ort) 10.500

522. MDV Yen.değ.değ.artışı (B Ort) 555

540. Yasal yedekler (B Ort) 717

800. Ana Ort.Dışı Sermaye Hs. 10.500

822. Ana Ort.Dışı MDV Yen.değ.değ.artışı 555

840. Ana Ort.Dışı Yasal yedekler 717

---

3) Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar arasındaki kısa vadeli ticari borç ve alacak ilişkilerinin karşılıklı olarak elimine edilmesi:

A – B ilişkisi :

---

321. Borç senetleri (B Şti) 6.780

121. Alacak senetleri (A Şti) 6.780

A – C ilişkisi :

---

321. Borç senetleri (C Ort)	7.820	
121. Alacak senetleri (A Ort)		7.820

B – C ilişkisi :

---

321. Borç senetleri (C Ort)	2.100	
121. Alacak senetleri (B Ort)		2.100

---

4) Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların birbirleriyle olan ilişkilerinden kaynaklanan gelir ve giderlerin karşılıklı olarak elimine edilmesi:

A – B ilişkisi :

---

642. Faiz gelirleri (A Ort)	120	
660. Kısa vadeli borçlanma giderleri (B Ort)		120

A – C ilişkisi :

---

642. Faiz gelirleri (A Ort)	180	
660. Kısa vadeli borçlanma giderleri (C Ort)		180

B – C ilişkisi :

_____ / _____
642. Faiz gelirleri (B Ort) 200

660. Kısa vadeli borçlanma giderleri (C Ort) 200

_____ / _____
5)A ana ortaklık ile B bağlı ortaklığın arasındaki tahvil ilişkisinin eliminasyonu :

_____ / _____
305. Çıkarılmış bonolar (B Ort) 9.500

111. Özel kesim tahvil, senet, bonoları (A Ort) 9.500

_____ / _____
6) B bağlı ortaklığın A ana ortaklığa mal satışı ve A ana ortaklığın bu malı topluluk dışına satışından kaynaklanan eliminasyon:

_____ / _____
600. Yurt içi satışlar (B Ort) 10.000

621. Satılan Malın Maliyeti (A Ort) 10.000

_____ / _____
7) C bağlı ortaklığın B bağlı ortaklığa mal satışından kaynaklanan eliminasyon:

_____ / _____
600. Yurt içi satışlar (C Ort) 8.000

621. Satılan Malın Maliyeti (C Ort) 7.200

153. Ticari mallar (B Ort) 800

_____ / _____

8) C bağılı ortaklığın A ana ortaklığa amortismanına tabi maddi duran varlık satmasından kaynaklanan eliminasyon:

(Maddi duran varlık satış karı konsolide net karın %5 ini aşmıştır.)

<hr/>	
679. Diğer olağandışı gelir ve karlar (C Ort)	7.500
253. Tesis,makine,cihaz (A Ort)	7.500
<hr/>	
257. Birikmiş Amortismanlar (A Ort)	1.150
153. Ticari mallar (A Ort)	550
621. Satılan Malın Maliyeti (A Ort)	600
<hr/>	

9) Topluluk içi işlemlere ait eliminasyon kayıtları düzenlendikten sonra, bağılı ortaklıkların karlarından ana ortaklık dışı paylara düşen kısmın hesaplanmasına geçilir. Bağılı ortaklıkların dönem karları üzerinden topluluk içi işlemlere ait düzeltmeler yapılır. Bu düzeltme için, topluluk içi işlemlerden doğan giderler kar rakamına eklenir, gelirler ise kar rakamından düşülür. Bağılı ortaklıkların düzeltme yapılmış kar tutarları üzerinden ana ortaklık dışı paylar ayrılır. Ayrılan ana ortaklık dışı kar/zarar tutarı, konsolide bilançoda ana ortaklık dışı özsermaye tutarı içinde yer alır.

B bağılı ortaklık dönem karı	12.780
(+)Finansman giderleri	120
(-) Faiz gelirleri	(200)
(-)Yurtiçi satışlar	<u>(10.000)</u>
	2.700
Ana ortaklık dışı pay oranı	<u>%20</u>
Ana ortaklık dışı kar	540

C bağı ortaklık dönem karı	9.160
(+)Finansman giderleri	180
(+)Finansman giderleri	200
(+)Satılan malın maliyeti	7.200
(-)Yurtiçi satışlar	(8.000)
(-)Olağan dışı gelir	<u>(7.500)</u>
	1.240
Ana ortaklık dışı pay oranı	<u>%30</u>
Ana ortaklık dışı kar	372

Yapılan hesaplamalar sonucunda konsolide mali tablolarda yer alacak olan ana ortaklık dışı kar rakamı 912 olarak bulunur. (540+372)

<hr/>	
590. Dönem net karı Hs. (B Ort)	540
590. Dönem net karı Hs. (C Ort)	372
890. Ana ortaklık dışı dönem net karı hs. ⁸⁹	912
<hr/>	

10) Son olarak, bağı ortaklıkların özsermayesinde edinim tarihinden sonra ortaya çıkan değişikliklerin ana ortaklık dışı paylara isabet eden kısmının belirlenerek, ana ortaklık dışı özsermaye tutarına ilave edilmesi gerekir.

	Konsolidasyon tarihindeki tutar	Edinim tarihindeki tutar	Fark	Ana Ortaklık dışı özsermayeye ilave
Yen.değ.değ.art.	2.885	1.140	1.745 * %20 =	349
Yedekler	5.155	2.350	2.805 * %20 =	<u>561</u>
B bağı ortaklık ana ortaklık dışı özsermayeye ilave edilecek tutar				910

⁸⁹ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, ana ortaklık dışı karların kayıtlanması amacıyla önerilmiştir.

	Konsolidasyon	Edinim		Ana Ortaklık dışı
	<u>tarihindeki tutar</u>	<u>tarihindeki tutar</u>	<u>Fark</u>	<u>özsermayeye ilave</u>
Yen.değ.değ.art.	3.170	1.850	1.320 * %30 =	396
Yedekler	5.150	2.390	2.760 * %30 =	<u>828</u>
C bağlı ortaklık ana ortaklık dışı özsermayeye ilave edilecek tutar				1.224

		/		
522. MDV Yen.değ.değ.artışı (B Ort)			349	
540. Yasal yedekler (B Ort)			561	
522. MDV Yen.değ.değ.artışı (C Ort)			396	
540. Yasal yedekler (C Ort)			828	
	822. Ana Ort.Dışı MDV Yen.değ.değ.artışı ⁹⁰			745
	840. Ana Ort.Dışı Yasal yedekler ⁹¹			1.389

Yapılan eliminasyon kayıtları ve düzeltmelerden sonra konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu aşağıdaki gibi düzenlenir:

⁹⁰ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, ana ortaklık dışı payların MDV yeniden değerlendirme değer artışının kayıtlanması amacıyla önerilmiştir.

⁹¹ Tekdüzen hesap planında bulunmayan bu hesap, ana ortaklık dışı payların yasal yedeklerinin kayıtlanması amacıyla önerilmiştir.

**X HOLDİNG KONSOLİDE BİLANÇO
ÇALIŞMA TABLOSU**

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	ELİMİNASYON KAYITLARI		KONSOLİDE BİLANÇO
				BORÇ	ALACAK	
DÖNEN VARLIKLAR	128.754	41.617	32.512			175.333
Hazır değerler	6.440	2.156	3.070	-	-	11.666
Menkul kıymetler	12.584	1.078	-	-	9.500 (5)	4.162
Ticari alacaklar	28.894	10.284	1.250	-	6.780 (3)	23.728
					7.820 (3)	
					2.100 (3)	
Diğer alacaklar	11.123	7.681	4.078	-	-	22.882
Stoklar	58.665	15.584	17.388	-	800 (7)	90.287
					550 (8)	
Gelecek ayl.ait gid.ve gel.tah.	1.158	1.050	2.154	-	-	4.362
Diğer dönen varlıklar	9.890	3.784	4.572	-	-	18.246
DURAN VARLIKLAR	475.800	75.815	52.891			529.896
Ticari alacaklar	25.580	9.358	5.618	-	-	40.556
Diğer alacaklar	32.685	8.990	6.570	-	-	48.245
Mali duran varlıklar(Net)	158.570	20.590	10.295			109.455
1.Mali duran varlıklar	168.570	20.590	10.295	-	70.000 (1)	109.455
					20.000 (2)	
2.Bağlı ort.serm.taahhütleri(-)	(10.000)	-	-	10.000 (1)	-	
Maddi duran varlıklar(Net)	247.580	35.757	29.350	-	-	306.337
1.Maddi duran varlıklar	335.235	45.988	41.240	850 (8)	7.500 (8)	415.813
2.Birikmiş amortismanlar(-)	(87.655)	(10.231)	(11.890)	1.150 (8)	850 (8)	(109.476)
Maddi olmayan duran varlıklar(Net)	10.305	1.120	1.058	-	-	24.223
1.Bağlı ortaklıklar şerefiyesi				19.208 (1)	-	
2.Bağlı ort.negatif şerefiyesi (-)				-	7.468 (2)	
Gelecek yıl.ait gid.ve gelir tah.	1.080	-	-	-	-	1.080
AKTİF TOPLAMI	604.554	117.432	85.403			705.229

				ELİMİNASYON KAYITLARI		KONSOLİDE BİLANÇO
	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	BORÇ	ALACAK	
KISA VADELİ BORÇLAR	142.225	31.439	29.983			177.447
Mali borçlar	85.700	12.890	10.075	9.500 (5)	-	99.165
Ticari borçlar	1.080	9.584	12.890	6.780 (3)	-	6.854
				7.820 (3)		
				2.100 (3)		
Diğer borçlar	5.120	1.190	1.128	-	-	7.438
Alınan sipariş avansları	12.150	-	-	-	-	12.150
Borç ve gider karşılıkları	38.175	7.775	5.890	-	-	51.840
UZUN VADELİ BORÇLAR	31.379	15.173	2.940			49.492
Mali borçlar	-	14.015	-	-	-	14.015
Diğer borçlar	-	-	1.150	-	-	1.150
Borç ve gider karşılıkları	31.379	1.158	1.790	-	-	34.327
ANA ORT. DIŞI ÖZSERMAYE				-	12.698 (1)	27.516
					11.772 (1)	
					540 (9)	
					372 (9)	
					910 (10)	
					1.224 (10)	
ÖZSERMAYE	430.950	70.820	52.480			450.774
Ödenmiş sermaye	250.000	50.000	35.000			250.000
1.Sermaye	250.000	60.000	35.000	48.000 (1)	-	250.000
				12.000 (1)		
				24.500 (2)		
				10.500 (2)		
2.Ödenmemiş sermaye(-)	-	(10.000)	-	-	10.000 (1)	
Yeniden değerlendirme değer artışı	50.150	2.885	3.170	912 (1)	-	52.470
				228 (1)		
				1.295 (2)		
				555 (2)		
				349 (10)		
				396 (10)		
Yedekler	27.880	5.155	5.150	1.880 (1)	-	32.056
				470 (1)		
				1.673 (2)		
				717 (2)		
				561 (10)		
				828 (10)		
Konsolide net kar	102.920	12.780	9.160	120 (4)	120 (4)	116.248
				180 (4)	180 (4)	
				200 (4)	200 (4)	
				10.000 (6)	10.000 (6)	
				8.000 (7)	7.200 (7)	
				7.500 (8)	600 (8)	
				540 (9)		
				372 (9)		
PASİF TOPLAMI	604.554	117.432	85.403			705.229

X HOLDİNG KONSOLİDE GELİR TABLOSU ÇALIŞMA TABLOSU				ELİMİNASYON KAYITLARI		KONSOLİDE GELİR TABLOSU
	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	BORÇ	ALACAK	
Brüt satışlar	178.890	57.600	38.322	10.000 (6) 8.000 (7)	-	256.812
Satış indirimleri (-)	(55)	-	-	-	-	(55)
Net satışlar	178.835	57.600	38.322	-	-	256.757
Satışların maliyeti (-)	(95.126)	(38.190)	(20.123)	-	10.000 (6) 7.200 (7) 600 (8)	(135.639)
BRÜT SATIŞ KARI	83.709	19.410	18.199	-	-	121.118
Faaliyet giderleri (-)	(45.153)	(5.280)	(3.170)	-	-	(53.603)
ESAS FAALİYET KARI	38.556	14.130	15.029	-	-	67.515
Diğ. faal. olağan gelir ve karlar	106.784	3.122	1.071	120 (4) 180 (4) 200 (4)	-	110.477
Diğ. faal. olağan gid. ve zararlar (-)	(17.251)	(1.025)	(152)	-	-	(18.428)
Finansman giderleri (-)	(10.250)	(1.123)	(7.814)	-	120 (4) 180 (4) 200 (4)	(18.687)
FAALİYET KARI	117.839	15.104	8.134	-	-	140.877
Diğ. faal. olağanüstü gelir ve karlar	57.894	5.440	11.811	7.500 (8)	-	67.645
Diğ. faal. olağanüstü gid. ve zar. (-)	(28.704)	(2.287)	(6.859)	-	-	(37.850)
DÖNEM KARI	147.029	18.257	13.086	-	-	170.672
Vergi karşılıkları	(44.109)	(5.477)	(3.926)	-	-	(53.512)
DÖNEM NET KARI	102.920	12.780	9.160	-	-	117.160
ANA ORTAKLIK DIŞI KAR		540	372	-	-	(912)
KONSOLİDE NET KAR				-	-	116.248

İKİNCİ BÖLÜM

KONSOLİDE FON AKIM TABLOLARI

1.Fon Akım Tabloları

1.1.Ülkemizdeki Mevzuata Göre Fon Akım Tabloları

Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Seri No:1”⁹² ile muhasebenin temel kavramları, muhasebe politikalarının açıklanması, mali tablolar ilkeleri, mali tabloların düzenlenmesi ve sunulması, tekdüzen hesap planı ve işleyişi konularında düzenlemeler yapmıştır. Yapılan düzenlemeler, bilanço esasına göre defter tutan bütün gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı niteliktedir.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından çıkarılan ve 19.12.2000 tarihli ve 24265 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Sıra No:10”da ise, “2000 yılı aktif toplamı 1,8 trilyon TL veya net satışlar toplamı 4 trilyon TL’yi aşan mükelleflerin, temel mali tabloların yanı sıra ek mali tabloları da düzenlemeleri zorunludur” ifadesi yer almaktadır. Aynı tebliğin “Parasal Hadler” bölümünde ise, sözkonusu parasal hadlerin, her yıl bir önceki yıl için Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanacağı belirtilmiştir. Yani yeniden değerlendirme katsayısı uygulanarak artırılan hadleri aşan mükelleflerin , temel mali tabloların yanı sıra ek mali tablolarını da düzenlemeleri zorunlu kılınmıştır.

MSUGT Seri No:1’e göre ek mali tablolar aşağıdaki gibidir:

- Fon akım tablosu
- Nakit akım tablosu
- Kar dağıtım tablosu
- Özkaynaklar değişim tablosu

---

⁹² Tez çalışmasının bundan sonraki kısımlarında MSUGT Seri No 1 olarak anılacaktır.

MSUGT Seri No:1’de, fon akım tablosu, nakit akım tablosu ve net işletme sermayesinde değişim tablosu “Fon akım tabloları” olarak ifade edilmektedir. Tebliğ’de, fon akım tablolarının düzenlenme amacı, bir işletmenin yatırım ve finansman faaliyetlerini ve dönem içindeki finansal durumdaki değişikliklerini kapsayan bilgilerin, mali tablo kullanıcılarına sunulması olarak ifade edilmektedir.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan ve 29.01.1989 tarihli ve 20064 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Seri XI No 1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ”⁹³ bulunmaktadır. Bu tebliğin amacı, Sermaye Piyasası Kurulu’na tabi ortaklıklar ve aracı kurumlarca düzenlenecek olan mali tablo ve raporlar ile bunların hazırlanması ve ilgililere sunulmasına ilişkin ilke ve kuralları belirlemektir. Tebliğin 48. maddesinde, hisse senetleri borsada işlem göre ortaklıklar ve aracı kurumlar ile cari hesap dönemi sonu itibariyle bilanço aktif toplamı 100 milyar TL yı, brüt satış hasılatı 200 milyar TL yı ve çalışan personel sayısı 50 kişiyi aşan ortaklıklardan, bu kriterlerden en az ikisine birlikte sahip olanların ek mali tabloları düzenlemeleri ve ayrıntılı bilanço ve gelir tabloları ile birlikte Kurul’a göndermelerinin şart olduğu belirtilmiştir.

SPK Seri XI No1’in 3.bölümünde ise, ek mali tablolara ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Buna göre ek mali tablolar aşağıdaki gibidir:

- Fon akım tablosu
- Nakit akım tablosu
- Satışların maliyeti tablosu
- Kar dağıtım tablosu

Görüldüğü gibi hem MSUGT Seri No:1’de, hem de SPK Seri XI No 1’de belirtilmiş olan ek mali tabloların arasında, “fon akım tablosu ve nakit akım tablosu” bulunmaktadır.

Diğer yandan, Sermaye Piyasası Kurulu’nun uluslararası muhasebe standartlarına uyum amacıyla yayınladığı Seri XI No 25’te fon akım tabloları içerisinde

---

⁹³ Tez çalışmasının bundan sonraki kısımlarında SPK Seri XI No 1 olarak anılacaktır.

yer verilen tek tablo nakit akım tablosudur. Aynı şekilde, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından yayınlanan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) incelendiğinde fon akım tabloları ile ilgili olan tek standardın “TMS 3 Nakit Akış Tabloları” olduğu görülmektedir.

1.2.Fon Akım Tablolarının Tanımı, Kapsamı ve Düzenlenmesi

Bir işletmeyi tam olarak analiz edip değerlendirme yapabilmek için, o işletmenin fon kaynaklarının neler olduğu, bunların nerelerden sağlandığı, işletmenin otofinsanman olanaklarının ne olduğu, elde edilen kaynakların nerelerde kullanıldığı, kaynakların verimli kullanılıp kullanılmadığı gibi bir takım sorulara cevap aramak gerekir. Bu soruların tümü bilanço ve gelir tablolarının analiz edilmesi ile cevaplandırılmaz. Aslında bilançodaki bilgiler de işletmenin fon kaynakları ve kullanımları ile ilgilidir. Ancak bilançodaki rakamlar bilançonun düzenlendiği tarihteki durumu gösterir. Çünkü bilanço statik bir tablodur ve bir fotoğraf gibi belirli bir andaki durumu gösterir. Kaynaklar ve kullanımlarda yıl boyunca ortaya çıkan değişiklikleri göstermez.

Öte yandan, dönem boyunca ortaya çıkmış olan gelir ve giderlerin sınıflandırılarak verildiği gelir tablosunda sadece mali durumu olumlu veya olumsuz yönde etkileyen kar ve zararın ne kadar olduğu görülebilir. Ancak mali durumu ve likitideyi etkileyen tüm mali işlemleri bu tablodan da görmek mümkün olmamaktadır. Gelir tablosu mali yapının sadece faaliyetlerle ilgili yönünü açıklar. Kar dağıtım tablosu ise gelirin ne kadarlık kısmının dağıtıldığı, ne kadarlık kısmının işletmede bırakıldığını gösterir. Karlı görünen bir işletmenin borçlarını ödeyemez hale düşüp, iflas noktasına kadar nasıl gelebildiğini, bu tablolardan görmek mümkün olmaz.

İşletmenin fon sağlama ve bunları kullanma, yatırımlara yöneltme ile ilgili dönem boyunca ortaya çıkmış bütün mali değişikliklerini kapsayan tabloların hazırlanması gerekir. Bu amaçla hazırlanan tablolara fon akım tabloları denir.⁹⁴

Fon akım tabloları, işletmenin fon akımlarını gösteren bir tablo olduğundan, finansal planlama ve analiz için temel bir araçtır. Bu tablolar, işletmenin karlılık ve likitide amaçlarına ulaşip ulaşamayacağını belirlemek için yardımcı olacaktır. Fon akım

---

⁹⁴ Gücenme, Ümit, Mali Tablolar Analizi, Marmara Kitabevi, Bursa, 2003, s.195

tabloları, ayrıca, işletmenin varlık dağılımından kaynaklanan olası riskleri de ortaya çıkartır.⁹⁵

İşletmenin mali durumunda dönembaşından dönemsonuna kadar oluşan değişmelerin nedenlerini fon hareketleri şeklinde açıklayan bu tablolar, kullanıcılara şu soruların cevaplarını bulmada yardımcı olur:⁹⁶

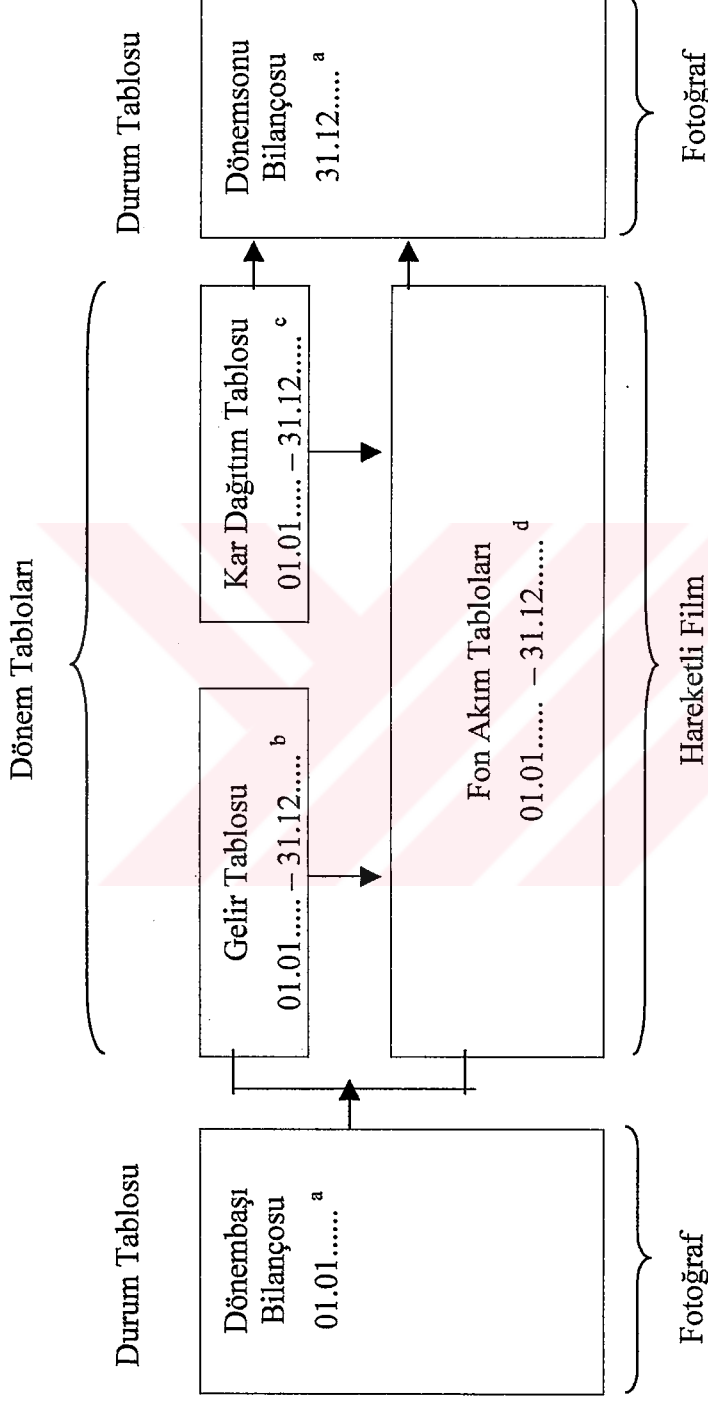
- İşletmenin ele alınan dönem itibariyle fon yaratma gücü nedir ?
- İşletmenin gelecek için fon ihtiyacı var mıdır ? Varsa bunun miktarı nedir ?
- İşletme gereksinim duyduğu fonları kendi mi yaratacaktır, yoksa dışarıdan mı sağlayacaktır ?

Fon akım tabloları ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki Şekil 7’de incelenebilir.

---

⁹⁵ Seidler, Lee J., - Carmichael, D.R., Accountant’s Handbook, Volume 1, 6th Edition, John Wiley & Sons, ABD, s.7-31

⁹⁶ Bektöre, Sabri, - Çömlekçi, Ferruh, - Sözbilir, Halim, Mali Tablolar Analizi, Eskişehir, 2001, s.135

ŞEKİL 7 Fon akım tabloları ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki

Kaynak : Kochanek, Richard F., - Hillman, A. Douglas, Financial Accounting, HBJ Pub., USA, 1990, s. 854

a Dönembaşı ve Dönemsonu Bilançoları işletmenin belirli bir tarihteki (01.01.... veya 31.12.....) gerçek durumunu gösterir

b Gelir Tablosu işletmenin belirli bir dönemdeki (01.01.... - 31.12.....) faaliyet sonuçlarını gösterir. Gelir Tablosu hazırlanırken tahakkuk esasına uyulduğu için hesaplanan net kar rakamı genellikle işletmenin faaliyetlerinden kaynaklanan nakit girişlerine eşit değildir.

c Kar Dağıtım Tablosu belirli bir dönem için işletmenin dönem karının dağıtım biçimini gösteren tablodur.

d Fon Akım Tabloları dönembaşı bilançosundan dönemsonu bilançosuna kadar işletmenin finansal durumunda ve nakit pozisyonunda oluşan değişimlerin nedenlerini içeren ve sistematik bir şekilde açıklayan tablolardır.

Geçmişte, yatırımcılar ve kreditorler işletmenin performansını ölçerken ağırlıklı olarak işletmenin kar rakamlarından faydalanmışlardır. Son zamanlarda, yatırımcılar ve kreditorler daha ziyade fon akım bilgilerine odaklanmaktadır.

Fon akımı bir işletmeye giren veya işletmeden çıkan paranın ölçülmesidir. İşletmeler muhasebe kayıtlarını düzenlerken, tahakkuk esasına bağlı kalmaktadırlar. Tahakkuk esası, işletmenin karlılığı konusunda daha doğru bilgi verilmesini sağlarken, bazı zamanlarda da önemli noktaların gözden kaçırılmasına neden olmaktadır.⁹⁷

Tahakkuk esasına göre bir gelir veya giderin kayda alınabilmesi için gelirin kazanılmış olması ve gidere katlanılmış olması yeterlidir. Nakit esasına göre ise, bir gelir veya giderin kayda alınabilmesi için gelirin nakden tahsil edilmesi, giderin ise nakden ödenmesi gerekir.

Muhasebe uygulamalarında genel kabul görmüş olan esas tahakkuk esasıdır. Çünkü nakit esasının uygulanması halinde muhasebe bilgi sisteminin raporlayacağı bilgiler çok sınırlı olacaktır.

Finansal muhasebede tahakkuk esasının genel kabul görmüş ilke olması, sistemin ürünü olan mali tabloların da bu esasa dayanıyor olması sonucunu doğurmaktadır. Bilanço ve gelir tablosu tahakkuk esasına dayanmaktadır. Tahakkuk esasına göre hazırlanan bilanço ve gelir tablosu işletmenin fon akımı ile ilgili bilgi veremediği için fon akım tablolarına ihtiyaç duyulmuştur.⁹⁸

Fon kavramı, geniş açıdan bakıldığında bilanço pasifinde bulunan tüm kaynakları ifade etmektedir. İşletmenin üçüncü kişilerle olan ilişkilerinden doğan tüm mali olanaklarını ifade edecek genişlikte fon kavramını kullanarak hazırlanan tabloya fon akım tablosu denir. Bu tabloda işletmenin tüm kaynaklarını nereden sağladığı ve bunları nerelerde kullandığı gösterilir.

---

⁹⁷ Warren, Carl S., - Reeve, James M., - Fess, Philip E., Financial & Managerial Accounting, 6th Ed., Thomson Pub., USA, 1999, s.544

⁹⁸ Şensoy, Necdet, Nakit Akış Tabloları, Yayılım yayıncılık, İstanbul 2002, s.10-11

Fon kavramının daha dar anlamda düşünülerek net işletme sermayesi⁹⁹ anlamında kullanılması halinde hazırlanan tablo net işletme sermayesinde değişim tablosudur. Bu tablo, işletmenin kısa vadeli borçlanma suretiyle elde ettiği fonları, hangi dönen varlık kalemleri için kullandığı ve işletme faaliyetleri için artı kalan net işletme sermayesinin ne olduğu, dönem boyunca net işletme sermayesinin arttığı mı yoksa azaldığı mı gibi sorulara cevap vermek üzere hazırlanır. Ülkemizdeki uygulamalarda net işletme sermayesindeki değişim, hazırlanan fon akım tablosunun altında bir bölüm olarak sunulmaktadır.

Fon kavramı en dar anlamda yani nakit anlamında kullanıldığında, elde edilen nakit ve nakit benzeri değerlerin nereden sağlandığı ve nerelerde kullanıldığını gösteren nakit akım tablosu hazırlanır.¹⁰⁰ Bu tanımlamalar doğrultusunda ele alınan fon kavramına göre hazırlanması gereken fon akım tabloları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Kullanılan fon kavramı	Hazırlanacak tablo
En geniş anlamda fon kavramı	FON AKIM TABLOSU
Net işletme sermayesi anlamında fon kavramı	NET İŞLETME SERMAYESİNDE DEĞİŞİM TABLOSU
Nakit anlamında fon kavramı	NAKİT AKIM TABLOSU

2. Fon Akım Tablosu

Fon akım tablosunun hazırlanmasının başlangıcı, ABD’de 1963 yılında Muhasebe Standartları Kurulu (APB) tarafından çıkarılan APB Opinion No.3’e dayanmaktadır.¹⁰¹ Bu standartta işletmelere fon akım tablosunun formatı konusunda serbestlik tanınmıştı. Standartta, fon akım tablosu “Fonların Kaynak ve Kullanımları Tablosu” olarak adlandırılmaktaydı. 1971 yılında yayınlanan APB Opinion No.19 ile

⁹⁹ Net işletme sermayesi dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki fark anlamında kullanılmıştır. Bazı kaynaklarda net çalışma sermayesi olarak da geçmektedir.

¹⁰⁰ Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.196

¹⁰¹ APB hakkında bilgi ilk bölümde verildiğinden burada tekrarlanmamıştır.

fon akım tablosunun adı “Finansal Durumda Değişiklikler Tablosu” olarak yeniden değişti. Bu standart ile, fon akım tablosu ABD’de yıllık raporlar olarak istenen üç ana mali tablodan biri oldu. Bu standartta da fon akım tablosunun hazırlanma esasları esnekti. Standarda göre fon akım tablosu, çalışma sermayesi esası ve nakit esası olmak üzere iki esasa göre hazırlanabilmekteydi. 1970’lerde işletmeler açısından çalışma sermayesi esası baskın olan formattı. 1980’lerde ise, nakit esası daha baskın olmaya başladı.¹⁰²

1970’lerde, çalışma sermayesi esasının baskın olmasının nedeni, alacakların nasıl olsa nakde dönüşeceği düşünülerek , alacakları içeren ve kısa vadeli borçlardan arınmış bulunan net işletme sermayesinin, nakit akışının yeterli bir ortalaması olarak algılanmasıydı. Ancak 1980’li yıllarda, işletmelerin artan oranlarda borçlanması, finansal raporlamaları da etkilemişti. Bu yıllarda fon akım tablosunun nakit esasına göre hazırlanması gerekliliği ağır basmaktaydı.¹⁰³

ABD’de 1988 yılında, Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)¹⁰⁴ tarafından “Finansal Raporlama Standardı (SFAS) 95 Nakit Akım Tabloları” standardının çıkarılması ile APB Opinion No.19 yürürlükten kaldırılmış ve fon akım tablosunun yerini nakit akım tablosu almıştır. Asıl olarak nakit akım tablosu, fon akım tablosunun nakit esasına göre düzenlenmiş şeklidir.

Ayrıca, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB)¹⁰⁵ tarafından çıkarılan 1977 yılında çıkarılan “IAS 7 Finansal Durumda Değişiklikler Tablosu Standardı” 1994 yılında revize edilerek “IAS 7 Nakit Akım Tablosu Standardı” adını almıştır. Bu revizyon ile de, fon akım tablosu yerini nakit akım tablosuna bırakmıştır. Benzer bir değişim, İngiltere’de 1991 yılında Muhasebe Standartları Kurulu (ASB) tarafından çıkarılan ve 1996 yılında revize edilen “Finansal Raporlama Standardı (FRS) 1 Nakit Akım Tablosu” ile yaşanmıştır.¹⁰⁶Bu standart ile daha önce yürürlükte bulunan “Muhasebe Standardı (SSAP) 10 Fon Kaynakları ve Fon Kullanımları Tablosu”

¹⁰² Gibson, Charles H., *Financial Statement Analysis*, 5th Edition, South Western Pub.Co., Avustralya, 1990, s.420-421

¹⁰³ Şensoy, a.g.e., s.30

¹⁰⁴ FASB hakkında bilgi ilk bölümde verildiğinde burada tekrarlanmamıştır.

¹⁰⁵ IASB hakkında bilgi ilk bölümde verildiğinde burada tekrarlanmamıştır.

¹⁰⁶ Epstein, Mirza, a.g.e., s.124

standardı yürürlükten kaldırılmıştır, fon akım tablosunun yerini nakit akım tablosu almıştır.¹⁰⁷

Görüldüğü gibi yıllar içinde, fon akım tablosu düzenleme zorunluluğu yerini nakit akım tablosu düzenleme zorunluluğuna bırakmıştır. Ancak işletmeler, bireysel kullanımları için, fon akım tablosu düzenlemeye devam etmişlerdir. Uluslararası alanda fon akım tablosunun düzenleme zorunluluğu olmamasına karşın işletmeler tarafından hazırlanmasının nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Nakit akım tablosunda yer almayan fon kaynak ve kullanımlarını içerir.
- Hazırlanması kolaydır ve yöneticiler tarafından mali analiz için daha karmaşık olan nakit akım tablosuna tercih edilir.
- Nakit akım tablosunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur.¹⁰⁸
- Faaliyetlerden sağlanan kaynaklar bölümü incelenerek, işletmenin faaliyet kapasitesini artırma veya azaltma kararları verilebilir.¹⁰⁹

Ülkemizde, MSUGT Seri No:1’de ve SPK Seri XI No:1’de fon akım tablosuna yer verilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi SPK Seri XI No 25 ve TMS düzenlemelerinde fon akım tablosuna değinilmemiş, sadece nakit akım tablosuna yer verilmiştir.

MSUGT Seri No:1’e göre fon akım tablosu, işletmenin, belirli bir hesap döneminde sağladığı fon kaynaklarını ve bunların kullanım yerlerini gösteren tablodur. Bu tabloda, fon kavramı tüm finansal araçları kapsar. Fon akım tablosu net yönteme göre düzenlenir ve olağan kardan¹¹⁰ başlanıp, dönem içinde fon hareketine neden olmayan gelir ve giderlere ait bilgiler verilerek düzeltmeler yapılır.

SPK Seri XI No:1’in 3.bölümünde ise fon akım tablosu, “gelir tablosu, bilanço ve dipnotlarda yer alan bilgilere dayanılarak çıkarılan ve işletmenin belli bir hesap

¹⁰⁷ www.asb.org.uk/publications/publication119.html

¹⁰⁸ Kuhlemeyer, Gregory A., *Fundamentals of Financial Management*, Prentice Hall Inc., USA, 2001, s.7-5

¹⁰⁹ Byrd, David B., - Byrd, Sandra D., “Using the Statement of Change in Financial Position,” *Journal of Small Business Management*, April 1986, s.31

¹¹⁰ SPK düzenlemelerinde olağan kar kavramı yerine faaliyet karı kavramı kullanılmıştır

döneminde sağladığı fonları (kaynakları) ve bunların kullanımlarını gösteren tablodur” şeklinde tanımlanmıştır. SPK Seri XI No 1’de fon akım tablosunun bir diğer adı “kaynak-kullanım tablosu” olarak belirtilmiştir.

Fon akım tablosu, sağladığı bilgilerle işletmenin finansal durumunda meydana gelen değişikliklerin anlaşılmasını kolaylaştıran, işletmenin izlediği finansman politikası hakkında görüşler veren ve geleceğe ilişkin tahminlere, hedef belirlemelere dayanak hazırlayan yararlı bir araçtır.¹¹¹

Fon akım tablosunun amacı, belirli bir dönem içinde işletmenin sağlamış olduğu mali kaynakları ve bunların kullanım yerlerini göstermek suretiyle bilanço ve gelir tablosunda görülmeyen fon akımını ortaya koyabilmektedir. Böylece işletmenin, gerek faaliyet sonucunda gerekse ek finansman şeklinde sağlamış olduğu mali olanaklarla neler yapıldığı, sözkonusu kaynakların nerelerde kullanıldığı açıkça izlenebilmektedir. Fon akım tablosunun düzenlenme amacı, bir işletmenin finansman ve yatırım faaliyetleri ile dönem içi finansal durum değişikliklerini kapsayan bilgilerin mali tablo kullanıcılarına sunulmasıdır.¹¹²

Fon akım tablosu kullanılarak aşağıdaki sorulara kolaylıkla yanıt bulunabilir:¹¹³

- Dönem içinde işletme faaliyetlerinden ne kadar fon sağlanmış ve bu ne şekilde kullanılmıştır?
- Dönem içindeki diğer işlemlerden ne kadar fon sağlanmış ve nasıl kullanılmıştır?
- Yüksek kar olduğu halde neden kar payı ödenmemektedir?
- Dönem zararlı kapandığı halde dönen varlıklardaki artış nasıl sağlanmaktadır?
- Mali yapı genel olarak ne durumdadır ve bir büyüme sözkonusu ise bu nasıl finanse edilmektedir?

¹¹¹ Akgüç, Öztin, Mali Tablolar Analizi, Muhasebe Enstitüsü Yayını,9.baskı, İstanbul, 1995, s.296

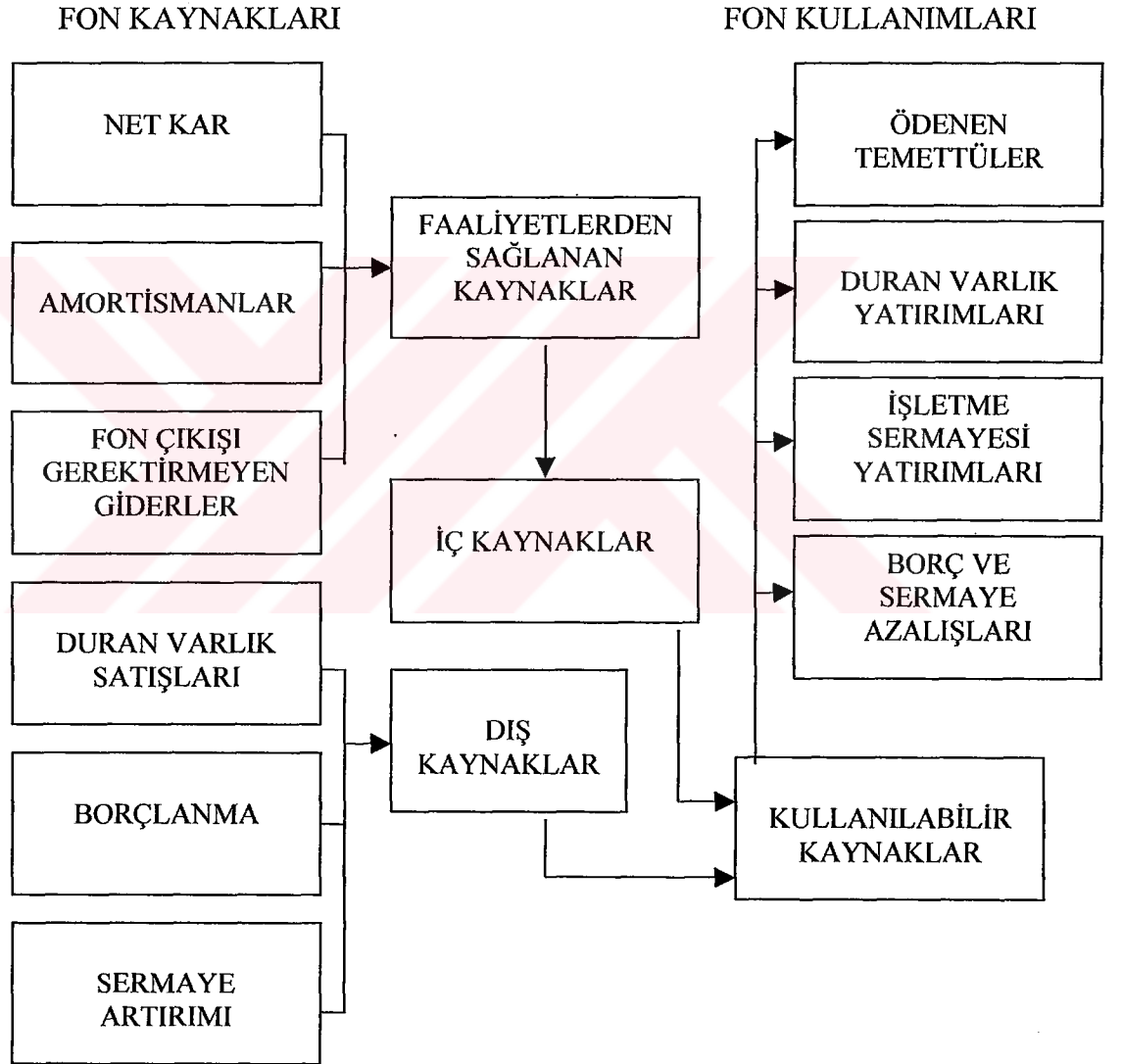
¹¹² Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.219

¹¹³ Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.196

Fon akım tablosu, geçen dönem ve cari dönem bilançolarında varlık ve yükümlülük değişikliklerine odaklanarak, kullanıcılara dinamik muhasebe sürecinin bir resmini oluşturur. Bu tür dinamik bir tablo, dönem içinde fonların hareketini ve bu fonların dönem sonucuna etkisini göstermesi açısından önemlidir.¹¹⁴

Fon akım tablosuna temel oluşturan fon kaynakları ve fon kullanımları Şekil 8'de görülmektedir.

Şekil 8 Fon kaynakları ve fon kullanımları

Kaynak : Erol, Cengiz, Nakit Akım Yaklaşım Yöntemiyle Kredi Değerlendirmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No.167, Ankara, s.20

¹¹⁴ Alexander, David, Financial Reporting, 2nd Edition, Chapman&Hall Pub., London, 1990, s.123

Çalışmada SPK Seri XI No:1'de yer alan fon akım tablosu formatı esas alınacak ve MSUGT Seri No:1'de yer alan fon akım tablosu ile aralarındaki farklılara da değinilecektir. SPK Seri XI No 1'in 9 nolu ekinde yer alan fon akım tablosu formatı aşağıdaki gibidir:

FON AKIM TABLOSU (KAYNAK KULLANIM TABLOSU)

A - KAYNAKLAR

- 1.Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak
  - a.Faaliyet Karı
  - b.Amortismanlar(+)
  - c.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)
  - d.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 2.Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak
  - a.Olağanüstü Kar
  - b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)
  - c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 3.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış
- 4.Duran Varlıkların Tutarında Azalış
- 5.Kısa Vadeli Borçlarda Artış
- 6.Uzun Vadeli Borçlarda Artış
- 7.Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)
- 8.Emisyon Primi

B - KAYNAK KULLANIMLARI

- 1.Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı
  - a.Faaliyet Zararı
  - b.Amortismanlar(+)
  - c.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)
  - d.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 2.Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı
  - a.Olağanüstü Zarar
  - b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)
  - c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 3.Ödenen Vergi ve Benzerleri
- 4.Ödenen Temettüleri
- 5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış
- 6.Duran Varlıkların Tutarında Artış
- 7.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış
- 8.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış
- 9.Sermayede Azalış

MSUGT Seri No:1' de ve SPK Seri XI No:1'de bulunan fon akım tablosu formatları karşılaştırıldığında, temelde hiçbir farklılık olmadığı görülmektedir. Ancak bazı kalemlerin ifade ediliş biçiminde ayrılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar aşağıdaki tabloda izlenebilir.

SPK Seri XI No 1	MSUGT Seri No 1
Kaynaklar	Fon Kaynakları
Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar
Faaliyet Karı/Zararı	Olağan Kar/Zarar
Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak	Olağandışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar
Olağanüstü Kar/Zarar	Olağandışı Kar/Zarar
Uzun/Kısa Vadeli Borçlarda Artış/Azalış	Uzun/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Artışlar/Azalışlar
Emisyon Primi	Hisse Senedi İhraç Primi
Kaynak Kullanımları	Fon Kullanımları
Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı	Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar

SPK Seri XI No 1’de yer alan fon akım tablosu formatına bakıldığında fon kaynaklarının beş ana grupta toplanabildiği görülmektedir:

1. Faaliyet karından sağlanan kaynaklar : İşletmenin bir faaliyet döneminde elde ettiği ve gelir tablosunda faaliyet karı (olağan kar) adı altında bulunan kar rakamı bütünüyle fon girişine neden olur. Bu kar rakamı fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer almalıdır. Ancak, kar rakamında birtakım düzeltmelerin yapılması gerekir. Amortismanlar, ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler, hesaben gider yazılan tutarlardır. Ancak diğer giderlerle birlikte, amortismanlar ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderlerin, gelirlerden düşülmesi suretiyle kar belirlenmiş olduğundan, karı azaltıcı etki yaratmışlardır. Bu nedenle amortisman ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler tutarını faaliyet karına (olağan kar) ilave etmek gerekmektedir. Fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler, karşılık giderleri, reeskont faiz giderleri, gelecek dönemlere ait giderlerin döneme ilişkin kısımları, gider tahakkukları hesabındaki artışlar olarak sıralanmaktadır. Karda düzeltme gerektiren bir başka husus, dönem içinde kaydedilen, ancak herhangi bir fon girişi sağlamayan gelirler ile ilgilidir. Bunlar, dönem geliri olarak kayıtlanmış ve faaliyet karının (olağan karın) yüksek hesaplanmasına neden olmuşlardır. Ancak herhangi bir fon girişi sağlamadıkları için kaynaklar içinde yer almamaları ve bu nedenle kar rakamından düşülmeleri gerekir. Fon girişi sağlamayan gelirler, konusu kalmayan karşılıklar, reeskont faiz gelirleri, gelecek aylara ait gelirlerin döneme ilişkin kısımları ve gelir tahakkukları hesabındaki artışlar olarak sıralanmaktadır.¹¹⁵

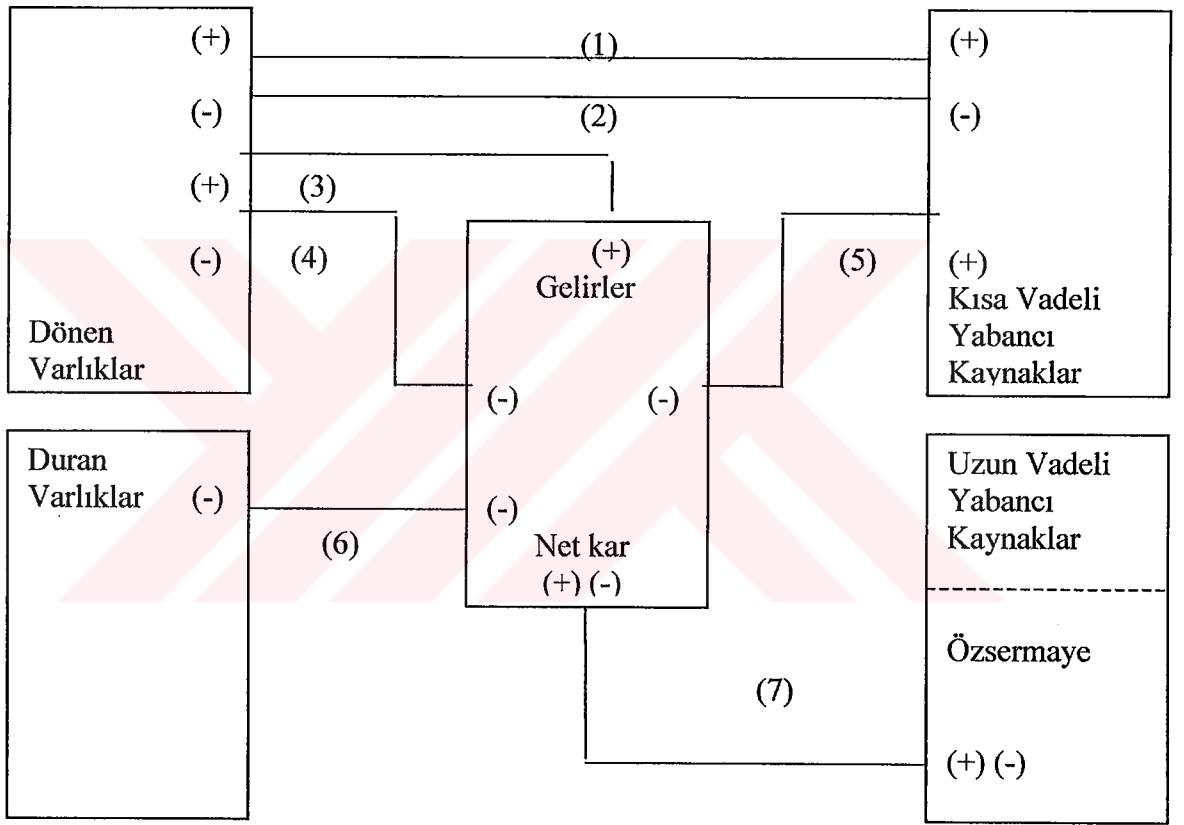
---

¹¹⁵ Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.200-202

Faaliyetlerden sağlanan kaynaklar tutarının daha iyi ortaya konabilmesi için işletmenin faaliyetleri ile finansal durumu arasındaki ilişkiyi gösteren Şekil 9 izlenebilir.

Şekil 9: Finansal Durum ve Faaliyetler Arasındaki İlişki

Kaynak : May, Robert G., - Mueller, Gerhard G., - Williams, Thomas H., A New Introduction to Financial Accounting, Prentice Hall, 2nd Ed., USA, 1980, s.199

VARLIKLAR

FAALİYETLER

KAYNAKLAR

- (1) Kredili mal alımı
- (2) Borçların ödenmesi
- (3) Nakit ve kredili satışlar
- (4) Hammadde kullanımı, nakit giderler, v.b.
- (5) Ödenecek ücretler, vergiler, faiz giderleri, v.b.
- (6) Amortisman ve itfa payları
- (7) Net kar /zarar

Şekil 9’da, (1) ve (2) nolu çizgilerde görülen kredili mal alımı, alacakların tahsili ve borçların ödenmesi işletmenin faaliyetlerinin önemli bir bölümünü oluşturur. Ancak bu işlemler kendi başlarına net işletme sermayesinde bir değişikliğe neden olmazlar. Çünkü dönen varlıklar ve kısa vadeli yabancı kaynaklar tutarlarını aynı yönde eşit miktarlarla değiştirirler. Şekil 9’da (3), (4), (5) ve (6) nolu çizgilerde ifade edilen işlemler ise, net işletme sermayesinde değişikliğe neden olan işlemlerdir. Bu işlemler, işletmenin gelir tablosunda yer alacak olan faaliyetleridir. Bu yüzden, gelir tablosu incelenerek, faaliyetlerden sağlanan kaynaklar daha kolay anlaşılabilir. Şekil 10’da, gelir tablosu ve faaliyetlerden sağlanan kaynaklar ilişkisi görülmektedir.

GELİRLER (3)		
Fon çıkışı gerektiren giderler (4) (5)	Amortisman ve diğer fon çıkışı gerektirmeyen giderler (6)	Net kar / zarar (7)
		Faaliyetlerden sağlanan kaynaklar

Şekil 10 : Gelir Tablosu ve Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar Arasındaki İlişki

Kaynak : May, Robert G., - Mueller, Gerhard G., - Williams, Thomas H., A New Introduction to Financial Accounting, Prentice Hall, 2nd Ed., USA, 1980, s.200

Gelir tablosunda esas olan eşitlik : Gelirler – Giderler = Net kar/zarar eşitliğidir. Bu eşitlik bir başka biçimde de ifade edilebilir : Net kar/zarar + Giderler = Gelirler. Bu ilişki, Şekil 10’da görülebilmektedir. Şekil 9’da (4), (5), (6) ve (7) nolu çizgilerle ifade edilen fon akımları, (3) nolu fon akımına eşit olmak zorundadır. (3) nolu fon akımı işletmenin satış gelirlerini, yani dönen varlıklarında ortaya çıkan artışları ifade

etmektedir. Bu yüzden satış gelirleri, faaliyetlerden sağlanan kaynakların brüt tutarıdır. (4) ve (5) nolu fon akımları ise satılan malın maliyeti ve faaliyet giderleri gibi fon çıkışı gerektiren giderleri ifade etmektedir. Satış gelirleri ile fon çıkışı gerektiren giderler arasındaki fark ise faaliyetlerden sağlanan kaynakları ifade eder. Amortismanlar ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler, faaliyetlerden sağlanan kaynaklar tutarının içinde yer almıştır, çünkü bu tür giderler gerçek bir fon çıkışına neden olmamaktadır.¹¹⁶

2. Olağanüstü kardan sağlanan kaynaklar : Fon akım tablosunun bu başlığında, işletmenin süreklilik göstermeyen olağandışı işlemlerinden dolayı sağladığı fon tutarları gösterilmektedir. Gelir tablosunda bulunan olağanüstü (olağandışı) gelir ve karlar ile olağanüstü (olağandışı) gider ve zararlar tutarları arasındaki olumlu fark, olağanüstü kar (olağandışı kar) olarak fon kaynakları arasında yerini alır. Olağanüstü kar tutarına olağanüstü faaliyetlerle ilgili fon çıkışı gerektirmeyen giderler eklenir ve bu tutardan olağanüstü faaliyetlerle ilgili fon girişi sağlamayan gelirler düşülür. Fon akım tablosu hazırlanırken, duran varlık satışlarından kaynaklanan fon, satış tutarı üzerinden fon akım tablosunda yer almaktadır. Çifte kayıtlamayı önlemek için, satış anında olağanüstü gelir ve karlara kaydedilmiş olan duran varlık satış karı, fon girişi sağlamayan gelirler başlığı altında olağanüstü kar rakamından düşülür. Aynı şekilde, satış anında olağanüstü gider ve zararlara kaydedilmiş olan duran varlık satış zararı, fon çıkışı gerektirmeyen giderler başlığı altında olağanüstü kar rakamına eklenir.¹¹⁷
3. Varlıklarda azalışlar : İşletmenin dönen ve duran varlıklarının brüt tutarındaki azalışlar, o dönemde işletmeye kullanılabilir mali olanak sağlar. Bu yüzden tutarların fon kaynakları arasında yer alması gerekir. Ayrıca duran varlık satışları, satış değeri üzerinden bu kısımda gösterilir.¹¹⁸
4. Borçlarda (yabancı kaynaklarda) artışlar : İşletme, borçlanma yolu ile kullanılabilir mali olanaklarını artırabilir. Bu yüzden, kısa ve uzun vadeli borçlardaki (yabancı kaynaklardaki) artışlar fon kaynakları arasında yer alır.

---

¹¹⁶ May, Robert G., - Mueller, Gerhard G., - Williams, Thomas H., A New Introduction to Financial Accounting, Prentice Hall, 2nd Ed., USA, 1980, s.200

¹¹⁷ Akgüç, Mali Tablolar Analizi, s.297

¹¹⁸ Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.235

5. Sermaye artırımını : İşletme, yeni hisse senedi ihraç edip, satmak suretiyle, yeni ortakların alınması suretiyle ya da eski ortakların sermaye paylarını artırmaları suretiyle, sermayesini artırdığında, bu sermaye artışları nedeniyle işletmeye yeni kaynak girişleri olmuştur ve bu sermaye artışları fon kaynakları içinde yer almalıdır. Ancak yeniden değerlendirme fonundaki tutarın ya da yedeklerin sermayeye ilavesi suretiyle, veya ortaklara ödenecek borçlar, ödenecek temettüleri karşılığında hisse senedi ihraç edip, ortaklara vermek suretiyle sermaye artırılıyor ise, bu sermaye artışı nedeniyle işletmeye yeni fonlar girmez ve bu sermaye artışları fon kaynakları içinde yer almaz. Sermaye artışı hesaplanırken, ödenmiş sermaye kalemindeki artış dikkate alınır.¹¹⁹

Fon akım tablosunun ikinci bölümünü oluşturan kaynak kullanımları ise yedi ana grupta toplanabilir:

1. Faaliyet zararından dolayı kaynak kullanımları : İşletmenin faaliyeti sonucu zarar etmesi halinde, fon kaynaklarında bir azalış meydana gelir. Ancak işletmenin zarar etmesi her zaman mali olanaklarında bir azalış olduğu anlamına gelmez. İşletme dönem sonunda zarar etmesine rağmen, o dönemde ayırmış olduğu amortismanlar ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler zarar tutarından fazla ise, işletme yine kaynak yaratmış demektir. Ancak zarar tutarı amortismanlar ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler tutarını aşarsa, olağan zararın düzeltilmiş tutarı kadar fon kullanımı vardır.¹²⁰ Fon akım tablosu hazırlanırken, işletmenin gelir tablosunda faaliyet zararı (olağan zarar) varsa, bu zarar tutarına amortismanlar ve fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler eklenir, fon girişi sağlamayan gelirler düşülür. Eğer tutar hala fon kullanımını (negatif bir tutarı) gösteriyorsa, fon akım tablosunda fon kullanımları bölümünde yer alır. Düzeltmelerden sonra tutar fon kaynağını (pozitif bir tutarı) gösteriyorsa, fon kaynakları bölümünde yer alır.
2. Olağanüstü zarardan dolayı kaynak kullanımları : İşletmenin gelir tablosunda bulunan olağanüstü gelir ve karlar ile olağanüstü gider ve zararlar arasındaki

---

¹¹⁹ Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.206

¹²⁰ Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.238

olumsuz fark, olağanüstü zararı ifade eder. Fon akım tablosu hazırlanırken, olağanüstü zarar tutarına olağanüstü faaliyetlerle ilgili fon çıkışı gerektirmeyen giderler eklenir ve fon girişi sağlamayan gelirler düşülür. Eğer tutar fon kullanımını (negatif bir tutarı) gösteriyorsa, fon akım tablosunda fon kullanımları bölümünde yer alır. Düzeltmelerden sonra tutar fon kaynağını (pozitif bir tutarı) gösteriyorsa, fon kaynakları bölümünde yer alır.

3. Ödenen vergi ve benzerleri : Bu başlık altında, bir önceki dönem karından ödenen kurumlar ve gelir vergileri ile diğer kesinti kalemleri gösterilir. Bu tutarı hesaplamak için, geçen yıl tahakkuk edip, bu dönem ödenen vergi borcu ile cari dönemde peşin ödenmiş olan vergiler dikkate alınır.¹²¹
4. Ödenen temettüleri : Bir önceki dönem karından pay sahiplerine ve diğer kişilere ödenen temettüleri ve yedeklerden dağıtılan temettüleri ifade eder. Ödenen temettülerin tutarı, önceki yıla ait kar dağıtım tablosundan elde edilir.¹²²
5. Varlıklarda artışlar : İşletmenin dönen ve duran varlıklarının brüt tutarlarında meydana gelen artışlar fon kullanımını ifade etmektedir. Ancak duran varlık artışlarında, yeniden değerlemeden doğan artışlar, fon hareketine neden olmadığından fon akım tablosunda yer almaz.¹²³
6. Borçlarda (yabancı kaynaklarda) azalışlar : İşletmenin kısa ve uzun vadeli borçlarındaki (yabancı kaynaklarındaki) azalışlar fon kullanımı olarak fon akım tablosunda yer alır.
7. Sermayede azalış : Eğer sermayenin azaltılması işletmeden ayrılan ortaklara sermaye paylarının ödenmesi suretiyle yapılıyorsa, bu gerçek bir fon çıkışına neden olur ve fon kullanımları içinde yer almalıdır. Eğer sermayenin azaltılması, zararın sermayeye devredilmesi suretiyle yapılıyorsa, bu durumda hiçbir fon çıkışı olmayacağından bu tutar fon kullanımları içinde yer almaz.¹²⁴

¹²¹ Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.209

¹²² Gücenme, Mali Tablolar Analizi, s.209

¹²³ Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.242

¹²⁴ Gücenme, Mali Tablolar Analizi., s.211

Uluslararası alandaki uygulamalara bakıldığında fon kavramı nakit anlamında kullanıldığında nakit akım tablosu hazırlanmaktadır. Fon kavramı net işletme sermayesi anlamında kullanıldığında fon akım tablosu, bakiyeli format kullanılarak hazırlanır ve net işletme sermayesindeki artış veya azalışa tabloda ayrıca yer verilir.¹²⁵

Fon kavramı tüm kaynakları içerecek şekilde en geniş anlamında ele alındığında fon akım tablosu bakiyesiz formata göre hazırlanır. Bu format, ülkemizde de uygulanan fon akım tablosu formatıdır. Bakiyesiz formata göre düzenlenmiş basit bir fon akım tablosu örneği aşağıdaki gibidir.

FON AKIM TABLOSU (Milyon TL)

(Fon kavramı tüm kaynaklar anlamında – Bakiyesiz forma t)

Fon Kaynakları	795.000
1.Faaliyet Karından Sağlanan Kaynaklar	432.000
2.Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynaklar	106.000
3.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış	23.000
4.Uzun Vadeli Borçlarda Artış	34.000
5.Sermaye Artırımı	200.000
Fon Kullanımları	795.000
1.Ödenen Temettüleri	150.000
2.Duran Varlıkların Tutarında Artış	248.000
3.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	97.000
4.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış	300.000

Bakiyesiz formata göre hazırlanan fon akım tablosunun amacı, net çalışma sermayesini veya dönem içi nakit giriş ve çıkışlarını hesaplamak değil, fon kaynaklarının neler olduğunu ve dönem içinde fonların nerelerde kullanıldığını belirlemektir.¹²⁶

¹²⁵ Henderson,Scott, - Peirson, Graham, Issues in Financial Accounting, 4th Edition, South Western Pub., Avustralya, 1992, s.203

¹²⁶ Seidler, Carmichael, a.g.e., s.7-5

Fon kavramı net işletme sermayesi anlamında kullanıldığında ise fon akım tablosu, net işletme sermayesinde değişim tablosu adını alır ve bakiyeli format kullanılarak hazırlanır. Bakiyeli format kullanılırken, net işletme sermayesindeki artış veya azalış ek bir tutar olarak tablonun sonunda yer alır. Bakiyeli formata göre düzenlenmiş basit bir fon akım tablosu(net işletme sermayesinde değişim tablosu) örneği aşağıdaki gibidir.

NET İŞLETME SERMAYESİNDE DEĞİŞİM TABLOSU (Milyon TL)

(Fon kavramı net işletme sermayesi anlamında – Bakiyeli forma t)

Fon Kaynakları	772.000
1.Faaliyet Karından Sağlanan Kaynaklar	432.000
2.Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynaklar	106.000
3.Uzun Vadeli Borçlarda Artış	34.000
4.Sermaye Artırımı	200.000
Fon Kullanımları	698.000
1.Ödenen Temettüleri	150.000
2.Duran Varlıkların Tutarında Artış	248.000
3.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış	300.000
Net İşletme Sermayesinde Artış	74.000

Net İşletme Sermayesinde Değişim

Dönen Varlık Tutarında Azalış	(23.000)
(-)Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	<u>(97.000)</u>
Net İşletme Sermayesinde Artış	74.000

Ülkemizde hem MSUGT Seri No:1'e göre, hem de SPK Seri XI No:1'e göre fon akım tablosu, fon kavramı tüm kaynakları ifade ettiği düşünülerek hazırlandığında bakiyesiz format kullanılmaktadır. Fon kavramı net işletme sermayesi olarak kabul edildiğinde hazırlanan tablo net işletme sermayesinde değişim tablosu adını almaktadır. Bu tablo yalnızca net işletme sermayesini oluşturan kalemlerin artış ve azalışlarını içeren bir tablo olarak karşımıza çıkmaktadır ve fon akım tablosunun sonunda ayrı bir

tablo halinde sunulmaktadır. Uluslararası uygulamalarda ise fon kavramı net işletme sermayesi anlamında kullanıldığında bakiyeli format kullanılmakta ve net işletme sermayesindeki değişim tablonun sonunda yer almaktadır. Ülkemizde ise bakiyeli formata göre fon akım tablosu düzenlenmesi uygulanmamaktadır. Formatlar açısından uluslararası uygulamalarla ülkemiz uygulamaları arasındaki bu farklılıkların giderilmesi gerekmektedir.

Fon akım tablosu düzenlenmesinde kullanılan bir diğer format ise, fon akım tablosunun işletmenin esas faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları), yatırım faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları) ve finansman faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları) şeklinde sınıflandırılarak hazırlanmasıdır.¹²⁷ Bu format ABD uygulamalarında, Uluslararası Muhasebe Standartları'nda ve Türkiye Muhasebe Standartları'nda nakit akım tablosunun hazırlanmasında benimsenen formattır. Bu formatın fon akım tablosunda uygulanması kısaca açıklanacak, formata geniş olarak nakit akım tablosunun anlatıldığı bölümde değinilecektir.

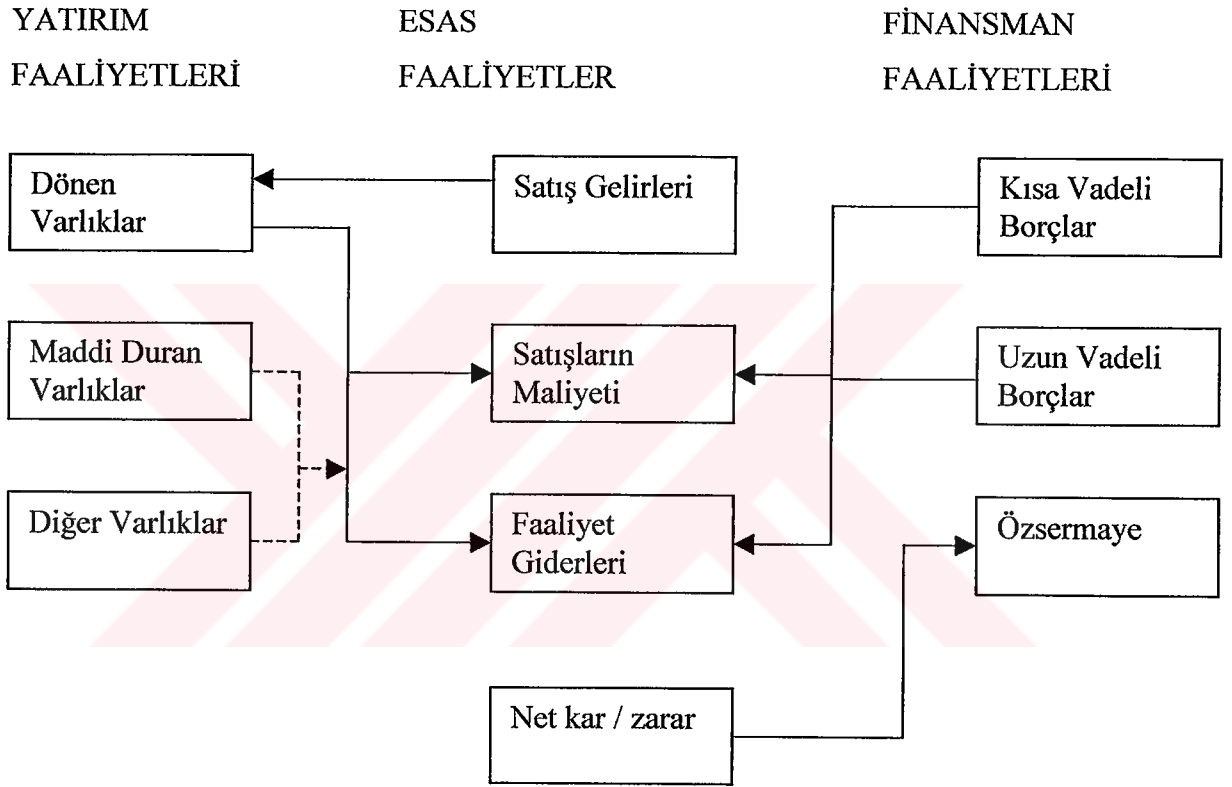
Sınıflandırılmış formata göre hazırlanan fon akım tablosu, işletmenin faaliyetlerini kendi kendine finanse edebilme yeteneğini (esas faaliyetlere ilişkin fon kaynakları/kullanımları bölümü) ve işletmenin faaliyetlerini yabancı kaynaklarla finanse etme güçlüğüne karşılayabilme yeteneğini (finansman faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları/kullanımları bölümü) ortaya koymaktadır.¹²⁸

Fon kaynaklarının (kullanımlarının) sınıflandırılması suretiyle hazırlanan sınıflandırılmış fon akım tablosunda, varlıklardaki artışlar fon kullanımı, varlıklardaki azalışlar ise fon kaynağı olarak kabul edilir. İşletmenin esas faaliyetlerinden sağlanan kaynaklar fon kaynağıdır. Eğer faaliyetlerden zarar elde edilmişse, bu fon kullanımı olacaktır. Fon çıkışı gerektirmeyen giderler ve fon girişi sağlamayan gelirler fonları etkilemezler ve bu yüzden fon akım tablosunda yer almamaları gerekir. Bu yüzden, fon girişi sağlamayan gelirler esas faaliyetlerinden sağlanan kaynaklardan çıkartılır ve fon çıkışı gerektirmeyen giderler esas faaliyetlerinden sağlanan kaynaklara ilave edilir. Yeni

¹²⁷ Henderson, Pierson, a.g.e., s.203

¹²⁸ Stephens, Ray G., - Govindarajan, Vijay, "On Assessing a Firm's Cash Generating Ability", The Accounting Review, Volume 65, No 1, January 1990, s.256

finansman kaynakları (borçlardaki artışlar) fon kaynaklarıdır. Borçların ödenmesi ve kar payı ödemeleri ise fon kullanımını ifade eder.¹²⁹ İşletmenin, esas faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları), yatırım faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları), finansman faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları (kullanımları) ve aralarındaki ilişkiler Şekil 11’de izlenebilir.

Şekil 11 : Fon Akım Diyagramı

Kaynak : Helfert, Erich A., Techniques of Financial Analysis, 6th Edition, Irwin Pub., USA, 1987, s.79

¹²⁹ Helfert, Erich A., Techniques of Financial Analysis, 6th Edition, Irwin Pub., USA, 1987, s.79

Klasik formata göre hazırlanmış fon akım tablosunun sınıflandırılmış formata dönüştürülmesi şu şekilde örneklenebilir.¹³⁰ A işletmesinin 01.01.03-31.12.03 dönemi için klasik formata göre hazırlanmış olan fon akım tablosu aşağıdaki gibidir. Fon akım tablosunda, fon kullanımları bölümünde yer alan duran varlık artışları tutarının 235.000'lik kısmı yeni duran varlık alımından kaynaklanmaktadır. Fon kaynakları bölümünde yer alan duran varlık tutarındaki azalışın tamamı maddi duran varlık satışından kaynaklanmaktadır.

---

¹³⁰ Vickman, Thomas M, Handbook of Model Accounting Reports and Formats, Prentice Hall Pub., USA, 1987, s.12-13

A İŞLETMESİ 01.01.03-31.12.03 DÖNEMİ FON AKIM TABLOSU (MİLYON TL)
(KLASİK FORMAT)

A - KAYNAKLAR		925.650
1.Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak		909.775
a.Faaliyet Karı	787.775	
b.Amortismanlar(+)	103.000	
c.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	19.000	
d.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
2.Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak		7.000
a.Olağanüstü Kar	7.000	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)		
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
3.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış		
4.Duran Varlıkların Tutarında Azalış		1.700
5.Kısa Vadeli Borçlarda Artış		2.175
6.Uzun Vadeli Borçlarda Artış		5.000
7.Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)		
8.Emisyon Primi		
B - KAYNAK KULLANIMLARI		925.650
1.Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı		
a.Faaliyet Zararı		
b.Amortismanlar(+)		
c.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)		
d.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
2.Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı		
a.Olağanüstü Zarar		
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)		
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
3.Ödenen Vergi ve Benzerleri		
4.Ödenen Temettüleri		10.750
5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış		504.900
6.Duran Varlıkların Tutarında Artış		350.000
7.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış		
8.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış		60.000
9.Sermayede Azalış		

Yukarıda yer alan klasik formata göre düzenlenmiş fon akım tablosunun sınıflandırılmış fon akım tablosu formatına dönüştürülmüş şekli ise aşağıdaki gibidir.

A İŞLETMESİ 01.01.03-31.12.03 DÖNEMİ FON AKIM TABLOSU (MİLYON TL)
(SINIFLANDIRILMIŞ FORMAT)

A. Esas Faaliyetlere İlişkin Fon Kaynakları		918.950
1.Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	909.775	
a.Faaliyet Karı	787.775	
b.Amortismanlar(+)	103.000	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	19.000	
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
2.Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak	7.000	
a.Olağanüstü Kar	7.000	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)		
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
2.Dönen Varlık Tutarındaki Azalış		
3.Kısa Vadeli Borçlarda Artış	2.175	
B. Esas Faaliyetlere İlişkin Fon Kullanımları		(515.650)
3.Ödenen Vergi ve Benzerleri		
4.Ödenen Temettüler	10.750	
5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış	504.900	
6.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış		
İLERİ FAALİYETLERE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		403.300
A.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		1.700
1.Maddi Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak	1.700	
2.Diğer Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak		
B.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		(350.000)
1.Maddi Duran Varlık Alışları	235.000	
2.Diğer Duran Varlık Alışları	115.000	
İİLYATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		(348.300)
A.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		5.000
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Artış	5.000	
2.Sermaye Artırımı		
3.Emisyon Primi		
B.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		(60.000)
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Azalış	60.000	
2.Sermayede Azalış		
İİİLFİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		(55.000)

Klasik formata göre düzenlenmiş fon akım tablosunda fon kaynakları ve fon kullanımları eşitliği sağlanmıştır. Bu eşitlik sınıflandırılmış formata göre düzenlenmiş fon akım tablosunda da yer almaktadır. Yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin net fon kullanımları toplamı, esas faaliyetlere ilişkin net fon kaynakları toplamına eşittir.

Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen fon akım tablosunda işletmenin faaliyetlerine göre fon kaynaklarını ve fon kullanımlarını görmek mümkündür. Bu formatla hazırlanan fon akım tabloları, yöneticilere aynı tablo içinde farklı faaliyetlere ilişkin bilgileri sunması açısından yararlıdır. Yapılacak olan analizlerde ve alınacak olan kararlarda yol gösterici olan bu bilgiler, sınıflandırılmış formatta daha düzenli olarak sunulmaktadır.

3. Konsolide Fon Akım Tablosu

Ülkemizde konsolide mali tablolar hakkında yasal bir düzenleme olan SPK Seri XI No 21'in 5.maddesinde, ana ortaklıkların ara ve yıllık dönemler itibariyle, konsolide mali tablo düzenlemek zorunda oldukları belirtilmiştir. Aynı tebliğin 4.maddesinde, konsolide mali tablolar "konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve bu tabloların eki diğer konsolide mali tablolar" olarak ifade edilmiştir. SPK Seri XI No:1'de ek mali tablolar, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, satışların maliyeti tablosu ve kar dağıtım tablosu olarak ifade edilmiştir. Buradan yola çıkarak, ek konsolide mali tabloların, konsolide fon akım tablosu, konsolide nakit akım tablosu, konsolide satışların maliyeti tablosu ve konsolide kar dağıtım tablosu olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ancak sözkonusu ek konsolide mali tabloların düzenlenmesine ilişkin hükümler Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri içinde mevcut değildir. SPK Seri XI No:1'de bireysel ek mali tabloların düzenlenmesine değinilmiş ve SPK Seri XI No 21'de konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu düzenlenmesine yer verilmiştir. Uluslararası muhasebe standartlarına uyum amacıyla yayınlanan SPK Seri XI No 25 13.kısım'da konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu düzenlenmesine ve 4.kısım'da bireysel nakit akım tablosunun düzenlenmesine ilişkin bilgiler verilirken, ek konsolide mali tabloların düzenlenmesine değinilmemiştir. Aynı şekilde Türkiye Muhasebe

Standartları (TMS)'nda da ek konsolide mali tabloların düzenlenmesine değinilmemiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, son yıllarda uluslararası alanda, fon akım tablosu yerini nakit akım tablosuna bırakmıştır. Buna bağlı olarak yurtdışındaki holdinglerin ve çokuluslu şirketlerin konsolide fon akım tablosu yerine konsolide nakit akım tablosu düzenleme yoluna gittikleri gözlemlenmektedir. Ancak ülkemizdeki yasal düzenlemelere göre (SPK düzenlemeleri) konsolide fon akım tablosunun düzenlenmesinin zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, oldukça karmaşık bir yapıya sahip olan konsolide nakit akım tablosundan önce konsolide fon akım tablosunun düzenlenmesi, hem işletmelerin fon akımlarının açık bir şekilde görülmesini, hem de konsolide nakit akım tablosunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Holdinglede düzenlenecek olan konsolide fon akım tablosu, birden fazla işletmenin fon akımlarını içermesi açısından stratejik bir öneme sahip olmaktadır. Holdingin bünyesinde barındırdığı ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların bir bütün olarak sağladığı fon kaynakları ve holdingin bir bütün olarak yaptığı fon kullanımları konsolide fon akım tablosunda yer almaktadır. Holdingin tüm fon akımlarını içinde barındıran konsolide fon akım tablosu sayesinde, holding yöneticileri holdingin tümünü ilgilendiren kararları daha rasyonel bir şekilde alabilmektedirler. Ayrıca, ayrıntılı olarak hazırlanacak olan bir konsolide fon akım tablosunda hangi bağlı ortaklıkların holdinge ne ölçüde fon kaynağı sağladığı veya hangi bağlı ortaklıkların bu kaynakları nerelerde kullandığı gibi bilgilere de ulaşılabilir.

Konsolide fon akım tablosu, holdingin faaliyetlerini bir bütün olarak yansıtabilecek şekilde hazırlanmalıdır. Bu yüzden konsolide fon akım tablosu düzenlenirken, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer bilgilerin kullanılması gerekir.¹³¹

Konsolide fon akım tablosu düzenlenirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, ana ortaklık ve bağlı ortaklıklar arasında oluşan fon akımlarının, konsolide fon akım tablosunda yer almamasını sağlamaktır. Konsolide fon akım tablosunda yer almaması gereken fon akımları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

---

¹³¹ Seidler, Lee J, - Carmichael, D.R., Accountant's Handbook, Volume 2, 6th Edition, John Wiley Pub., USA, s.30-88

- Maddi duran varlık satışı holding için bir fon kaynağı gibi görülse de, eğer bu satış topluluk içi olarak gerçekleştiyse gerçek bir fon girişine neden olmadığından konsolide fon akım tablosunda yer almayacaktır.
- Ana ortaklık ve bağlı ortaklıklarının birbirlerine olan şüpheli alacaklarından dolayı ayırdıkları karşılıklar varsa, bu karşılık giderleri fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler arasında yer almayacaktır. Aynı şekilde bu karşılıklarla ilgili olan konusu kalmayan karşılıklar tutarları fon girişi sağlamayan gelirler arasında yer almayacaktır.
- Holdinge bağlı olan ortaklıklardan herhangi birisinin bireysel bilançosunda bulunan emisyon primi (hisse senedi ihraç primi) tutarı, topluluk içi hisse senedi alımından kaynaklanıyorsa, fon kaynakları içinde yer almayacaktır.
- Holdinge bağlı ortaklıkların birbirlerine ödedikleri kar payları konsolide fon akım tablosunun fon kullanımları bölümünde yer almayacaktır.

Konsolide fon akım tablosu, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu kullanılarak hazırlandığında yukarıda belirtilen fon akımları konsolide fon akım tablosunda yer almayacaktır. Çünkü konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu hazırlanması sırasında sözkonusu fon akımları elimine edilmiş olacaktır. Ancak yine de, konsolide fon akım tablosu hazırlanırken, bu eliminasyonların tekrar gözden geçirilmesinde yarar vardır.

3.1. Klasik Formata Göre Konsolide Fon Akım Tablosu

Daha önce de belirtildiği gibi Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemelerinde konsolide fon akım tablosu formatı bulunmamaktadır. Ancak mevcut düzenlemeler ve uluslararası alanda konuyla ilgili çalışmalar gözönüne alındığında konsolide fon akım tablosunun formatı aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

KONSOLİDE FON AKIM TABLOSU

A - KAYNAKLAR

- 1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak
  - a.Konsolide Faaliyet Karı
  - b.Amortismanlar(+)
  - c.Şerefiye İtfa Payı
  - d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)
  - e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 2.Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak
  - a.Konsolide Olağanüstü Kar
  - b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)
  - c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 3.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış
- 4.Duran Varlıkların Tutarında Azalış
5. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi
- 6.Kısa Vadeli Borçlarda Artış
- 7.Uzun Vadeli Borçlarda Artış
- 8.Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)
- 9.Emisyon Primi

B - KAYNAK KULLANIMLARI

- 1.Konsolide Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı
  - a.Konsolide Faaliyet Zararı
  - b.Amortismanlar(+)
  - c. Şerefiye İtfa Payı
  - d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)
  - e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 2.Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı
  - a.Konsolide Olağanüstü Zarar
  - b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)
  - c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
- 3.Ödenen Vergi ve Benzerleri
- 4.Ödenen Temettüleri
- 5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış
- 6.Duran Varlıkların Tutarında Artış
7. Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi
- 8.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış
- 9.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış
- 10.Sermayede Azalış

3.1.1.Fon Kaynakları

Konsolide fon akım tablosunun fon kaynakları bölümünde ilk önce “Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynaklar” tutarı belirlenmektedir. Bu tutarı belirlemek için konsolide gelir tablosunda yer alan konsolide faaliyet karı tutarına amortismanlar, şerefiyenin itfa payı, fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler eklenir; fon girişi sağlamayan gelirler çıkartılır.

Konsolide faaliyet karına eklenecek olan amortismanlar tutarı, holding bünyesinde bulunan ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların duran varlıkları için ayırmış oldukları amortisman giderleridir. Bu giderler, holding için bir fon çıkışına neden olmadıklarından dolayı konsolide faaliyet karına eklenirler. Holdingin toplam amortisman gideri tutarına ulaşılırken, eğer amortisman tabi bir duran varlığın topluluk içi satışı sözkonusuysa, amortisman gideri tutarında yapılması gereken eliminasyonun gerçekleştirilmiş olduğunda dikkat edilmelidir.¹³²

“Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynaklar” tutarına ulaşmak için konsolide faaliyet karında düzeltilme gerektiren bir diğer kalem, konsolidasyon sırasında ortaya çıkan şerefiye tutarının itfa payıdır. SPK Seri XI No:21’in 8 (a) maddesine göre pozitif ve negatif şerefiye, şerefiyenin izafe edildiği ekonomik birimin faydalı ömrünü geçmemek üzere en fazla 20 yıl içinde itfa edilir. Daha önce de belirtildiği gibi, pozitif şerefiye tespit edilen süre içerisinde giderleştirilmek suretiyle, negatif şerefiye gelirleştirilmek suretiyle itfa edilir. Pozitif şerefiyenin itfası ile ortaya çıkacak olan gider, holding için fon çıkışı gerektirmeyen bir gider niteliğindedir ve konsolide faaliyet karına eklenmesi gerekir. Negatif şerefiyenin itfası ile ortaya çıkacak olan gelir holding için fon girişi sağlamayan bir gelirdir ve konsolide faaliyet karından çıkartılması gerekir.

Konsolide faaliyet karı üzerinde amortismanlar ve şerefiye itfa payı düzeltmeleri yapıldıktan sonra, bu tutara, fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderlerin eklenmesi ve bu tutardan fon girişi sağlamayan gelirlerin düşülmesi gerekir. Daha önce de belirtildiği

¹³² Amortisman tabi duran varlığın topluluk içi satışında yapılması gereken eliminasyon kayıtları çalışmanın birinci bölümünde “Amortisman Tabi Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı” başlığı altında yer aldığından burada tekrar edilmemiştir.

gibi, fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler, karşılık giderleri, reeskont faiz giderleri, gelecek dönemlere ait giderlerin döneme ilişkin kısımları, gider tahakkukları hesabındaki artışlar olarak sıralanmaktadır. Fon girişi sağlamayan gelirler konusu kalmayan karşılıklar, reeskont faiz gelirleri, gelecek aylara ait gelirlerin döneme ilişkin kısımları ve gelir tahakkukları hesabındaki artışlar olarak sıralanmaktadır.

Konsolide fon akım tablosu düzenlenirken fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderlerin hesaplanması sırasında holdingi oluşturan ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların toplam olarak fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderlerinin belirlenmesi gerekir. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken nokta, ana ortaklık ve bağlı ortaklıklarının birbirlerine olan şüpheli alacaklarından dolayı ayırdıkları karşılıklar varsa, bu karşılık giderlerinin fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler arasında yer almamasını sağlamaktır. Zaten, konsolide gelir tablosu hazırlanırken bu eliminasyonun yapılmış olması gerekmektedir.

Fon girişi sağlamayan gelirlerin hesaplanması sırasında holdingi oluşturan ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların toplam olarak fon girişi sağlamayan gelirlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Burada , ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların birbirlerine olan şüpheli alacaklarından dolayı ortaya çıkan konusu kalmayan karşılıklar varsa, bu tutarlar fon girişi sağlamayan gelirler arasında yer almayacaktır. Zaten, konsolide gelir tablosu hazırlanırken bu eliminasyonun da yapılmış olması gerekmektedir.

Konsolide fon akım tablosunun “Kaynaklar” bölümünde yer alan ikinci kaynak kalemi “Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak”dır. Bu tutara ulaşmak için öncelikle, konsolide gelir tablosunda bulunan, holdinge ait toplam olağanüstü gelir ve karlar ve olağanüstü gider ve zararlar kalemlerinin farkı alınır. Eğer fark pozitif ise, bulunan tutar “Konsolide Olağanüstü Kar” adı altında tabloda yer alır. Konsolide gelir tablosunda bulunan olağanüstü gelir ve karlar ve olağanüstü gider ve zararlar kalemlerinin farkı alınırken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların birbirlerine olan duran varlık satışlarından dolayı ortaya çıkmış olan satış karı veya zararının elimine edilmiş olmasıdır. Konsolide gelir tablosu hazırlanırken sözkonusu eliminasyon gerçekleştirilmektedir. Ancak, ortaklıkların birbirleri ile ilgili işlemleri nedeniyle ortaya çıkan fon akımlarının konsolide fon akım tablosunda yer almaması açısından bu konuya dikkat edilmesi gerekmektedir.

“Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak” tutarına ulaşmak için konsolide olağanüstü kar tutarına olağanüstü faaliyetlerle ilgili olan fon çıkışı gerektirmeyen giderlerin eklenmesi ve bu tutardan fon girişi sağlamayan gelirlerin düşülmesi gerekir.

Daha önce de belirtildiği gibi, fon akım tablosu hazırlanırken, duran varlık satışlarından kaynaklanan fon, satış tutarı üzerinden fon akım tablosunda yer almaktadır. Çifte kayıtlamayı önlemek için, satış anında olağanüstü gelir ve karlara kaydedilmiş olan duran varlık satış karının, fon girişi sağlamayan gelirler başlığı altında olağanüstü kar rakamından düşülmesi ve satış anında olağanüstü gider ve zararlara kaydedilmiş olan duran varlık satış zararının fon çıkışı gerektirmeyen giderler başlığı altında olağanüstü kar rakamına eklenmesi gerekmektedir. Konsolide fon akım tablosu hazırlanırken, topluluk dışına yapılmış olan duran varlık satışlarından kaynaklanan satış karı veya zararı için gerekli düzeltmeler konsolide olağanüstü kar üzerinde yapılır.

“Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak” ve “Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak” kalemlerinden sonra konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde “Dönen Varlıkların Tutarındaki Azalış” ve “Duran Varlıkların Tutarındaki Azalış” kalemleri yer almaktadır. Dönen varlıkların tutarındaki azalış belirlenirken, holdingin cari yıl ve önceki yıl verilerini içeren, karşılaştırmalı konsolide bilançoda yer alan dönen varlık kalemlerindeki azalışın dikkate alınması gerekmektedir. Duran varlık tutarındaki azalış hesaplanırken, konsolide bilanço verileri yerine, holdingin dışındaki 3.kişilerle yapılmış olan duran varlık satışlarının incelenmesi gerekir. Duran varlık tutarındaki azalış kaleminin içinde, holdinge bağlı ortaklıklar arasında yapılmış olan duran varlık satışları ile ilgili satış tutarlarının yer almaması gerekir. Konsolide fon akım tablosunda, duran varlık tutarındaki azalış tutarı sadece holdingin dışına yapılmış olan duran varlık satış tutarlarını içermelidir.

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer alan bir diğer kalem, “Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi” dir. Eğer konsolide fon akım tablosunun düzenlendiği yılda, bir bağlı ortaklık satın alınmış ve bu satın alma işlemi sonucunda negatif şerefiye oluşmuşsa, negatif şerefiye tutarı holding için bir fon kaynağıdır.

Dolayısıyla “Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi” tutarının konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer alması gerekmektedir.

Konsolide bilanço verileri kullanılarak bulunan “Kısa Vadeli Borçlarda Artış” ve “Uzun Vadeli Borçlarda Artış” kalemleri de konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer almaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu tutarlar hesaplanırken konsolide bilanço verilerinden faydalanılarak, ortaklıkların birbirlerine olan borçlarındaki artış tutarlarının konsolide fon akım tablosunda yer almamasını sağlamaktır.

Konsolide bilançoda sermaye hesabında görülen ana ortaklığın sermayesinde yapılmış olan nakit sermaye artırımları da konsolide fon akım tablosunda kaynaklar bölümünde yer alır. Nakit olmayan sermaye artırımları konsolide fon akım tablosunda yer almaz. Ayrıca, konsolide bilançoda görülen emisyon primleri hesabındaki artış da konsolide fon akım tablosunda kaynaklar bölümünde yer alır.

3.1.2. Fon Kullanımları

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümündeki ilk kalem “Konsolide Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı” dır. Eğer konsolide gelir tablosunda faaliyet zararı mevcutsa, bu zarar tutarına faaliyet karında yapılması gereken düzeltmeler uygulanır. Yani konsolide faaliyet zararına amortismanlar eklenir, şerefiye itfa payı düzeltmeleri yapılır. Fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler eklenir ve fon girişi sağlamayan gelirler düşülür. Eğer hala negatif bir tutar mevcutsa, bu tutar “Konsolide Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı” olarak konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alır. Ancak yapılan düzeltmeler sonucunda pozitif bir tutar elde edilmişse, elde edilen tutar, kaynaklar bölümünde “Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak” adı altında yer alır.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alan bir diğer kullanım kalemi “Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı” dır. Konsolide olağanüstü zarar, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan olağanüstü gelir ve karlar ile olağanüstü gider ve zararlar arasındaki olumsuz farktır. Konsolide olağanüstü zarar tutarına, olağanüstü faaliyetlerle ilgili olan fon çıkışı gerektirmeyen

giderler eklenir ve bu tutardan fon girişi sağlamayan gelirler düşülür. Dönem içinde holding dışındaki 3.kişilere satılan duran varlık varsa, satış anında olağanüstü gelir ve karlara kaydedilmiş olan duran varlık satış karının, fon girişi sağlamayan gelirler başlığı altında olağanüstü zarar rakamından düşülmesi ve satış anında olağanüstü gider ve zararlara kaydedilmiş olan duran varlık satış zararının fon çıkışı gerektirmeyen giderler başlığı altında olağanüstü zarar rakamına eklenmesi gerekmektedir. Holding bünyesindeki ortaklıkların birbirlerine olan duran varlık satışlarının konsolide gelir tablosu hazırlanırken elimine edilmiş olması gerekmektedir. Ancak konsolide fon akım tablosu düzenlenirken bu eliminasyonların kontrol edilmesinde yarar vardır.

Konsolide olağanüstü zarar rakamında yapılan bu düzeltmelerden sonra sonuç hala negatifse, bu tutar “Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı” olarak konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alır. Ancak yapılan düzeltmeler sonucunda pozitif bir tutar elde edilmişse, elde edilen tutar, kaynaklar bölümünde “Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak” adı altında yer alır.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alan bir diğer kalem “Ödenen Vergi ve Benzerleri” dir. Holding bünyesindeki ortaklıkların, geçen yıl tahakkuk edip, bu dönem ödenen vergileri ile cari dönemde peşin ödenmiş olan vergileri fon kullanımına neden olurlar ve konsolide fon akım tablosunda kullanımlar bölümünde yer alırlar. Bu durumda holding bünyesindeki ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların geçen dönemle ilgili ödenen vergileri ve cari yılın peşin ödenen vergilerinin dikkate alınması gerekir.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alan bir diğer kalem “Ödenen Temettüleri” kalemidir. Holdingin 3.kişilere dağıttığı kar payları gerçek bir fon çıkışına neden olur ve konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alır. Ödenen temettüleri hesaplanırken, aynı ödenen verginin hesaplanmasında olduğu gibi, holdingi oluşturan tüm ortaklıkların dağıttıkları kar paylarının dikkate alınması gerekir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların birbirlerine dağıttıkları kar paylarının konsolide fon akım tablosunda yer almamasıdır. Çünkü ortaklıkların birbirlerine dağıttıkları kar payları holding için bir fon çıkışına neden olmaz. Zaten konsolide bilanço hazırlanırken yapılan eliminasyonlarla

ortaklıkların birbirlerine ödedikleri kar payları elimine edilmiş olmaktadır. Konsolide fon akım tablosu düzenlenirken bu hususun kontrolünde yarar vardır.

“Ödenen temettüler” tutarı hesaplanırken, bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara ödedikleri kar paylarının dikkate alınması gerekir. Çünkü, konsolide fon akım tablosunda kaynaklar bölümünde yer alan konsolide faaliyet karı tutarının içinde, ana ortaklık dışı karlar da bulunmaktadır. Kullanımlar bölümünde ana ortaklık dışı paylara ödenen temettülere yer verilerek, ana ortaklık dışı paylara ödenen kar paylarının, ana ortaklık dışı karlardan düşülmesi sağlanmaktadır. Böylece ana ortaklık dışı paylara ait, ancak dağıtılmamış kar paylarının kaynak olarak tabloda görülmesi sağlanmaktadır. Ana ortaklık dışı karlar dağıtılmadıkları sürece holding için bir fon kaynağıdır ve dağıtılmayan kısmın konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde bulunması gerekmektedir.¹³³

“Ödenen temettüler”in ardından konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Dönen Varlık Tutarındaki Artışlar” ve “Duran Varlık Tutarındaki Artışlar” kalemleri yer almaktadır. Bilindiği gibi, dönen ve duran varlık alımları holding için bir fon çıkışına neden olmaktadır. Dönen varlıkların tutarındaki artış tutarı belirlenirken, holdingin cari yıl ve önceki yıl verilerini içeren, karşılaştırmalı konsolide bilançoda yer alan dönen varlık kalemlerindeki artışın dikkate alınması gerekmektedir. Duran varlık tutarındaki artış hesaplanırken, konsolide bilanço verileri yerine, holdingin 3.kişilerden almış olduğu duran varlıkların incelenmesi gerekir. 3. kişilerden alınmış olan duran varlıklar alış maliyetleri ile “Duran Varlık Tutarındaki Artış” kaleminde yer alır. Duran varlık tutarındaki artış kaleminin içinde, holdinge bağlı ortaklıklar arasında yapılmış olan duran varlık alışları ile ilgili tutarlarının yer almaması gerekir. Konsolide fon akım tablosunda, duran varlık tutarındaki artış tutarı sadece holdingin dışına yapılmış olan duran varlık satış tutarlarını içermelidir. Konsolide bilanço hazırlanırken duran varlıkların topluluk içi alım-satımı ile ilgili gerekli eliminasyonlar yapılmış olsa da bu hususun kontrolünde yarar vardır.

¹³³ Lewis, Richard, - Pendrill, David, Advanced Financial Accounting, 2th Edition, Pitman Pub., London, 1987, s.537

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alan bir diğer kalem, “Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi” dir. Eğer konsolide fon akım tablosunun düzenlendiği yılda, bir bağlı ortaklık satın alınmış ve bu satın alma işlemi sonucunda pozitif şerefiye oluşmuşsa, pozitif şerefiye tutarı holding için bir fon kullanımımıdır. Dolayısıyla “Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi” tutarının konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer alması gerekmektedir.

Konsolide bilanço verileri kullanılarak bulunan “Kısa Vadeli Borçlarda Azalış” ve “Uzun Vadeli Borçlarda Azalış” kalemleri de konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde yer almaktadır. Borçlardaki azalış, borçların ödenmesi anlamına gelir ve holding için bir fon kullanımımıdır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu tutarlar hesaplanırken konsolide bilanço verilerinde faydalanılarak, ortaklıkların birbirlerine olan borçlarındaki azalış tutarlarının konsolide fon akım tablosunda yer almamasını sağlamaktır.

Konsolide bilançoda sermaye hesabında görülen ana ortaklığın sermayesinde yapılmış olan nakit sermaye azalışları da konsolide fon akım tablosunda kullanımlar bölümünde yer alır.

3.1.3. Konsolide Fon Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Örnek

X Holding, A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşmaktadır. Ortaklıkların bireysel gelir tablolarındaki faaliyet karları şu şekildedir.(milyon TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Faaliyet Karı/Zararı	121.000	(43.000)	57.000

A ana ortaklık ve C bağlı ortaklığın bireysel gelir tablosunda faaliyet karı bulunurken, B bağlı ortaklığın bireysel gelir tablosunda faaliyet zararı bulunmaktadır. X Holding’in topluluk içi işlemlerinden dolayı gelirlerde 15.000’lik bir eliminasyon yapılacağını varsaydığımızda konsolide faaliyet karı şu şekilde hesaplanmaktadır:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Konsolide Gelir Tablosu
				Borç	Alacak	
Faaliyet Karı/Zararı	121.000	(43.000)	57.000	15.000	-	120.000

X Holding bünyesindeki A, B ve C ortaklıklarının duran varlıkları için bir dönem boyunca ayırdıkları amortisman giderleri aşağıdaki gibidir: (milyon TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Amortisman gideri	25.000	21.400	12.000

B bağlı ortaklığın amortisman giderlerinin 8.000'lik kısmı, bir makinenin A ana ortaklık ve B bağlı ortaklık arasında alım-satımı dolayısıyla elimine edilmiştir. Bu durumda, konsolide faaliyet karına eklenecek olan amortismanlar tutarı 50.400 olarak bulunur.

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Toplam
				Borç	Alacak	
Amortisman gideri	25.000	21.400	12.000		8.000	50.400

A ana ortaklık B bağlı ortaklığı iki yıl önce satın almıştır. Pozitif şerefiye tutarı 54.000 dir ve faydalı ömür 6 yıl olarak belirlenmiştir. C bağlı ortaklığı üç yıl önce satın almıştır. Negatif şerefiye tutarı 28.000 dir ve faydalı ömür 4 yıl olarak belirlenmiştir.

Bu durumda X Holding'in cari yıl konsolide fon akım tablosunda konsolide faaliyet karına eklenmesi gereken pozitif şerefiye itfa payı tutarı ve konsolide faaliyet karından çıkartılması gereken negatif şerefiye itfa payı tutarı şu şekilde belirlenir.

<u>YILLAR</u>	<u>YILLIK İTFA PAYI (Pozitif Şerefiye için)</u>
1	9.000
2	9.000
3	9.000
4	9.000
5	9.000
6	<u>9.000</u>
	54.000

<u>YILLAR</u>	<u>YILLIK İTFA PAYI (Negatif Şerefiye için)</u>
1	7.000
2	7.000
3	7.000
4	<u>7.000</u>
	28.000

Konsolide faaliyet karı rakamına eklenmesi gereken pozitif şerefiye itfa payı tutarı 9.000'dir. Konsolide faaliyet karından düşülmesi gereken negatif şerefiye itfa payı tutarı 7.000'dir.

A, B ve C ortaklıklarının fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderleri aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Karşılık Giderleri	13.400	22.800	7.800
Reeskont Faiz Giderleri	21.000	13.000	5.600
Toplam	34.400	35.800	13.400

Karşılık giderlerinin içinde yer alan 5.400'lük kısım, ortaklıkların birbirlerine olan şüpheli alacaklarından dolayı ayırdıkları karşılıklarından oluşmaktadır. Bu eliminasyon yapıldıktan sonra, konsolide faaliyet karına eklenecek olan fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler tutarı 78.200 olarak hesaplanır.

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		
				Borç	Alacak	
Karşılık Giderleri	13.400	22.800	7.800	-	5.400	38.600
Reeskont Faiz Giderleri	21.000	13.000	5.600	-	-	39.600
Toplam	34.400	35.800	13.400			78.200

A, B ve C ortaklıklarının fon girişi sağlamayan gelirleri aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Konusu Kalmayan Karşılıklar	4.700	3.600	1.700
Reeskont Faiz Gelirleri	23.400	11.000	4.900
Toplam	28.100	14.600	6.600

Konusu kalmayan karşılıkların içinde yer alan 3.200'lük kısım, ortaklıkların birbirlerine olan şüpheli alacakları ile ilgilidir. Bu eliminasyon yapıldıktan sonra, konsolide faaliyet karından düşülecek olan fon girişi sağlamayan gelirler tutarı 46.100 olarak hesaplanır.

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		
				Borç	Alacak	
Konusu Kalmayan Karşılıklar	4.700	3.600	1.700	3.200	-	6.800
Reeskont Faiz Gelirleri	23.400	11.000	4.900	-	-	39.300
Toplam	28.100	14.600	6.600			46.100

Bu durumda A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşan X Holding'in konsolide fon akım tablosunda "Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak" bölümü şu şekilde oluşmaktadır:

Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak		204.500
a.Konsolide Faaliyet Karı	120.000	
b.Amortismanlar(+)	50.400	
c.Şerefiye İtfa Payı	2.000	
Pozitif şerefiye itfa payı(+)	9.000	
Negatif şerefiye itfa payı(-)	(7.000)	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	78.200	
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(46.100)	

A, B ve C ortaklıklarının bireysel gelir tablolarında bulunan olağanüstü gelir ve karlar ve olağanüstü gider ve zararlar tutarları şu şekildedir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Olağanüstü Gelir ve Karlar	76.000	12.000	24.700
Olağanüstü Gider ve Zararlar	(31.000)	(3.500)	(13.400)

Olağanüstü gelir ve karların 43.200'lük kısmının topluluk içi duran varlık satış karından kaynaklandığı ve olağanüstü gider ve zararların 2.100'lük kısmının topluluk içi duran varlık satış zararından kaynaklandığı varsayıldığında konsolide olağanüstü kar 23.700 olarak hesaplanır.

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Konsolide Gelir Tablosu
				Borç	Alacak	
Olağanüstü Gelir ve Karlar	76.000	12.000	24.700	43.200	-	69.500
Olağanüstü Gider ve Zararlar	(31.000)	(3.500)	(13.400)	-	2.100	(45.800)
Konsolide Olağanüstü Kar						23.700

A, B ve C ortaklıklarından oluşan X Holding'in dışına, 3.kişilere yapılmış olan duran varlık satışlarından 4.800'lük satış karı ve 3.700'lük satış zararı olduğunu varsaydığımızda, X Holding'in konsolide fon akım tablosunun "Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak" bölümü şu şekilde oluşmaktadır.

Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak	22.600
a.Konsolide Olağanüstü Kar	23.700
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)	3.700
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(4.800)

X Holding'in karşılaştırmalı konsolide bilanço verilerine göre, dönen varlıklarda 4.400'lük bir azalış sözkonusudur. Konsolide fon akım tablosunun düzenlendiği dönemde X Holding, 50.670 tutarında duran varlık satmıştır. Satın alınan bağlı ortaklıklar nedeniyle 6.500'lük negatif şerefiye oluşmuştur. X Holding'in karşılaştırmalı konsolide bilanço verilerine göre kısa vadeli borçlarda 9.840'lık artış bulunmaktadır. Uzun vadeli borçlarda artış yoktur. Nakit olarak sermaye artırımını yapılmamıştır. Emisyon primlerinde ise 2.510'luk bir artış sözkonusudur.

A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşan X Holding'in fon kullanımına yol açan toplam ödenen vergisi şu şekildedir:

	X ANA ORT	Y BAĞLI ORT	Z BAĞLI ORT
Geçen dönem için ödenen vergi	32.100	20.990	38.980
Cari dönem peşin ödenen vergi	10.850	10.540	12.490
Toplam	42.950	31.530	51.470
X Holding Toplam Ödenen Vergi	125.950		

A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşan X Holding'de A ana ortaklık holding dışına 4.000 kar payı ödemiştir. B bağlı ortaklık, A ana ortaklığa 1.400 ve ana ortaklık dışı paylara 450 kar payı ödemiştir. C bağlı ortaklık, A ana ortaklığa 900 ve ana ortaklık dışı paylara 250 kar payı ödemiştir. Bu durumda konsolide fon akım tablosunun ödenen temettüler kaleminde, A ana ortaklığın holding dışına ödediği kar payları ve B ve C bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara ödedikleri kar payları yer alacaktır. B ve C bağlı ortaklıkların A ana ortaklığa ödediği kar payı diğer konsolide mali tablolarda olduğu gibi, konsolide fon akım tablosunda da yer almayacaktır. Çünkü bu tutar holding için gerçek bir fon çıkışı gerektirmemektedir. Bu durumda, X Holding

konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Ödenen Temettüler” 4.700 olarak yer alır.

Ödenen Temettüler		4.700
Ana Ortaklığın Ödenen Temettüleri		4.000
Bağlı Ortaklıkların Ana Ortaklık Dışı Paylara Ödenen Temettüleri		700
	B Bağlı Ortaklık	450
	C Bağlı Ortaklık	250

X Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilanço verilerine göre, dönen varlıklarda 67.500’lük bir artış sözkonusudur. Konsolide fon akım tablosunun düzenlendiği dönemde X Holding, 56.940 tutarında duran varlık satın almıştır. Satın alınan bağlı ortaklıklar nedeniyle 8.800’lük pozitif şerefiye oluşmuştur. X Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilanço verilerine göre kısa vadeli borçlarda 11.430’lük, uzun vadeli borçlarda ise 25.700’lük azalış bulunmaktadır.

Bu durumda X Holding’in konsolide fon akım tablosu şu şekilde oluşur:

X HOLDİNG KONSOLİDE FON AKIM TABLOSU		
A – KAYNAKLAR		301.020
1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak		204.500
a.Konsolide Faaliyet Karı	120.000	
b.Amortismanlar(+)	50.400	
c.Şerefiye İtfa Payı	2.000	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	78.200	
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(46.000)	
2.Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak		22.600
a.Konsolide Olağanüstü Kar	23.700	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)	3.700	
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(4.800)	
3.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış		4.400
4.Duran Varlıkların Tutarında Azalış		50.670
5. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi		6.500
6.Kısa Vadeli Borçlarda Artış		9.840
7.Uzun Vadeli Borçlarda Artış		
8.Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)		
9.Emisyon Primi		2.510
B - KAYNAK KULLANIMLARI		301.020
3.Ödenen Vergi ve Benzerleri		125.950
4.Ödenen Temettüleri		4.700
5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış		67.500
6.Duran Varlıkların Tutarında Artış		56.940
7. Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi		8.800
8.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış		11.430
9.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış		25.700
10.Sermayede Azalış		

3.2. Sınıflandırılmış Formata Göre Konsolide Fon Akım Tablosu

Buraya kadar anlatılan konsolide fon akım tablosu formatının sınıflandırılmış formatından da söz etmek mümkündür. Fon akım tablosu bölümünde açıklanan sınıflandırılmış format, konsolide fon akım tablosuna da uygulanabilir. Sınıflandırılmış format kullanılarak holdingin, esas, yatırım ve finansman faaliyetlerinden elde ettiği fonlar veya bu faaliyetleri için fon kullanımları sınıflandırılmış fon akım tablosu ile daha açık olarak görülebilir. Sınıflandırılmış fon akım tablosu formatları ülkemizdeki yasal düzenlemelerde mevcut değildir. Ancak yöneticilerin tüm faaliyetler ile ilgili fon hareketlerini sınıflandırılmış bir şekilde izleyebilmeleri açısından kullanışlıdır. Yukarıda örneği verilen X Holding'in konsolide fon akım tablosunun sınıflandırılmış formatı aşağıda görülmektedir.

X HOLDİNG KONSOLİDE FON AKIM TABLOSU (SINIFLANDIRILMIŞ FORMAT)

A. Esas Faaliyetlere İlişkin Fon Kaynakları		241.340
1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	204.500	
a.Konsolide Faaliyet Karı	120.000	
b.Amortismanlar(+)	50.400	
c.Şerefiye İtfa Payı	2.000	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	78.200	
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(46.000)	
2.Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak	22.600	
a.Konsolide Olağanüstü Kar	23.700	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)	3.700	
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(4.800)	
2.Dönen Varlık Tutarındaki Azalış	4.400	
3.Kısa Vadeli Borçlarda Artış	9.840	
B. Esas Faaliyetlere İlişkin Fon Kullanımları		209.580
1.Konsolide Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı		
a.Konsolide Faaliyet Zararı		
b.Amortismanlar(+)		
c. Şerefiyenin İtfa Payı (+)		
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)		
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
2.Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı		
a.Konsolide Olağanüstü Zarar		
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)		
c.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)		
3.Ödenen Vergi ve Benzerleri	125.950	
4.Ödenen Temettüleri	4.700	
5.Dönen Varlıkların Tutarında Artış	67.500	
6.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	11.430	
I.ESAS FAALİYETLERE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		31.760
A.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		57.170
1.Maddi Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak	50.670	
2.Diğer Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak		
3.Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi	6.500	
B.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		65.740
1.Maddi Duran Varlık Alışları	56.940	
2.Diğer Duran Varlık Alışları		
3.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	8.800	
II.YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		(8.570)
A.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		2.510
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Artış		
2.Sermaye Artırımı		
3.Emisyon Primi	2.510	
B.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		25.700
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Azalış	25.700	
2.Sermayede Azalış		
III.FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI(KULLANIMLARI)		(23.190)

4. Nakit Akım Tablosu

İnsanlar günlük hayatlarında mali konularda kararlar alırken, sahip oldukları nakit miktarı ve bu nakit miktarı üzerindeki gelecek beklentilerine dayanarak karar almaktadırlar. Benzer olarak, cari nakit miktarı ve gelecek nakit akımı tahminleri işletme kararlarının kalbini oluşturmaktadır. Yöneticiler, kreditorler ve yatırımcılar işletme hakkında kararlar alabilmek için nakit ve nakit akımı bilgilerine ihtiyaç duymaktadırlar.

Nakit akımı, işletmenin “iş sağlığı” için çok önemlidir ve işletmenin karşılaşacağı fırsatların bir göstergesi niteliğindedir. İşletmenin iyi bir nakit pozisyonuna sahip olması, indirimlerden faydalanmasını, faiz giderlerinin düşürülmesini ve iyi bir pazarlık gücüne sahip olmasını sağlamaktadır.¹³⁴

Bir işletmenin nakit akımları ile ilgili bilgilerinin en önemli kaynağı nakit akım tablosudur. Bu tablo, bir işletmenin dönem boyunca ortaya çıkan nakit akımının tutarını ve bu nakit akımının ortaya çıkış nedenlerini açıklamaktadır.

Nakit akım tablosunun amacı, bir işletmenin nakdi nasıl yarattığını ve nasıl kullandığını ortaya koymaktır. Nakdin nereden geldiğini bilmek, gelecekte nakdin buralardan sağlanıp sağlanamayacağını tahmin etmek açısından önemlidir. Nakdin nerelerde kullanıldığını bilmek ise, işletmenin gelecekteki nakit ihtiyaçlarını değerlendirmek açısından önemlidir.¹³⁵ Nakit akım tablosu, yatırımcılara, kreditorlere ve diğer taraflara işletmenin nakit yaratma gücü, mali durumu, kar ve nakit mevcudu arasındaki farkın nedenleri hakkında bilgiler sağlamaktadır.¹³⁶ Ayrıca, bütçeleme, planlama, iskonto edilmiş nakit akımı analizi, performans yönetimi gibi stratejik kararlar nakit akım tablosundan elde edilen bilgiler ile alınabilmektedir.¹³⁷ Ancak nakit akım tablosundan elde edilen bilgilerin, mevcut ekonomik koşullar, işletmenin iç

¹³⁴ Leonard, Jeff, “Cash Flow: The Artistry of Accounting”, *The CPA Journal*, September 2003, s.1

¹³⁵ King, Thomas E., - Lembke, Valdean C., - Smith, John H., *Financial Accounting*, John Wiley Pub, USA, 1997, s.475

¹³⁶ Olusegun, Wallace R.S., - Collier, Paul A., “The Cash in Cash Flow Statements: A Multi-country Comparison”, *Accounting Horizons*, Vol 5, Issue 4, December 1991, p.44

¹³⁷ Frigo, Mark L., - Graziano, Ron, “Strategic Decisions and Cash Flow”, *Strategic Finance*, July 2003, Vol 85, Issue 1, p.8

büyüme oranı, nakit bulundurma politikaları gibi birtakım kriterleri gözönünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir.¹³⁸

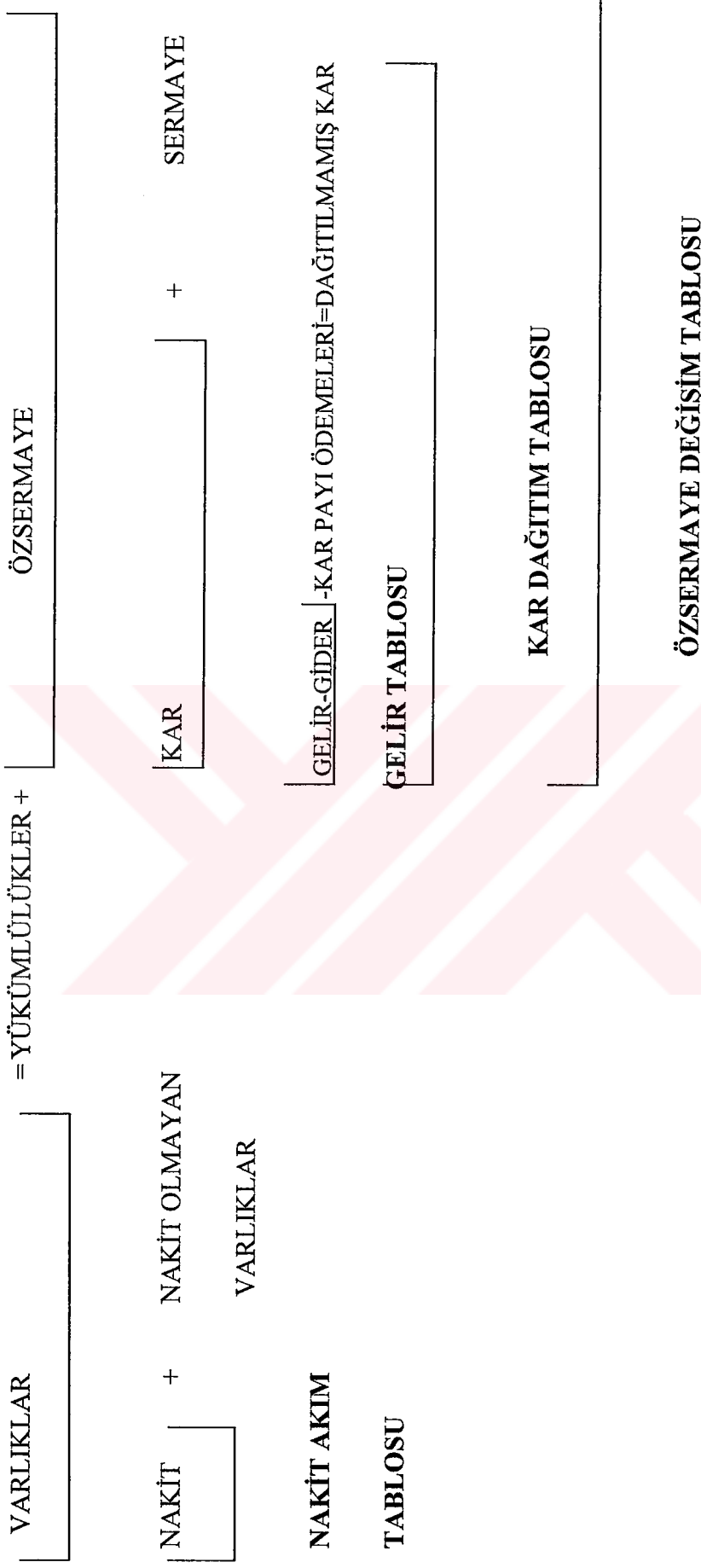
Bilanço ve gelir tablosu işletmenin nakit akımı hakkında sınırlı bilgi sağlamaktadır. Örneğin karşılaştırmalı bilançolar dönem boyunca, makine ve teçhizatlarda oluşan artışı gösterirler, ancak bu artışın nasıl finanse edildiğini göstermezler. Gelir tablosu ise net karı gösterir ancak işletme faaliyetlerinden yaratılan nakdin tutarını göstermez.¹³⁹ Bilanço ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki Şekil 12’de izlenebilir.

Şekil 12’de görüldüğü gibi, bilançonun aktif tarafından bulunan nakit değerler ile “nakit akım tablosu” hazırlanır. Pasif tarafa bakıldığında ise, özsermayenin içinde yer alan net karı oluşturan gelir ve giderler “gelir tablosu”nda yer alır. Dönem karı ve dağıtılmış karlar kullanılarak “kar dağıtım tablosu” hazırlanır. Son olarak, özsermaye kullanılarak “özsermaye değişim tablosu” hazırlanır. Görüldüğü gibi aslında, tüm mali tabloların temeli bilançodur. Diğer mali tablolar bilanço kalemlerinin ayrıntısına gidilerek üretilmektedir.

---

¹³⁸ Kochanek, Richard F., - Norgaard, Corine T., “Analyzing the Components of Operating Cash Flow: The Charter Company”, Accounting Horizons, March 1988, s.58

¹³⁹ Weygandt, Jerry J.,- Kieso, Donald E, - Kimmel, Paul D., Financial Accounting, John Wiley Pub, USA, 1998, s.616

Şekil 12 : Bilanço ve diğer mali tablolar arasındaki ilişki

Kaynak : O'Bryan, David, - Berry, Kevin T., - Troutman, Coleen, - Quirin, Jeffrey J., "Using Accounting Equaiton Analysis to Teach the Statement of Cash Flows in the First Financial Accounting Course", Journal of Accounting Education, Volume 18, 2000, s.151

Nakit akım tablosu, para akımını özetleyerek hem geçmişin finansman politikasının değerlendirilmesinde, hem de geleceğe yönelik nakit planlamasının yapılmasında, gerek yönetime, gerekse diğer işletme ilgililerine önemli bilgiler sunmaktadır.¹⁴⁰ Nakit akım tablosunun başlıca dört kullanım alanı vardır:¹⁴¹

1. İşletmenin gelecek nakit akımı yaratma gücünü belirlemek : Bir varlığın (veya işletmenin) gerçek değeri, o varlığın gelecek nakit akımlarının bugünkü değeri ile ölçülür. Nakit akım tablosu, yalnızca tarihi nakit akımı bilgilerini içerse de, işletmenin gelecek nakit akımları ve tarihi nakit akımları arasında güçlü bir ilişki mevcuttur.
2. İşletmenin yükümlülüklerini karşılama, kar paylarını ödeme gücünü ve dış finans ihtiyacını belirlemek: Tedarikçiler, işletmeden alacaklarını tahsil etmekle ilgilenirler, işletmenin kar payı ödemeleri onları ilgilendirmez. Ortaklar ise kar payı ödemeleri ile ilgilenirler. Nakit akım tablosu tüm taraflara ödemeler konusunda bilgiler içerir.
3. Net kar ve nakit giriş-çıkışları arasındaki farkın nedenlerini belirlemek : Eğer bir işletmenin net karı, faaliyetler sonucu yaratılan net nakit mevcudunu aşarsa, yöneticilerin bu farkı incelemeleri gerekir. Bir işletmenin belirli bir dönemde net karında önemli bir artış varken, aynı dönemde faaliyetleri sonucu yarattığı nakit mevcudunda azalış olduğunu düşünelim. Bunun nedeni, yüksek risk taşıyan müşterilere yapılan kredili satışların artması olabilir. Bu bilgilere nakit akım tablosu sayesinde ulaşılmaktadır.
4. İşletmenin yatırım ve finans faaliyetlerinin mali yapısına olan etkisini belirlemek : Örneğin bir işletme maliyetlerini (stok alımı, ücretlerin ödenmesi, v.b.) duran varlıklarını satarak karşılıyor olabilir. Doğal olarak böyle bir finans kaynağı çok kısa ömürlü olacaktır. İşletmenin yatırım ve finans faaliyetlerine ilişkin nakit giriş- çıkışları nakit akım tablosu sayesinde

¹⁴⁰ Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.285

¹⁴¹ Knapp, Michael C., Financial Accounting: A Focus on Decision Making, West Pub, USA, 1996, s.693

izlenebilir ve işletmenin finans politikasının doğru olup olmadığı tespit edilebilir.

Nakit akım tablolarını hem yöneticiler, hem işletme sahipleri, hem de borç verenler kullanırlar. Tarafların nakit akım tablosundan yararlandığı konular aşağıdaki gibi sıralanabilir.¹⁴²

Yöneticilerin nakit akım tablosundan yararlandığı konular:

1. İşletmenin likitidesini değerlendirmek
2. Kar dağıtım politikasını belirlemek. Kar payı ödemelerini artırmak veya azaltmak konusunda kararlar vermek
3. Yatırım ve finansman ihtiyaçlarını planlamak
4. Kısa süreli borçları ödemek için, kısa süreli finansmana ihtiyaç olup olmadığını belirlemek

Yatırımcı ve borç verenlerin nakit akım tablosundan yararlandığı konular:

1. İşletmenin ve yöneticilerin nakit akımını yönetme becerisini değerlendirmek
2. İşletmenin ve yöneticilerin gelecekte olumlu nakit akımı üretme becerisini değerlendirmek
3. Borç ödeme yeteneğini değerlendirmek
4. Faiz ve kar payı ödeme yeteneğini değerlendirmek
5. Ek finansmana ihtiyaç olup olmadığını öngörebilmek
6. Gelir tablosunda görülen net kar rakamı ile faaliyetler sonucu yaratılan net nakit mevcudu arasındaki farkları açıklamak

Nakit akım tablosu, diğer mali tablolardan kolaylıkla elde edilemeyecek bilgileri içermektedir. İşletmenin gelecekteki likitidesi ve finansal esnekliğini belirlemek için gerekli bilgiler nakit akım tablosundan sağlanabilmektedir. Yöneticiler için nakit akım tablosundan yararlanılarak uygulanacak olan karar alma süreci aşağıdaki gibidir :¹⁴³

¹⁴² Şensoy, a.g.e, s.56-57

¹⁴³ King, Lembke, Smith, a.g.e., s.479

1. Amaçların belirlenmesi : Yöneticilerin nakit akımı ile ilgili amacı, belirli bir risk seviyesinde mümkün olan en yüksek getiriyi sağlayacak şekilde nakit mevcudunu kullanmaktır. Yönetim, yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmesi için gereken likitideyi sağlamak ve beklenmeyen olaylara karşı hazırlıklı olmak zorundadır.
2. Bilgi toplanması : Bilanço nakit bakiyesi ve borç tutarları hakkında bilgiler içermektedir. Borç vadeleri ve yönetimin gelecekteki nakit ihtiyacı ile ilgili bilgiler ise mali tablo dipnotlarından ve yönetimin analizlerinden elde edilebilmektedir. Nakit akım tablosu, işletmenin nakdinin nerelerden sağlandığı ve bu nakdin nasıl kullanıldığı hakkında detaylı bilgiler içermektedir. Bu bilgiler de karar alıcıların, işletmenin gelecekteki ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeterli nakit kaynağına sahip olup olmadığı konusunda karar vermelerine yardımcı olmaktadır.
3. Alternatiflerin değerlendirilmesi : Yönetim nakit mevcudunu kullanma konusunda pek çok alternatife sahiptir. Bunlar, yeni makine ve teçhizat alımı, araştırma geliştirme harcamaları, borçların ödenmesi veya nakit olarak kar payı ödemesi şeklinde sıralanabilir. Aynı şekilde nakit sağlama konusunda da çeşitli alternatifler mevcuttur. Bunlar da, işletme faaliyetlerinden nakit sağlanması, varlıkların satılması, borçlanma, hisse senedi ihracı şeklinde sıralanabilir. Yöneticiler bu kararları alırken, büyük ölçüde işletmenin nakit akımı ve gelecekteki nakit akım tahminlerinden faydalanırlar. Nakit akım tablosu kullanılarak cevabı bulunabilecek sorular aşağıdaki gibidir:
  - a) Vadesi geldiğinde, ticari borçların, ücretlerin ve diğer yükümlülüklerin ödenmesi için gerekli olan nakit işletme faaliyetlerinden sağlanabilecek midir ?
  - b) İşletmenin uzun vadeli borçlarını ödemek için yeterli nakdi var mıdır?

- c) İşletmenin diğer nakit ödemeleri yapıldıktan sonra kar payı ödemelerini gerçekleştirebilmek için tutarlı ve sürekli nitelikte nakit akımı mevcut mudur?
- d) İşletmenin nakit girişleri büyük ölçüde kaynakların sürekli kullanımı ile mi yoksa borçlanma veya varlıkların satışı gibi kaynakların sınırlı kullanımı ile mi sağlanmaktadır?
- e) Gelecekteki büyümeyi finanse etmek için gerekli olan nakit nereden sağlanacaktır?
- f) İşletmenin borçlanmalarla ilgili olarak faiz ve anapara ödemelerini karşılayacak sürekli nitelikte nakit girişleri mevcut mudur?
- g) İşletmenin faaliyetleri sonucu yarattığı nakit girişleri, net karından büyük müdür, yoksa küçük müdür? Neden? Farka yol açan kalemler nelerdir? Alacaklar zamanında tahsil edilebilmekte midir? Stoklar iyi yönetilebilmekte midir? Kısa vadeli borçlanma etkin olarak yönetilebilmekte midir?
- h) İşletmenin nakit akımı olağandışı olaylardan nasıl etkilenmektedir?

Nakit akım tablosunun işleyişinin tam olarak ortaya konabilmesi için nakit akım tablosu - gelir tablosu ve kar-nakit girişi ayrımlarının iyi yapılması gerekmektedir. Nakit akım tablosu ve gelir tablosunun hazırlanmasında geçerli olan muhasebe kuralları arasındaki farklılara bakıldığında, gelir tablosu hazırlanırken tahakkuk esasının, nakit akım tablosu hazırlanırken ise nakit esasının geçerli olduğu görülmektedir. Örneğin, mal satışında elde edilen gelir tahsil edilmesi beklenmeden gelir tablosunda yer alır. Nakit akım tablosunda ise gelirler gerçekten tahsil edildikleri zaman yer alır. Gelirler artarken, nakit tahsilatı durmuşsa, gelecekteki kazançların riskli olduğu sonucuna varılabilir.¹⁴⁴

Bir hesap dönemi içinde işletmenin elde ettiği kar, o dönem içinde nakit mevcudundaki net artışı ifade etmez. Bir işletme, belli bir dönemde kar elde ettiği halde nakit mevcudu azalabilir veya zarar ettiği halde nakit mevcudu artabilir. Ayrıca, nakit

---

¹⁴⁴ Tergesen Anne, "Ins and Outs of Cash Flow", Business Week, Issue 3716, 2001, p.102

mevcudu artışı, o dönem içinde elde edilen karın altında veya üstünde olabilir. Bir başka deyişle, işletmenin kar elde etmesiyle nakit mevcudunun azalıp çoğalması ayrı olaylardır. Kar, gelirlerin giderleri aşan kısmıdır. Nakit ise likit bir varlıktır. Gelir tablosu ve nakit akım tablosunda yer alan kalemler birbirinden farklıdır. Gelir tablosunda yer alan bazı kalemler nakit hareketine neden olmazlar. Buna karşılık nakit akım tablosunda yer alan bazı kalemler de gelir tablosunda görülmezler.¹⁴⁵

Bir işletmenin nakit mevcudundaki artış veya azalışın işletmenin kar veya zarar tutarından farklı olmasına neden olan olaylar aşağıdaki gibi sıralanabilir:¹⁴⁶

1. **Alacaklar ve Borçlar** : Kredili alışlar, borç ödemeleri, kredili satışlar, alacak tahsilatı
2. **Reel Varlıklar** : Duran varlık alımı, duran varlık satışı
3. **Pasif işlemler** : Borçlanma, borç ödemesi, nakit karşılığı sermaye artırımını, kar payı ödemeleri
4. **Nakit çıkışı gerektirmeyen işlemler** : Amortisman, karşılıklar

Bir işletmenin nakit akım tablosu, nakit mevcudunda artış ve azalışlarla sonuçlanan işlemler nedeniyle dönembaşı nakit mevcudundan dönemsonu nakit mevcuduna nasıl ulaşıldığını açıklayarak, bir dönem boyunca ortaya çıkan nakit girişlerini ve çıkışlarını göstermektedir. Bir işletmenin dönembaşı nakit mevcudu dönembaşı bilançosunda yer almaktadır. Dönemsonu nakit mevcudu ise, dönemsonu bilançosunda yer almaktadır. Nakit akım tablosu olmadan bir işletmenin dönembaşı ve dönemsonu bilançolarında yer alan nakit mevcutları arasındaki ilişkiyi açıklamak mümkün değildir. Bilanço ve nakit akım tablosu arasındaki ilişki aşağıdaki eşitlikle ifade edilmektedir:

$$\underbrace{\text{Dönembaşı nakit mevcudu}} + \underbrace{\text{Nakit girişleri} - \text{Nakit çıkışları}} = \underbrace{\text{Dönemsonu nakit mevcudu}}$$

Dönembaşı bilançosu   Nakit akım tablosu   Dönemsonu bilançosu

¹⁴⁵ Akgüç, Mali Tablolar Analizi, s.277

¹⁴⁶ Reid, Walter, - Myddelton, D.R., The Meaning of Company Accounts, Gower Pub, USA, 2000, s.185

Nakit akım tablosunu anlamak için, işletmenin nakit giriş ve çıkışlarına yol açan işlem türlerini bilmek gerekmektedir. Örneğin işletme peşin olarak mal sattığında veya nakit ödemeli tahvil ihraç ettiğinde veya bir ortak işletmeye nakit para yatırdığında nakit girişi ortaya çıkar. Yani bir işletmenin kasa dışındaki varlıklarında ortaya çıkan azalışlar, borçlarında ortaya çıkan artışlar ve özsermayedeki artışlar nakit girişi yaratmaktadır.

Örneğin bir işletme peşin olarak mal aldığına, menkul kıymet satın aldığına veya ortaklar işletmeden para çektiğinde nakit çıkışı ortaya çıkar. Yani bir işletmenin kasa dışındaki varlıklarında ortaya çıkan artışlar, borçlarında ortaya çıkan azalışlar ve özsermayedeki azalışlar nakit çıkışı yaratmaktadır.

4.1. Ülkemizdeki Düzenlemelere Göre Nakit Akım Tablosu

Ülkemizde Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından çıkarılan, 26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “MSUGT Seri No:1” ile nakit akım tablosunun formatı belirlenmiştir. Bu düzenlemeler, bilanço esasına göre defter tutan ve kanunla belirlenmiş olan parasal hadleri aşan¹⁴⁷ mükellefleri kapsamaktadır.

Diğer taraftan, SPK Seri XI No 1 ile de Sermaye Piyasası Kurulu’na tabi ortaklıklar ve aracı kurumlarca düzenlenecek olan nakit akım tablosu formatı belirlenmiştir.

MSUGT Seri No:1 ve SPK Seri XI No 1 düzenlenmiş olan nakit akım tablosu formatları aynıdır. Ancak aynı fon akım tablosunda olduğu gibi, nakit akım tablosunda da bazı kalemlerin ifade ediliş biçiminde ayrılıklar bulunmaktadır.

MSUGT Seri No:1 ve SPK Seri XI No 1’e göre nakit akım tablosu formatı klasik format olarak belirlenmiştir ve nakit akım tablosu brüt yönteme göre düzenlenir. Dönem içi nakit girişleri ve dönem içi nakit çıkışları ortaya çıkış nedenleri gözönünde bulundurulmaksızın ayrı ayrı raporlanır. Bu formatta nakit akım tablosunun biçimsel yapısı aşağıdaki gibi oluşur:

---

¹⁴⁷ Söz konusu parasal hadler ile ilgili bilgiler tez çalışmasının bir önceki bölümünde verildiğinden burada tekrarlanmamıştır.

(+) Dönembaşı nakit mevcudu	XX
(+) Dönemiçi nakit girişleri	XX
(-) Dönemiçi nakit çıkışları	<u>(XX)</u>
Dönemsonu nakit mevcudu	XX

Ülkemizde nakit akım tablosu ile ilgili diğer düzenlemeler ise TMMOB tarafından 1999 tarihinde yayınlanan¹⁴⁸ “Türkiye Muhasebe Standardı 3 Nakit Akış Tabloları” standardı ve SPK Seri XI No 25 “Sermaye Piyasası Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” dir.

Hem SPK Seri XI No 25 4.Kısım hem de TMS 3’de nakit akım tablosu formatı sınıflandırılmış format olarak belirlenmiştir. Bu formata göre nakit akım tablosunun biçimsel yapısı aşağıdaki gibi oluşur:

İşletme faaliyetlerine ilişkin net nakit kaynağı	XX
Yatırım faaliyetlerine ilişkin net nakit kaynağı	XX
Finansman faaliyetlerine ilişkin net nakit kaynağı	<u>XX</u>
Nakit artışı (azalışı)	XX
(+) Dönembaşı nakit mevcudu	XX
Dönemsonu nakit mevcudu	XX

TMS 3 ve SPK Seri XI No 25 4.Kısım’da yer alan nakit akım tablosu ve sınıflandırılmış format ile ilgili detaylı açıklamalara çalışmanın ileriki bölümünde yer verilecektir.

¹⁴⁸ TMMOB ve Türkiye Muhasebe Standartları hakkındaki bilgiler ilk bölümde verildiğinden burada tekrarlanmamıştır.

4.2. Uluslararası Düzenlemelere Göre Nakit Akım Tablosu

Nakit akım tablosu ile ilgili uluslararası uygulamalara bakıldığında , Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından çıkarılan ve 1992 yılında revize edilen “IAS 7 Nakit Akım Tabloları” Standardı bulunmaktadır. Bu standart, ilk olarak 1977 yılında “IAS 7 Finansal Durumda Değişiklikler Tablosu” olarak çıkarılmıştı. Çıkarılan bu ilk standardın konusu fon akım tablosunun düzenlenmesiydi. Aralık 1992’de yapılan revizyon ile standart “IAS 7 Nakit Akım Tabloları” adını almıştır ve revize edilmiş standardın konusu nakit akım tablosunun hazırlanmasıdır.

ABD’de, 1988 yılında FASB tarafından çıkarılan “SFAS No.95 Nakit Akım Tabloları” standardı ile, daha önce çıkarılmış olan “APB Opinion No.19 Fon Akım Tabloları” yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece ABD’de fon akım tablosunun yerini nakit akım tablosu almıştır.¹⁴⁹

İngiltere’de ise, 1992 yılında ASB tarafından “FRS 1 Nakit Akım Tabloları” standardı çıkarılmıştır. Bu standart ile orta ve büyük ölçekli işletmelerin nakit akım tablosu hazırlama esasları belirlenmiştir. Bu standart ile 1975 yılında çıkarılan “Fon Akım Tabloları” standardı yürürlükten kalkmıştır.¹⁵⁰

Uluslararası alanda nakit akım tablosu uygulamalarına bakıldığında, sözkonusu standartların tümünde (IAS 7, SFAS No95, FRS 1) nakit akım tablosunun fon akım tablosunun yerine geçtiği ve tablonun hazırlanmasında sınıflandırılmış formatın kullanıldığı görülmektedir. Ülkemizde sınıflandırılmış formata göre nakit akım tablosu düzenlenmesini öngören SPK Seri XI No 25’in 1.1.2005 tarihinden sonra sona eren dönemler için yürürlükte olması, nakit akım tablosu uygulamaları açısından uluslararası muhasebe standartlarına uyum konusunda önemli bir adım olacaktır.

Ulusal ve uluslararası alanda hangi düzenlemenin hangi nakit akım tablosu formatını gerektirdiği aşağıdaki tabloda izlenebilir.

¹⁴⁹ Ameiss, Albert, - Anderson, John , Practical Guide to GAAP Applications, Prentice Hall, USA, 1990, s.79

¹⁵⁰ Glautier, M.W.E., - Underdown, B., Accounting Theory and Practice, Pitman Pub, İngiltere, 1997, s.243

KLASİK NAKİT AKIM TABLOSU FORMATI	SINIFLANDIRILMIŞ NAKİT AKIM TABLOSU FORMATI
MSUGT Seri No:1 SPK Seri XI No 1	SPK Seri XI No 25 TMS 3 Nakit Akış Tabloları IAS 7 Nakit Akım Tabloları SFAS No95 Nakit Akım Tabloları (ABD) FRS 1 Nakit Akım Tabloları (İngiltere)

4.3. Klasik Formata Göre Nakit Akım Tablosu

MSUGT Seri No:1 ve SPK Seri XI No1' e göre nakit akım tablosu “bir işletmede belli bir dönemde oluşan nakit akışını açıklayan tablo” olarak tanımlanmıştır. SPK Seri XI No 1'e göre nakit akım tablosu formatı aşağıdaki gibidir:

NAKİT AKIM TABLOSU

A.DÖNEMBAŞI NAKİT MEVCUDU

B.DÖNEMİÇİ NAKİT GİRİŞLERİ

- 1.Satışlardan Elde Edilen Nakit
  - a) Net Satış Hasılatı
  - b) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Azalışlar
  - c) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Artışlar (-)
- 2.Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit
- 3.Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Sağlanan Nakit
- 4.Kısa Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet İhraçlarından
  - b) Diğer Artışlar
- 5.Uzun Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet İhraçlarından
  - b) Diğer Artışlar
- 6.Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit
- 7.Diğer Nakit Girişleri

C.DÖNEMİÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI

- 1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı
  - a) Satışların Maliyeti
  - b) Stoklardaki Artış
  - c) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalış
  - d) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artış(-)
  - e) Amortisman ve Karşılıklar Gibi Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
  - f) Stoklardaki Azalış (-)
2. Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri
  - b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
  - c) Genel Yönetim Giderleri
  - d) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
3. Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Giderler ve Zararlar
  - b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
4. Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı
5. Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Olağanüstü Giderler ve Zararlar
  - b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
6. Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı
7. Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri
  - b) Diğer Ödemeler
8. Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri
  - b) Diğer Ödemeler
9. Ödenen Vergi ve Benzerleri
10. Ödenen Temettüleri
11. Diğer Nakit Çıkışları

D. DÖNEMSONU NAKİT MEVCUDU (A+B-C)

E. NAKİT ARTIŞ VEYA AZALIŞI (B-C)

MSUGT Seri No:1’de yer alan nakit akım tablosu formatı SPK Seri XI No1’deki nakit akım tablosu formatıyla aynıdır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi tablolarda kavramların ifadesinde kullanılan terim farklılıkları mevcuttur.

İki format arasında farklılık yaratan unsurlar aşağıdaki gibidir:

- SPK Seri XI No1 formatında kullanılan “olağanüstü” ifadesi yerine MSUGT Seri No:1 formatında “olağandışı” ifadesi kullanılmaktadır.
- SPK Seri XI No1 formatında kullanılan “borçlar” ifadesi yerine MSUGT Seri No:1 formatında “yabancı kaynaklar” ifadesi kullanılmaktadır.
- SPK Seri XI No1 formatına göre nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde yer alan kısa/uzun vadeli borçlardaki artış kaleminin, “menkul kıymet ihraçlarından” ve “diğer artışlar” olmak üzere iki alt başlığı bulunmaktadır. Ancak sözkonusu kalemin MSUGT Seri No:1 formatında “menkul kıymet ihraçlarından”, “alınan krediler” ve “diğer artışlar” olmak üzere üç alt başlığı bulunmaktadır.
- MSUGT Seri No:1 formatına göre nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde yer alan “Hisse Senedi İhraç Primlerinden Sağlanan Nakit” kalemi bulunmaktadır. SPK Seri XI No1 formatına göre nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde bu kalem yer almamakta, hisse senedi ihraç primleri (emisyon primleri) “Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit” kaleminde yer almaktadır.
- SPK Seri XI No1 formatında kullanılan “kısa/uzun vadeli borçların anapara ödemeleri” ifadesi yerine MSUGT Seri No:1 formatında “kısa/uzun vadeli yabancı kaynak ödemeleri” ifadesi kullanılmaktadır.
- SPK Seri XI No1 formatına göre nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan kısa/uzun vadeli borçların anapara ödemeleri kaleminin, “menkul kıymetler anapara ödemeleri” ve “diğer ödemeler” olmak üzere iki alt başlığı bulunmaktadır. Ancak sözkonusu kalemin MSUGT Seri No:1 formatında “menkul kıymetler anapara ödemeleri”,

“alınan krediler anapara ödemeleri” ve “diğer ödemeler” olmak üzere üç alt başlığı bulunmaktadır.

Nakit akım tablosunu oluşturan kalemler hakkındaki açıklamalar aşağıdaki gibidir:

A.DÖNEMBAŞI NAKİT MEVCUDU : Nakit akım tablosunun ilk bölümünü oluşturan “Dönembaşı Nakit Mevcudu”, işletmenin dönem başında kasa ve bankalarda bulunan nakit mevcudunu ifade eder. Ayrıca, çekler de nakit mevcudu içinde değerlendirilir. Diğer bir deyişle işletmenin dönembaşıda sahip olduğu nakit ve nakde eşdeğer varlıkları dönembaşı nakit mevcudunu oluşturur.

B.DÖNEMİÇİ NAKİT GİRİŞLERİ : Nakit ve nakde eşdeğer varlıklarda artış yaratan olaylar, yani işletmeye nakit girişi sağlayan işlemler dönemiçi nakit girişlerini (nakit kaynaklarını) oluşturmaktadır.¹⁵¹ Dönemiçi nakit girişleri aşağıdaki kalemlerden oluşmaktadır:

1) *Satışlardan Elde Edilen Nakit:* İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili mal ve hizmet satışlarından doğan net satış hasılatı ile satışlardan doğan alacaklarda ortaya çıkan azalışların toplamını ifade eder. Satışlardan doğan alacaklarda artışların olması halinde ise, bu tutar, bir indirim kalemi olarak dikkate alınır.

2) *Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Kârlardan Dolayı Sağlanan Nakit:* Gelir tablosunda, diğer faaliyetlerden gelirler ve kârlar olarak tanımlanan kalemlerden sağlanan nakit girişleri bu grupta yer alır.

3) *Olağanüstü Gelir ve Kârlardan Sağlanan Nakit:* Gelir tablosunda olağanüstü gelir ve kar kalemleri olarak tanımlanan faaliyetlerden sağlanan nakit girişlerini içerir.

4) *Kısa Vadeli Borçlardaki Artış :* Esas faaliyet konusunu ilgilendiren mal ve hizmet alımlarından doğan borçlar dışında kalan kısa vadeli borçlanmalar nedeniyle sağlanan nakit girişlerini ifade eder. Bunlardan menkul kıymet ihracı nedeniyle sağlanan nakit girişleri ayrı gösterilir.

---

¹⁵¹ Akdoğan, Tenker, a.g.e., s.288

5) *Uzun Vadeli Borçlarda Artış*: Esas faaliyet konusunu ilgilendiren mal ve hizmet alımlarından doğan borçlanmalar dışında kalan, uzun vadeli borçlanmalardan kaynaklanan nakit girişlerini gösterir. Uzun vadeli menkul kıymet ihracı nedeniyle ortaya çıkan nakit girişleri ayrı gösterilir.

6) *Sermaye Artırımı*: Sermaye artırımı nedeniyle ihraç edilen hisse senetleri karşılığında (emisyon primi dahil) sağlanan nakit bu grupta yer alır.

7) *Diğer Nakit Girişleri*: Menkul kıymetlerde, esas faaliyet konusu satışlardan kaynaklananlar dışındaki alacaklarda, diğer dönen varlıklarda ve duran varlıklarda azalışlar gibi nakit girişi sağlayan unsurları içerir.

C.DÖNEMİÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI : İşletmenin kasa ve banka hesaplarındaki azalışlar, işletmeden nakit çıkışına neden olmaktadır ve nakit akım tablosunun “Dönem içi Nakit Çıkışları” bölümünde yer alır. Dönemiçi nakit çıkışları aşağıdaki kalemlerden oluşmaktadır:

1) *Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı* : Maliyetten kaynaklanan nakit çıkışına ulaşılabilmesi için; satışların maliyeti ile stoklardaki artışların ve alımlardan doğan borçlardaki azalışların toplanması ve bu tutardan amortisman gibi nakit çıkışı gerektirmeyen giderler ile esas faaliyet konusunu ilgilendiren alımlar nedeniyle ortaya çıkan borçlardaki artışların ve stoklardaki azalışların indirilmesi gerekmektedir.

2) *Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı* : Araştırma ve geliştirme giderleri, pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ile genel yönetim giderleri nedeniyle yapılan nakit çıkışlarını ifade eder. Amortismanlar ve karşılıklar gibi nakit çıkışı gerektirmeyen kalemler faaliyet giderlerinin altında bir indirim kalemi olarak yer alır.

3) *Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı* : Diğer faaliyetlerle ilgili giderler ve zararlar nedeniyle yapılan ödemeleri içerir.

4) *Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı* : Maliyetlere yüklenemeyen finansman giderlerinden dolayı ortaya çıkan nakit çıkışını ifade eder.

5) *Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı* : Gelir tablosunda olağanüstü gider ve zarar kalemleri olarak tanımlanan faaliyetlerden kaynaklanan nakit çıkışlarını ifade eder.

- 6) *Duran Varlık Yatırımları*: Duran varlık yatırımları nedeniyle yapılan nakit harcama tutarlarını içerir.
- 7) *Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri*: Bilançoda, faaliyet nedeniyle ortaya çıkan borçlanmalar dışındaki, kısa vadeli borç kalemlerinde ödemeler nedeniyle ortaya çıkan azalmaları ifade eder.
- 8) *Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri*: Bilançoda yer alan, faaliyet nedeniyle ortaya çıkan borçlanmalar dışındaki, uzun vadeli borçlarda ödemeler nedeniyle meydana gelen azalmalar bu grupta gösterilir.
- 9) *Ödenen Vergi ve Benzerleri*: Dönem içinde ödenen kurumlar ve gelir vergileri ile diğer kesinti kalemlerini içerir.
- 10) *Ödenen Temettüleri*: Dönem içindeki temettü ödemeleri nedeniyle ortaya çıkan nakit çıkışlarını içerir.
- 11) *Diğer Nakit Çıkışları*: Menkul kıymetlerde, satışlardan doğanlar hariç olmak üzere alacaklarda ve diğer dönen varlıklarda artışlar gibi nakit çıkışına yol açan unsurları ifade eder.

Hem MSUGT Seri No 1, hem de SPK Seri XI No1'in benimsemiş olduğu klasik nakit akım tablosu formatında, dönemiçi nakit girişleri ve dönemiçi nakit çıkışları hangi faaliyetlerden kaynaklandığına bakılmaksızın iki grup halinde raporlanmaktadır. Bu iki grup arasındaki fark ise nakit artış/azalışını oluşturmaktadır. Nakit girişleri ve nakit çıkışlarının herhangi bir sınıflandırma yapılmadan raporlanması, nakit akım tablosunda işletmenin hangi faaliyetinden ne kadar net nakit kaynağı/kullanımına ulaştığının yanıtını verememektedir. Uluslararası muhasebe uygulamalarında kabul görmüş sınıflandırılmış nakit akım tablosu formatı ise aşağıda açıklanmaktadır ve bu tabloda daha ayrıntılı bilgiler almak mümkün olmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun uluslararası muhasebe standartlarına uyum çalışmaları çerçevesinde hazırlayıp yayınladığı Seri XI No 25 "Sermaye Piyasası Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ"inde yer alan nakit akım tablosu sınıflandırılmış formata göre hazırlanmaktadır.

4.4. Sınıflandırılmış Formata Göre Nakit Akım Tablosu

Sınıflandırılmış formata göre nakit akım tablosu düzenlenirken, işletmenin dönemiçi nakit girişleri ve nakit çıkışları esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Bu format uluslararası muhasebe uygulamalarında nakit akım tablosu için kabul görmüş olan formattır.

Uluslararası alanda, IASB tarafından çıkarılan “IAS 7 Nakit Akım Tablosu” standardında, ABD’de FASB tarafından çıkarılan “SFAS No.95 Nakit Akım Tabloları” standardında ve İngiltere’de ASB tarafından çıkarılan “FRS 1 Nakit Akım Tabloları” standardında nakit akım tablosunun sınıflandırılmış formata göre düzenlendiği görülmektedir.

Ülkemizde sınıflandırılmış formata göre nakit akım tablosunu içeren düzenlemelerden ilki, TMUDESK tarafından 1999 tarihinde yayınlanan¹⁵² “Türkiye Muhasebe Standardı 3 Nakit Akış Tabloları” standardıdır. Bu standartta nakit akım tablosu yerine “nakit akış tablosu” kavramı kullanılmıştır.¹⁵³ Bu standarda göre, nakit akım tablosu brüt yönteme göre düzenlenirken, net yönteme göre raporlanacak olan kalemler ayrı olarak ifade edilmiştir. TMS 3’ün gerektirdiği nakit akım tablosu formatı incelendiğinde, nakit giriş ve çıkışlarının faaliyetler bazında sınıflandırılarak raporlandığı görülmektedir.

Ülkemizde nakit akım tablosu konusundaki son düzenleme ise SPK Seri XI No 25 “Sermaye Piyasası Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” dir. Bu tebliğin dördüncü kısmı nakit akım tablosu ile ilgilidir. Tebliğ incelendiğinde nakit akım tablosu ile ilgili olan dördüncü kısmın “IAS 7 Nakit Akım Tablosu” standardının çevirisi niteliğinde olduğu görülmektedir. Burada göze çarpan en önemli husus, TMS 3 ile Seri XI No 25 4.Kısım arasındaki farklılıklardır. Hem Seri XI No 25 4.Kısım hem de TMS 3 “IAS 7 Nakit Akım Tablosu” standardı baz alınarak hazırlanmıştır. Ancak TMS 3 hazırlanırken ülkemiz yasal düzenlemelerinin de gözönünde bulundurulduğu

¹⁵² TMUDESK ve Türkiye Muhasebe Standartları hakkındaki bilgiler ilk bölümde verildiğinden burada tekrarlanmamıştır.

¹⁵³ Kavram birliği açısından tez çalışmasında SPK ve MSUGT’nin benimsediği “nakit akım tablosu” kavramı kullanılacaktır.

anlaşılmaktadır. Seri XI No 25 4.Kısım ise IAS 7'nin birebir çevirisi niteliğindedir. Bu farklılık özellikle her iki düzenlemenin gerektirdiği nakit akım tablosu formatında göze çarpmaktadır. Her iki düzenlemede de dönem faaliyetlerinden sağlanan nakit akımları işletmenin esas faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetlerinden sağlanan olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Yani her iki düzenlemede de sınıflandırılmış format kullanılmaktadır. Ancak bu grupların altında bulunan kalemler TMS 3'de Seri XI No 25 4.Kısım'a göre daha açık ve anlaşılırdır. Ayrıca ülkemizdeki yasal düzenlemelerde kullanılan ifadeler TMS 3'de yer almaktadır. SPK Seri XI No 25 4.Kısım'daki nakit akım tablosu formatı ise tamamıyla IAS 7'nin çevirisi niteliğindedir. Bundan dolayı burada yer alan ifadeler, ülkemiz yasal düzenlemelerinde kullanılan ifadelerle örtüşmemektedir.

SPK Seri XI No 25 4.Kısım'da yer alan nakit akım tablosu aşağıdaki gibidir.

DOĞRUDAN YÖNTEME GÖRE NAKİT AKIM TABLOSU

A. ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI

1. Alıcılardan elde edilen nakit girişleri
2. Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler
3. Esas faaliyet sonucu oluşan nakit (A1 - A2)
4. Faiz ödemeleri
5. Gelir vergisi ödemeleri
6. Diğer nakit girişleri
7. Diğer nakit çıkışları
8. Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit (A3-A4-A5+A6-A7)

B. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI

1. Maddi varlıkların satışı
2. Maddi varlıkların iktisabı
3. Mali varlık iktisabı
4. Mali varlıkların satışı
5. Alınan faizler
6. Alınan temettüleri
7. Diğer nakit girişleri
8. Diğer nakit çıkışları
9. Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (B1-B2-B3+B4+B5+B6+B7-B8)

C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI

1. Hisse senedi ihracı
2. Kredilerle ilgili nakit girişleri
3. Finansal kiralama borçları ödemeleri
4. Ödenen temettüleri
5. Diğer nakit girişleri
6. Diğer nakit çıkışları
7. Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (C1+C2-C3-C4+C5-C6)

D. KUR FARKLARININ NAKİT VE NAKİT BENZERLERİNE OLAN ETKİSİ

E. Nakit ve nakit benzerlerinde meydana gelen net artış (A8+B9+C7+D)

F. Dönem başındaki nakit ve nakit benzerleri mevcudu

G. Dönemsonundaki nakit ve nakit benzerleri mevcudu (E+F)

TMS 3’de yer alan nakit akım tablosu formatı ise aşağıdaki gibidir:

NAKİT AKIŞ TABLOSU

I- İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN

NAKİT KAYNAKLARI (KULLANIMLARI)

A- Olağan Faaliyetlerden Sağlanan Nakit

1- Satışlardan Elde Edilen Nakit (+)

- a) Net Satışlar (+)
- b) Ticari Alacaklardaki Artışlar (-)
- c) Ticari Alacaklardaki Azalışlar (+)
- d) Alınan Sipariş Avanslarındaki Artışlar (+)
- e) Alınan Sipariş Avanslarındaki Azalışlar (-)
- f) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri Artışları (+)
- g) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri Azalışları (-)

2- Diğer Olağan Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit

- a) Diğer Olağan Gelir ve Karlar (+)
- b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelir ve Karlar (-)

B- Olağan Faaliyetlere İlişkin Nakit Çıkışları

1- Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları

- a) Satışların Maliyeti (+)
- b) Stoklardaki Artışlar (+)
- c) Stoklardaki Azalışlar (-)
- d) Ticari Borçlardaki Azalışlar (Alımlardan Kaynaklanan) (+)
- e) Ticari Borçlardaki Artışlar (-)
- f) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
- g) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetlerindeki Artışlar (+)
- h) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetlerindeki Azalışlar (-)

2- Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıkışları (-)

- a) Araştırma Geliştirme Maliyetleri (+)
- b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (+)
- c) Genel Yönetim Giderleri (+)
- d) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (-)

- 3- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlara İlişkin Nakit Çıkışları (-)
- a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Olağan Gider ve Zararlar (+)
- b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Gider ve Zararlar (-)
- 4- Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışları (-)
- a) Finansman Giderleri (+)
- b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Finansman Giderleri (-)

**OLAĞAN FAALİYETLERE İLİŞKİN
NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)**

- C- Olağandışı Gelir ve Karlardan Sağlanan Net Nakit (+)
- 1- Olağandışı Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit (+)
- a) Olağandışı Gelir ve Karlar (+)
- b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelirler ve Karlar (-)
- 2- Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
- a) Olağandışı Gider ve Zararlar (+)
- b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler ve Zararlar (-)

**OLAĞANDIŞI FAALİYETLERE İLİŞKİN
NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)**

- D- Faaliyetlerle İlgili Diğer Dönen Varlık ve Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklardaki Değişikliklerle İlgili Nakit Akımları
- Dönen Varlık Artışları (-)
- Dönen Varlık Azalışları (+)
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+)
- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Azalışları (-)
- E- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülüklerle İlişkin Ödemeler(-)
- Önceki Dönem Karından Ödenen
- Peşin Vergiler

**İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)**

_____ **X**

**II - YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
NAKİT KAYNAKLARI (KULLANIMLARI)**

A- Yatırım Faaliyetinden Sağlanan Nakit (+)

- 1- Mali Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)
- 2- Maddi Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)
- 3- Diğer Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)

B- Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Nakit Çıkışları (-)

- 1- Mali Duran Varlık Alışları (+)
- 2- Maddi Duran Varlık Alışları (+)
- 3- Maddi Olmayan Duran Varlık Artışları (+)
- 4- Özel Tükenmeye Tabi Varlıklardaki Artışlar (+)
- 5- Diğer Duran Varlık Artışları (+)

**YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)**

    X

**III - FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
NAKİT KAYNAKLARI (KULLANIMLARI)**

A- Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit

- 1- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+)
- 2- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+)
- 3- Sermaye Artışı (+)
- 4- Hisse Senedi İhraç Primleri (+)

B- Finansman Faaliyetlerine İlişkin Nakit Kullanımları (-)

- 1- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (-)
- 2- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (-)
- 3- Ödenen Temettüleri (-)
- 4- Sermayenin Azaltılması (-)

**FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)**

    X

IV - NAKİT ARTIŞI (AZALIŞI)

    X

V - DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU

    X

VI - DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU

    X

Klasik nakit akım tablosu formatı ile sınıflandırılmış nakit akım tablosu formatı birbirinden farklı olsa da, her iki formatta da nakit akım tablosunu oluşturan kalemler aynıdır. Klasik formatta işletmenin tüm faaliyetlerine ilişkin nakit girişleri, “Dönemiçi Nakit Girişleri” adı altında tabloda yerini alır. Aynı şekilde, işletmenin tüm faaliyetlerine ilişkin nakit çıkışları, “Dönemiçi Nakit Çıkışları” adı altında tabloda yerini alır. Dönemiçi nakit girişleri ve dönemiçi nakit çıkışları arasındaki fark nakit artış/azalışıdır. Bu tutara “Dönembaşı Nakit Mevcudu” eklenerek “Dönemsonu Nakit Mevcudu” na ulaşılır. Sınıflandırılmış nakit akım tablosu formatına göre ise, işletmede dönem boyunca oluşan nakit akımları, esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları olmak üzere üç ana gruba ayrılır. Her bir grupta ilgili faaliyete ilişkin nakit girişleri ve nakit çıkışları arasındaki olumlu/olumsuz fark, ilgili faaliyetlerden kaynaklanan net nakit kaynağı veya kullanımı olarak nakit akım tablosunda yer alır. Üç faaliyetten kaynaklanan net nakit kaynağı (kullanımı) tutarının toplamı “Nakit artışı (azalışı)”nı oluşturur. Bu tutara “Dönembaşı Nakit Mevcudu” eklenerek, “Dönemsonu Nakit Mevcudu”na ulaşılır.

SPK Seri XI No 25 formatı ile TMS 3 formatına göre düzenlenen nakit akım tablosunda birbirlerine karşılık gelen kalemler aşağıdaki tabloda izlenebilir. Daha önce de belirtildiği gibi her iki format da aynıdır, ancak kalemlerin ifade ediliş biçimlerinde farklılıklar mevcuttur.

SPK SERİ XI NO 25 NAKİT AKIM TABLOSU	TMS 3 NAKİT AKIM TABLOSU
A. ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)
1. Alıcılardan elde edilen nakit girişleri	1- Satışlardan Elde Edilen Nakit (+) a) Net Satışlar (+) b) Ticari Alacaklardaki Artışlar (-) c) Ticari Alacaklardaki Azalışlar (+) d) Alınan Sipariş Avanslarındaki Artışlar (+) e) Alınan Sipariş Avanslarındaki Azalışlar (-) f) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri Artışları (+) g) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakedişleri Azalışları (-) 2- Diğer Olağan Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit a) Diğer Olağan Gelir ve Karlar (+) b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelir ve Karlar (-)
2. Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler	1- Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıktıları a) Satışların Maliyeti (+) b) Stoklardaki Artışlar (+) c) Stoklardaki Azalışlar (-) d) Ticari Borçlardaki Azalışlar (Alımlardan Kaynaklanan) (+) e) Ticari Borçlardaki Artışlar (-) f) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-) g) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetlerindeki Artışlar (+) h) Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetlerindeki Azalışlar (-) 2- Faaliyet Giderlerine İlişkin Nakit Çıktıları (-) a) Araştırma Geliştirme Maliyetleri (+) b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (+) c) Genel Yönetim Giderleri (+) d) Amortisman ve Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler (-) 3- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlara İlişkin Nakit Çıktıları (-) a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Olağan Gider ve Zararlar (+) b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Gider ve Zararlar (-)
3. Esas faaliyet sonucu oluşan nakit (A1 - A2)	

4. Faiz ödemeleri	4- Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıktıları (-) a) Finansman Giderleri (+) b) Nakit Çıktısı Gerektirmeyen Finansman Giderleri (-)
5. Gelir vergisi ödemeleri	E- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülüklerle İlişkin Ödemeler (-) Önceki Dönem Karından Ödenen Peşin Vergiler
6. Diğer nakit girişleri	C- Olağandışı Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit (+) a) Olağandışı Gelir ve Karlar (+) b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelirler ve Karlar (-) Dönen Varlık Azalışları (+) Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+)
7. Diğer nakit çıkışları	2- Olağandışı Gider ve Zararlar (-) a) Olağandışı Gider ve Zararlar (+) b) Nakit Çıktısı Gerektirmeyen Giderler ve Zararlar (-) Dönen Varlık Artışları (-) Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Azalışları (-)
8. Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit (A3-A4-A5+A6-A7)	
B. YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)
1. Maddi varlıkların satışı	A- Yatırım Faaliyetinden Sağlanan Nakit (+)
2. Maddi varlıkların iktisabı	1- Mali Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)
3. Mali varlık iktisabı	2- Maddi Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)
4. Mali varlıkların satışı	3- Diğer Duran Varlık Satışlarından Sağlanan Nakit (+)
5. Alınan faizler	B- Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Nakit Çıktıları (-)
6. Alınan temettümler	1- Mali Duran Varlık Alışları (+)
7. Diğer nakit girişleri	2- Maddi Duran Varlık Alışları (+)
8. Diğer nakit çıkışları	3- Maddi Olmayan Duran Varlık Artışları (+)
9. Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (B1-B2-B3+B4+B5+B6+B7-B8)	4- Özel Tükermeye Tabi Varlıklardaki Artışlar (+) 5- Diğer Duran Varlık Artışları (+)

C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET NAKİT KAYNAĞI (KULLANIMI)
1. Hisse senedi ihracı 2. Kredilerle ilgili nakit girişleri 3. Finansal kiralama borçları ödemeleri 4. Ödenen temettüfler 5. Diğer nakit girişleri 6. Diğer nakit çıkışları 7. Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (C1+C2-C3-C4+C5-C6)	A- Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit 1- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+) 2- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Artışları (+) 3- Sermaye Artışı (+) 4- Hisse Senedi İhraç Primleri (+) B- Finansman Faaliyetlerine İlişkin Nakit Kullanımları (-) 1- Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (-) 2- Uzun Vadeli Yabancı Kaynak Ödemeleri (-) 3- Ödenen Temettüfler (-) 4- Sermayenin Azaltılması (-)

Karşılaştırmalı tablodan da görüldüğü gibi, TMS 3 formatı ülkemizdeki muhasebe uygulamalarına uygun bir dille hazırlanmıştır. SPK Seri XI No 25 formatı bütünüyle IAS 7 formatının çevirisi olduğundan, bu formatta yer alan bazı ifadeler ülkemizdeki muhasebe uygulamalarında kullanılmayan veya aşına olunmayan ifadelerdir.

Karşılaştırmalı tablo incelendiğinde, iki tabloda aynı anlam için kullanılan ifadelerde farklılıklar görülmektedir. Öncelikle tablo, SPK Seri XI No 25 formatında “Nakit akım tablosu” adını taşıırken, TMS 3 formatında “Nakit akış tablosu” ifadesi kullanılmaktadır. Seri XI No 25 formatında kullanılan “Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları” ifadesi yerine TMS 3 formatında “ İşletme faaliyetlerine ilişkin net nakit kaynağı/kullanımı” ifadesi yer almaktadır. Aynı şekilde Seri XI No 25 formatında kullanılan “Yatırım faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları” ve “Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları” ifadeleri yerine TMS 3 formatında “Yatırım faaliyetlerine ilişkin net nakit kaynağı/kullanımı” ve “Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit kullanımları” ifadeleri kullanılmaktadır.

Bu çalışmada uluslararası muhasebe standartlarına uyumlu olması, 15 Kasım 2003 tarihli ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yasal bir düzenleme haline gelmesi ve SP Kanununa tabi işletmeler için 1.1.2005 tarihinden sonra sona eren dönemler için yürürlüğe konacak olması nedeniyle SPK Seri XI No 25’de bulunan nakit akım tablosu formatı esas alınacaktır.

Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablosunda nakit giriş ve çıkışları, esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları olmak üzere üç ana grupta toplanmaktadır. Nakit akımlarının bu üç grupta toplanması temel bir finans teorisinden kaynaklanmaktadır. İşletmeler “yatırım faaliyetleri”ni yerine getirmek ve finansal yükümlülüklerini karşılamak için iç ve dış kaynaklardan nakit sağlarlar. İç kaynaklardan sağlanan nakit, işletmenin “esas faaliyetleri” sonucu olarak sağlanmaktadır. Dış kaynaklardan sağlanan nakit ise, borçlanma, hisse senedi ihracı gibi işletmenin

“finansman faaliyetleri” nden sağlanmaktadır.¹⁵⁴ Bu nakit döngüsü sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablosunda yer almaktadır.

Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablosunun en önemli avantajı esas faaliyetler, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri ile ilgili olarak alınacak kararlara ayrı ayrı ışık tutmasıdır. Esas faaliyetlerle ilgili kararlar, işletmenin hangi mal veya hizmeti ne kadar satacağı veya satın alacağı ile ilgili, işgücünün mevcut üretim için yeterli olup olmadığı v.b. kararlardır. Yatırım faaliyetleri ile ilgili kararlar, işletmenin hangi varlıklara ne kadar yatırım yapacağı veya yatırım yaptığı hangi varlıkları ne kadara satacağı ile ilgili kararlardır. Finansman faaliyetleri ile ilgili kararlar ise, işletmenin ihtiyacı olan nakdi içsel kaynaklardan mı yoksa dışsal kaynaklardan mı sağlayacağı ile ilgili kararlardır.¹⁵⁵

Nakit akım tablosunun sınıflandırılmış formata göre düzenlendiğinde nakit akımlarının üç grupta toplanmasının temel muhasebe eşitliği ile de ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişki şu şekilde açıklanabilir:¹⁵⁶

$$\text{Varlıklar} = \text{Borçlar} + \text{Özsermaye} \quad (1)$$

(1) nolu eşitlikteki temel muhasebe eşitliğini daha detaylı olarak yazarsak;

$$\text{Dönen varlıklar} + \text{Duran varlıklar} = (\text{Kısa vadeli borçlar} + \text{Uzun vadeli borçlar}) + (\text{Ödenmiş sermaye} + \text{Dağıtılmamış kar}) \quad (2)$$

(2) nolu eşitliği daha detaylı olarak yazarsak;

$$[(\text{Nakit} + \text{Alacaklar} + \text{Stoklar}) + (\text{Duran varlıklar})] = (\text{Kısa vadeli mali borçlar} + \text{Kısa vadeli ticari borçlar}) + (\text{Uzun vadeli mali borçlar} + \text{Uzun vadeli ticari borçlar}) + (\text{Ödenmiş sermaye} + \text{Dağıtılmamış kar}) \quad (3)$$

¹⁵⁴ Olusegun, Wallece R.S., - Choudhury, Mohammed S.I., - Pendlebury Maurice, “Cash Flow Statements: An International Comparison of Regulatory Positions”, The International Journal of Accounting, Vol.32, No.1,1997, s.6

¹⁵⁵ Nurnberg, Hugo, “Inconsistencies and Ambiguities in Cash Flow Statements Under FASB Statement No 95”, Accounting Horizons, Vol 7, No 2 June 1993, s.62

¹⁵⁶ Rai, Atul, “Reconciliation of Net Income to Cash Flow From Operations: An Accounting Equation Approach”, Journal of Accounting Education, Vol.21, 2003, s.20-21

(3) nolu eşitliği kalemlerin dönembaşı ve dönemsonu bilançoları arasındaki farklar olarak ele alırsak; (Δ işareti, hesabın dönemsonu-dönembaşı değerini ifade etmektedir.)

$$[(\Delta \text{ Nakit} + \Delta \text{ Alacaklar} + \Delta \text{ Stoklar}) + (\Delta \text{ Duran varlıklar})] = (\Delta \text{ Kısa vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Kısa vadeli ticari borçlar}) + (\Delta \text{ Uzun vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Uzun vadeli ticari borçlar}) + (\Delta \text{ Ödenmiş sermaye} + \Delta \text{ Dağıtılmamış kar}) \quad (4)$$

(4) nolu eşitlikte Δ Nakit eşitliğinin sol tarafında yalnız bırakılırsa;

$$\Delta \text{ Nakit} = [(\Delta \text{ Kısa vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Kısa vadeli ticari borçlar}) + (\Delta \text{ Uzun vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Uzun vadeli ticari borçlar}) + (\Delta \text{ Ödenmiş sermaye} + \Delta \text{ Dağıtılmamış kar})] - [(\Delta \text{ Alacaklar} + \Delta \text{ Stoklar}) + (\Delta \text{ Duran varlıklar})] \quad (5)$$

(5) nolu eşitlikte yer alan bazı kalemler aşağıdaki şekilde de ifade edilebilir:

$$(\Delta \text{ Uzun vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Kısa vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Uzun vadeli ticari borçlar}) = \text{Yeni borçlanma}$$

$$\Delta \text{ Ödenmiş sermaye} = \text{Yeni hisse senedi ihracı}$$

$$\Delta \text{ Dağıtılmamış kar} = \text{Net kar} - \text{Dağıtılan kar}$$

$$\Delta \text{ Duran varlıklar} = \text{Yeni alınan duran varlıklar} - \text{Satılan duran varlıklar}$$

Bu durumda (5) nolu eşitlik yeniden şu şekilde yazılabilir:

$$\Delta \text{ Nakit} = (\Delta \text{ Kısa vadeli mali borçlar} + \Delta \text{ Kısa vadeli ticari borçlar}) + (\text{Yeni borçlanma}) + (\text{Yeni hisse senedi ihracı} + \text{Net kar} - \text{Dağıtılan kar}) - (\Delta \text{ Alacaklar} + \Delta \text{ Stoklar}) - (\text{Yeni alınan duran varlıklar} - \text{Satılan duran varlıklar}) \quad (6)$$

(6) nolu eşitliği faaliyetler bazında grupladığımızda ise;

$$\text{Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları} = \text{Net kar} + \Delta \text{ Kısa vadeli ticari borçlar} - \Delta \text{ Alacaklar} - \Delta \text{ Stoklar}$$

$$\text{Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları} = \text{Satılan duran varlıklar} - \text{Yeni alınan duran varlıklar}$$

$$\text{Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları} = \text{Yeni borçlanma} + \text{Yeni hisse senedi ihracı} - \text{Dağıtılan kar}$$

Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablosu ile, klasik formata göre düzenlenen nakit akım tablosundan elde edilebilecek bilgiden daha fazlasına ulaşılabilmektedir. Örneğin, sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablosu ile işletmenin finansal likitidesi ve finansal esnekliği kolaylıkla ölçülebilmektedir. Cari borç karşılama oranı, işletmenin finansal likitidesini ölçmek için kullanılmaktadır.

$$\text{Cari borç karşılama oranı} = \frac{\text{Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları}}{\text{Ortalama kısa vadeli borç}}$$

Bu oranın yüksek olması işletmenin likitide sorunu yaşama ihtimalini azaltır. Oranın 1 olması iyidir, çünkü bu işletmenin tüm cari yükümlülüklerini iç kaynaklardan sağlanan nakit akımı ile karşılayabileceğini gösterir.

Uzun vadeli olarak işletmenin finansal esnekliği ile ilgili bilgi sağlayan bir oran ise borç karşılama oranıdır.

$$\text{Borç karşılama oranı} = \frac{\text{Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları}}{\text{Ortalama toplam borçlar}}$$

Bu oranın yüksek olması, işletmenin vadesi gelen borçlarını ödeme konusunda sıkıntı yaşamayacağı anlamına gelir. İşletmenin dış kaynaklardan sağlanan fonları limitli hale geldiğinde veya maliyetleri çok arttığında bile, borçlarını ödeyip, faaliyetlerini sürdürüp sürdüremeyeceği konusunda bilgi verir.

İşletmenin finansal esnekliğini belirlemenin bir diğer yolu ise serbest nakit akımı analizidir. Serbest nakit akımı, işletmenin esas faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımından, sermaye harcamaları ve kar paylarının düşülmesi ile bulunur. Serbest nakit akımı işletmenin ek yatırımlar yapmak, borçlarını ödemek, menkul kıymet almak veya elde nakit tutmak için sahip olduğu nakit mevcuttur. Bu işletmenin finansal esneklik seviyesidir. Serbest nakit akımı analizinin cevap verdiği sorular aşağıdaki gibidir:

- İşletme dış finans kaynaklarını kullanmadan kar paylarını ödeyebilecek midir?
- Eğer işletmenin esas faaliyetleri azalır, işletme gerekli yatırımları sürdürebilecek midir?
- Ek yatırımlar yapmak, borçları ödemek, menkul kıymet almak ve elde tutmak amacı ile kullanılacak serbest nakit akımı nedir?

Yüksek finansal esnekliğe sahip olan işletmeler, ekonominin durgun olduğu dönemlerde bile karlı yatırımlar yapabilme avantajını taşırlar.¹⁵⁷

Mali analiz açısından da, işletmenin esas faaliyetleri sonucu yarattığı nakit akımının, dış finans faaliyetleri sonucu yaratılan nakit akımından ayrı olarak gösterilmesi önemlidir. Çünkü, esas faaliyetler sonucu nakit yaratma süreci farklı yönetim kararları ve faaliyet riskini içermektedir. Finansman faaliyetleri sonucu nakit yaratma süreci ise, daha farklı yönetim kararları ve finansal risk içermektedir.¹⁵⁸

İşletmelere kredi verenler son yıllarda, nakit akım tablosundan elde edilen oranları daha çok kullanmaya başlamışlardır. Çünkü bu oranlar cari oran ve likitide oranı gibi bilançodan elde edilen geleneksel oranlardan daha fazla bilgi içermektedir. Kreditorün, bir işletmeye kredi vermekle aldığı riski ölçerken üzerinde en çok durduğu nokta, işletmenin borcunu faiziyle birlikte zamanında ödeyip ödemeyeceğidir. Bilançodan elde edilmiş geleneksel likitide oranları geçmişte belirli bir tarihte işletmenin borç ödeme gücünü gösterir. Nakit akım tablosu oranları ise, belirli bir dönem boyunca yaratılan nakit mevcudunu, borçlarla karşılaştırarak işletmenin borç ödeme kapasitesi hakkında dinamik bilgiler verir.¹⁵⁹

Nakit akım tablosunun ilk bölümünde yer alan esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları, net karı etkileyen işlemlerden kaynaklanan nakit akımlarıdır. Örnek olarak, mal ve hizmet alım-satımı verilebilir. İkinci nakit akımı grubu olan yatırım

¹⁵⁷ Kieso, Donald E., - Weygandt, Jerry J., - Warfield, Terry D., Intermediate Accounting, 10th Ed., John Wiley Pub., USA, 2001, s.211

¹⁵⁸ Stephens, Govindarajan, a.g.m., s.244

¹⁵⁹ Mills, John R., - Yamamura, Jeanne H., "The Power of Cash Flow Ratios", Journal of Accountancy, October 1998, s.55

faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları, duran varlıklara yatırımı etkileyen işlemlerden kaynaklanan nakit akımlarıdır. Örnek olarak duran varlıkların alım-satımı verilebilir. Son nakit akımı grubu finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları, işletmenin özsermayesini ve borçlarını etkileyen işlemlere ilişkin nakit akımlarıdır. Örnek olarak hisse senedi ve tahvil ihracı verilebilir.¹⁶⁰

Esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları SPK Seri XI No 25 4.Kısım Madde 115-116 ve 117’de aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları:

- a) Satılan mallardan ve verilen hizmetlerden elde edilen nakit girişleri,
- b) Royalti, ücret, komisyon ve diğer hasılatla ilgili nakit girişleri,
- c) Mal ve hizmetler için yapılan ödemelerden kaynaklanan nakit çıkışları,
- d) Çalışanlara ve çalışanlar adına yapılan ödemelerden kaynaklanan nakit çıkışları,
- e) Sigorta şirketlerinin aldığı veya ödediği primler, tazminatlar, yolluk ödemeler ve poliçeyle ilgili diğer yükümlülükler nedeniyle oluşan nakit giriş ve çıkışları,
- f) Finansman veya yatırım faaliyeti ile doğrudan ilgili olmadığı sürece kurum kazancı üzerinden hesaplanan diğer vergiler ile ilgili nakit çıkışları veya söz konusu vergiler kapsamında alınan vergi iadeleri ile ilgili nakit girişleri,
- g) Alım satım amaçlı elde bulundurulmuş sözleşmelerle ilgili nakit girişleri ve çıkışları

Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları:

- a) Maddi ve maddi olmayan varlıklar ve diğer uzun vadeli varlıkların alımı ile ilgili nakit çıkışları. Bu ödemeler, aktifleştirilen geliştirme harcamalarını ve işletmenin inşa veya imal ettiği maddi varlıklara ilişkin masraflarıyla ilgili nakit çıkışlarını da içerir.

¹⁶⁰ Warren, Reeve, Fess, a.g.e., s.543

- b) Maddi ve maddi olmayan varlıklar ve diğer uzun vadeli varlıkların satışı ile ilgili nakit girişleri;
- c) Nakit benzeri veya alım satım amacıyla elde tutulan araçlarla ilgili olmadığı sürece, başka bir işletmeye iştirak etmek veya o işletmenin borçlanma aracını satın almak için ve müşterek yönetime tabi teşebbüse katılmak için yapılan nakit çıkışları;
- d) Nakit benzeri veya alım satım amacıyla elde tutulan araçlarla ilgili olmadığı sürece, başka bir işletmenin hisse senedinin veya borçlanma aracının veya işletmenin bir müşterek yönetime tabi teşebbüsteki payının satılması sonucu elde edilen nakit girişleri;
- e) Finansal kurumların yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, işletmeler tarafından üçüncü kişilere verilen avans ve borçlara ilişkin nakit çıkışları;
- f) Finansal kurumların yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, işletmelerin üçüncü kişilerden aldıkları avans ve borçlara ilişkin nakit girişleri;
- g) Alım satım amacıyla yapılanlar ve finansman faaliyetleriyle ilgili olanlar hariç, vadeli işlem veya forward sözleşmesi, opsiyon sözleşmeleri ve swap sözleşmelerine ilişkin nakit giriş ve çıkışları.

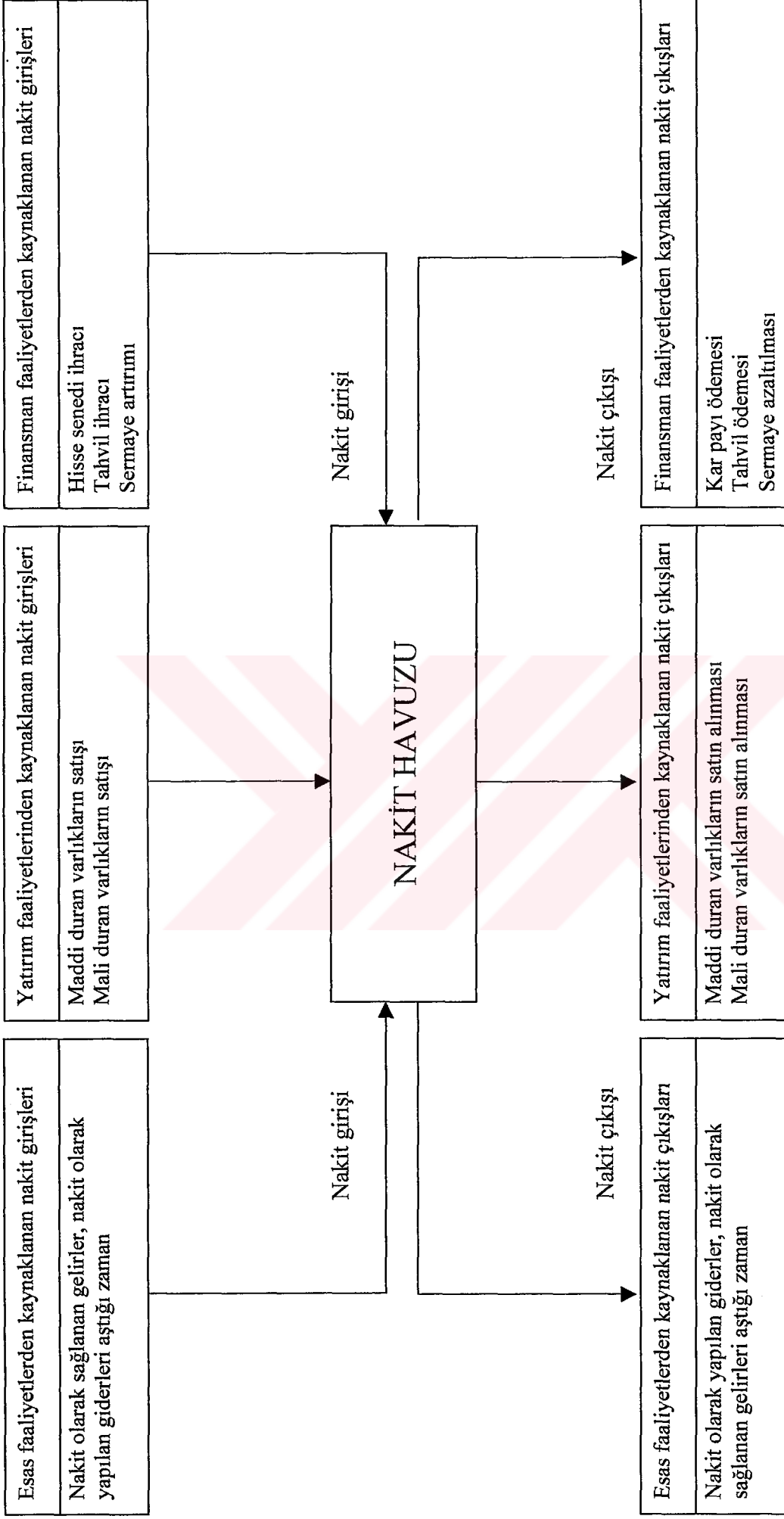
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları:

- a) Hisse senedi ve diğer öz sermaye araçlarının ihracından sağlanan nakit girişleri,
- b) Sermayenin azaltılması veya işletmenin kendi hisse senetlerini almasıyla ilgili nakit çıkışları,
- c) Borçlanma araçları ihracı ve diğer uzun ve kısa vadeli krediler ile sağlanan nakit girişleri,
- d) Borç ödemelerine ilişkin nakit çıkışları,
- e) Kiracının finansal kiralama sözleşmesine ilişkin yükümlülüğünün ifası ile oluşan nakit çıkışları.

Faaliyetler bazında sınıflandırılmış nakit girişleri işletmenin nakit havuzunda toplanır ve buradan gerekli olan faaliyetler bazında sınıflandırılarak nakit çıkışları olarak ayrılır. İşletmenin sınıflandırılmış bazdaki bu nakit döngüsü Şekil 13’de izlenebilir.

Şekil 13 : Faaliyetler bazında sınıflandırılmış nakit girişleri ve çıkışları

Kaynak : Kieso, Donald E., - Weygandt, Jerry J., - Warfield, Terry D., Intermediate Accounting, 10th Ed., John Wiley Pub., USA, 2001, s.207

4.5. Nakit Akım Tablosunun Brüt Yöntem ve Net Yönteme Göre Düzenlenmesi

Ülkemizde halen yürürlükte bulunan ve nakit akım tablosu düzenlenmesi ilkelerini belirleyen MSUGT Seri No 1 ve SPK Seri XI No 1'e göre nakit akım tablosu klasik formata göre düzenlenmekte ve tablonun düzenlenmesinde sadece brüt yöntem uygulanabilmektedir.

Ancak, gerek uluslararası muhasebe uygulamalarında, gerekse SPK Seri XI No 25'de nakit akım tablosu sınıflandırılmış formata göre düzenlenmekte ve tablonun ilk bölümünü oluşturan "Esas faaliyetlerden sağlanan kaynaklar" bölümünün hazırlanmasında brüt yöntem veya net yöntem kullanılabilir. Sınıflandırılmış nakit akım tablosu formatını gerektiren bir diğer düzenleme olan TMS 3'de ise sadece brüt yönteme yer verilmiştir.

SPK Seri XI No 25'de brüt yöntem için "doğrudan", net yöntem için ise "dolaylı" ifadeleri kullanılmıştır. Bazı kaynaklarda da brüt yöntem için "direkt", net yöntem için ise "endirekt" ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada brüt ve net yöntem ifadeleri kullanılacaktır.

IAS 7 madde 18'e göre, bir işletme, esas faaliyetlerine ilişkin nakit akımlarını aşağıdaki yöntemlerden birini kullanarak raporlayabilir:

- a) Brüt yöntem : Brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışları ayrı ayrı raporlanır.
- b) Net yöntem : Net kar / zarar, nakit çıkışı gerektirmeyen ve nakit girişi sağlamayan işlemlerden arındırılır. Yatırım ve finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akımları ile ilgili gelir ve giderlerden arındırılır.

Brüt yönteme göre, esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımı, esas faaliyetlerle ilgili nakit tahsilatı ve nakit ödemeleri arasındaki farktır. Net yönteme göre ise, esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımı, net kar / zararın nakit olmayan gelir / giderler ve esas faaliyetlerle ilgili olmayan işlemlerden arındırılmasıyla bulunur.¹⁶¹

¹⁶¹ Nurnberg, Hugo, "The Bad Debts Provisions In the Direct Method Cash Flow Statements", The CPA Journal, , Vol 66, Issue 11, Nov 96, s.64

SPK Seri XI No 25 madde 118'e göre ise "İşletmeler esas faaliyetlere ilişkin nakit akımlarını, brüt nakit girişleri ve brüt nakit çıkışlarına ait ana grupların belirtildiği doğrudan (brüt) yöntem veya net kar/zararın, gayri nakdi işlemlerin, geçmiş veya gelecek işlemlerle ilgili nakit giriş veya çıkışları tahakkuklarının veya ertelemelerinin ve yatırım veya finansman ile ilgili nakit akımlarına ilişkin gelir veya gider kalemlerinin etkilerine göre düzeltildiği dolaylı (net) yöntemle göre gösterirler."

ABD'de FASB tarafından çıkarılan "SFAS 95 Nakit Akım Tablosu" standardına göre ise, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünde net yöntem veya brüt yöntem kullanılabilir. Bu standarda göre brüt yöntem kullanılıyorsa, net kar ve esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımı ilişkisi tabloda ayrıca verilmelidir. Standart, brüt yöntemin kullanılmasını tavsiye etmektedir.

İngiltere'de ASB tarafından çıkarılan "FRS 1 Nakit Akım Tabloları" standardına göre de, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünde net yöntem veya brüt yöntem kullanılabilir. Brüt yöntem kullanılıyorsa, net kar ve esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımı ilişkisi tabloda ayrıca verilmelidir. Bu standardın yöntem seçimi konusunda tarafsız bir tutumu vardır.¹⁶²

AICPA tarafından 1992 yılında ABD'de yapılan ve "Accounting Trends and Techniques" yayını ile açıklanan verilere göre araştırmaya alınan 600 şirketin %97,5'i nakit akım tablosunun hazırlanmasında net yöntemi kullanmaktadır.¹⁶³

4.5.1.Brüt Yöntemle Göre Nakit Akım Tablosu

Brüt (doğrudan) yöntemde, brüt nakit girişleri ve çıkışlarına ait ana gruplar, işletmenin muhasebe kayıtlarının incelenmesiyle veya gelir tablosu kalemlerinin, stoklarda ve faaliyetlerle ilgili alacak ve borçlarda dönem içinde meydana gelen değişiklikler, diğer nakit dışı kalemler ve nakit etkisi yatırım veya finansman

¹⁶² Pereira, Vivian, - Paterson, Ron, - Wilson, Allister, UK/US GAAP Comparison, 2nd ED., Ernst&Young, İngiltere, 1992, s.372-373

¹⁶³ Clinch, Greg, - Sidhu, Baijit,- Sin, Samantha, "The Usefulness of Direct and Indirect Cash Flow Disclosures", Review of Accounting Studies, Vol.7, 2002, s. 401

faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımlarıyla ilgili olan kalemler göz önüne alınarak düzeltilmesiyle oluşturulabilir.¹⁶⁴

Brüt yöntemde, alıcılardan elde edilen nakit girişleri, satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler ve diğer faaliyet giderleri için yapılan ödemeler ayrı ayrı, netleştirme yapılmadan gösterilir. Bu yöntem, net yönteme göre uygulanması ve anlaşılması daha kolay bir yöntemdir.¹⁶⁵ Net yöntem kullanılarak hazırlanan nakit akım tablolarında esas faaliyetler sonucu yaratılan nakit girişlerini ve nakit çıkışlarını karşılaştırmak mümkün değildir. Ancak brüt yöntem kullanılarak hazırlanan nakit akım tablolarında bu karşılaştırma yapılabilmektedir.¹⁶⁶ Brüt yönteme göre düzenlenen nakit akım tablosunun en önemli iki avantajı, nakit döngüsünü çok iyi muhasebe bilgisine sahip olmayan yöneticilerin anlayabileceği bir şekilde açıklaması ve nakit bütçesinin hazırlanmasına temel oluşturmasıdır.¹⁶⁷

Daha önce de belirtildiği gibi, SPK Seri XI No 25, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün hem brüt, hem de net yönteme göre düzenlenmesine imkan vermektedir. SPK Seri XI No 25'e göre, brüt yöntem kullanılarak nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümü şu şekilde oluşur:

---

¹⁶⁴ SPK Seri XI No 25 Madde 118

¹⁶⁵ Hertenstein, Julie H., - Mc Kimon, Sharon M., "Solving the Puzzle Of the Cash Flow Statement", Business Horizons, January-February 1997, s.71

¹⁶⁶ White, Gerald I., - Sandhi , Ashwinpaul C, - Fried, Dov, The Analysis And Use Of Financial Statements John Wiley Pub., USA, 1997, s.90

¹⁶⁷ Krishnan, Gopal V., - Largay , James A., "The Predictive Ability of Direct Method Cash Flow Information", Journal of Business Accounting & Finance, Volume 27, Issue 1 / 2, March 2000, s.218

BRÜT YÖNTEME GÖRE NAKİT AKIM TABLOSU

A. ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI

1. Alıcılardan elde edilen nakit girişleri
2. Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler
3. Esas faaliyet sonucu oluşan nakit (A1 - A2)
4. Faiz ödemeleri
5. Gelir vergisi ödemeleri
6. Diğer nakit girişleri
7. Diğer nakit çıkışları
8. Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit (A3-A4-A5+A6-A7)

Görüldüğü gibi, brüt yöntemde, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümü düzenlenirken, brüt tutarlar üzerinden hesaplamalar yapılmaktadır. Brüt yöntemin iki ana kuralı vardır:¹⁶⁸

1. Esas faaliyetlerle ilgili olmayan nakit akımlarının ayrı olarak raporlanması
2. Esas faaliyetlerle ilgili gelir ve giderlerin tahakkuk esasından nakit esasına dönüşümünün sağlanması.

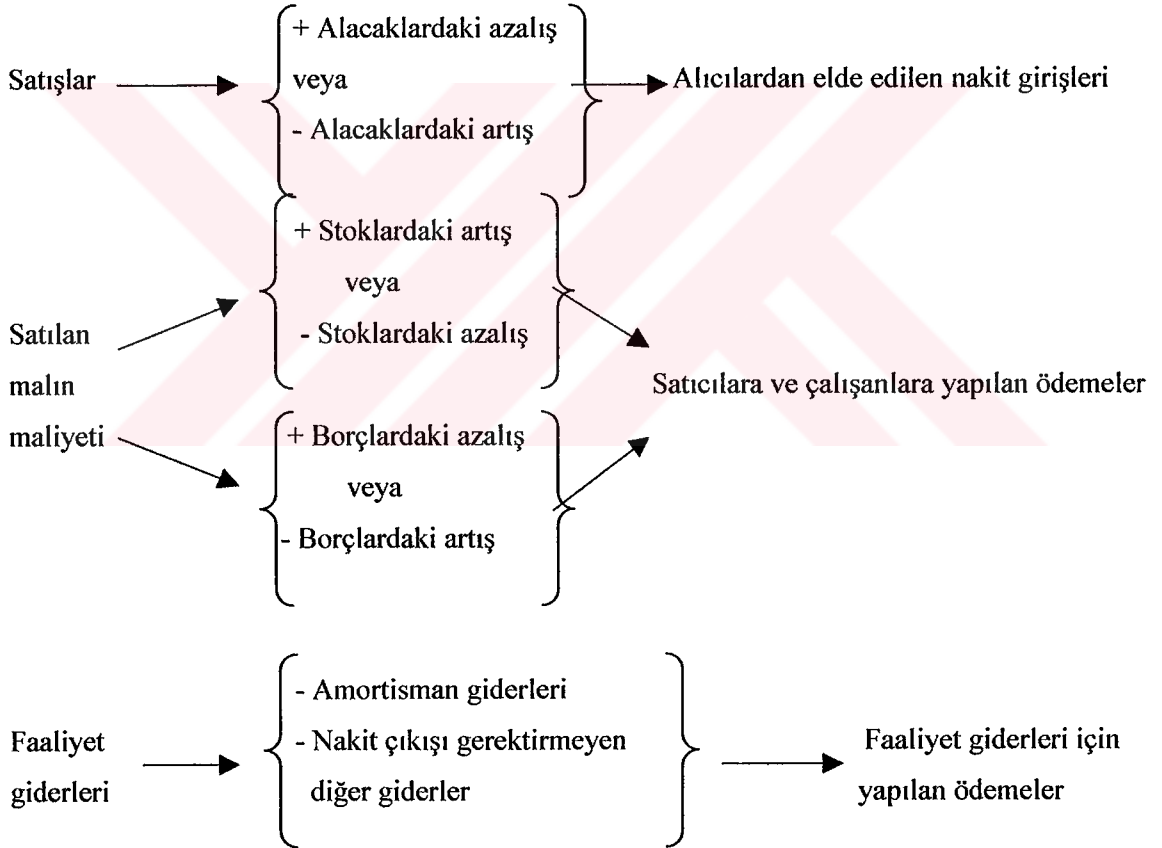
İkinci kural, tahakkuk esasına göre raporlanmış gelir tablosu kalemlerinin nakit esasına dönüştürülerek, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünde yer alması anlamına gelmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de gelir tablosu kalemlerinde bir takım düzeltmeler yaparak, bu tutarların sadece nakit girişi ve nakit çıkışı gerektiren tutarlar haline gelmesini sağlamak gerekmektedir.

Ticari alacaklardaki artışlar, gelir tablosunda yer alan satış gelirleri tutarından düşülür. Böylece, nakit olarak tahsil edilen satış hasılatına ulaşılır. Kredili satışlar elimine edilmiş olur. Ticari alacaklardaki azalışlar ise, satış gelirlerine eklenir. Çünkü bu azalış tahsil edilen alacakları ifade etmektedir. Stoklardaki artışlar gelir tablosunda yer

¹⁶⁸ "Teaching the Cash Flow From Operations Section of the Statement of Cash Flows Under the Indirect Method: A Conceptual Framework", *Journal of Education For Business*, Vol 71, Issue 6, Jul-Aug 1996, s.344

alan satılan malın maliyeti tutarına eklenir, böylece stok alımı için ödenen nakit miktarına ulaşılır. Stoklardaki azalış ise, önceki dönemlerde alınmış olan stoklardan üretimde kullanılan tutarı gösterdiğinden ve cari dönemde bir ödeme sözkonusu olmadığından satışların maliyetinden düşülür. Mal alımından kaynaklanan ticari borçlardaki artış satılan malın maliyeti tutarından çıkartılır. Böylece, satılan malın maliyeti için gerçek olarak ödenen nakit mevcuduna ulaşılır. Kredili alımlar elimine edilmiş olur. Ticari borçlardaki azalış ise, satılan malın maliyeti tutarına eklenir. Çünkü bu azalış borç ödemesini ifade etmektedir.¹⁶⁹

Gelir tablosu kalemleri üzerinde yapılacak olan düzeltmeler şu şekilde gösterilebilir:¹⁷⁰

¹⁶⁹ Fraser, Lyn M., - Ormiston, Aileen, Understanding Financial Statements, Prentice Hall Pub., 5th Ed., USA, 1998, s.122

¹⁷⁰ Warren, Reeve, Fess, a.g.e., s.556

Nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün brüt yönteme göre düzenlenmesi şu şekilde örneklenebilir:

X İŞLETMESİ GELİR TABLOSU (MİLYON TL)

Satışlar	19.950
(-) Satılan malın maliyeti	(11.101)
Brüt satış karı	8.849
(-) Faaliyet giderleri	(7.030)
Genel yönetim giderleri	7.000
Şerefiye itfa payı	30
Faaliyet karı	1.819
Olağandışı gelir ve karlar	2
Dönem karı	1.821
(-) Vergi	(900)
Dönem net karı	921

Cari dönemde ayrılan 360 tutarındaki amortisman payı satılan mamulün maliyeti içinde yer almaktadır. Olağandışı gelir ve karlar maddi duran varlık satış karından kaynaklanmaktadır. İşletmenin önceki dönem-cari dönem karşılaştırmalı bilançosuna göre, ticari alacaklar, ticari borçlar ve stoklar kalemlerindeki artış veya azalışlar aşağıdaki gibidir:

Ticari alacaklardaki artış	90
Stoklardaki artış	303
Borçlardaki artış	230

Bu verilere göre X işletmesinin nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümü brüt yönteme göre aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI(BRÜT YÖNTEM)

Alıcılardan elde edilen nakit girişleri		19.860
Satışlar	19.950	
Ticari alacaklardaki artış	(90)	
Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler		(17.814)
Satılan malın maliyeti	11.101	
Stoklardaki artış	303	
Ticari borçlardaki artış	(230)	
Faaliyet giderleri	7.030	
Amortisman giderleri	(360)	
Şerefîye itfa payı	(30)	
Esas Faaliyet Sonucu Oluşan Nakit		2.046
Gelir vergisi ödemeleri		(900)
Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Net Nakit		1.146

4.5.2.Net Yönteme Göre Nakit Akım Tablosu

Brüt (doğrudan) yöntem gelecekteki nakit akımlarının tahmin edilmesi açısından yararlı bilgiler verirken, net (dolaylı) yöntemde bu mümkün değildir. Net yöntemde, esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit akımları, aşağıdakilerin etkileriyle net kar veya zararın düzeltilmesi sonucu belirlenir:¹⁷¹

- Dönem içerisinde stoklar, faaliyetle ilgili alacak ve borçlardaki değişiklikler,
- Amortisman, karşılıklar, ertelenmiş vergi, gerçekleşmemiş kur farkı gelir ve giderleri ve dağıtılmamış iştirak temettü gelirleri gibi nakit dışı kalemler,
- Nakit etkisi, yatırım veya finansman nakit akımlarıyla ilgili olan kalemler.

Net yöntemde, net karı esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımlarına dönüştürmek için, nakit yaratmayan işlemlerin düzeltilmesinin yapılması gerekir. Bu yöntemin avantajı, net kar ve esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları arasındaki farkı ve ilişkiyi ortaya koymasındır.¹⁷²

Nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün düzenlenmesinde net yöntem kullanıldığında bölüm, kar rakamı ile başlar.

¹⁷¹ SPK Seri XI No 25 Madde 118

¹⁷² King, Lembke, Smith, a.g.e., s.526

Kar rakamı, nakit yaratmayan işlemleri de içerdiği için, nakit girişi/çıkışı yaratmayan işlemlerin etkilerinin kar rakamından elimine edilmesi gerekir.

Nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerden en önemlisi amortisman giderleridir. Kar rakamı hesaplanırken dönemin amortisman gideri bu rakamdan düşülmüş olduğundan, esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları tutarına ulaşmak için amortisman giderinin kar rakamına eklenmesi gerekmektedir.¹⁷³ Gelir tablosu kalemleri ile ilgili düzeltmelerden sonra, bilanço kalemleri ile ilgili düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Stoklar ve alacaklardaki artışlar / azalışlar kar rakamından çıkartılır / eklenir. Borçlardaki artışlar / azalışlar ise kar rakamına eklenir / çıkartılır. Kar rakamında yapılan bu düzeltmeler aşağıdaki gibi özetlenebilir.¹⁷⁴

Kalem \ Kalemdeki değişim	ARTIŞ	AZALIŞ
Alacak – Stok	Çıkart	Ekle
Ticari borç	Ekle	Çıkart

SPK Seri XI No 25'e göre, brüt yöntem kullanılarak nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümü şu şekilde oluşur:

¹⁷³ Hertenstein, Mc Kimon, a.g.e., s.71

¹⁷⁴ Davis, Charles J., "A Structured Approach to Preparation of the Statements of Changes in Financial Position", Issues in Accounting Education, Spring 1986, Vol 1, s.87

NET YÖNTEME GÖRE NAKİT AKIM TABLOSU

A.ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI

Vergi öncesi net kar (+)

Düzeltilmeler:

Amortisman (+)

Kur farklarından doğan zarar (+)

Menkul kıymet veya uzun vadeli yatırımlardan elde edilen kazançlar (-)

Faiz gideri (+)

İşletme sermayesindeki değişikliklerden önceki faaliyet karı

Ticari işlemlerdeki ve diğer alacaklardaki artışlar (-)

Stoklardaki azalış(+)

Ticari borçlardaki azalış(-)

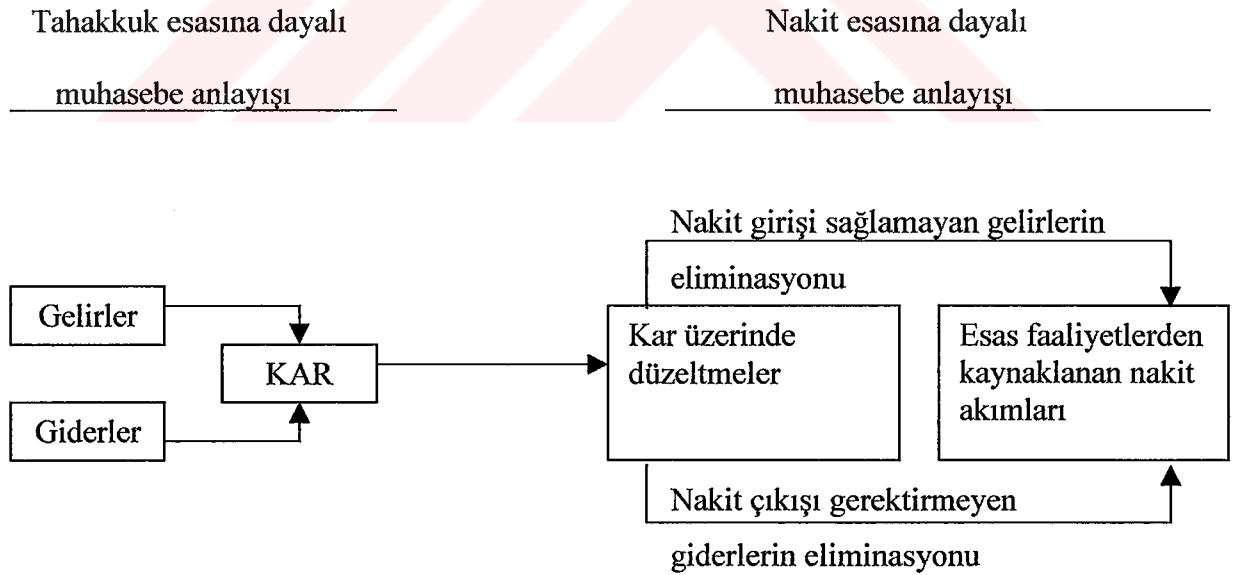
Esas faaliyet ile ilgili olarak oluşan nakit

Faiz ödemeler(-)

Vergi ödemeleri (-)

Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit

Nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün düzenlenmesinde net yöntem kullanılması süreci Şekil 14’te izlenebilir:

Şekil 14 : Tahakkuk esasına ve nakit esasına dayalı muhasebe anlayışı ilişkisi

Kaynak : Weygandt, Jerry J.,- Kiseo, Donald E, - Kimmel, Paul D., Financial Accounting, John Wiley Pub, USA, 1998, s.625

Şekil 14’te de görüldüğü gibi, tahakkuk esasına göre hazırlanmış olan gelir tablosunda bulunan kar rakamının, nakit akım tablosunda kullanılmak üzere nakit esasına dönüştürülmesi gerekmektedir. Bunu için de, kar rakamı üzerinde nakit girişini sağlamayan gelirlerin ve nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin eliminasyonu yapılmalıdır. Bu eliminasyonların sonunda nakit akım tablosunun ilk bölümünü oluşturan esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları tutarına ulaşılır.

Verilen örnekte brüt yönteme göre düzenlenen esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün net yönteme göre düzenlenmesi, şu şekildedir:

ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI (NET YÖNTEM)

Vergi öncesi net kar(+)	1.821
<i>Düzeltilmeler:</i>	
Amortisman(+)	360
Şerefiye itfa payı(+)	30
Nakit girişi sağlamayan gelirler(-)	(2)
İşletme sermayesindeki değişiklikten önceki faaliyet karı	2209
Ticari alacaklardaki artış(-)	(90)
Stoklardaki artış(-)	(303)
Borçlardaki artış(+)	230
Esas faaliyet ile ilgili olarak oluşan nakit	2.046
(-) Vergi ödemeleri	(900)
Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit	1.146

Verilen örneklerde de görüldüğü gibi, brüt veya net yöntemi kullanarak düzenlemek, nakit akım tablosunun esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımlarını değiştirmez. İki yöntem de aynı sonucu verir. Eğer yönetici, nakit akım tablosunda nakit giriş ve çıkışlarını ayrı ayrı görmek istiyorsa brüt yöntemi, kar ve esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit arasındaki ilişki bilgisine ihtiyaç duyuyorsa, net yöntemi kullanarak nakit akım tablosu hazırlanmalıdır.

5. Konsolide Nakit Akım Tablosu

Konsolide fon akım tablosunun anlatıldığı bölümde de değinildiği gibi, ülkemizde konsolide mali tablolar hakkında halen yürürlükte bulunan yasal bir düzenleme olan SPK Seri XI No 21’de konsolide ek mali tabloların (konsolide fon akım tablosu, konsolide nakit akım tablosu, konsolide satışların maliyeti tablosu ve konsolide kar dağıtım tablosu) düzenlenmesi esasları konusunda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Son yıllarda özellikle uluslararası muhasebe uygulamalarında fon akım tablosunun yerini nakit akım tablosuna bıraktığı görülmektedir. Bu değişimde nakit akım tablosunun fon akım tablosuna göre daha ayrıntılı bilgiler içermesinin payı büyüktür. İşletmeler açısından nakit akım tablosu büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu tablodan alacakları pek çok karar için faydalanmaktadırlar. Ancak konsolide nakit akım tablosu sözkonusu olduğunda, tablonun hazırlanma sürecine birden çok işletmenin verileri girmektedir. Dolayısıyla konsolide nakit akım tablosu bir tek işletmenin değil, birden fazla işletmeden oluşan bir işletmeler topluluğunun nakit akım tablosu olmaktadır. Konsolide mali tablolar birden fazla işletmenin verilerini içerdikleri ve bir sistem hakkında bilgi verdikleri için bireysel mali tablolardan bir adım ileride bulunmaktadırlar. Konsolide nakit akım tabloları, hem bir işletmeler topluluğunun içinde yer alan işletmelerin verilerini bir bütün olarak yansıtması, hem de son yıllarda yöneticiler açısından karar almada çok önemli bir kriter haline gelen nakit akımı konusunda bilgiler vermesi açısından daha önemli bir konumda bulunmaktadır.

Bir işletmeler topluluğu için hazırlanan konsolide nakit akım tablosu, o grubun tüm nakit akımlarını yansıtmaktadır. Konsolide nakit akım tablosu, konsolidasyona dahil olan işletmelerin nakit pozisyonunda oluşan değişiklikleri bir bütün halinde açıklamaktadır.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Lewis, Richard, - Pendrill, David, Advanced Financial Accounting, 6th Ed., Prentice Hall, İngiltere, 2000,s.348

Konsolide nakit akım tablosu hazırlanma sürecinde, tablonun holdingin tüm faaliyetlerini kapsamasına dikkat edilirken, aynı zamanda ortaklıklar arasındaki nakit akımının eliminasyonu gözden kaçırılmamalıdır. Çünkü konsolide nakit akım tablosunda holding içi nakit akımının yer almaması gerekmektedir. Zira bu nakit akımları, holding için gerçek bir nakit akımı yaratmamaktadırlar. Bu eliminasyonların tam ve doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için de, konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer bilgilerin kullanılması gerekmektedir.

Konsolide nakit akım tablosunda yer almaması gereken nakit akımları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Ortaklıkların birbirlerine olan mal ve hizmet alım-satımlarının satışlar ve satılan malın maliyeti hesapları üzerindeki etkisinin giderilmesi gerekir. Bu alım-satımlara dair holding içi nakit akımı konsolide nakit akım tablosunda yer almaz. Tabloda sadece 3.kişilere yapılan satışlara ait nakit akımlarının bulunması gerekir.
- Ortaklıkların birbirlerine olan borç ve alacaklarının elimine edilmiş olması gerekir.
- Holdinge bağlı ortaklıkların birbirlerine ödedikleri kar payları konsolide nakit akım tablosunda yer almaz. Sadece 3.kişilere ödenen kar payları yer alır.
- Maddi duran varlıkların holding içi alım-satımından doğan kar holding için gerçek bir nakit akımı yaratmadığından konsolide nakit akım tablosunda yer almaz.

Konsolide nakit akım tablosu, konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu kullanılarak hazırlandığında, yukarıda belirtilen nakit akımları konsolide nakit akım tablosunda yer almayacaktır. Çünkü yapılan konsolidasyon sırasında sözkonusu nakit akımları elimine edilmiş olmaktadır. Ancak konsolide nakit akım tablosu hazırlanırken, bu eliminasyonların tekrar gözden geçirilmesinde yarar vardır.

Konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken ana ortaklık-bağlı ortaklık ilişkisinden ötürü ortaya çıkan birtakım özellikli konular vardır. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:¹⁷⁶

- Ana ortaklığın sahip olduğu sermaye payında bağlı ortaklık ek hisse senetleri çıkarır ve ana ortaklık bunları satın alırsa, bu holding içi bir nakit akımına yol açacaktır. Dolayısıyla bu işlem konsolide nakit akım tablosunda yer almaz. Ancak, ana ortaklık, bağlı ortaklığın ana ortaklık dışı paylarına isabet eden sermaye payındaki hisse senetlerini alırsa, bu işlem nakit çıkışı gerektirir ve konsolide nakit akım tablosunda yer alır.
- Bağlı ortaklığın ana ortaklığa ödediği kar payları holding içi nakit akımıdır. Bu yüzden bu kar payları konsolide nakit akım tablosunda yer almaz. Bağlı ortaklık tarafından ana ortaklık dışı paylara ödenen kar payları ile ana ortaklığın topluluk dışına ödediği kar payları nakit çıkışına neden olur ve konsolide nakit akım tablosunda yer alır.
- Konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken nakit çıkışı gerektirmeyen bir gider olarak pozitif şerefiye itfa payı ve nakit girişi sağlamayan bir gelir olarak negatif şerefiye itfa payı dikkate alınmalıdır.

5.1. Klasik Formata Göre Konsolide Nakit Akım Tablosu

Daha önce de değinildiği gibi ülkemizde halen yürürlükte olan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Seri No 1 ve SPK Seri XI No 1'e göre, nakit akım tablosu klasik format esas alınarak hazırlanmaktadır.

Klasik formata göre nakit akım tablosu hazırlanırken, dönemiçi nakit girişleri ve dönemiçi nakit çıkışları hangi faaliyetlerden kaynaklandığına bakılmaksızın tek bir grup halinde raporlanmaktadır.

Söz konusu düzenlemelerde bireysel nakit akım tablosuna yer verilirken, konsolide nakit akım tablosu formatına yer verilmemiştir. Aynı şekilde konsolide mali

---

¹⁷⁶ Fischer, Taylor, Cheng, a.g.e., s.6-1

tabloların düzenlenmesini konu alan SPK Seri XI No 21’de de konsolide nakit akım tablosunun düzenlenmesine ilişkin esaslar bulunmamaktadır.

Mevcut düzenlemeler ve uluslar arası alanda konuyla ilgili çalışmalar gözönüne alındığında, klasik formata göre konsolide nakit akım tablosu aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (KLASİK FORMAT)

A.DÖNEMBAŞI NAKİT MEVCUDU

B.DÖNEMİÇİ NAKİT GİRİŞLERİ

- 1.Satışlardan Elde Edilen Nakit
  - a) Konsolide Net Satış Hasılatı
  - b) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Azalışlar
  - c) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Artışlar (-)
- 2.Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit
  - a) Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit
  - b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelirler(-)
  - c) Negatif Şerefiye İtfa Payı(-)
- 3.Konsolide Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Sağlanan Nakit
- 4.Kısa Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet İhraçlarından
  - b) Diğer Artışlar
- 5.Uzun Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet İhraçlarından
  - b) Diğer Artışlar
- 6.Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit
- 7.Diğer Nakit Girişleri

C.DÖNEMİÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI

- 1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı
  - a)Konsolide Satışların Maliyeti
  - b) Stoklardaki Artış
  - c) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalış
  - d) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artış(-)
  - e) Amortisman ve Karşılıklar Gibi Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
  - f) Stoklardaki Azalış (-)
2. Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri
  - b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
  - c) Genel Yönetim Giderleri
  - d) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
3. Konsolide Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Giderler ve Zararlar
  - b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
  - c) Pozitif Şerefiye İtfa Payı(-)
4. Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı
5. Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı
  - a) Olağanüstü Giderler ve Zararlar
  - b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)
6. Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı
7. Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri
  - b) Diğer Ödemeler
8. Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)
  - a) Menkul Kıymet Anapara Ödemeleri
  - b) Diğer Ödemeler
9. Ödenen Vergi ve Benzerleri
10. Ödenen Temettüleri
11. Diğer Nakit Çıkışları

D. DÖNEMSONU NAKİT MEVCUDU (A+B-C)

E. NAKİT ARTIŞ VEYA AZALIŞI (B-C)

5.1.1.Dönemiçi Nakit Girişleri

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümündeki ilk kalem “Satışlardan Elde Edilen Nakit” tir. Bu tutara ulaşmak için öncelikle, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve ortaklıklar arasındaki mal alım-satımından kaynaklanan satış gelirlerinin elimine edildiği “Konsolide Net Satış Hasılatı” rakamı alınır. Bu rakama, holdingin önceki dönem ve cari dönem konsolide bilançosunda bulunan ve ortaklıklar arasındaki işlemlerden doğan eliminasyonların yapılmış olduğu alacaklar kalemindeki azalışlar eklenir, artışlar çıkartılır. Alacaklar kalemindeki azalışların eklenmesi ile, holdingin yapmış olduğu alacak tahsilatları tabloya alınmış olur. Alacaklar kalemindeki artışların çıkartılması ile de, holdingin topluluk dışına olan peşin satışlarına ulaşılmış olur.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünün ikinci kalemi “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit” kalemidir. Bu tutara ulaşmak için, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve gerekli eliminasyonları yapılmış olan “Diğer faaliyetlerden gelir ve karlar” tutarından, nakit girişi sağlamayan gelirler (gelecek dönemlere ait gelirler hesabındaki azalışlar, konusu kalmayan karşılıklar, reeskont faiz gelirleri, gelir tahakkukları hesabındaki artışlar) tutarının indirilmesi gerekir. Gerek “Diğer faaliyetlerden gelir ve karlar” tutarının belirlenmesinde, gerekse nakit girişi sağlamayan gelirlerin belirlenmesinde holding içi işlemlerin eliminasyonuna dikkat edilmelidir. “Diğer faaliyetlerden gelir ve karlar” tutarından indirilmesi gereken bir başka kalem negatif şerefiye itfa payıdır. Negatif şerefiyenin itfası ile ortaya çıkacak olan gelir, holding için nakit girişi sağlamayan bir gelirdir ve bu tutardan indirilmesi gerekir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi, “Konsolide Olağanüstü Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit” tir. Bu tutara ulaşmak için, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve gerekli eliminasyonları yapılmış olan “Olağanüstü gelir ve karlar” tutarından, olağanüstü faaliyetlerle ilgili olarak nakit girişi sağlamayan gelirlerin düşülmesi gerekir. Nakit akım tablosu hazırlanırken, duran varlık satışlarından sağlanan nakit, satış tutarı üzerinden tabloda yer almaktadır. Çifte kayıtlamayı önlemek için, satış anında olağanüstü gelir ve karlara

kaydedilmiş olan duran varlık satış karının, olağanüstü gelir ve karlar tutarından düşülmesi gerekmektedir. Ayrıca konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken, konsolide gelir tablosundan alınan “Olağanüstü gelir ve karlar” kaleminde holding içi duran varlık satışlarından kaynaklanan satış karı düzeltmelerinin yapılmış olduğuna dikkat edilmelidir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde alımlarla ilgili olmayan “Kısa Vadeli Borçlardaki Artış” ve “Uzun Vadeli Borçlardaki Artış” kalemleri yer almaktadır. Burada ifade edilen borçlardaki artışlar, alımlarla ilgili olmayan, menkul kıymet ihraçlarından, alınan kredilerden ve diğer borçlarda ortaya çıkan artışlardır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu tutarlar hesaplanırken konsolide bilanço verilerinden faydalanılarak, ortaklıkların birbirlerine olan borçlarındaki artış tutarlarının konsolide nakit akım tablosunda yer almamasını sağlamaktadır.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde yer alan bir diğer kalem de, konsolide bilançoda sermaye hesabına görülen ana ortaklığın sermayesinde yapılmış olan nakit sermaye artırımlarıdır. Nakit olmayan sermaye artırımları konsolide nakit akım tablosunda yer almaz. Eğer yeniden değerlendirme değer artış fonları ve yedekler gibi nakit girişi yaratmayan sermaye artırım kalemleri mevcutsa, bunlar sermaye rakamında düşülür. Ayrıca konsolide bilançoda görülen emisyon primleri hesabındaki artış da konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde yer alır. Çünkü bu artış, dönemiçinde ihraç edilen hisse senetlerinden elde edilmiş olan emisyon primlerini ifade etmektedir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünün son kalemi “Diğer Nakit Girişleri” dir. Bu kaleminde, holdingin menkul kıymet satışından sağladığı nakit, satışlardan kaynaklananlar dışındaki alacakların tahsilatından sağlanan nakit ve satılan maddi duran varlık satışından sağlanan nakit yer alır. Holdingin topluluk dışına yapmış olduğu duran varlık satışından sağlanan nakit, tablonun bu bölümünde satış fiyatı ile yer alır.

5.1.2.Dönemiçi Nakit Çıkışları

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümündeki ilk kalem “Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı” dır. Bu tutara ulaşmak için öncelikle, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve ortaklıklar arasındaki mal alım-satımından kaynaklanan satış maliyetlerinin elimine edildiği “Konsolide Satışların Maliyeti” rakamı alınır. Bu rakama, holdingin önceki dönem ve cari dönem konsolide bilançosunda bulunan ve ortaklıklar arasındaki işlemlerden doğan eliminasyonların yapılmış olduğu ticari borçlar kalemindeki azalışlar eklenir, artışlar çıkartılır. Ticari borçlar kalemindeki azalışlar borç ödemesini ve dolayısıyla nakit çıkışını ifade ettiği için eklenmesi gereklidir. Ticari borçlar kalemindeki artışlar kredili alışları ifade ettiği için peşin alışlara ulaşmak açısından konsolide satışların maliyetinden düşülmesi gerekir. Aynı şekilde, konsolide bilançoda yer alan stoklar kalemindeki artışlar konsolide satışların maliyetine eklenir ve azalışlar bu tutardan çıkartılır. Son olarak, satışların maliyeti içine yüklenmiş olan ve nakit çıkışı gerektirmeyen bir gider olan amortisman giderleri, “Konsolide Satışların Maliyeti” tutarından çıkartılır.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan ikinci kalem “Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı” dır. Bu tutar, araştırma ve geliştirme giderleri, pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ile genel yönetim giderlerini ifade eder. Bu giderlerin içinde yer alan amortisman giderleri gibi nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin tutardan düşülmesi gerekir. “Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı”na ulaşırken holding içi giderlerin eliminasyonuna dikkat edilmelidir. Aynı şekilde, holdingin toplam amortisman gideri tutarına ulaşılırken, amortisman tabi duran varlığın topluluk içi alım-satımına ilişkin amortisman gideri eliminasyonunun yapılmış olduğuna dikkat edilmelidir.¹⁷⁷

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan bir diğer kalem “ Konsolide Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Bu tutara ulaşmak için, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve

---

¹⁷⁷ Amortisman tabi duran varlığın topluluk içi alım-satımına ilişkin amortisman gideri eliminasyonu çalışmanın birinci bölümünde “Amortisman Tabi Duran Varlığın Topluluk İçi Alım-Satımı” başlığı altında yer almaktadır.

gerekli eliminasyonları yapılmış olan “Diğer faaliyetlerden gider ve zararlar” tutarından, nakit çıkışı gerektirmeyen giderler (gelecek dönemlere ait giderler hesabındaki azalışlar, karşılık giderleri, reeskont faiz giderleri, gider tahakkukları hesabındaki artışlar) tutarının indirilmesi gerekir. Gerek “Diğer faaliyetlerden gider ve zararlar” tutarının belirlenmesinde, gerekse nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin belirlenmesinde holding içi işlemlerin eliminasyonuna dikkat edilmelidir. “Diğer faaliyetlerden gider ve zararlar” tutarından indirilmesi gereken bir başka kalem pozitif şerefiye itfa payıdır. Pozitif şerefiyenin itfası ile ortaya çıkacak olan gider, holding için nakit çıkışı gerektirmeyen bir giderdir ve bu tutardan indirilmesi gerekir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan bir diğer kalem, “Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Burada holdingin topluluk dışına yapmış olduğu kısa ve uzun vadeli borçlanma giderleri yer alır. Bu tutarlar holdingin konsolide gelir tablosundan elde edilir. Dikkat edilmesi gereken nokta, ortaklıkların birbirleri arasındaki finansman giderlerinin eliminasyonunun yapılmış olmasıdır.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi, “Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı” tir. Bu tutara ulaşmak için, holdingin konsolide gelir tablosunda bulunan ve gerekli eliminasyonları yapılmış olan “Olağanüstü gider ve zararlar” tutarından, olağanüstü faaliyetlerle ilgili olarak nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin düşülmesi gerekir. Daha önce de belirtildiği gibi, nakit akım tablosu hazırlanırken, duran varlık satışlarından sağlanan nakit, satış tutarı üzerinden ayrı bir kalem halinde tabloda yer almaktadır. Duran varlık satışından elde edilen nakit duran varlık satış tutarıdır. Bu yüzden satış anında olağanüstü gider ve zararlara kaydedilmiş olan duran varlık satış zararının, olağanüstü gider ve zararlar tutarından düşülmesi gerekmektedir. Ayrıca konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken, konsolide gelir tablosundan alınan “Olağanüstü gider ve zararlar” kaleminde holding içi duran varlık satışlarından kaynaklanan satış zararı düzeltmelerinin yapılmış olduğuna dikkat edilmelidir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi, “Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı”dır. Bu kaleminde, duran varlık

yatırımları için yapılan nakit harcama tutarları yer alır. Bunun için, karşılaştırmalı konsolide bilançoda bulunan duran varlık kalemlerinde oluşan artışların alınması gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, holding içi duran varlık alım-satımlarının elimine edilmiş olmasıdır. Zira holding içi yapılan bir duran varlık alımı gerçek bir nakit çıkışına yol açmamaktadır.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde alımlarla ilgili olmayan “Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri” ve “Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri” kalemleri yer almaktadır. Burada ifade edilen anapara ödemeleri, ticari borçlanmalar dışındaki menkul kıymet anapara ödemeleri ve alınan kredilere ilişkin anapara ödemeleridir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu tutarlar hesaplanırken konsolide bilanço verilerinden faydalanılarak, ortaklıkların birbirlerine olan borçlarındaki azalış tutarlarının konsolide nakit akım tablosunda yer almamasını sağlamaktadır.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan bir diğer kalem “Ödenen Vergi ve Benzerleri” dir. Holding bünyesindeki ortaklıkların vergi ödemeleri için yapacakları nakit çıkışını belirlemek için, her bir ortaklığın geçen yıl tahakkuk edip, bu dönem ödenen vergileri ile cari dönemde peşin ödenmiş olan vergilerinin dikkate alınması gerekir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan bir diğer kalem “Ödenen Temettüleri”dir. Burada holdingi oluşturan ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara yaptıkları kay payı ödemeleri sonucu ortaya çıkan nakit çıkışları yer alır. Dikkat edilmesi gereken nokta, ortaklıklar arasındaki kar payı ödemelerinin konsolide nakit akım tablosunda yer almamasını sağlamaktadır

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde yer alan son kalem “Diğer Nakit Çıkışları”dır. Burada holdingin menkul kıymet alımı ile oluşan nakit çıkışları ile satışlardan doğanlar hariç olmak üzere alacaklarda ve diğer dönen varlıklarda ortaya çıkan artışlar nedeniyle oluşan nakit çıkışları yer alır.

5.1.3. Konsolide Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Örnek

X holding, A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşmaktadır. Ortaklıkların bireysel gelir tablolarındaki net satışları aşağıdaki gibidir : (milyon TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Net Satışlar	450.000	124.000	245.000

A ana ortaklık B bağlı ortaklığa topluluk içi olarak 50.000'lik, C bağlı ortaklığa 72.000'lik mal satmıştır. Ayrıca C bağlı ortaklık B bağlı ortaklığa 14.000'lik satış yapmıştır. Bu durumda konsolide gelir tablosunda konsolide net satışlar rakamına ulaşmak için eliminasyonların yapılması gereklidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Konsolide
				Borç	Alacak	Gelir Tablosu
Net Satışlar	450.000	124.000	245.000	136.000		683.000

X Holding'in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda alacaklarda 67.000'lik artış ve diğer alacaklarda 54.000'lik azalış olduğunu düşünelim. Senetli alacaklardaki 67.000'lik artış, X Holding'in 3.kişilere yapmış olduğu kredili satışları ifade etmektedir. Peşin satışlara ulaşmak için bu tutarın konsolide net satış hasılatından düşülmesi gerekir. Senetsiz alacaklardaki 54.000'lik azalış, X Holding'in 3.kişilerden yapmış olduğu alacak tahsilatını ifade etmektedir ve nakit girişi yaratmaktadır. Bu yüzden bu tutarın konsolide net satış hasılatına ilave edilmesi gerekir.

Bu durumda X Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde, "Satışlardan Elde Edilen Nakit" tutarı aşağıdaki gibi belirlenir:

1.Satışlardan Elde Edilen Nakit	670.000
a) Konsolide Net Satış Hasılatı	683.000
b) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Azalışlar	54.000
c) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Artışlar (-)	(67.000)

X Holding bünyesindeki A ana ortaklık, B ve C bağı ortaklıkların bireysel gelir tablolarında “Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar” tutarını oluşturan gelir kalemleri aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Faiz gelirleri	11.000	4.300	4.500
Komisyon gelirleri	13.500	2.100	3.400
Menkul kıymet satış karları	7.500	3.700	5.000
Konusu kalmayan karşılıklar	8.500	3.600	4.100
Reeskont faiz gelirleri	10.200	4.200	3.000

Yapılan incelemede, B bağı ortaklığın A ana ortaklığa 2.700 faiz gideri ödediği, C bağı ortaklıktan 550 komisyon geliri tahsil ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, A ana ortaklığın C bağı ortaklığa 760 komisyon gideri ödediği belirlenmiştir. B bağı ortaklığın konusu kalmayan karşılıkları içinde yer alan 3.200’lük tutar, A ana ortaklığa olan şüpheli alacakları ile ilgilidir. Bu durumda yapılan eliminasyonlardan sonra, X Holding’in konsolide gelir tablosunda yer alacak olan “Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar” tutarı şu şekilde belirlenecektir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Konsolide Gelir Tablosu
				Borç	Alacak	
Faiz gelirleri	11.000	4.300	4.500	2.700		17.100
Komisyon gelirleri	13.500	2.100	3.400	1.310		17.690
Menkul kıymet satış karları	7.500	3.700	5.000			16.200
Konusu kalmayan karşılıklar	8.500	3.600	4.100	3.200		13.000
Reeskont faiz gelirleri	10.200	4.200	3.000			17.400
Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar						81.390

“Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit” tutarına ulaşmak için X Holding’in konsolide gelir tablosunda bulunan “Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar” tutarından nakit girişi sağlamayan gelirlerin (reeskont faiz gelirleri ve konusu kalmayan karşılıklar) ve negatif şerefiye itfa payının çıkartılması gerekir. A ana ortaklığın B bağlı ortaklığı 3 yıl önce satın aldığı 96.000’lik negatif şerefiyenin ortaya çıktığını ve ekonomik ömrün 6 yıl olarak belirlendiğini varsaydığımızda, cari yıla isabet eden negatif şerefiye itfa payı şu şekilde belirlenir:

<u>YILLAR</u>	<u>NEGATİF ŞEREFIYE YILLIK İTFA PAYI</u>
1	16.000
2	16.000
3	16.000
4	16.000
5	16.000
6	<u>16.000</u>
	96.000

Negatif şerefiye itfa payları eşit olarak dağıldığında cari yıla yani 4. yıla isabet eden negatif şerefiye itfa payı tutarı 16.000 olmaktadır. Bu tutar holding için gerçek bir nakit girişi sağlamadığından dolayı, diğer nakit girişi sağlamayan kalemler (reeskont faiz gelirleri ve konusu kalmayan karşılıklar) ile birlikte X Holding’in “Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlar” tutarından indirilmesi gerekir.

Bu durumda X Holding’in konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit” şu şekilde hesaplanır:

2.Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	34.990
a)Diğer Faaliyetlerden Gelir ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	81.390
b)Nakit Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(30.400)
Reeskont faiz gelirleri	17.400
Konusu kalmayan karşılıklar	13.000
c)Negatif Şerefiye İtfa Payı(-)	(16.000)

X Holding bünyesindeki A,B ve C ortaklıklarının bireysel gelir tablolarında bulunan olağanüstü gelir ve karlar tutarı aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Olağanüstü gelir ve karlar	128.000	74.000	65.000

X Holding içindeki duran varlık satışından sağlanan karların 56.000 olduğunu varsayarsak, X Holding konsolide gelir tablosunda olağanüstü gelir ve karlar tutarı şu şekilde belirlenir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon kayıtları		Konsolide Gelir Tablosu
				Borç	Alacak	
Olağanüstü gelir ve karlar	128.000	74.000	65.000	56.000		211.000

X Holding'in topluluk dışına yapmış olduğu duran varlık satışlarından sağlanan karların da 86.000 olduğunu düşünürsek, X Holding'in konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünün, "Konsolide Olağanüstü Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit" kalemi şu şekilde hesaplanır:

3.Konsolide Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Sağlanan Nakit	125.000
a) Olağanüstü Gelir ve Karlar	211.000
b) Duran Varlık Satış Karı(-)	(86.000)

X Holding'in karşılaştırmalı konsolide bilanço verilerine göre, alımlarla ilgili olmayan kısa vadeli borçlarda 43.500'lük , uzun vadeli borçlarda ise 25.000'lik artış sözkonusudur. Nakit sermaye artırımını bulunmamaktadır. Tablonun düzenlendiği dönemde grup dışına satılan duran varlıklardan 68.900'lük nakit elde edilmiştir.

X holding, A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıklardan oluşmaktadır. Ortaklıkların bireysel gelir tablolarındaki satışların maliyeti tutarları aşağıdaki gibidir : (milyon TL)

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Satışların Maliyeti	378.000	75.000	210.000

A ana ortaklığın B bağlı ortaklığa topluluk içi olarak yaptığı satışın maliyeti 35.000, C bağlı ortaklığa yaptığı satışın maliyeti 65.000'dir. C bağlı ortaklığın B bağlı ortaklığa yapmış olduğu satışın maliyeti 9.000'dir. Bu durumda konsolide gelir tablosunda konsolide satışların maliyeti rakamına ulaşmak için eliminasyonların yapılması gereklidir:

				Eliminasyon kayıtları		
	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Borç	Alacak	Konsolide Gelir Tablosu
Satışların Maliyeti	378.000	75.000	210.000		109.000	554.000

X Holding'in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda senetli borçlarında 45.000'lik artış ve senetsiz borçlarında 53.000'lik azalış olduğunu düşünelim. Senetli borçlardaki 45.000'lik artış, X Holding'in topluluk dışından yapmış olduğu kredili alışları ifade etmektedir. Peşin alışlara ulaşmak için bu tutarın konsolide satışların maliyetinden düşülmesi gerekir. Senetsiz borçlardaki 53.000'lik azalış, X Holding'in topluluk dışından yapmış olduğu borç ödemesini ifade etmektedir. Bu yüzden bu tutarın konsolide satışların maliyetine ilave edilmesi gerekir. Ayrıca konsolide bilançoda

stoklar kaleminde 67.000'lik bir artış sözkonusudur. X Holding'in dönem boyunca ortaya çıkan amortisman giderlerinin 23.000'lik kısmının konsolide satışların maliyeti içinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu durumda X holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün "Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı" kalemi şu şekilde belirlenir:

1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	606.000
a) Konsolide Satışların Maliyeti	554.000
b) Stoklardaki Artış	67.000
c) Ticari Borçlardaki Azalış	53.000
d) Ticari Borçlardaki Artış (-)	(45.000)
e) Amortisman gideri (-)	(23.000)

X Holding'in konsolide gelir tablosunda, dönemin faaliyet giderleri 67.800 olarak görülmektedir. Bu tutar içerisinde 12.000'lik amortisman gideri bulunmaktadır. Bu tutarlardan ortaklıkların birbirleri ile ilişkilerinden kaynaklanan tutarların eliminasyonlarının yapıldığı bilinmektedir.

X Holding bünyesindeki A ana ortaklık, B ve C bağlı ortaklıkların bireysel gelir tablolarında "Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar" tutarını oluşturan gider kalemleri aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Komisyon giderleri	10.000	3.400	4.500
Menkul kıymet satış zararları	12.500	6.000	8.500
Kambiyo zararları	9.700	4.100	2.000
Karşılık giderleri	8.600	6.200	3.600
Reeskont faiz giderleri	9.300	1.400	2.700

Yapılan incelemede, B bağlı ortaklığın A ana ortaklığa 1.700, C bağlı ortaklığa 800 komisyon ödediği belirlenmiştir. Kambiyo zararları içinde yer alan 5.800'lük kısım holding içi yabancı para alım-satımından kaynaklanmaktadır. Karşılık giderleri içinde yer alan 4.600'lük kısım holding içi şüpheli alacaklara ilişkindir. Bu durumda yapılan

eliminasyonlardan sonra, X Holding'in konsolide gelir tablosunda yer alacak olan "Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar" tutarı şu şekilde belirlenecektir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Eliminasyon		
				Borç	Alacak	Konsolide Gelir Tablosu
Komisyon giderleri	10.000	3.400	4.500		2.500	15.400
Menkul kıymet satış zararları	12.500	6.000	8.500			27.000
Kambiyo zararları	9.700	4.100	2.000		5.800	10.000
Karşılık giderleri	8.600	6.200	3.600		4.600	13.800
Reeskont faiz giderleri	9.300	1.400	2.700			13.400
Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar						79.600

"Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı" tutarına ulaşmak için X Holding'in konsolide gelir tablosunda bulunan "Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar" tutarından nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin (reeskont faiz giderleri ve karşılık giderleri) ve pozitif şerefiye itfa payının çıkartılması gerekir. A ana ortaklığın B bağlı ortaklığı 1 yıl önce satın aldığı 100.000'lik pozitif şerefiyenin ortaya çıktığını ve faydalı ömrün 5 yıl olarak belirlendiğini varsaydığımızda, cari yıla isabet eden pozitif şerefiye itfa payı şu şekilde belirlenir:

<u>YILLAR</u>	<u>POZİTİF ŞEREFİYE YILLIK İTFA PAYI</u>
1	20.000
2	20.000
3	20.000
4	20.000
5	<u>20.000</u>
	100.000

Pozitif şerefiye itfa payları eşit olarak dağıtıldığında cari yıla yani 2. yıla isabet eden pozitif şerefiye itfa payı tutarı 20.000 olmaktadır. Bu tutar holding için gerçek bir nakit çıkışı gerektirmediğinden dolayı, diğer nakit çıkışı gerektirmeyen kalemler (reeskont faiz giderleri ve karşılık giderleri) ile birlikte X Holding'in "Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlar" tutarından indirilmesi gerekir.

Bu durumda X Holding'in konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde "Konsolide Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı" şu şekilde hesaplanır:

2.Konsolide Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	32.400
a)Diğer Faaliyetlerle İlgili Giderler ve Zararlar	79.600
b)Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(-)	(27.200)
Reeskont faiz giderleri	13.400
Karşılık giderleri	13.800
c)Pozitif Şerefiye İtfa Payı(-)	(20.000)

X Holding bünyesindeki A,B ve C ortaklıklarının döneme ilişkin toplam finansman giderleri 258.000'dir. Bu giderlerden 24.500'lük tutar topluluk içi borçlanmalardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla konsolide gelir tablosunda X Holding'in 233.500'lük finansman gideri görülmektedir.

X Holding bünyesindeki A,B ve C ortaklıklarının bireysel gelir tablolarında bulunan olağanüstü gider ve zararlar tutarı aşağıdaki gibidir:

	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT
Olağanüstü gider ve zararlar	68.000	43.000	56.000

X Holding içindeki duran varlık satışından kaynaklanan zararların 20.000 olduğunu varsayarsak, X Holding konsolide gelir tablosunda olağanüstü gider ve zararlar tutarı şu şekilde belirlenir:

				Eliminasyon Kayıtları		Konsolide Gelir Tablosu
	A ANA ORT	B BAĞLI ORT	C BAĞLI ORT	Borç	Alacak	
Olağanüstü gider ve zarar	68.000	43.000	56.000		20.000	147.000

X Holding'in topluluk dışına yapmış olduğu duran varlık satışlarından kaynaklanan zararların 49.000 olduğunu düşünürsek, X Holding'in konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün, "Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı" kalemi şu şekilde hesaplanır:

3.Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	98.000
a) Olağanüstü Gider ve Zararlar	147.000
b) Duran Varlık Satış Zararı(-)	(49.000)

X Holding konsolide nakit akım tablosunun düzenlendiği dönemde, nakit olarak 92.000'lik duran varlık yatırımı yapmıştır. Ayrıca sözkonusu dönemde, toplam 47.000'lik uzun vadeli kredi ödemesi yapılmıştır. Holding'den vergi ödemeleri için 72.000'lik nakit çıkışı gerçekleşmiştir. Kar payı ödemesi yapılmamıştır. Kısa vadeli kar elde etmek amacıyla 14.300'lük menkul kıymet alınmıştır.

Dönembaşı nakit mevcudunun 584.200 olduğu kabul edildiğinde, X Holding'in konsolide nakit akım tablosu şu şekilde oluşur:

X HOLDİNG KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU	
A.DÖNEMBAŞI NAKİT MEVCUDU	584.200
B.DÖNEMİÇİ NAKİT GİRİŞLERİ	970.390
1.Satışlardan Elde Edilen Nakit	670.000
a) Konsolide Net Satış Hasılatı	683.000
b) Alacaklardaki Azalışlar	54.000
c) Alacaklardaki Artışlar (-)	(67.000)
2.Konsolide Diğ.Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	37.990
a) Diğ.Faal.Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	81.390
b) Nakit Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	(30.400)
c) Negatif Şerefiye İtfa Payı(-)	(16.000)
3.Konsolide Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Sağlanan Nakit	125.000
4.Kısa Vadeli Borçlardaki Artış	43.500
5.Uzun Vadeli Borçlardaki Artış	25.000
6.Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit	
7.Diğer Nakit Girişleri	68.900
C.DÖNEMİÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI	1.218.600
1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	606.000
a)Konsolide Satışların Maliyeti	554.000
b) Stoklardaki Artış	67.000
c) Borçlardaki Azalış	53.000
d) Borçlardaki Artış(-)	(45.000)
e) Amortisman ve Karşılıklar (-)	(23.000)
2. Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	55.800
3. Konsolide Diğ.Faal.Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Giderler ve Zararlar	79.600
b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(27.200)
c) Pozitif Şerefiye İtfa Payı(-)	(20.000)
4. Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	233.500
5. Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	98.000
a) Olağanüstü Giderler ve Zararlar	147.000
b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(49.000)
6. Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı	92.000
7. Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri	
8. Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri	47.000
9. Ödenen Vergi ve Benzerleri	72.000
10. Ödenen Temettüleri	
11. Diğer Nakit Çıkışları	14.300
D. DÖNEMSONU NAKİT MEVCUDU (A+B-C)	335.990
E. NAKİT AZALIŞI (B-C)	248.210

5.2. Sınıflandırılmış Formata Göre Konsolide Nakit Akım Tablosu

Bireysel nakit akım tablosunun anlatıldığı bölümde de değinildiği gibi, uluslararası alanda nakit akım tablosu uygulamalarına bakıldığında, nakit akım tablosunun hazırlanmasında sınıflandırılmış formatın kullanıldığı görülmektedir. Ülkemizde sınıflandırılmış formata göre nakit akım tablosu düzenlenmesini öngören düzenlemeler SPK Seri XI No 25 ve TMS 3'tür.

Sınıflandırılmış nakit akım tablosu formatına göre nakit akım tablosu düzenlendiğinde işletmede dönem boyunca oluşan nakit akımları, esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları olmak üzere üç ana gruba ayrılır. Aynı kural sınıflandırılmış formata göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosu için de geçerlidir. Holdingin konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunda elde edilen verilerle, nakit akımları sınıflandırılarak konsolide nakit akım tablosu hazırlanır. Esas olarak konsolide nakit akım tablosu hazırlanırken konsolidasyon yapılmaz, konsolidasyon sürecinde oluşmuş verilerden faydalanılır.

Bireysel nakit akım tablosunda olduğu gibi, sınıflandırılmış formata göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosunun "Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları" bölümü brüt veya net yönetime göre düzenlenebilir. Brüt yöntem kullanılırken nakit giriş ve çıkışlarına dair brüt tutarlar dikkate alınır. Net yöntem kullanılırken, konsolide net kar üzerinde bir takım düzeltmeler yapılır. Bireysel sınıflandırılmış nakit akım tablosundan farklı olmak üzere net yönetime göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu hazırlanırken konsolide net karda yapılması gereken ek düzeltmeler şu şekildedir:¹⁷⁸

- Özsermaye yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilmiş olan iştirakler için bir düzeltme gerekir. Özsermaye yöntemi kullanıldığında, ana ortaklık iştirakin karındaki payını herhangi bir nakit girişi olmadığı halde kayda alır ve ana ortaklığın yatırım hesabı borçlandırılır. Bu tutar konsolide net kardan düşülmelidir. Çünkü bu kar tutarı holding için herhangi bir nakit girişi

¹⁷⁸ Engler, Calvin,- Bernstein, Leopold A.,- Lambert, Kenneth R., Advanced Accounting, 3th Ed., Irwin Pub., USA, 1995, s.389

yaratmamıştır. Ayrıca, özsermaye yönteminde, ana ortaklık tarafından tahsil edilen iştirak kar payları gelir olarak kaydedilmez, ana ortaklığın yatırım hesabına alacak kaydedilir. Bu durumda, gerçek bir nakit girişi olduğu ve kayda alınmadığı için tahsil edilen kar paylarının konsolide net kara ilavesi gerekir.

- Konsolide net kar hesaplanırken, ana ortaklık dışı karlar düşülmüştür. Ancak ana ortaklık dışı karlar dağıtılmadıkça holding için bir nakit çıkışı gerektirmezler. Bu yüzden, ana ortaklık dışı karların konsolide net kara ilavesi ve ana ortaklık dışı karların dağıtılan kısımlarının nakit çıkışı olarak konsolide nakit akım tablosunda yer alması gerekir.

Sınıflandırılmış formata göre konsolide nakit akım tablosunun net ve brüt yöneme göre düzenlenmesi bir örnek üzerinde şu şekilde açıklanabilir:¹⁷⁹

X ana ortaklık ve Y bağlı ortaklıktan oluşan A Holding'in 2002-2003 yılı karşılaştırmalı konsolide bilançosu ve 2003 yılı konsolide gelir tablosu aşağıdaki gibidir:

---

¹⁷⁹ Beams, Floyd A., *Advanced Accounting*, 6th Ed., Prentice Hall, USA, 1996, s.136-139

A HOLDİNG 2002-2003 YILLARI KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU

(milyon TL)

	2003	2002	DEĞİŞİM
Dönen Varlıklar	880.000	655.000	
Kasa	255.000	180.000	75.000
Alıcılar	375.000	270.000	105.000
Ticari Mallar	250.000	205.000	45.000
Duran Varlıklar	1.270.000	1.115.000	
İştirakler	100.000	95.000	5.000
Arazi ve arsalar	80.000	100.000	(20.000)
Binalar	200.000	200.000	
Tesis, makine, cihazlar	1.020.000	720.000	300.000
Birikmiş amortisman(-)	(220.000)	(100.000)	
Bağlı ortaklıklar şerefiyesi	90.000	100.000	(10.000)
Aktif toplamı	2.150.000	1.770.000	
Kısa Vadeli Borçlar	270.000	290.000	
Banka kredileri	20.000	20.000	
Satıcılar	250.000	270.000	(20.000)
Uzun Vadeli Borçlar	300.000	0	
Çıkarılmış tahviller	300.000	0	300.000
Ana Ortaklık Dışı Özsermaye	110.000	80.000	30.000
Özsermaye	1.470.000	1.400.000	
Sermaye	800.000	800.000	
Yedekler	520.000	500.000	70.000
Konsolide Net Kar	150.000	100.000	
Pasif toplamı	2.150.000	1.770.000	

A HOLDİNG 01.01.03-31.12.03 DÖNEMİ KONSOLİDE GELİR TABLOSU (milyon TL)

Satışlar	750.000
Satışların maliyeti(-)	(300.000)
Konsolide Brüt Satış Karı	450.000
Faaliyet Giderleri (-)	(231.000)
Amortisman giderleri	120.000
Pozitif şerefiye itfa payı	10.000
Genel yönetim giderleri	54.000
Diğer faaliyet giderleri	47.000
Konsolide Faaliyet Karı	219.000
Diğ.faal.olağan gelir ve karlar	15.000
İştiraklerden temettü gelirleri	15.000
Finansman giderleri(-)	(24.000)
Konsolide Olağan Kar	210.000
Olağandışı gider ve zararlar(-)	(10.000)
Duran varlık satış zararı	10.000
Konsolide Dönem Karı	200.000
Ana Ortaklık Dışı Kar(-)	(50.000)
Konsolide Net Kar	150.000

- Dönem içinde maliyeti 20.000 milyon TL olan arazi, holding dışına peşin olarak 10.000 milyon TL 'e satılmıştır.
- Dönem içinde peşin olarak 300.000 milyon TL ye makine alınmıştır.
- Dönem içinde nominal değerden nakit karşılığı 300.000 milyon TL lık tahvil ihraç edilmiştir.
- Pozitif şerefiye yıllık itfa payı 10.000 milyon TL 'dir.
- Holding iştiraklerini özsermaye yöntemine göre muhasebeleşirmektedir. İştiraklerden 10.000 milyon TL kar payı tahsil edilmiştir.
- A Holding ana ortaklığının ödenen temettüleri 80.000 milyon TL, ana ortaklık dışı paylara ödenen temettü ise 20.000 TL dir.

Bu durumda A Holding'in konsolide nakit akım tablosu brüt yönetime göre aşağıdaki gibi düzenlenir:

A HOLDİNG KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (BRÜT YÖNTEM)

A.ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI		
1.Alıcılardan elde edilen nakit girişleri		645.000
Satışlar	750.000	
Alacaklardaki artış(-)	(105.000)	
2.Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler		(490.000)
Satışların maliyeti	300.000	
Ticari mallardaki artış	45.000	
Borçlardaki azalış	20.000	
Genel yönetim giderleri	54.000	
Diğer faaliyet giderleri	47.000	
Faiz ödemeleri	24.000	
3.Diğer nakit girişleri		10.000
İştiraklerden kar payları	10.000	
4.Diğer nakit çıkışları		-
Olağandışı gider ve zararlar	10.000	
Maddi duran varlık satış zararı	(10.000)	
Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Net nakit		165.000
B.YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI		
1.Maddi duran varlıkların satışı		10.000
Arsa satışı		
2.Maddi duran varlık alımı		(300.000)
Makine alımı		
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit		(290.000)
C.FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI		
1.Ödenen temettüler		(100.000)
Ana ortaklığın ödenen temettüleri	80.000	
Ana ortaklık dışı paylara ödenen	20.000	
2.Tahvil ihracı		300.000
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit		(200.000)
Nakit Artışı		75.000
Dönembaşı nakit mevcudu		180.000
Dönemsonu nakit mevcudu		255.000

A Holding'in konsolide nakit akım tablosu net yöneme göre aşağıdaki gibi düzenlenir:

A HOLDİNG KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (NET YÖNTEM)

A.ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
Konsolide net kar	150.000
<i>Düzeltilmeler:</i>	
Ana ortaklık dışı kar	50.000
İştiraklerden temettü gelirleri	(5.000)*
Maddi duran varlık satış zararı	10.000
Amortisman giderleri	120.000
Pozitif şerefiye itfa payı	10.000
Alacaklardaki artış	(105.000)
Ticari mallardaki artış	(45.000)
Borçlardaki azalış	(20.000)
Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Net Nakit	165.000
B.YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Maddi duran varlıkların satışı	10.000
Arsa satışı	
2.Maddi duran varlık alımı	(300.000)
Makine alımı	
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit	(290.000)
C.FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Ödenen temettüleri	(100.000)
Ana ortaklığın ödenen temettüleri	80.000
Ana ortaklık dışı paylara ödenen	20.000
2.Tahvil ihracı	300.000
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit	200.000
Nakit Artışı	75.000
Dönembaşı nakit mevcudu	180.000
Dönemsonu nakit mevcudu	255.000

* İştiraklerin muhasebeleştirilmesinde özsermaye yöntemi kullanıldığı için, net yöneme göre konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken, iştiraklerden temettü gelirlerinin (15.000) konsolide net kardan düşülmesi, iştiraklerden tahsil edilen kar paylarının ise (10.000) ilave edilmesi gerekir. Bu durumda konsolide net karda düzeltme yapılacak iştiraklerden temettü gelirleri tutarı $-15.000+10.000 = -5.000$ olarak bulunur.

Görüldüğü gibi konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken ister brüt yöntem ister net yöntem kullanılsın, esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit tutarı değişmemektedir.

Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosunda holdingin tüm nakit akımlarının hangi faaliyetlerden kaynaklandığını görebilmek mümkündür. Zira, uluslararası alanda holdingler tarafından kabul gören ve uygulanan format, sınıflandırılmış formattır. Ülkemizde sınıflandırılmış nakit akım tablosu uygulaması yönünden büyük bir adım atan SPK Seri XI No 25'deki düzenlemelerin, bir adım daha ileri götürülerek, sınıflandırılmış formata göre konsolide nakit akım tablosu uygulamalarını da içermesi, hem uluslararası muhasebe harmonizasyonu, hem de ülkemizdeki holdinglerin tablo düzenlemelerinde kolaylık açısından önemlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

Tez çalışmasının uygulaması Koç Holding'in T2-T1 yılı konsolide verileri üzerinde yapılacaktır. Anlatım kolaylığı açısından bazı veriler üzerinde varsayımlar yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle Koç Holding'i tanıtıcı bilgilere, daha sonra konsolide bilanço ve gelir tablosu ile birtakım konsolide bilgilere yer verilecek ve Koç Holding T2 yılı konsolide fon akım tablosu (klasik ve sınıflandırılmış formata göre) ve konsolide nakit akım tablosu (klasik ve sınıflandırılmış formata göre, brüt ve net yönetime göre) hazırlanacaktır.

1. Koç Holding

Koç Holding 11 Aralık 1963 tarihinde Türkiye'de kurulmuştur. Koç Holding, Sermaye Piyasası Kurulu'na kayıtlıdır ve hisseleri 10 Ocak 1986 yılından beri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmektedir. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla, Koç Holding'in İMKB'ye kayıtlı %22.24 oranında hissesi mevcuttur. 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla ana ortaklık Koç Holding'in, bağlı ortaklıklarının ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarının toplam personel sayısı 50.019'dur.

Koç Holding'in sermaye payı sahipleri aşağıdaki gibidir:

Koç ailesi üyelerinin sahip olduğu şirketler	%36,57
Koç ailesi üyeleri	%30,88
Vehbi Koç Vakfı	% 8,08
Diğer	<u>%24,47</u>

100

Koç Holding'in altı ana faaliyet bölümü mevcuttur:

- 1) Otomotiv
- 2) Finans
- 3) Dayanıklı tüketim
- 4) Gıda
- 5) Enerji
- 6) Diğer (Bu bölümün içindeki başlıca faaliyetler dış ticaret, turizm, bilim teknolojileri ve inşaatır.)

T2 yılı itibariyle, Koç Holding'in yurtiçi ve yurtdışında faaliyet gösteren ve konsolidasyona dahil edilmiş toplam 69 bağlı ortaklığı bulunmaktadır. Bunların 15 tanesi Koç Holding tarafından doğrudan veya dolaylı (bağlı ortaklıkları vasıtasıyla) olarak %50'den fazla oy hakkı ile kontrol edilmektedir. Geri kalanlarda ise, Koç ailesi üyelerinin sahip oldukları oy hakları sayesinde toplamda %50'den fazla oy hakkı ile kontrol sağlanmaktadır. Oy hakkı %50'den az olan iki bağlı ortaklık (Koç Allianz Sigorta ve Tat Tohumculuk) mevcuttur. Bunların üzerinde, Koç Holding'in kontrol gücü bulunmaktadır. Bu açıdan bu iki bağlı ortaklık da konsolidasyona dahil edilmiştir.

T2 yılı itibariyle, Koç Holding'in toplam 22 adet müşterek yönetime tabi ortaklığı bulunmaktadır. Koç Holding'in bu ortaklıklardaki oy hakkı, doğrudan veya bağlı ortaklıkları vasıtasıyla dolaylı olarak sahip olduğu haklar ve Koç ailesi üyelerinin sahip oldukları hakların toplamı ile oluşmaktadır. Bu ortaklıkların iki tanesi (Koç Menkul ve TNT) önemli görüldükleri için konsolidasyona dahil edilmişlerdir. Bunun dışındaki müşterek yönetime tabi ortaklıklar, oransal konsolidasyon yöntemi ile muhasebeleştirilmektedir. "IAS 31 Müşterek Yönetime Tabi Ortaklıkların Finansal Raporlaması" ve "SPK Seri XI No 25 13.Kısım Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi" ne göre, müşterek yönetime tabi ortaklıklar oransal konsolidasyon yöntemi veya özsermaye yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilebilmektedir.

Koç Holding'in ayrıca, özsermaye yöntemi ile muhasebeleştiği bir adet iştiraki bulunmaktadır. (Takosan A.Ş.)

Koç Holding'in bağlı ortaklıkları ve sahip olduğu sermaye payları aşağıdaki gibidir:

Bağlı ortaklık	Koç Holding'in bağlı ortaklıklardaki doğrudan ve dolaylı oy hakları (%)	Koç ailesi üyelerinin oy hakları (%)	Toplam oy hakları (%)
Beldesan	79,13	14,28	93,41
Beldeyama	63,3	16,7	80
Birmot	99,1	0,9	100
Döktaş	51,1	3,86	54,96
Mako	40	11	51
Otokar	44,02	25,16	69,18
Otokoç	99,1	0,9	100
Otomotiv lastikleri	46,42	31,21	77,63
Otoyol pazarlama	40	17,09	57,09
Otoyol	60	9,33	69,33
Tekersan	51,28	11,38	62,66
Trakmak	39,38	17,49	56,87
Türk Traktor	62,5		62,5
Koç Allianz Hayat	49,87	1,13	51
Koç Allianz Sigorta	43,41	3,68	47,09
Koç Finans	64,62	35,38	100
Arçelik	39,14	18,17	57,31
Ardutch	39,14	60,86	100
Artesis	25,44	39,56	65
Beko Deutschland	39,14	60,86	100
Beko Espana	39,13	60,87	100
Beko Elektronik	46,47	33,58	80,05
Beko France	39,12	60,82	99,94
Beko Polska	39,14	60,86	100
Beko Ticaret	39	60	99
Beko UK	19,57	80,43	100
Bloomberg GmbH	39,14	60,86	100
Bloomberg mbH	39,14	60,86	100
Demrad	46,1	53,9	100
Elektra AG	39,14	60,86	100
Elektra Produktion	39,14	60,86	100
Raupach	39,14	60,86	100
Arctic	35,67	16,56	52,23
Sherbrook	23,54	56,46	80

Bağlı ortaklık	Koç Holding'in bağlı ortaklıklardaki doğrudan ve dolaylı oy hakları (%)	Koç ailesi üyelerinin oy hakları (%)	Toplam oy hakları (%)
Tunusdan	38,88	60,45	99,33
TDDF	46,1	27,78	73,88
Düzey	31,67	62,25	93,92
Rambutya	0,13	50,87	51
Maret	32,1	22,84	54,94
Migros	0,25	50,83	51,08
Pastavilla	46,91	36,42	83,33
Ramstore Bulgaria	0,25	99,75	100
Ramstore	0,2	79,55	79,75
Sek	59,33	12,91	72,24
Tat Konserve	46,35	15,7	62,05
Tat Tohumculuk	16,91	19,09	36
Aygaz	40,68	11,84	52,52
Bursa Gaz	65,78	32,59	98,37
Entek	26,38	37,84	64,22
Lipet	32,5	29,2	61,7
Mogaz	40,68	59,32	100
Zinerji	62,91	37,09	100
Ayvalık Marina	48,6	51,4	100
Bilkom	82,28	17,72	100
Bozkurt	73,92	26,08	100
İzocam	20,36	42,21	62,57
Kav Danışmanlık	18,98	37,41	56,39
Koçnet	86,06	13,94	100
Koç Sistem	41,14	51	92,14
Koçtaş	43,18	46,34	89,52
Mares	38,35	36,1	74,45
Ram Dış Ticaret	42,54	55,56	98,1
Ram Pacific	35,99	48,63	84,62
RMK Marine	47,48	52,52	100
Setoto-Avis	35,69	64,31	100
Setur	46,54	53,19	99,73
Tek-Art Marina	26,31	70,21	96,52
Tek-iz	6,54	46,47	53,01
Tütaş	45,57	30,11	75,68

Koç Holding'in müşterek yönetime tabi ortaklıkları ve sahip olduğu sermaye payları aşağıdaki gibidir:

Müşterek yönetime tabi ortaklık	Koç Holding'in müşterek yönetime tabi ortaklıklardaki doğrudan ve dolaylı oy hakları (%)	Koç ailesi üyelerinin oy hakları (%)	Toplam oy hakları (%)
Ford Otosan	38,01	3,03	41,04
Tofaş	37,59	0,51	38,1
KAM Swiss	30,37	19,63	50
Koçbank	30,09	19,91	50
Koçbank Azerbayjan	22,93	27,07	50
Koç Factoring	30,35	19,65	50
Fiat Finans	63,22	4,95	68,17
Koç Finansal Hizmetler	30,37	19,63	50
Koç Lease	30,46	19,54	50
Koçbank Netherland	30,37	19,63	50
Koç Portföy	30,31	19,69	50
Koç Menkul	30,32	19,68	50
Stiching Custody	30,32	19,68	50
Arçelik LG Klima	22,61	27,39	50
Ramenka	0,13	49,87	50
BOS	20,81	29,19	50
Opet	18,92	31,08	50
Garanti Balfour	40,75	9,25	50
Koçtaş Yapı Market	35,66	14,34	50
Kofisa Trading	50		50
TNT	46,13	3,87	50
Ultra Kablo	26,72	23,28	50

Koç Holding'in konsolide mali tabloları, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından çıkarılan Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS)'na göre hazırlanmaktadır. SPK Seri XI No 25 de uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu olduğu için, Koç Holding'in konsolide mali tablolarının SPK Seri XI No 25'le uyumlu olduğu söylenebilmektedir. Zira, Tebliğ Otuzdördüncü Kısım – Muhtelif Hükümler Geçici Madde 1, mali tablo ve raporların zorunlu olarak bu tebliğ hükümlerince

düzenleneceği ilk hesap döneminin başına kadar geçen süre zarfında, mali tablo ve raporların uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak düzenlenmesinin ve kamuya açıklanmasının Tebliğ’de öngörölen düzenleme ve ilan yükümlölüklerinin yerine getirilmesi hükmünde olduğunu belirtmektedir.

Türk lirasının satın alma gücündeki değişiklikler için konsolide mali tablolar üzerinde yapılması gereken düzeltmeler “IAS 29 Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama” ve “SPK Seri XI No 25 15.Kısım Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesi” esas alınarak yapılmıştır. SPK Seri XI No 25 15.Kısım madde 377 ve IAS 29 madde 7’ye göre, yüksek enflasyon dönemlerinde işletmeler, mali tablolarını paranın bilanço günündeki satın alma gücünü esas alarak düzenlerler.

Koç Holding’in yurtdışında bulunan bağlı ortaklıklarının ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarının faaliyet sonuçları, ilgili döneme ait ortalama kur üzerinden Türk Lirası’na çevrilmiş ve Türk Lirası’nın bilanço tarihindeki alım gücüyle ifade edilmiştir. Koç Holding’in yurtdışında bulunan bağlı ortaklıklarının ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarının varlık ve yükümlölükleri yıl sonu kuru ile Türk Lirası’na çevrilmiştir. Yurtdışında bulunan bağlı ortaklıklarının ve müşterek yönetime tabi ortaklıklarının dönem başındaki net varlıklarının Türk Lirası’na çevriminden kaynaklanan kur farkları ile ortalama ve yıl sonu kurları arasında oluşan farklar, özsermaye içerisindeki yabancı para çevrim farkları hesabına dahil edilmiştir.

1.1.Koç Holding Konsolide Bilanço ve Gelir Tablosu

Koç Holding'in T1 ve T2 yılı karşılaştırmalı konsolide bilançosu aşağıdaki gibidir.

KOÇ HOLDİNG 31.12.T2-31.12.T1 KARŞILAŞTIRMALI KONSOLİDE BİLANÇOSU (MİLYAR TL)		
	<u>T2</u>	<u>T1</u>
Dönen Varlıklar	6.977.892	8.817.882
Nakit ve nakit benzerleri	1.586.726	2.568.957
Finansal varlıklar	515.385	984.446
Alım-satım amaçlı finansal varlıklar	860	110.255
Satılmaya hazır finansal varlıklar	371.959	566.259
Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar	142.566	307.932
Merkez Bankasındaki zorunlu karşılıklar	216.530	447.415
Müşterilere verilen avans ve krediler	1.426.721	1.866.360
Ticari alacaklar(net)	1.647.241	1.218.983
Ortaklardan alacaklar	265.121	228.851
Stoklar	1.016.595	849.617
Diğer dönen varlıklar	303.573	653.253
Duran Varlıklar	5.019.785	5.778.455
Müşterilere verilen avans ve krediler	415.702	1.502.780
Finansal varlıklar	815.031	703.680
Satılmaya hazır finansal varlıklar	211.614	310.736
Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar	603.417	392.944
İştirakler	1.623	1.387
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	62.001	30.594
Maddi duran varlıklar (net)	3.261.515	3.221.224
Maddi olmayan duran varlıklar (net)	362.169	239.242
Diğer duran varlıklar	101.744	79.548
<u>AKTİF TOPLAMI</u>	<u>11.997.677</u>	<u>14.596.337</u>

Kısa Vadeli Borçlar	6.284.324	8.727.714
Mevduatlar	2.334.382	4.798.158
Banka kredileri	1.553.146	1.916.820
Çıkarılmış bonolar	4.896	25.138
Sigorta primleri	149.184	154.366
Ticari borçlar	1.024.394	786.896
Ortaklara borçlar	444.081	192.756
Ödenecek vergiler	79.235	67.651
Diğer kısa vadeli borçlar	695.006	785.929
Uzun Vadeli Borçlar	1.676.857	2.039.978
Mevduatlar	151.707	305.745
Banka kredileri	1.030.603	1.199.763
Sigorta primleri	165.004	142.177
Kıdem tazminatı karşılıkları	101.648	88.648
Ertelenen vergi yükümlülükleri	155.173	251.275
Diğer uzun vadeli borçlar	72.722	52.370
AnaOrtaklık Dışı Özsermaye	1.891.465	1.674.745
Özsermaye	2.145.031	2.153.900
Ödenmiş sermaye	984.782	961.116
Yabancı para çevrim farkı	1.730	41.915
Riskten kaçınma zararı	(38.815)	(27.738)
Dağıtılmamış karlar	1.197.334	1.178.607
<u>PASİF TOPLAMI</u>	<u>11.997.677</u>	<u>14.596.337</u>

KOÇ HOLDİNG KARŞILAŞTIRMALI 01.01.T1-31.12.T1 VE 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMLERİ
KONSOLİDE GELİR TABLOSU(MİLYAR TL)

	T2	T1
Esas faaliyet gelirleri	11.097.399	11.848.374
Satışların maliyeti (-)	(8.665.316)	(10.505.382)
Brüt satış karı	2.432.083	1.342.992
Faaliyet giderleri (-)	(2.032.796)	(1.883.602)
Araştırma geliştirme giderleri	51.150	52.072
Pazarlama, satış, dağıtım giderleri	705.214	551.934
Genel yönetim giderleri	1.276.432	1.279.596
Esas faaliyet karı/zararı	399.287	(540.610)
Diğer faaliyetlerden gider ve zararlar	(119.193)	(364)
Finansman gelirleri/giderleri (net)	20.736	(345.996)
Faaliyet karı/zararı	300.830	(886.970)
Olağanüstü gider ve zararlar (-)	(26.998)	(65.096)
Dönem karı/zararı	273.832	(952.066)
Net parasal kalem zararı (-)	(13.979)	(112.403)
Konsolide dönem karı/zararı	259.853	(1.064.469)
Ana ortaklık dışı kar/zarar	(156.053)	523.529
Konsolide vergiden önceki kar/zarar	103.800	(540.940)
Ödenecek vergi (-)	(63.152)	(46.244)
Konsolide net dönem karı/zararı	40.648	(587.184)

Koç Holding konsolide bilançosunun Dönen varlıklar ve Duran varlıklar grubunda yer alan “Finansal Varlıklar”, “IAS 39 Finansal Araçlar” ve “SPK Seri XI No 25 11.Kısım Finansal Araçlar” da yer alan hususlara uygun olarak muhasebeleştirilmiştir. Bu düzenlemelere göre menkul kıymetler alım-satım amaçlı finansal varlıklar, vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar ve satılmaya hazır finansal varlıklar olmak üzere üç ana grupta toplanmaktadır. Kısa dönemde kar elde etmek amacıyla elde tutulan finansal varlıklar, “alım-satım amaçlı finansal varlıklar” olarak adlandırılır ve dönen varlıklar grubu içinde yer alır. Sabit bir vadeye sahip ve yönetimin vade sonuna kadar elinde tutmaya niyetli olduğu finansal varlıklar, “vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar” olarak adlandırılır. Vadelerinin bir yıldan az veya çok olmalarına göre dönen varlıklar veya duran varlıklar grubunda yer alır. Belirsiz bir zaman için elde tutulan ve likitide ihtiyaçları doğrultusunda satılabilecek olan finansal varlıklar “satılmaya hazır finansal varlıklar” olarak adlandırılır. Eğer yönetimin bu finansal varlıkları bir yıl içinde satma niyeti yoksa, bu finansal varlıklar duran varlıklar grubu içinde yer alır.

Koç Holding’in elinde bulunan alım-satım amaçlı finansal varlıklar ve satılmaya hazır finansal varlıklar kayda alınmalarını izleyen dönemlerde rayiç (makul) değerle değerlendirilmiştir. Borsalarda veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda aktif olarak işlem gören satılmaya hazır finansal varlıklar borsa fiyatı ile işlem görmeyenler ise indirgenmiş nakit akımı, karşılaştırılabilir işlemler/şirketler gibi değerlendirme yöntemleri uygulanarak tespit edilmiş makul değerleri ile gösterilir. Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar ise etkin faiz yöntemi kullanılmak suretiyle iskonto edilmiş maliyet üzerinden değerlendirilmiştir.

Etkin faiz yöntemi, SPK Seri XI No 25 11.Kısım madde 246’da, “bir finansal varlığın veya finansal borcun etkin faiz haddi kullanılması suretiyle iskonto edilmiş maliyetinin ve faiz geliri veya faiz giderinin hesaplanmasına ilişkin yöntem” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede iskonto edilmiş maliyet ise şu şekilde tanımlanmıştır: “Bir finansal varlık veya finansal borcun ilk defa mali tablolara alınırken değerlendirildiği tutardan; anapara geri ödemelerinin düşülmesi, ilk tutar ile vade tutarı arasındaki farkın etkin faiz yöntemi kullanılması suretiyle itfası sonucunda birikmiş itfa tutarının

eklenmesi veya düşülmesi, ve varlığın değerinin düşmesi veya nakit akımlarının tahsil edilememesi nedeniyle ortaya çıkan değer azalışlarının (doğrudan veya karşılık hesapları aracılığıyla) düşülmesi suretiyle bulunan tutar”.

Koç Holding’in bağlı ortaklıkları arasında bankalar da bulunduğundan dolayı, Holding’in konsolide bilançosunda “Merkez Bankasındaki zorunlu karşılıklar” kalemi bulunmaktadır. Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların, bankalararası mevduat haricinde, mevduatın türüne göre (döviz veya TL) müşteri mevduatının belirli bir bölümüne eşit bir meblağı munzam karşılık olarak TCMB’ye yatırmaları gerekmektedir.

“Müşterilere verilen avans ve krediler” Holding tarafından doğrudan borç vermek veya mal ve hizmet sağlamak amacıyla verilen avanslardır.

Ticari alacaklar Koç Holding’in 3.kişilerden olan alacaklarını ifade etmektedir. Ticari alacaklar etkin faiz yöntemi kullanılmak suretiyle iskonto edilmiş maliyetleri ile değerlendirilmektedir. Vadesi geldiğinde tahsil edilemeyeceğine dair objektif bir delil olan ticari alacaklar için (şüpheli ticari alacaklar) karşılık ayrılmaktadır.

T2 ve T1 yılları için ticari alacakların brüt tutarları aşağıdaki gibidir:

	T2	T1
Ticari alacaklar	1.716.434	1.245.826
Şüpheli alacak karşılığı(-)	(69.193)	(26.843)
Ticari alacaklar (net)	1.647.241	1.218.983

Stoklar, dönem sonundaki satın alma gücüne göre düzeltilmek suretiyle, maliyet değeri veya net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile değerlendirilmektedir.

Koç Holding’in 1.623 milyar TL’lik iştiraki “Takosan”, özsermaye yöntemi ile muhasebeleştirilmektedir. Koç Holding’in Takosan’da sahip olduğu pay T2 yılında %27,42’den %28,12’e yükselmiştir ve dönem sonunda Takosan’ın zararından Koç Holding’in payına düşen kısım 2 milyar TL’dir. Bu zarar tutarı konsolide gelir tablosunda “Diğer faaliyetlerden gider ve zararlar” kaleminde yer almaktadır.

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, kira ve/veya sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde tutulan gayrimenkullerdir. “IAS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller” ve “SPK Seri XI No 25 27.Kısım Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller”e göre, bu varlıklar, duran varlıklar grubu içinde ayrı bir kalem olarak yer alır. Koç Holding’in yatırım amaçlı gayrimenkulleri (araziler dışında) konsolide bilançoda dönemsonundaki satın alma gücü ile ifade edilen maliyet değeri eksi birikmiş amortisman yani net defter değeri ile yer almaktadır. Yatırım amaçlı gayrimenkullerde T2 yılı dönembaşı ve dönemsonu arasında oluşan değişim aşağıdaki tabloda izlenebilir.

	01.Oca.T2	Alınan	Satılan	Kur değişim etkisi	31.Ara.T2
Maliyet değeri	33.093	35.464	-	(1.542)	67.015
Birikmiş amortisman(-)	(2.499)	(2.597)	-	82	(5.014)
Net defter değeri	30.594				62.001

Yatırım amaçlı gayrimenkul alımları nakit olarak gerçekleşmiştir.

Koç Holding’in maddi duran varlıklar konsolide bilançoda maliyet değeri eksi birikmiş amortisman yani net defter değeri ile yer almaktadır. Maddi duran varlıkların dönem sonundaki satın alma gücüne göre düzeltilmiş değerleri üzerinden normal amortisman yöntemine göre amortisman ayrılmaktadır. Maddi duran varlıklar için ekonomik ömürleri gözönünde bulundurularak belirlenen amortisman süreleri aşağıdaki gibidir:

Binalar	10-50 yıl
Makine ve teçhizat	4-20 yıl
Taşıtlar	4-10 yıl
Demirbaşlar	4-16 yıl

Maddi duran varlıklarda T2 yılı dönembaşı ve dönemsonu arasında oluşan değişim aşağıdaki tabloda izlenebilir.

	01.Oca.T2	Konsolidasyon eklemeleri	Konsolidasyon çıkarmaları	Alınan	Satılan	Kur değişim etkisi	31.Ara.T2
Maliyet değeri	6.608.282	540.001	(171.462)	1.449.237	(851.553)	(7.068)	7.567.437
Birikmiş amortisman(-)	(3.387.058)	(317.114)	102.359	(1.062.818)	358.058	651	(4.305.922)
Net defter değeri	3.221.224	222.887	(69.103)	386.419	(493.495)	(6.417)	3.261.515

Koç Holding'in T2 yılında maddi duran varlık satış zararları 2.581 milyar TL olarak gerçekleşmiştir ve bu tutar, konsolide gelir tablosunda olağanüstü gider ve zararlar kaleminde yer almaktadır. Maddi duran varlık satışı karşılığında nakden tahsil edilen tutar, 729.912 milyar TL; alınan maddi duran varlıklar için ödenen nakit tutarı ise 1.304.790 milyar TL dir.

Koç Holding'in şerefiye dışındaki maddi olmayan duran varlıkları (haklar ve markalar) dönemsonundaki satın alma gücü ile ifade edilen maliyet değeri ile muhasebeleştirilmektedir ve 10 yılı geçmeyecek şekilde tahmini yararlı ömürleri içerisinde normal amortisman yöntemi ile amorti edilmektedir.

Edinim maliyeti ile edinilen işletmenin net varlıklarının makul değeri arasındaki fark olan şerefiye, maddi olmayan duran varlıklar içerisinde yer almaktadır ve amortismanına tabidir. Şerefiye 5-20 yıl içerisinde normal amortisman yöntemi kullanılarak amorti edilir.

Koç Holding tarafından T2 yılında gerçekleştirilen ve pozitif şerefiye oluşmasına yol açan bağlı ortaklık edinimleri aşağıdaki gibidir:

- Koç Holding, Opet'in %45,33'lük sermaye payına 167.724 milyar TL ödeyerek sahip olmuştur. 130.252 milyar TL lık pozitif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding'in, Bilkom'un %30'luk sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 2.812 milyar TL'dir. 3.260 milyar TL lık pozitif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding, Beko Deutschland'ın %100'lük sermaye payına 3.665 milyar TL ödeyerek sahip olmuştur. 3.351 milyar TL lık pozitif şerefiye oluşmuştur.

- Koç Holding'in, Beko Espana'nın %50'lik sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 1.006 milyar TL'dir. 746 milyar TL lık pozitif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding'in, Elektra Product ve Elektra AG'nin %100'lük sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 4.082 milyar TL'dir. 1.575 milyar TL lık pozitif şerefiye oluşmuştur.

Koç Holding tarafından T2 yılında gerçekleştirilen ve negatif şerefiye oluşmasına yol açan bağı ortaklık edinimleri aşağıdaki gibidir:

- Koç Holding'in, Blomberg GmbH'in %100'lük sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 8.164 milyar TL'dir. 24.759 milyar TL lık negatif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding, Blomberg'in %100'lük sermaye payına 9.978 milyar TL ödeyerek sahip olmuştur. 16.077 milyar TL lık negatif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding'in, Beko France'in %50'lik sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 2.357 milyar TL'dir. 981 milyar TL lık negatif şerefiye oluşmuştur.
- Koç Holding'in, Arctic'in %91,14'lük sermaye payına nakit olarak ödediği tutar 31.399 milyar TL'dir. 982 milyar TL lık negatif şerefiye oluşmuştur.

Yukarıdaki bilgileri özetlersek, T2 yılında Koç Holding bağı ortaklık alımı için toplam 231.187 milyar TL nakit harcamıştır. Bu işlemlerden dolayı toplam olarak oluşan pozitif şerefiye tutarı 139.184 milyar TL ve negatif şerefiye tutarı 42.799 milyar TL dir.

T2 yılı için pozitif şerefiye itfa payı 8.743 milyar TL ve negatif şerefiye itfa payı 2.381 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Maddi olmayan duran varlıklarda T2 yılı dönembası ve dönemsonu arasında oluşan değışim aşağıdaki tabloda izlenebilir:

	01.Oca.T2	Konsolidasyon Eklemeleri	Konsolidasyon çıkarmaları	Alınan	Satılan	Kur değişim etkisi	31.Ara.T2
Maliyet değeri	333.398	30.314	(19.057)	55.452	(14.632)	(20)	385.455
Birikmiş amortisman(-)	(121.462)	(9.038)	16.915	(45.055)	14.497	7	(144.136)
Net defter değeri	211.936	21.276	(2.142)	10.397	(135)	(13)	241.319
Pozitif şerefiye	78.047	5.489	-	139.184	-	-	222.720
Birikmiş amortisman(-)	(50.741)	(1.968)	-	(8.743)	-	-	(61.452)
Net defter değeri	27.306	3.521	-	130.441	-	-	161.268
Negatif şerefiye	-	-	-	(42.799)	-	-	(42.799)
Birikmiş amortisman(-)	-	-	-	2.381	-	-	2.381
Net defter değeri	-	-	-	(40.418)	-	-	(40.418)
Toplam net defter değ.	239.242						362.169

Maddi olmayan duran varlık alım ve satımları nakit olarak gerçekleşmiştir.

Koç Holding konsolide bilançosunun pasifinde yer alan “Mevduatlar”(kısa ve uzun vadeli) kalemi, Holding’in bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan yabancı para ve Türk lirası bazında tasarruf ve ticari mevduatları ifade etmektedir.

Koç Holding’in aldığı banka kredileri, konsolide bilançonun pasifinde görülmektedir. T1 ve T2 yılları itibariyle alınan banka kredileri aşağıdaki gibidir:

	T2	T1
Kısa vadeli banka kredileri	1.283.720	1.721.860
Uzun vadeli banka kredilerinin kısa vadeli kısmı	269.426	194.960
Toplam kısa vadeli banka kredileri	1.553.146	1.916.820
Uzun vadeli banka kredileri	1.030.603	1.199.763
Toplam banka kredileri	2.583.749	3.116.583

T1 ve T2 yılları itibariyle Koç Holding'in çıkarılmış bonoları aşağıdaki gibidir:

	Defter Değeri	Vadesi
T2 yılı	3.035	Oca.T3
	1.861	Oca.T3
Toplam	4.896	
	Defter değeri	Vadesi
T1 yılı	20.153	Oca.T2
	4.333	Oca.T2
	652	Oca.T2
Toplam	25.138	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, Ocak T2'de, T1 yılı ihraçlı toplam 25.138 milyar TL lık bono ödemesi yapılmıştır. Yine T2 yılında, Ocak T3 vadeli toplam 4.896 milyar TL lık bono çıkarılmıştır.

Türkiye'deki vergi kanunları ana ortaklık ve bağlı ortaklıkların konsolide bir kar tutarı üzerinden vergi ödemesine izin vermemektedir. Bu yüzden Koç Holding konsolide bilançosunda ödenecek vergi için karşılıklar, ortaklıklar bazında hesaplanıp tabloya alınmıştır. Bu tutarlar aşağıdaki tabloda izlenebilir:

	T2	T1
Türk bağlı ortaklıkların ödenecek vergileri	74.930	64.307
Yabancı bağlı ortaklıkların ödenecek vergileri	4.305	3.344
Toplam	79.235	67.651

Koç Holding'in T2 yılında toplam olarak ödediği vergi ise 46.170 milyar TL dir.

“IAS 12 Gelir Vergileri” ve “SPK Seri XI No 25 28.Kısım Kurum Kazancı Üzerinden Hesaplanan Vergiler”e göre, ertelenen vergi yükümlülükleri, vergilendirilebilir geçici farklar nedeniyle gelecek dönemlerde ödenecek vergi tutarıdır. SPK Seri XI No 25 madde 614’e göre, iştirakler, bağlı ortaklıklar ve müşterek yönetime tabi teşebbüslerle ilgili geçici farklar, ana ortaklığın veya iştirakte bulunan ortaklığın mali tablolarında bu ortaklıkların veya işletmelerin kayıtlı değerinin vergi değerinden farklı olduğu durumlarda ortaya çıkar. Tebliğde, vergi değeri ise, vergi düzenlemeleri çerçevesinde bir varlık veya yükümlülük ile ilgili gelecek dönemlerde vergi matrahına etkileyecek tutar olarak tanımlanmıştır.

Koç Holding’in ertelenen vergi yükümlülükleri konsolide bilançonun pasifinde yer almaktadır. T1 yılı ertelenen vergi yükümlülükleri 251.275 milyar TL, T2 yılı ertelenen vergi yükümlülükleri ise 155.173 milyar TL olarak belirlenmiştir.

Koç Holding’in konsolide bilançosunun özsermaye kalemleri incelendiğinde, “Yabancı para çevrim farkı” ve “Riskten kaçınma zararı” kalemlerinin bulunduğu görülmektedir.

Yabancı para çevrim farkı, “IAS 21 Kur Değişiminin Etkileri” ve “SPK Seri XI No 25 14.Kısım Kur Değişiminin Etkileri” ne göre, aynı miktar yabancı paranın farklı kur kullanarak değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan farktır.

“IAS 39 Finansal Araçlar” ve “SPK Seri XI No 25 11.Kısım Finansal Araçlar” a göre, riskten korunma amaçlı araçlar ile riskten korunan kalemlerin makul değerlerinde meydana gelen değişikliklerin birbirleriyle netleştirilmesi suretiyle kar veya zarar olarak mali tablolara alınması gerekmektedir. Buna bağlı olarak Koç Holding’in konsolide bilançosunun pasifinde riskten kaçınma zararı T2 yılı için 38.815 milyar TL ve T1 yılı için ise 27.738 milyar TL olarak görülmektedir.

Koç Holding, T2 yılında nakit karşılığı sermaye artırımını yapmamıştır. T1 yılı karından ödenen temettüsü bulunmamaktadır. Koç Holding bünyesindeki bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara ödediği temettülerin toplam tutarı 105.154 milyar TL dir.

Koç Holding konsolide gelir tablosunda bulunan Finansman gelirleri/giderleri kalemi, döneme ilişkin net tutarları içermektedir. T1 ve T2 yılına ait gelir ve gider tutarları aşağıdaki gibidir:

	T2	T1
Faiz gelirleri	349.557	806.593
Finansman giderleri	(328.821)	(1.152.589)
Toplam	20.736	(345.996)

T2 yılında Koç Holding'in toplam amortisman giderleri 718.448 milyar TL dir.

T2 yılında Koç Holding'in karşılık giderleri aşağıdaki gibidir:

Değer düşüklüğü karşılık giderleri	20.731
Şüpheli alacak karşılık giderleri	42.350
Verilen avans karşılık giderleri	25.541
Kıdem tazminatı karşılık giderleri	<u>12.404</u>
TOPLAM	101.026

2. Koç Holding Konsolide Fon Akım Tablosu

Uygulamanın bu bölümünde, Koç Holding konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer verilerin yardımıyla, Koç Holding'in T2 yılı için konsolide fon akım tablosu hazırlanacaktır. Konsolide fon akım tablosu öncelikle klasik formata göre düzenlenecek, daha sonra sınıflandırılmış formata göre düzenlenecektir. Böylece iki format arasındaki farklılıklar ve kullanım olanakları da gözönüne serilecektir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde anlatıldığı gibi, konsolide fon akım tablosu holdingin 3.kişilerle olan ilişkilerinden doğan fon akımlarını içerir. Bu açıdan konsolide fon akım tablosu düzenlenirken konsolide verilerden hareket edilmelidir. Tez uygulamasının yapılacağı Koç Holding verilerinde (konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu) konsolidasyonla ilgili her türlü eliminasyonun yapıldığı ve bu verilerde holding içi işlemlerden doğan tutarların yer almadığı bilinmektedir.

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer alan ilk kalem "Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak"tır. Bu tutara ulaşmak için, Koç Holding konsolide gelir tablosundan konsolide faaliyet karı (420.021 milyar TL) alınır. Dönem içinde oluşan amortisman giderleri ve şerefiye itfa payı eklenir. Koç Holding'in T2 yılı içinde oluşan amortisman giderleri ek bilgilerde 718.448 milyar TL olarak verilmiştir. Ek bilgilerde pozitif şerefiye itfa payı 8.743 milyar TL ve negatif şerefiye itfa payı 2.381 milyar TL olarak yer almaktadır. İki itfa payı arasındaki fark (6.362 milyar TL) şerefiye itfa payı olarak konsolide faaliyet karına eklenir. Daha sonra konsolide faaliyet karına fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderler eklenir. Koç Holding'in T2 yılı fon çıkışı gerektirmeyen diğer giderleri, karşılık giderlerinden oluşmaktadır ve ek bilgilerde tutar 101.026 milyar TL olarak verilmiştir. Son olarak konsolide faaliyet karından fon girişi sağlamayan gelirlerin düşülmesi gerekir. Koç Holding'in T2 yılında fon girişi sağlamayan gelirleri bulunmamaktadır. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde "Konsolide faaliyet karından sağlanan kaynak" kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	1.245.857
a.Konsolide Faaliyet Karı	420.021
b.Amortismanlar(+)	718.448
c.Şerefiye İtfa Payı(+)	6.362
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	101.026
e.Fon Girişi Sağlamayan Gelirler(-)	-

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünün ikinci kalemi, “Konsolide Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak” kalemidir. Koç Holding konsolide gelir tablosuna bakıldığında T2 yılı için konsolide olağanüstü zarar bulunduğu görülmektedir. Bu yüzden bu kalem, kullanımlar bölümünde ele alınacaktır.

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünün diğer bir kalemi, “Dönen varlıkların tutarında azalış”tır. Bu tutar hesaplanırken, konsolide bilançoda cari yılda azalış gösteren dönen varlık kalemleri dikkate alınır. Koç Holding karşılaştırmalı konsolide bilançosuna göre “Dönen varlıkların tutarında azalış” kalemi şu şekilde oluşmaktadır:

2.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış	2.471.496
Nakit ve nakit benzerleri	982.231
Finansal varlıklar	469.061
Merkez Bankasındaki zorunlu karşılıklar	230.885
Müşterilere verilen avans ve krediler	439.639
Diğer dönen varlıklar	349.680

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünün diğer bir kalemi, “Duran varlık tutarında azalış”tır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, holdingin 3.kişilere yaptığı duran varlık satışlarından elde edilen gelirin satış bedeli ile yer almasını sağlamaktır. Bunun dışında kalan duran varlık kalemlerinin karşılaştırmalı konsolide bilançoda yer alan azalış tutarları da hesaba katılır. Koç Holding’in T2 yılı için duran varlık satışları ve alımları ile ilgili bilgiler ek verilerde bulunmaktadır. Buna göre satılan maddi duran varlıklardan 851.553 milyar TL lık fon elde edilmiştir. Ayrıca maddi

olmayan duran varlık satışından elde edilen fon 14.632 milyar TL dir. Koç Holding karşılaştırmalı bilançosu incelendiğinde duran varlık kalemlerinden “Müşterilere verilen avans ve krediler” de 1.087.078 milyar TL lık bir azalış olduğu görülmektedir. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde “Duran varlıkların tutarında azalış” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

3.Duran Varlık Tutarında Azalış	1.953.263
Müşterilere verilen avans ve krediler	1.087.078
Maddi duran varlık satışı	851.553
Maddi olmayan duran varlık satışı	14.632

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde bir diğer kalem, “Bağlı ortaklıklar negatif şerefiyesi”dir. Koç Holding’in T2 yılında satın aldığı bağlı ortaklıklar nedeniyle doğan negatif şerefiye tutarı ek verilerde 42.799 milyar TL olarak verilmiştir.

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde bir diğer kalem, “Kısa vadeli borçlarda artış”tır. Bu tutar hesaplanırken, Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda cari yılda artış gösteren kısa vadeli borç kalemleri dikkate alınır. Burada hesaba katılacak bir diğer husus, T2 yılında çıkarılan bonolardan sağlanan fonlardır. Bu tutar ek verilerde 4.896 milyar TL olarak verilmiştir. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde “Kısa vadeli borçlarda artış” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

5.Kısa Vadeli Borçlarda Artış	505.303
Çıkarılmış bonolar	4.896
Ticari borçlar	237.498
Ortaklara borçlar	251.325
Ödenecek vergiler	11.584

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde bir diğer kalem, “Uzun vadeli borçlarda artış”tır. Bu tutar hesaplanırken, Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda cari yılda artış gösteren uzun vadeli borç kalemleri dikkate alınır. Kıdem tazminatı karşılıklarında oluşan artış hesaba katılmaz. Koç Holding

konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde “Uzun vadeli borçlarda artış” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

6.Uzun Vadeli Borçlarda Artış	43.179
Sigorta primleri	22.827
Diğer uzun vadeli borçlar	20.352

Konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümünde yer alan diğer kalemler “Sermaye artırımı” ve “ Emisyon primi” dir. Koç Holding’in T2 yılında nakit karşılığı sermaye artırımı yapmadığı ek verilerde yer almaktadır. Ayrıca, Koç Holding konsolide bilançosunda emisyon primleri bulunmamaktadır.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün ilk kalemi “Konsolide faaliyet zararından dolayı kaynak kullanımı”dır. Koç Holding’in konsolide gelir tablosunda T2 yılı için konsolide faaliyet zararı değil, konsolide faaliyet karı bulunmaktadır.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide olağanüstü zarardan dolayı kaynak kullanımı”dır. Konsolide olağanüstü zarar cari yıl konsolide gelir tablosundaki olağanüstü gelir ve karlar ile olağanüstü gider ve zararlar arasındaki olumsuz farktır. Koç Holding cari yıl konsolide gelir tablosunda olağanüstü gider ve zararlar 26.998 milyar TL olarak görülmekte ve olağanüstü gelir ve kar rakamı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, “Konsolide olağanüstü zarar” tutarı 26.998 milyar TL dir. Bu tutara olağanüstü faaliyetlerle ilgili fon çıkışı gerektirmeyen giderlerin eklenmesi ve fon girişi sağlamayan gelirlerin düşülmesi gerekir. Koç Holding verilerine göre, konsolide olağanüstü zarar tutarında yapılması gereken düzeltme, 2.581 milyar TL lık maddi duran varlık satış zararıdır. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Konsolide olağanüstü zarardan dolayı kaynak kullanımı” kalemi şu şekilde oluşur:

1.Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı	24.417
a.Konsolide olağanüstü zarar	(26.998)
b.Fon çıkışı gerektirmeyen giderler(+)	2.582

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün bir diğer kalemi “Ödenen vergi ve benzerleri” dir. Koç Holding’in T2 yılı için ödediği vergiler ek bilgilerde 46.170 milyar TL olarak verilmiştir.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün bir diğer kalemi “Ödenen temettüleri” dir. Burada, hem ana ortaklığın ödenen temettüleri, hem de bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara ödenen temettüleri dikkate alınmalıdır. Verilen ek bilgilere göre, Koç Holding’in ana ortaklık olarak ödenen temettüsü bulunmamaktadır. Ancak holding bünyesindeki bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı payları ödediği kar paylarının tutarı 105.154 milyar TL olarak verilmiştir.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün bir diğer kalemi “Dönen varlıkların tutarında artış” tır. Bu tutar hesaplanırken, konsolide bilançoda cari yılda artış gösteren dönen varlık kalemleri dikkate alınır. Koç Holding karşılaştırmalı konsolide bilançosuna göre “Dönen varlıkların tutarında artış” kalemi şu şekilde oluşmaktadır:

4.Dönen Varlık Tutarında Artış	673.856
Ticari alacaklar	470.608
Ortaklardan alacaklar	36.270
Stoklar	166.978

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünün bir diğer kalemi “Duran varlıkların tutarında artış” tır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, holdingin 3.kişilerden yaptığı duran varlık alışlarından kaynaklanan fon çıkışını maliyet bedeli ile yer almasını sağlamaktır. Bunun dışında kalan duran varlık kalemlerinin karşılaştırmalı konsolide bilançoda yer alan artış tutarları da hesaba katılır. Koç Holding’in T2 yılı duran varlık alımları ile ilgili bilgiler ek verilerden yer almaktadır. Buna göre, Koç Holding T2 yılında, 35.464 milyar TL lık yatırım amaçlı gayrimenkul, 1.449.237 milyar

TL lık maddi duran varlık ve 55.452 milyar TL lık maddi olmayan duran varlık almıştır. Ayrıca cari yılda alınan bağılı ortaklıklar için 231.187 milyar TL harcanmıştır. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Duran varlıkların tutarında artış” kalemi şu şekilde oluşur:

5.Duran Varlık Tutarında Artış	1.905.123
Yatırım amaçlı gayrimenkul alımı	35.464
Maddi duran varlık alımı	1.449.237
Maddi olmayan duran varlık alımı	55.452
Bağılı ortaklık alımı	231.187
Finansal varlıklar	111.351
İştirakler	236
Diğer duran varlıklar	22.196

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde bir diğer kalem, “Bağılı ortaklıklar şerefiyesi”dir. Koç Holding’in T2 yılında satın aldığı bağılı ortaklıklar nedeniyle doğan pozitif şerefiye tutarı ek verilerde 139.184 milyar TL olarak verilmiştir.

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde bir diğer kalem, “Kısa vadeli borçlarda azalış”tır. Bu tutar hesaplanırken, Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda cari yılda azalış gösteren kısa vadeli borç kalemleri dikkate alınır. Burada hesaba katılacak bir diğer husus, T2 yılında ödemesi yapılan bonolarla ilgili fon kullanımlarıdır. Bu tutar ek verilerde 25.138 milyar TL olarak verilmiştir. Bu durumda Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Kısa vadeli borçlarda azalış” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

7.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	2.948.693
Bono ödemesi	25.138
Mevduatlar	2.463.776
Banka kredileri	363.674
Sigorta primleri	5.182
Diğer kısa vadeli borçlar	90.923

Konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde bir diğer kalem, “Uzun vadeli borçlarda azalış”tır. Bu tutar hesaplanırken, Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda cari yılda azalış gösteren uzun vadeli borç kalemleri dikkate alınır. Koç Holding konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümünde “Uzun vadeli borçlarda azalış” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

8.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış	419.300
Mevduatlar	154.038
Banka kredileri	169.160
Ertelenen vergi yükümlülükleri	96.102

Yukarıda açıklamaları verilen Koç Holding T2 yılı konsolide fon akım tablosu aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

**KOÇ HOLDİNG 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMİ KONSOLİDE FON AKIM TABLOSU
(KLASİK FORMAT)**

A – KAYNAKLAR		6.261.897
1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak		1.245.857
a.Konsolide Faaliyet Karı	420.021	
b.Amortismanlar(+)	718.448	
c.Şerefiye itfa payı(+)	6.362	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	101.026	
2.Dönen Varlıkların Tutarında Azalış		2.471.496
3.Duran Varlıkların Tutarında Azalış		1.953.263
4. Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi		42.799
5.Kısa Vadeli Borçlarda Artış		505.303
6.Uzun Vadeli Borçlarda Artış		43.179
7.Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı)		-
8.Emisyon Primi		-
B – KAYNAK KULLANIMLARI		6.261.897
1.Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı		24.417
a.Konsolide Olağanüstü Zarar	(26.998)	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)	2.581	
2.Ödenen Vergi ve Benzerleri		46.170
3.Ödenen Temettüleri		105.154
4.Dönen Varlıkların Tutarında Artış		673.856
5.Duran Varlıkların Tutarında Artış		1.905.123
6. Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi		139.184
7.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış		2.948.693
8.Uzun Vadeli Borçlarda Azalış		419.300

Koç Holding'in T2 yılı konsolide fon akım tablosu ile ilgili yorumları yapılırken, unutulmaması gereken önemli bir nokta, konsolide fon akım tablosunun şekil itibariyle her ne kadar tek bir işletmenin tablosu gibi görülse de, aslında içinde 69 bağlı ortaklığın ve 22 müşterek yönetime tabi ortaklığın fon akımlarını içeren bir tablo olduğudur. Dolayısıyla, burada yorumlanan tek bir işletme değil, bir sistemdir. Yani Koç Holding'in bireysel fon akım tablosu veya Koç Holding'in bünyesinde bulunan herhangi bir bağlı ortaklığın bireysel fon akım tablosu incelendiğinde çok farklı sonuçlarla karşılaşılacağı açıktır. Dolayısıyla, Koç Holding'in konsolide fon akım tablosunun yorumlanmasıyla ortaya çıkan sonuçlar sistemi oluşturan hiçbir bireysel ortaklıkla bağdaştırılmamalıdır.

Koç Holding'in T2 yılı klasik formata göre düzenlenmiş konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümü incelendiğinde, Holding'in T2 yılında en fazla kaynağı toplam kaynakların %39'u oranıyla, "Dönen varlıkların tutarında azalış"la sağladığı görülmektedir. Bu azalışın kendi içindeki yüzdeleri incelenecek olursa;

Nakit ve nakit benzerleri	%40
Finansal varlıklar	%19
Müşterilere verilen avans ve krediler	%18
Diğer dönen varlıklar	%14
Merkez Bankasındaki zorunlu karşılıklar	<u>% 9</u>
	%100

Görüldüğü gibi, %40'lık oranla en yüksek azalış nakit ve nakit benzerleri kaleminde. Nakit benzerlerinin azalması suretiyle fon yaratılması gelecekte Holding'in likitide sorunları yaşamasına neden olabilir. İkinci olarak %19'luk oranla finansal varlıklardaki azalış görülmektedir. Bu azalış Holding'in elindeki finansal varlıkların satılmasından kaynaklanmaktadır. Fon yaratma ve likitide sorunlarını çözmek için finansal varlıkların satılması işletmeler tarafından sıkça başvurulan bir yöntemdir. Daha sonra %18'lik oranla müşterilere verilen avanslardaki azalış görülmektedir. Bu azalış, Holding'in daha önce vermiş olduğu siparişlerin yerine getirildiğini göstermektedir. Dönen varlık kalemleri içerisinde yer alan stoklar ve

alacaklarda azalış yoktur. Holding'in konsolide gelir tablosundaki satışlar tutarında da azalış olduğu için, bu durum, Holding'in alacak tahsilat politikasının etkin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Koç Holding'in T2 yılında ikinci olarak toplam kaynakların %31'i oranıyla "Duran varlıkların tutarında azalış" yoluyla fon sağladığı görülmektedir. Bu azalışın kendi içindeki yüzdeleri incelenecek olursa;

Müşterilere verilen avans ve krediler	%56
Maddi duran varlık satışı	%43
Maddi olmayan duran varlık satışı	<u>% 1</u>
	%100

Duran varlık tutarındaki azalışla fon sağlanması, duran varlık satışından kaynaklanıyorsa, arzu edilmeyen bir durumdur. Ancak buradaki azalış %56'lık bir oranla Holding'in verilen avanslarındaki azalışından kaynaklanmaktadır. Yine de, maddi duran varlık satışından kaynaklanan duran varlık azalışının toplam azalışın %43'ü oranında olması, Holding'in duran varlık satışından önemli ölçüde fon sağladığı anlamına gelmektedir.

Koç Holding'in T2 yılı konsolide fon akım tablosunun kaynaklar bölümü incelendiğinde, kaynak sağlamada üçüncü sırayı %20'lik oranla "Konsolide faaliyet karından sağlanan kaynak" kaleminin aldığı görülmektedir. Aslında en iyi fon kaynağı sağlama yolu faaliyet sonucu yaratılan kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Bu yöntemin Holding'in konsolide fon akım tablosunda kaynak sağlamada üçüncü sırada yer alması olumsuz görülse de, T2 yılının enflasyonist ortamı ve ekonomik koşulları ile birlikte düşünüldüğünde olumsuz karşılanmamalıdır.

Koç Holding'in T2 yılında kısa vadeli ve uzun vadeli borçlanmalarla da fon sağladığı görülmektedir. Kısa vadeli borçlanmalarla sağlanan kaynaklar toplam kaynakların %8'ini oluştururken, uzun vadeli borçlanmalarla sağlanan kaynaklar toplam kaynakların %1'ini oluşturmaktadır. Aslında, borçlanma ile fon sağlamada uzun vadeli borçlanmalar, kısa vadeli borçlanmalara tercih edilir. Ancak T2 yılının enflasyonist ortamı düşünüldüğünde uzun vadeli borçlanmanın zorluğu kabul edilebilmektedir.

Ayrıca toplam kaynakların %8'i gibi düşük bir oranla sağlanan bu kısa vadeli fonların, Holding'i gelecekte likitide sıkıntısına düşürmeyeceği söylenebilir.

Koç Holding'in T2 yılı konsolide fon akım tablosunun kullanımlar bölümü incelendiğinde ise, toplam kullanımların %47'si oranı ile en fazla fon kullanımının "Kısa vadeli borçlarda azalış" yolu ile yapıldığı görülmektedir. Bu azalışın kendi içindeki yüzdeleri incelenecek olursa;

Mevduatlar	%84
Banka kredileri	%12
Diğer kısa vadeli borçlar	%3
Bono ödemesi	%1,8
Sigorta primleri	<u>%0,2</u>
	%100

Görüldüğü gibi %84'lük oranla en yüksek azalış "Mevduatlar" kaleminde. Bu azalış, Holding'in bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ortaklıklarından kaynaklanmaktadır. Banka kredileri ise %12'lik oranla en yüksek ikinci azalış kalemidir. Kısa vadeli borçlardaki azalış Holding'in borç ödeme gücünün iyi olduğunu ve tekrar kredi yoluyla fon sağlayabileceğini göstermektedir.

Koç Holding'in T2 yılında en fazla fon kullandığı ikinci kalem "Duran varlıkların tutarında artış" tır. Bu artışın kendi içindeki yüzdeleri incelenecek olursa;

Maddi duran varlık alımı	%76
Bağlı ortaklık alımı	%12
Finansal varlıklar	%6
Maddi olmayan duran varlık alımı	%3
Yatırım amaçlı gayrimenkul alımı	%1,9
Diğer duran varlıklar	%1

İştirakler	<u>%0,1</u>
	%100

Görüldüğü gibi artışın %76'lık bölümü maddi duran varlık alımından kaynaklanmaktadır. Duran varlıklardaki artışlar teknolojik yeniliklere ayak uydurmak ve yeni yatırımlarda bulunmak açısından düşünüldüğünde normal karşılanmaktadır. Duran varlıklardaki artışların da satışlara yansımaları beklenmektedir. Koç Holding'in T2 yılı satışlarında duran varlık artışını destekleyen bir artış görülmemektedir. Ancak yine de yapılan yatırımların, yapıldığı dönemde satışlara yansımalarını beklemek doğru değildir.

Koç Holding'in T2 yılı için fon kullanımlarında üçüncü sırayı %11'lik oranla "Dönen varlık tutarında artış" almaktadır. Bu artışın büyük bir kısmı ticari alacaklardaki artıştan kaynaklanmaktadır. Kaynakların yorumlanmasında da değinildiği gibi, ticari alacakların, satışlar azalırken artması alacak tahsilat politikasının etkin olmadığını göstermektedir. Ancak "Dönen varlık tutarında artış" yoluyla kullanılan fonlar toplam kullanımların sadece %11'ini oluşturduğu düşünülürse, bunun çok da önemli bir durum olmadığı söylenebilir.

Koç Holding'in T2 yılı için fon kullanımlarında "Konsolide olağanüstü zarardan dolayı kaynak kullanımı"nın %1 oranında olması sevindiricidir. Zira, zarardan dolayı kaynak kullanımı hiç arzu edilmeyen bir durumdur.

Daha önce klasik formata göre düzenlenmiş olan Koç Holding T2 yılı konsolide fon akım tablosunun sınıflandırılmış formata göre düzenlenmiş şekli aşağıdaki gibidir:

**KOÇ HOLDİNG 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMİ KONSOLİDE FON AKIM TABLOSU
(SINIFLANDIRILMIŞ FORMAT)**

A.İşletme Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		4.222.656
1.Konsolide Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	1.245.857	
a.Konsolide Faaliyet Karı	420.021	
b.Amortismanlar(+)	718.448	
c.Şerefiye itfa payı(+)	6.362	
d.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğer Giderler(+)	101.026	
2.Dönen Varlık Tutarındaki Azalış	2.471.496	
3.Kısa Vadeli Borçlarda Artış	505.303	
B.İşletme Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		(3.798.290)
1.Konsolide Olağanüstü Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı	24.417	
a.Konsolide Olağanüstü Zarar	(26.998)	
b.Fon Çıkışı Gerektirmeyen Giderler(+)	2.581	
2.Ödenen Vergi ve Benzerleri	46.170	
3.Ödenen Temettüleri	105.154	
4.Dönen Varlıkların Tutarında Artış	673.856	
5.Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	2.948.693	
I.İŞLETME FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KAYNAKLARI		424.366
A.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		1.996.062
1.Maddi Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak	851.553	
2.Diğer Duran Varlık Satışından Sağlanan Kaynak	14.632	
3.Duran Varlıkların Tutarında Azalış	1.087.078	
4.Bağlı Ortaklıklar Negatif Şerefiyesi	42.799	
B.Yatırım Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		(2.044.307)
1.Maddi Duran Varlık Alışları	1.449.237	
2.Diğer Duran Varlık Alışları	90.916	
3.Bağlı Ortaklık Alışları	231.187	
4.Duran Varlıkların Tutarında Artış	133.783	
5.Bağlı Ortaklıklar Şerefiyesi	139.184	
II.YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KULLANIMLARI		(48.245)
A.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kaynakları		43.179
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Artış	43.179	
2.Sermaye Artırımı	-	
3.Emisyon Primi	-	
B.Finansman Faaliyetlerine İlişkin Fon Kullanımları		(419.300)
1.Uzun Vadeli Borç Tutarındaki Azalış	419.300	
III.FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NET FON KULLANIMLARI		(376.121)

Koç Holding'in T2 yılı sınıflandırılmış formata göre düzenlenen konsolide fon akım tablosu incelendiğinde, şu sonuçlar göze çarpmaktadır:

İşletme faaliyetlerine ilişkin net fon kaynakları	424.366
Yatırım faaliyetlerine ilişkin net fon kullanımları	(48.245)
Finansman faaliyetlerine ilişkin net fon kullanımları	(376.121)

T2 yılında, "İşletme faaliyetlerine ilişkin net fon kaynakları"nın bulunması olumlu bir durumdur. Bu, Holding'in faaliyetleri sonucu kaynak yaratabildiğini göstermektedir. Holding'in yarattığı bu kaynaklar yatırım ve finansman faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Fon kaynakları ve fon kullanımlarının faaliyetler bazındaki yüzdeleri ise aşağıdaki gibidir:

	<u>TUTAR</u>	<u>%</u>
İşletme faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları	4.222.656	67
Yatırım faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları	1.996.062	32
Finansman faaliyetlerine ilişkin fon kaynakları	<u>43.179</u>	<u>1</u>
TOPLAM	6.261.897	100
	<u>TUTAR</u>	<u>%</u>
İşletme faaliyetlerine ilişkin fon kullanımları	3.798.290	61
Yatırım faaliyetlerine ilişkin fon kullanımları	2.044.307	32
Finansman faaliyetlerine ilişkin fon kullanımları	<u>419.300</u>	<u>7</u>
TOPLAM	6.261.897	100

Görüldüğü gibi, sağlanan toplam fonların %67'si işletme faaliyetleri sonucu yaratılmıştır. Bu oldukça arzu edilir bir durumdur. Ancak finansman faaliyetleri sonucu sadece %1'lik kaynak sağlanması düşündürücüdür. Zira yabancı kaynaklardan sağlanan fonlar hem önemli bir fon kaynağıdır, hem de kredi itibarının yüksekliğini gösterir.

Ancak hem işletme faaliyetleri sonucu yaratılan kaynakları oldukça yüksek olması hem de T2 yılının enflasyonist ortamı düşünüldüğünde, bu, kabul edilebilir bir durumdur.

Fon kullanımları incelendiğinde ise, toplam fonların %61'inin işletme faaliyetleri için kullanıldığı görülmektedir. Holding'in işletme faaliyetlerini sürdürebilmesi için yarattığı fonları burada kullanması doğal bir durumdur.

3.Koç Holding Konsolide Nakit Akım Tablosu

Uygulamanın bu bölümünde, Koç Holding konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer verilerin yardımıyla, Koç Holding'in T2 yılı için konsolide nakit akım tablosu hazırlanacaktır. Konsolide nakit akım tablosu öncelikle klasik formata göre düzenlenecek, daha sonra sınıflandırılmış formata göre düzenlenecektir. Sınıflandırılmış formata göre düzenlenecek olan konsolide nakit akım tablosunun brüt yöntem ve net yönteme göre hazırlanış biçimlerine de yer verilecektir.

Çalışmanın önceki bölümlerinde anlatıldığı gibi, konsolide nakit akım tablosu holdingin 3.kişilerle olan ilişkilerinden doğan nakit akımlarını içerir. Konsolide olmayan verilerden hareket edilmesi, holding içi nakit akımlarının da konsolide nakit akım tablosunda yer almasına yol açacaktır. Bu yüzden konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken konsolide verilerden hareket edilmelidir. Konsolide nakit akım tablosunun hazırlanacağı Koç Holding verilerinde (konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu) konsolidasyonla ilgili her türlü eliminasyonun yapıldığı ve bu verilerde holding içi işlemlerden doğan tutarların yer almadığı bilinmektedir.

Koç Holding konsolide nakit akım tablosu, klasik formata göre düzenlendiğinde, dönemiçi nakit girişleri ve dönemiçi nakit çıkışları hangi faaliyetlerden kaynaklandığına bakılmaksızın raporlanacaktır.

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün ilk kalemi "Satışlardan elde edilen nakit"tir. Bu tutara ulaşmak için, Holding'in konsolide gelir tablosunda bulunan T2 yılı için konsolide satışlar tutarından (11.097.399 milyar TL), karşılaştırmalı konsolide bilançodan elde edilecek olan ticari alacaklardaki artış (470.608 milyar TL) düşülür. Ticari alacaklardaki artışın düşülmesiyle, peşin satışlara ulaşılır. Ticari alacaklardaki artış belirlenirken, konsolide bilançoda yer alan net tutarlar değil, ek verilerden verilen

brüt tutarlar dikkate alınmalıdır. Böylece şüpheli ticari alacak karşılıklar dikkate alınmamış olur. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde “Satışlardan elde edilen nakit” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

1.Satışlardan Elde Edilen Nakit	10.626.791
a) Konsolide Net Satış Hasılatı	11.097.399
b) Alacaklardaki Artışlar (-)	(470.608)

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit”tir. Bu tutara ulaşmak için Holding’in konsolide gelir tablosunda bulunan diğer faaliyetlerden gelirler ve karlar tutarından nakit girişi sağlamayan gelirler ve negatif şerefiye itfa payı düşülür. Holding’in T2 yılı için diğer faaliyetlerden gelirler ve karları 349.557 milyar TL lık faiz gelirlerinden oluşmaktadır. Negatif şerefiye itfa payı ise ek verilerde yer almaktadır ve 2.381 milyar TL dir. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

2.Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	347.176
a) Diğer faaliyetlerden gelirler ve karlardan dolayı sağlanan nakit	349.557
b) Negatif şerefiye itfa payı (-)	(2.381)

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit”tir. Holding’in konsolide gelir tablosunda olağanüstü gelir ve karı bulunmamaktadır.

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi “ Kısa Vadeli Borçlardaki Artış”tır. Burada Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda bulunan ve alımlarla ilgili olmayan kısa vadeli borç kalemlerindeki artışlar dikkate alınacaktır. Ayrıca T2 yılında çıkarılan bonolarla sağlanan 4.896 milyar TL lık nakit girişi de bu bölümde yer alır.

4.Kısa Vadeli Borçlardaki Artış	267.805
Ortaklara borçlar	251.325
Ödenecek vergiler	11.584
Çıkarılmış bonolar	4.896

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi “ Uzun Vadeli Borçlardaki Artış”tır. Burada Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda bulunan ve alımlarla ilgili olmayan uzun vadeli borç kalemlerindeki artışlar sonucu oluşan nakit girişleri yer alır.

5.Uzun Vadeli Borçlardaki Artış	43.179
Sigorta primleri	22.827
Diğer uzun vadeli borçlar	20.352

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün bir diğer kalemi “Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit”tir. Koç Holding’in T2 yılında nakit karşılığı sermaye artırımını bulunmadığı ek bilgilerde yer almaktadır.

Dönemiçi nakit girişleri bölümünün son kalemi “Diğer Nakit Girişleri”dir. Burada, dönemiçi nakit girişlerinde dikkate alınmayan dönen varlık kalemlerindeki azalışlar yer alır. Ayrıca bu kalemde, satılan maddi duran varlıklardan elde edilen nakit, satış fiyatı ile yer alır. Koç Holding, ek bilgilerdeki verilere göre T2 yılında maddi duran varlık satışından 729.912 milyar TL ve maddi olmayan duran varlık satışından 14.632 milyar TL nakit girişi elde etmiştir. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit girişleri bölümünde “Diğer Nakit Girişleri” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

7.Diğer Nakit Girişleri	1.794.170
Finansal varlık azalışı	469.061
Merkez Bankasındaki karşılık azalışı	230.885
Diğer dönen varlık azalışı	349.680
Maddi duran varlık satışı	729.912
Maddi olmayan duran varlık satışı	14.632

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün ilk kalemi “Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı”dır. Bu tutara ulaşmak için, Holding’in konsolide gelir tablosunda bulunan T2 yılı için konsolide satışların maliyeti tutarına (8.665.316 milyar TL), karşılaştırmalı konsolide bilançodan elde edilecek olan stoklardaki artış (166.978 milyar TL) eklenir ve ticari borçlardaki artış (237.498 milyar TL) düşülür. Ticari borçlardaki artışın düşülmesiyle, peşin alırlara ulaşılır. Ayrıca kısa ve uzun vadeli müşterilere verilen avans ve kredilerdeki azalışın (439.639 + 1.087.078 = 1.526.717 milyar TL) da satışların maliyetinden düşülmesi gerekir. Çünkü verilen avanslardaki azalış kadar daha az nakit çıkışı olmuştur. Satışların maliyeti rakamından düşülmesi gereken bir diğer kalem ise, amortisman ve karşılıklar gibi nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerdir. Ek verilerde Koç Holding’in dönem içindeki amortisman giderleri 718.448 milyar TL ve karşılık giderleri 101.026 milyar TL olarak verilmiştir. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde “Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışları” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	6.349.631
a.Konsolide satışların maliyeti	8.665.316
b.Stoklardaki artış	166.978
c.Ticari borçlardaki artış(-)	(237.498)
d.Müşterilere verilen avans ve kredilerdeki azalış(-)	(1.526.717)
e.Amortisman ve karşılıklar(-)	(718.448)

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Bu tutara ulaşmak için Holding’in konsolide gelir tablosunda bulunan T2 yılı için araştırma-geliştirme giderleri, pazarlama, satış, dağıtım giderleri ve genel yönetim giderlerinin toplamı alınır. Bu tutardan nakit çıkışı gerektirmeyen giderler düşülür. Burada dikkate alınacak olan nakit çıkışı gerektirmeyen gider Holding’in T2 yılı için ayırdığı 8.743 milyar TL lık pozitif şerefiye itfa payıdır. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde “Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışları” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

2.Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	2.024.053
a.Araştırma-geliştirme giderleri	51.150
b.Pazarlama,satış,dağıtım giderleri	705.214
c.Genel yönetim giderleri	1.276.432
d.Pozitif şerefiye itfa payı	(8.743)

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Holding’in T2 yılı için konsolide diğer faaliyetlerden gider ve zararları 119.193 milyar TL dir. Bu tutardan nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin düşülmesi gerekir. Holding’in nakit çıkışı gerektirmeyen giderleri 101.026 milyar TL lık karşılık giderleridir. Bu durumda “Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı” kalemi 18.167 milyar TL olarak hesaplanır.

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Holding’in T2 yılı için finansman giderleri ek verilerde 328.821 milyar TL olarak verilmiştir.

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı”dır. Bu tutara ulaşmak için Holding’in konsolide gelir tablosunda bulunan T2 yılı için olağanüstü gider ve zararlar tutarından (26.998 milyar TL) nakit çıkışı gerektirmeyen giderlerin düşülmesi gerekir. Burada dikkate alınacak olan nakit çıkışı gerektirmeyen gider tutarı 2.581 milyar TL lık maddi

duran varlık satış zararlarıdır. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde “Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışları” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

5.Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	24.417
a.Olağanüstü gider ve zararlar	26.998
b.Nakit çıkışı gerektirmeyen giderler (-)	(2.581)

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı”dır. Bu kalemden, duran varlık yatırımları için yapılan nakit harcama tutarı yer alır. Burada, Holding’in yatırım amaçlı gayrimenkuller, maddi olmayan duran varlıklar, bağlı ortaklıklar ve maddi duran varlıklar alımı için T2 yılında yapmış olduğu nakit harcamalar ek verilerden elde edilerek yer alır. Konsolide bilançoda görülen iştiraklerdeki 236 milyar TL lık artış da burada yer alır, çünkü bu artış iştirakteki payın artmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca konsolide bilançoda yer alan diğer duran varlık tutarındaki artış da burada yer alır. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde “Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışları” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

6.Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı	1.649.325
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	35.464
Maddi olmayan duran varlıklar	55.452
Bağlı ortaklıklar	231.187
Maddi duran varlıklar	1.304.790
İştiraklerde artışlar	236
Diğer duran varlıklarda artışlar	22.196

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Kısa Vadeli Borç Anapara Ödemeleri”dir. Burada alımlarla ilgili olmayan kısa vadeli borç azalışları dikkate alınır. Ayrıca T2 yılında yapılan ve ek bilgilerde yer alan 25.138 milyar TL lık bono ödemesi de burada yer alır. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi

nakit çıkışları bölümünde “Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

7.Kısa Vadeli Borç Anapara Ödemeleri	2.948.693
Bono ödemesi	25.138
Mevduatlarda azalış	2.463.776
Banka kredilerinde azalış	363.674
Sigorta primlerinde azalış	5.182
Diğer kısa vadeli borçlar	90.923

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Uzun Vadeli Borç Anapara Ödemeleri”dir. Burada alımlarla ilgili olmayan uzun vadeli borç azalışları dikkate alınır. Bu durumda Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünde “Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri” kalemi aşağıdaki gibi oluşur:

8.Uzun Vadeli Borç Anapara Ödemeleri	419.300
Mevduatlarda azalış	154.038
Banka kredilerinde azalış	169.160
Ertelenen vergi yükümlülüklerinde azalış	96.102

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Ödenen Vergi ve Benzerleri”dir. Koç Holding’in T2 yılı için ödediği vergiler ek bilgilerde 46.170 milyar TL olarak verilmiştir.

Dönemiçi nakit çıkışları bölümünün bir diğer kalemi “Ödenen temettüleri” dir. Burada, hem ana ortaklığın ödenen temettüleri, hem de bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı paylara ödenen temettüleri dikkate alınmalıdır. Verilen ek bilgilere göre, Koç Holding’in ana ortaklık olarak ödenen temettüsü bulunmamaktadır. Ancak holding bünyesindeki bağlı ortaklıkların ana ortaklık dışı payları ödediği kar paylarının tutarı 105.154 milyar TL olarak verilmiştir.

Konsolide nakit akım tablosunun dönemiçi nakit çıkışları bölümünün son kalemi “Diğer Nakit Çıkışları”dır. Burada, dönemiçi nakit çıkışlarında dikkate alınmayan dönen varlık kalemlerindeki artışlar yer alır.

11.Diğer Nakit Çıkışları	147.621
Finansal varlıklarda artış	111.351
Ortaklardan alacaklarda artış	36.270

Yukarıda açıklamaları verilen Koç Holding T2 yılı konsolide nakit akım tablosu aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

KOÇ HOLDİNG 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMİ**KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (KLASİK FORMAT)**

A.DÖNEMBAŞI NAKİT MEVCUDU		2.568.957
B.DÖNEMİÇİ NAKİT GİRİŞLERİ		13.079.121
1.Satışlardan Elde Edilen Nakit		10.626.791
a) Konsolide Net Satış Hasılatı	11.097.399	
b) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Azalışlar	-	
c) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Artışlar (-)	(470.608)	
2.Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit		347.176
a) Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	349.557	
b) Negatif şerefiye itfa payı (-)	(2.381)	
3.Konsolide Olağanüstü Gelirler ve Karlardan Sağlanan Nakit		-
4.Kısa Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)		267.805
5.Uzun Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)		43.179
6.Sermaye Artırımından Sağlanan Nakit		-
7.Diğer Nakit Girişleri		1.794.170
C.DÖNEMİÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI		14.061.352
1.Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı		6.349.631
a) Konsolide Satışların Maliyeti	8.665.316	
b) Stoklardaki Artış	166.978	
c) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalış	-	
d) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artış(-)	(237.498)	
e) Amortisman ve Karşılıklar Gibi Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(718.448)	
f) Stoklardaki Azalış (-)	-	
g) Verilen avanslardaki azalış(-)	(1.526.717)	
2. Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı		2.024.053
a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri	51.150	
b) Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	705.214	
c) Genel Yönetim Giderleri	1.276.432	
d) Pozitif şerefiye itfa payı (-)	(8.743)	
3. Konsolide Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı		18.167
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Giderler ve Zararlar	119.193	
b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(101.026)	
4. Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı		328.821
5. Konsolide Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı		24.417
a) Olağanüstü Giderler ve Zararlar	26.998	
b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	(2.581)	
6. Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı		1.649.325
7. Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)		2.948.693
8. Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)		419.300
9. Ödenen Vergi ve Benzerleri		46.170
10. Ödenen Temettüleri		105.154
11. Diğer Nakit Çıkışları		147.621
D. DÖNEMSONU NAKİT MEVCUDU(A+B-C)		1.586.726
E. NAKİT AZALIŞI (B-C)		982.231

Koç Holding'in T2 yılı için klasik formata göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu incelendiğinde, göze çarpan ilk unsur, dönemiçi nakit çıkışlarının dönemiçi nakit girişlerinden fazla olmasıdır. Dönem boyunca Holding'de tüm ortaklıklar bazında elde edilen nakit girişlerinden, yine tüm ortaklıklar bazında 982.231 milyar TL daha fazla nakit çıkışı yapıldığı görülmektedir. Ancak, Holding'in dönembaşı nakit mevcudu bu nakit çıkışı fazlasını karşılayabilecek tutarda olduğu için, bu durum bir nakit sorunu yaratmamaktadır.

Holding'in konsolide nakit akım tablosunda bulunan dönemiçi nakit girişleri kalemlerinin yüzde payları aşağıdaki gibidir:

Satışlardan Elde Edilen Nakit	%81
Diğer Nakit Girişleri	%14
Kısa Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)	%2,5
Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	%2
Uzun Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)	%0,5

Görüldüğü gibi, T2 yılı içinde dönemiçi nakit girişlerinin %81'i oranıyla Holding'e en fazla nakit girişi "Satışlardan elde edilen nakit" yoluyla sağlanmıştır. Bu oldukça olumlu bir durumdur. Holding'in kendi kendine nakit yaratma gücünün yüksek olduğunu ve likitide sıkıntısı yaşamayacağını gösterir.

T2 yılı içinde dönemiçi nakit girişlerinin %14'ü oranıyla Holding'e en fazla nakit girişi sağlayan ikinci kalem "Diğer nakit girişleri"dir. Bu kalemin içeriği incelendiğinde nakit girişlerinin büyük ölçüde maddi duran varlık ve menkul kıymet satışından kaynaklandığı görülmektedir. Aslında maddi duran varlık satışı ile nakit sağlanması arzu edilmeyen bir durumdur. Ancak buradan sağlanan nakit ile yeni duran varlık yatırımlarına gidildiyse, bu kabul edilebilir bir durumdur. Zira Koç Holding'in T2 yılında önemli ölçüde duran varlık yatırımı yaptığı görülmektedir. Öte yandan, menkul kıymetler atıl fonların değerlendirilmesi amacıyla elde tutulduğu için, bunların satışı ile sağlanan nakit girişi normal karşılanmaktadır.

Holding'in konsolide nakit akım tablosunda bulunan dönemiçi nakit çıkışları kalemlerinin yüzde payları aşağıdaki gibidir:

Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	%45
Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)	%21
Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	%14
Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı	%12
Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)	%3
Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	%2,5
Diğer Nakit Çıkışları	%1
Ödenen Temettüleri	%0,7
Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	%0,3
Ödenen Vergi ve Benzerleri	%0,3
Konsolide Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	%0,2

Görüldüğü gibi, T2 yılı içinde dönemiçi nakit çıkışlarının % 45' i oranı ile Holding' den en fazla nakit çıkışı "Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı" yolu ile olmuştur. Elde edilen dönemiçi nakit girişlerinin % 81'inin " Satışlardan Elde Edilen Nakit" yolu ile sağlandığı düşünülürse, bu nakit çıkışı normal karşılanır. Mutlak rakam olarak da karşılaştırıldığında, 10.626.791 milyar TL' lik satışlardan elde edilen nakit girişine 6.248.605 milyar TL' lik maliyetlerden kaynaklanan nakit çıkışı olması doğal karşılanmaktadır.

T2 yılı içinde dönemiçi nakit çıkışlarının % 21' i oranı ile Holding' den en fazla nakit çıkışına neden olan ikinci kalem "Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri" kaleminde kaynaklanmaktadır. Bu kalemin içeriği incelendiğinde, azalışın çok büyük bir oranla "Mevduatlar" daki azalıştan kaynaklandığı görülmektedir. Bu azalış, Holding'in bankacılık sektöründe faaliyet gösteren ortaklıklarından kaynaklanmaktadır.

T2 yılı içinde dönemiçi nakit çıkışlarının % 14' ü oranı ile Holding' den en fazla nakit çıkışına neden olan üçüncü kalem "Konsolide Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı"dır. Holding'in olağan faaliyetlerini sürdürmesi için bu tür giderler yapması olağan karşılanmaktadır. Zira bu nakit çıkışlarının toplam dönemiçi nakit çıkışları içindeki payı yüksek değildir.

T2 yılı içinde dönemiçi nakit çıkışlarının %12'si oranıyla Holding'den en fazla nakit çıkışına neden olan dördüncü kalem "Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı"dır. Dönemiçi nakit girişleri yorumlanırken de değinildiği gibi, yeni duran varlık

yatırımlarına gidilmesi olumlu bir durumdur. Ancak bu yatırımların nakitten ziyade uzun vadeli borçlanma yolu ile yapılması tercih edilmelidir. Zira, bu yatırımların satışlara yansımaları gelecekteki dönemlerde olacaktır.

Bilindiği gibi SPK Seri XI No 25 gereğince nakit akım tabloları nakit akımlarının, esas faaliyetlerden, yatırım faaliyetlerinden ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları şeklinde sınıflandırılarak hazırlanmaktadır. Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablolarının brüt ve net yöntemle göre düzenlenmesi de mümkündür.

Çalışmanın bu bölümünde daha önce klasik formata göre düzenlenen Koç Holding konsolide nakit akım tablosunun sınıflandırılmış formata göre düzenlenmesine değinilecektir. Konsolide nakit akım tablosu önce brüt yöntemle, sonra net yöntemle göre düzenlenecektir.

Sınıflandırılmış formatta ve brüt yöntemle göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosunun ilk bölümü olan “Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün ilk kalemi “Alıcılardan elde edilen nakit girişleri”dir. Bu tutar Koç Holding’in satışlardan elde edilen nakit ve diğer olağan gelir ve karlardan sağlanan nakit toplamıdır. (10.626.791 milyar TL+347.176 milyar TL = 10.973.967 milyar TL)

“Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler”dir. Bu tutara ulaşmak için Koç Holding’in maliyetlerden kaynaklanan nakit çıkışı, konsolide faaliyet giderlerinden dolayı nakit çıkışı ve konsolide diğer faaliyetlerden giderler ve zararlardan dolayı nakit çıkışı toplamalarının alınması gerekir. (6.349.631 milyar TL + 2.024.053 milyar TL + 18.167 milyar TL = 8.391.851 milyar TL)

“Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünde “Faiz ödemeleri” ve “Gelir vergisi ödemeleri” kalemleri de yer almaktadır. Koç Holding için bu tutarlar sırasıyla, 328.821 milyar TL ve 46.170 milyar TL dır.

“Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Diğer nakit girişleri” dir. Bu tutara ulaşmak için Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda yer alan dönen varlık azalışları ve alımlarla ilgili olmayan kısa

ve uzun vadeli borç artışlarının toplamalarının alınması gerekir. Bu tutar şu şekilde hesaplanır:

Diğer Nakit Girişleri	1.355.714
Finansal varlık azalışı	469.061
Merkez Bankasındaki zorunlu karşılıklar azalışı	230.885
Diğer dönen varlık azalışı	349.680
(KV)Ortaklara borçlar artışı	251.325
(KV)Ödenecek vergiler artışı	11.584
(UV) Sigorta primleri artışı	22.827
(UV) Diğer uzun vadeli borç artışı	20.352

“Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Diğer nakit çıkışları” dir. Bu tutara ulaşmak için Koç Holding’in karşılaştırmalı konsolide bilançosunda yer alan dönen varlık artışları ve alımlarla ilgili olmayan kısa ve uzun vadeli borç azalışlarının toplamalarının alınması gerekir. Holding’in konsolide bilançosunda duran varlıklar arasında yer alan uzun vadeli finansal varlıklardaki artış da burada yer alır. Ayrıca, konsolide olağanüstü gider ve zararlardan dolayı nakit çıkışı da burada yer alacaktır.

Diğer Nakit Çıkışları	2.982.059
Konsolide olağanüstü gider ve zararlardan dolayı nakit çıkışı	24.417
Finansal varlık artışı	111.351
Ortaklardan alacaklar artışı	36.270
(KV) Mevduatlar azalışı	2.463.776
(KV) Sigorta primleri azalışı	5.182
(KV) Diğer kısa vadeli borç azalışı	90.923
(UV) Mevduatlar azalışı	154.038
(UV) Ertelenen vergi yükümlülükleri azalışı	96.102

Sınıflandırılmış formatta ve brüt yönteme göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosunun ikinci bölümü olan “Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün ilk kalemi “Maddi varlıkların satışı”dır. Koç Holding için bu tutar, 729.912 milyar TL lık maddi duran varlık satışıdır.

“Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Maddi varlıkların iktisabı”dır. Koç Holding için bu tutar, 35.464 milyar TL yatırım amaçlı gayrimenkul ve 1.304.790 milyar TL lık maddi duran varlık alımı olmak üzere toplam 1.340.254 milyar TL dir.

“Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Mali varlıkların iktisabı”dır. Koç Holding için bu tutar, 55.452 milyar TL lık maddi olmayan duran varlık ve 231.187 milyar TL lık bağlı ortaklık alımı olmak üzere toplam 286.639 milyar TL dir.

“Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünün bir diğer kalemi “Mali varlıkların satışı”dır. Koç Holding için bu tutar, 14.632 milyar TL lık maddi olmayan duran varlık satışıdır.

“Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünde yer alan “Diğer nakit çıkışları” bölümünde ise, iştiraklerdeki 236 milyar TL lık ve diğer duran varlıklardaki 22.196 milyar TL artışın toplamı (22.432 milyar TL) yer alır.

Sınıflandırılmış formatta ve brüt yönteme göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosunun üçüncü ve son bölümü olan “Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları” bölümünde Koç Holding’in 105.154 milyar TL lık ödenen temettüleri yer alır. Bu bölümde yer alan “Diğer nakit girişleri” kaleminde Holding’in çıkardığı bonolardan sağlanan 4.896 milyar TL lık nakit girişi yer alır. “Diğer nakit çıkışları” bölümünde ise, kısa vadeli banka kredilerindeki azalış (363.674 milyar TL), uzun vadeli banka kredilerindeki azalış (169.160 milyar TL) ve T2 yılında yapılan 25.138 milyar TL lık bono ödemesi olmak üzere toplam 557.972 milyar TL yer alır.

Yukarıda açıklamaları verilen Koç Holding T2 yılı sınıflandırılmış formatta ve brüt yönteme göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

KOÇ HOLDİNG 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMİ KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (SINIFLANDIRILMIŞ FORMAT - BRÜT YÖNTEM)	
A.ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Alıcılardan elde edilen nakit girişleri	10.973.967
2.Satıcılara ve çalışanlara yapılan ödemeler	8.391.851
3.Esas faaliyet sonucu oluşan nakit (A1-A2)	2.582.116
4.Faiz ödemeleri	328.821
5.Gelir vergisi ödemeleri	46.170
6.Diğer nakit girişleri	1.355.714
7.Diğer nakit çıkışları	2.982.059
8.Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit (A3-A4-A5+A6-A7)	580.780
B.YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Maddi varlıkların satışı	729.912
2.Maddi varlıkların iktisabı	1.340.254
3.Mali varlık iktisabı	286.639
4.Mali varlıkların satışı	14.632
5.Alınan faizler	-
6.Alınan temettüleri	-
7.Diğer nakit girişleri	-
8.Diğer nakit çıkışları	22.432
9.Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (B1-B2-B3+B4+B5+B6+B7-B8)	(904.781)
C.FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Hisse seendi ihracı	-
2.Kredilerle ilgili nakit girişleri	-
3.Finansal kiralama borç ödemeleri	-
4.Ödenen temettüleri	105.154
5.Diğer nakit girişleri	4.896
6.Diğer nakit çıkışları	557.972
7.Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit (C1+C2-C3-C4+C5-C6)	(658.230)
D.Nakit ve nakit benzerlerinde meydana gelen net artış(A8+B9+C7)	(982.231)
E.Dönembaşı nakit ve nakit benzerleri mevcudu	2.568.957
F.Dönemsonu nakit ve nakit benzerleri mevcudu(D+E)	1.586.726

Koç Holding' in T2 yılı için sınıflandırılmış formatta ve brüt yöntemde düzenlenen konsolide nakit akım tablosu incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir:

Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Net Nakit	580.780 milyar TL
Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit	(904.781) milyar TL
Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit	(658.230) milyar TL

Holding' in T2 yılında esas faaliyetlerinden 580.780 milyar TL' lik nakit elde etmesi olumlu bir durumdur. Bu, Holding' in esas faaliyetlerinin dengeli bir şekilde yürütüldüğünü ve bu faaliyetler sonucu Holding' e nakit girişi olduğunu gösterir. Holding' in esas faaliyetler sonucu nakit yaratma potansiyelinin olması ileride likidite sıkıntısı yaşamayacağını bir göstergesidir.

Tablonun yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları bölümü incelendiğinde, Holding' in T2 yılında yatırım faaliyetlerinden dolayı 904.781 milyar TL' lik bir nakit açığı yaşadığı görülmektedir. Yani, Holding' in yatırım faaliyetleri sonucu yarattığı nakit girişleri yatırım faaliyetleri için yaptığı nakit çıkışlarından daha azdır.

Daha önceki yorumlarda da belirtildiği gibi, Holding T2 yılında duran varlık yatırımlarına girmiştir. Yaptığı duran varlık yatırımları için harcadığı nakit tutarı duran varlık satışları ile tahsil ettiği nakit tutarından fazladır. Holding' in yenileme amacıyla bu yatırımlara gittiği açıktır. Bu duran varlık yatırımlarının ileriki dönemlerde satışlara yansıtacağı düşünülerek, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan nakit açığı olağan karşılanabilir.

Tablo'nun finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları bölümü incelendiğinde ise Holding' in T2 yılı finansman faaliyetleri ile ilgili olarak 658.230 milyar TL' lik nakit açığı yaşadığı görülmektedir. Bu açığı oluşturan en önemli kalem "Diğer Nakit Çıkışları" dır. Bu kalemin içeriği incelendiğinde, kalemin büyük ölçüde kısa ve uzun vadeli banka kredilerindeki azalıştan oluştuğu görülmektedir. Holding' in dönembaşı nakit mevcudunun ve esas faaliyetlerden elde edilen nakit mevcudunun yeterli olması nedeniyle bu krediler ödenmiştir. Banka kredilerinin ödenmesi Holding'

in borç ödeme gücünün iyi olduğunu gösterir ve bu durum kredibilitesinin yüksek olmasını sağlar.

Çalışmanın önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi SPK Seri XI No 25 4.Kısım “Nakit Akım Tablosu”na göre, sınıflandırılmış formata göre düzenlenen nakit akım tablolarının net yönetime göre de düzenlenebilmesi mümkündür. SPK Seri XI No 25 4.Kısım madde 118’e göre, net yöntemde, esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit akımları, aşağıdakilerin etkileriyle net kar veya zararın düzeltilmesi sonucu belirlenir:

- a) Dönem içerisinde stoklar, faaliyetle ilgili alacak ve borçlardaki değişiklikler,
- b) Amortisman, karşılıklar, ertelenmiş vergi, gerçekleşmemiş kur farkı gelir ve giderleri ve dağıtılmamış iştirak temettü gelirleri gibi nakit dışı kalemler,
- c) Nakit etkisi, yatırım veya finansman nakit akımlarıyla ilgili olan kalemler.

Net yöntemle düzenlenen nakit akım tablosunda esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları bölümünün düzenlenmesi brüt yöntemden farklı olacak, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları bölümlerinin düzenlenmesi brüt yöntemle aynı olacaktır.

Bu durumda, Koç Holding T2 yılı sınıflandırılmış formatta ve net yönetime göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu aşağıdaki gibi oluşmaktadır:

KOÇ HOLDİNG 01.01.T2-31.12.T2 DÖNEMİ KONSOLİDE NAKİT AKIM TABLOSU (SINIFLANDIRILMIŞ FORMAT - NET YÖNTEM)	
A.ESAS FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
Konsolide vergiden önceki kar	103.800
<i>Düzeltilmeler:</i>	
Ana ortaklık dışı kar	156.053
Net parasal kalem zararı	13.979
Amortisman giderleri	718.448
Karşılık giderleri	101.026
Pozitif şerefiye itfa payı	8.743
Negatif şerefiye itfa payı	(2.381)
Maddi duran varlık satış zararı	2.581
İşletme sermayesindeki değişiklikten önceki faaliyet karı	1.102.249
Alacaklardaki artış	(470.608)
Stoklardaki artış	(166.978)
Ticari borçlardaki artış	237.498
Verilen avanslardaki azalış	1.526.717
KV Menkul kıymetlerdeki azalış	469.061
Merkez Bankası teminatlarındaki azalış	230.885
Diğer dönen varlıklardaki azalış	349.680
Ortaklara borçlardaki artış	251.325
Ödenecek vergilerdeki artış	11.584
UV Sigorta primlerindeki artış	22.827
Diğer uzun vadeli borçlardaki artış	20.352
KV Sigorta primlerindeki azalış	(5.182)
Diğer kısa vadeli borçlardaki azalış	(90.923)
Ertelenen vergi yükümlülüklerindeki azalış	(96.102)
KV Mevduatlardaki azalış	(2.463.776)
UV Mevduatlardaki azalış	(154.038)
UV Menkul kıymetlerdeki artış	(111.351)
Ortaklardan alacaklardaki artış	(36.270)
Esas faaliyetlerle ilgili olarak oluşan nakit	626.950
Vergi ödemeleri	(46.170)
Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit	580.780
B.YATIRIM FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Maddi varlıkların satışı	729.912
2.Maddi varlıkların satın alımı	(1.340.254)
3.Mali varlık satın alımı	(286.639)
4.Mali varlıkların satışı	14.632
5.Diğer nakit çıkışları	(22.433)
Yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit	(904.781)
C.FİNANSMAN FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN NAKİT AKIMLARI	
1.Ödenen temettüler	105.154
2.Diğer nakit girişleri	4.896
3.Diğer nakit çıkışları	(557.972)
Finansman faaliyetlerinden kaynaklanan net nakit	(658.230)
D.Nakit ve nakit benzerlerinde meydana gelen net artış(A8+B9+C7)	(982.231)
E.Dönembaşı nakit ve nakit benzerleri mevcudu	2.568.957
F.Dönemsonu nakit ve nakit benzerleri mevcudu(D+E)	1.586.726

Sınıflandırılmış formatta ve net yönteme göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu incelendiğinde, bu tablonun brüt yönteme göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu'ndan tek farklılığının "Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Akımları" bölümünde olduğu görülmektedir. "Yatırım Faaliyetlerinde Kaynaklanan Nakit Akımları" ve "Finansman Faaliyetlerinden Kaynaklanan Nakit Akımları" bölümleri her iki tabloda da aynıdır.

Esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakite ulaşmak için öncelikle Holding' in konsolide gelir tablosundan konsolide vergiden önceki kâr rakamı (103.800 milyar TL) alınır. Bu tutara 156.053 milyar TL' lik ana ortaklık dışı kar tutarı eklenir. Çünkü, bu karlar dağıtılmadıkça Holding'den bir nakit çıkışı gerektirmezler. Daha sonra nakit çıkışı gerektirmeyen giderler eklenir ve nakit girişi sağlamayan gelirler çıkarılır. Sonuçta 1.102.249 milyar TL lik işletme sermayesindeki değişiklikten önceki faaliyet karı tutarına ulaşılır. Bu tutar üzerinde işletme sermayesindeki değişiklik düzeltmeleri yapıldıktan sonra 626.950 milyar TL lik esas faaliyetlerle ilgili olarak oluşan nakit tutarına ulaşılır. Bu tutardan 46.170 milyar TL lik vergi ödemesi düşülünce 580.780 milyar TL lik esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakit tutarına ulaşılmış olunur.

Net yönteme göre düzenlenmiş konsolide nakit akım tablosu' nun avantajı konsolide vergiden önceki kârdan esas faaliyetlerden kaynaklanan net nakite giden yolu açıkça göstermesidir. Bu tablo neden esas faaliyetlerden elde edilen nakitin hepsinin kâr olarak Holding' in konsolide mali tablolarında yer almadığını açıklamaktadır.

SONUÇ

Holdingi oluşturan tüm ortaklıkların fon bilgilerini tek bir tabloda buluşturan konsolide fon akım tabloları, özellikle yöneticilerin geleceğe yönelik finansman kararlarını alırken ihtiyaçları olan ve konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosunda yer almayan bilgileri içermektedirler.

Konsolide fon akım tabloları fon kavramına yüklenen anlama göre, konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosu adını almaktadır. Holdingler için stratejik öneme sahip olmalarına rağmen, ülkemizdeki muhasebe uygulamaları düzenlemelerinde konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosunun hazırlanmasına yer verilmemiştir. Keza, uluslararası muhasebe standartlarının belirlenmesi görevini üstlenen Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanan standartlarda da bu tabloların nasıl hazırlanacağına ilişkin bilgiler yer almamaktadır:

Ancak düzenlemelerdeki bu eksikliklere rağmen, günümüzde, özellikle uluslararası alanda faaliyet gösteren holdingler, konsolide nakit akım tablolarını düzenlemektedirler. Zira, holdingin mevcut nakit pozisyonu ve gelecek nakit ihtiyaçları ancak konsolide nakit akım tablosu sayesinde belirlenebilmektedir. Sadece holdingin ana ortaklığının veya bağlı ortaklıklarından birinin bireysel nakit akım tablosu incelenerek holdingin tüm nakit akımı konusunda bilgi sahibi olmak mümkün değildir.

Konsolide nakit akım tablosu hazırlanırken, tablonun holdingin 3.kişilerle ilgili olan tüm nakit akımlarını kapsamasına dikkat edilirken, aynı zamanda ortaklıklar arasındaki nakit akımının eliminasyonu gözden kaçırılmamalıdır. Önemli olan nokta, konsolide nakit akım tablosunda holding içi nakit akımının yer almamasıdır. Çünkü bu nakit akımları, holding için gerçek bir nakit akımı yaratmamaktadırlar. Bu eliminasyonların tam ve doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için de, konsolide nakit akım tablosu düzenlenirken, konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu ve diğer bilgilerin kullanılması gerekmektedir.

Ülkemizde, Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından çıkarılan, 26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Seri No:1”, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan ve 29.01.1989 tarihli ve 20064 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Seri XI No 1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ” ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Seri XI No:25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” de bireysel nakit akım tablosunun düzenlenmesine ilişkin esaslar yer almaktadır. Bu düzenlemelerden MSUGT Seri No 1 ve SPK Seri XI No 1’e göre, nakit akım tablosu klasik formatta ve brüt yöntemle göre düzenlenir. SPK Seri XI No 25’e göre ise, nakit akım tablosu sınıflandırılmış formatta ve brüt veya net yöntemle göre düzenlenir. Bireysel nakit akım tablosunun düzenlenmesindeki bu çeşitlilik, konsolide nakit akım tablosunun düzenlenmesine de yansımaktadır. Dolayısıyla, konsolide nakit akım tablosu klasik veya sınıflandırılmış formatta ve brüt veya net yöntemle göre düzenlenebilmektedir.

Fon akım tablosu ile ilgili düzenlemelere ise , MSUGT Seri No:1’de ve SPK Seri XI No:1’de yer verilmiştir. Bu düzenlemelere göre fon akım tablosu klasik formatta ve net yöntemle düzenlenmektedir. Düzenlemelerde yer almamasına rağmen, konsolide fon akım tablosunun da sınıflandırılmış formatından söz etmek mümkündür. Dolayısıyla, konsolide fon akım tablosu da, klasik veya sınıflandırılmış formatta düzenlenebilmektedir.

Konsolide nakit akım tablosunun düzenlenmesinde olduğu gibi konsolide fon akım tablosu hazırlanırken, dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ortaklıklar arası fon akımının tablolarında yer almamasıdır. Çünkü bu fon akımları holding için gerçek bir fon giriş-çıkışına neden olmazlar. Konsolide fon akım tablosunda holdingin 3.kişilerle olan ilişkilerinden doğan fon akımları yer almalıdır. Bunu sağlamak için de konsolide fon akım tablosu mutlaka holdingin konsolide bilanço ve konsolide gelir tablosu kullanılarak hazırlanmalıdır.

Konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosunun holding yöneticilerinin vereceği kararlara ışık tutması ve işletmenin gerçek finansal durumunun belirlenmesi nedeniyle hazırlanması gerekmektedir. Konsolide fon akım tablosu ve konsolide nakit akım tablosu, hem holding içinde yer alan tüm ortaklıkların mali durumunu bir bütün olarak yansıtmaları, hem de son yıllarda yöneticiler açısından karar almada çok önemli bir kriter haline gelen fon ve nakit akımı konusunda bilgiler vermesi açısından önemli bir konumda bulunmaktadır.

Tez çalışmasının uygulaması, Koç Holding'in T1-T2 yılı konsolide verileri üzerinde yapılmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde anlatılan yöntem uygulanarak Holding'in aşağıdaki tabloları hazırlanmış ve yorumlanmıştır:

- T1-T2 dönemi klasik formatta konsolide fon akım tablosu
- T1-T2 dönemi sınıflandırılmış formatta konsolide fon akım tablosu
- T1-T2 dönemi klasik formatta konsolide nakit akım tablosu
- T1-T2 dönemi sınıflandırılmış formatta ve brüt yöntemle göre konsolide nakit akım tablosu
- T1-T2 dönemi sınıflandırılmış formatta ve net yöntemle göre konsolide nakit akım tablosu

Holding'in klasik formatta hazırlanan konsolide fon akım tablosu, dönem içinde elde edilen fon kaynakları ve bu kaynakların kullanım yerleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Sınıflandırılmış format kullanılarak hazırlanan konsolide fon akım tablosunda ise, Holding'in, esas, yatırım ve finansman faaliyetlerinden elde ettiği fonlar veya bu faaliyetleri için fon kullanımları izlenebilmektedir. Bu tablo sayesinde Holding'in hangi faaliyetlerden fon sağladığı veya fonları hangi faaliyetlerde kullandığı açıkça görülebilmektedir.

Holding'in klasik formatta hazırlanan konsolide nakit akım tablosu, Holding'in dönemiçi nakit girişleri ve dönemiçi nakit çıkışları hangi faaliyetlerden kaynaklandığına

bakılmaksızın tek bir grup halinde özetlemektedir. Bu tablo sayesinde dönem boyunca oluşan nakit girişleri ve nakit çıkışları izlenebilmektedir. Holding'in sınıflandırılmış formatta ve brüt yöneme göre konsolide nakit akım düzenlendiğinde Holding'de dönem boyunca oluşan nakit akımları, esas faaliyetlerden kaynaklanan, yatırım faaliyetlerinden kaynaklanan ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları olmak üzere üç ana gruba ayrılmıştır. Ayrıca, brüt yöntem kullanıldığı için, "Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları" bölümü hazırlanırken, nakit giriş ve çıkışlarına dair brüt tutarlar dikkate alınmıştır. Sınıflandırılmış formata göre düzenlenen konsolide nakit akım tablosu ile, Holding'in hangi faaliyetlerden nakit sağladığı veya nakdi hangi faaliyetlerde kullandığı açıkça görülebilmektedir. Yine sınıflandırılmış formatta düzenlenen konsolide nakit akım tablosunun "Esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları" bölümü hazırlanırken net yöntem kullanıldığında ise, Holding'in net kar ve esas faaliyetlerden kaynaklanan nakit akımları arasındaki fark ve ilişki ortaya konmaktadır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Akdoğan, Nalan, -Tenker, Nejat, Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, 7.baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001

Akgüç, Öztin, Finansal Yönetim, Muhasebe Enstitüsü Yayını, 7.baskı, İstanbul, 1998

Akgüç, Öztin, Mali Tablolar Analizi, Muhasebe Enstitüsü Yayını, 9.baskı, İstanbul, 1995

Aksan, Zeki, -Hacırüstemoğlu, Rüstem, -Özbaşar, Sera, -Öztemir, Jale,- Sarpyener, Ahmet, Holding Muhasebesi ve Holdinglerin Organizasyon Yapıları, Yayın Dağıtım, Kırklareli, 1982

Alexander, David, Financial Reporting, 2nd Edition, Chapman&Hall Pub., London, 1990

Ameiss, Albert, - Anderson, John , Practical Guide to GAAP Applications, Prentice Hall, USA, 1990

Ataman, Ümit, Şirketler Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000

Beams, Floyd A., Advanced Accounting, 6th Ed., Prentice Hall, USA, 1996

Beams, Floyd A.,- Brozovsky, John A., - Shoulders, Craig D., Advanced Accounting, 7th Ed., Prentice Hall, USA, 2000

Bearns, J., Anthony, C., Clement, A., Lowensohn, J., Advanced Accounting, Prentice Hall, USA, 2003

Bektöre, Sabri, -Benligiray, Yılmaz,- Aydın, Davut, Şirketler Muhasebesi, Eskişehir, 2001

Bektöre, Sabri, - Çömlekçi, Ferruh, - Sözbilir, Halim, Mali Tablolar Analizi, Eskişehir, 2001

Berk, Niyazi, Finansal Yönetim, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1998

Berksun, Serdar,- Bilginoğlu, Fahir,- Erdamar, Cengiz, Holding Şirketlerde Muhasebe, Denetim ve Vergi Problemleri, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1974

Black, Geoff, Accounting and Financial Reporting Standards, 7.ed., Prentice Hall, England, 2000

Can, Halil, -Tuncer, Doğan, -Yaşar Ayhan, Doğan, Genel işletmecilik Bilgileri, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2000

Durmuş, Ahmet Hayri, Mali Tablolar Tablilii, İstanbul, 1981

Engler, Calvin,- Bernstein, Leopold A.,- Lambert, Kenneth R., Advanced Accounting, 3th Ed., Irwin Pub., USA, 1995

Epstein, Barry J., - Mirza, Abbas Ali, IAS 2003 Interpretation and Application of IAS, John Wiley & Sons Inc., USA, 2003

Erol, Cengiz, Nakit Akım Yaklaşım Yöntemiyle Kredi Değerlendirmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No.167, Ankara

Fischer, Paul Marcus, - Taylor, William James, - Hartung Cheng, Rita, Advanced Accounting, 8th Ed., Thomson Inc., USA, 2002

Fraser, Lyn M., - Ormiston, Aileen, Understanding Financial Statements, Prentice Hall Pub., 5th Ed., USA, 1998

Gibson, Charles H., Financial Statement Analysis, 5th Edition, South Western Pub.Co., Avustralya, 1990

Glautier, M.W.E., - Underdown, B., Accounting Theory and Practice, Pitman Pub, London, 1997

Gönenli, Atilla, İşletmelerde Finansal Yönetim, 7.baskı, İstanbul Üniversitesi yayını, İstanbul, 1991

Gücenme, Ümit, Uluslararası Muhasebede Teknik Sorunlar, Marmara Kitabevi, Bursa, 1998

Gücenme, Ümit, Envanter, 2.baskı, Marmara Kitabevi, Bursa, 2002

Gücenme, Ümit, Mali Tablolar Analizi, Marmara Kitabevi, Bursa, 2003

Haried, Andrew A.,- İmdieke, Leroy F.,- Smith, Ralph E., Advanced Accounting, 6.ed., John Wiley Sons Inc.Canada, 1994

Helfert, Erich A., Techniques of Financial Analysis, 6th Edition, Irwin Pub., USA, 1987

Henderson, Scott, - Pierson, Graham, Issues in Financial Accounting, 4th Edition, South Western Pub., Avustralya, 1992

- Hoyle, Joe B., -Schaefer, Thomas F., -Doupnik, Timothy S., Advanced Accounting, 6th Ed., Mc Graw Hill Pub., USA, 2001
- Kieso, Donald E., - Weygandt, Jerry J., - Warfield, Terry D., Intermediate Accounting, 10th Ed., John Wiley Pub., USA, 2001
- King, Thomas E., - Lembke, Valdean C., - Smith, John H., Financial Accounting, John Wiley Pub, USA, 1997
- Knapp, Michael C., Financial Accounting: A Focus on Decision Making, West Pub, USA, 1996
- Kochanek, Richard F., - Hillman, A.Douglas, Financial Accounting, HBJ Pub., USA, 1990
- Kuhlemeyer, Gregory A., Fundamentals of Financial Management, Prentice Hall Inc., USA, 2001
- Larsen, E.John, Modern Advanced Accounting, 6th Ed., Mc Graw Hill Inc, USA, 1994
- Lensen, Daniel J., - Coffman, Edward N., - Stephens, Ray G., - Burns, Thomas J., Advanced Accounting, Mc Graw Hill Inc, USA, 1994
- Lewis, Richard, - Pendrill, David, Advanced Financial Accounting, 2th Ed., Pitman Pub., London, 1987
- Lewis, Richard, - Pendrill, David, Advanced Financial Accounting, 6th Ed., Prentice Hall, İngiltere, 2000
- May, Robert G., - Mueller, Gerhard G., - Williams, Thomas H., A New Introduction to Financial Accounting, Prentice Hall, 2nd Ed., USA, 1980
- Mısırlıoğlu, İsmail Ufuk, Türkiye ve Uluslararası Muhasebe Uygulamalarında Şerefiye, Yayım Yayıncılık, İstanbul, 2001
- Mueller, Gerhard G., -Gernon, Helen, -K.Meek, Gary, Accounting: An International Perspective, 4th Ed., Mc Graw-Hill, USA, 1997
- Neuhausen, Benjamin S., "Consolidated Financial Statements and Joint Venture Accounting", Handbook of International Accounting, John Wiley Sons Inc., 1991
- Pereira, Vivian, - Paterson, Ron, - Wilson, Allister, UK/US GAAP Comparison, 2nd Ed., Ernst&Young, London, 1992
- Pohler, Arnold J., - Mari, Joseph E., Advanced Accounting, 2nd Ed., Javonovich Inc., USA, 1985

Reid, Walter, - Myddelton, D.R., The Meaning of Company Accounts, Gower Pub, USA, 2000

Rubin, Steven, "Consolidation, Translation, and Equity Method", Accountant's Handbook, Volume I, John Wiley Sons Inc., USA, 1999

Sabuncuoğlu, Zeyyat, -Tokol ,Tuncer, İşletme, Furkan Ofset, Bursa, 2003

Seidler, Lee J., - Carmichael, D.R., Accountant's Handbook, Volume 1, 6th Edition, John Wiley & Sons, ABD

Seidler, Lee J, - Carmichael, D.R., Accountant's Handbook, Volume 2, 6th Edition, John Wiley Pub., USA

Soydan, Hakkı,- Ildır, Ali, şirketler Muhasebesi, Alfa yayınevi, Bursa, 2003

şensoy, Necdet, Nakit Akış Tabloları, Yaylım yayıncılık, İstanbul 2002

Tenker, Nejat, Finansal Muhasebe, 2.baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 1999

TMUDESK, Türkiye Muhasebe Standartları 2000, TÜRMOB yayını, 2000

Türko, Metin, Finansal Yönetim, Alfa yayını, İstanbul, 1999

Vickman, Thomas M, Handbook of Model Accounting Reports and Formats, Prentice Hall Pub., USA, 1987

Warren, Carl S., - Reeve, James M., - Fess, Philip E., Financial & Managerial Accounting, 6th Ed., Thomson Pub., USA, 1999

Weston, J.Fred,- E.Copeland, Thomas, Managerial Finance, 9th Edition, Dryden Press, New York, ABD, 1992

Weygandt, Jerry J.,- Kieso, Donald E, - Kimmel, Paul D., Financial Accounting, John Wiley Pub, USA, 1998

White, Gerald I., - Sandhi , Ashwinpaul C, - Fried, Dov, The Analysis And Use Of Financial Statements John Wiley Pub., USA, 1997

Wild, John J.,- Bernstein, Leopold A.,- Subramanyam, K.R., Financial Statement Analysis, Mc Graw-Hill Co., New York, 2001

MAKALELER

Akdoğan, Nalan, "TMS 5 Konsolide Finansal Tablolar Standardının İncelenmesi ve Bir Örnek Uygulama", Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl:2, Sayı:5, Ankara, Ekim 2001, s.1-25

Altaş, Soner, "Ülkemizde Holding Şirket Uygulaması", Yaklaşım, Yıl 10, Sayı 116, Ağustos 2002, s.215-220

Arıkan, Özlem, "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında Yapılan Son Değişikliklerle İşletme Birleşmelerinin Finansal Raporlanması", Muhasebe ve Denetime Bakış, Yıl:4, Sayı:13, Ankara, Eylül 2004, s.63-85

Birch, Lisa, "A Question of Consolidation", Accountancy, Vol.120, Issue 1247, London, July 1997, s.63-65

Burl, David, "Goodwill Shunting", Financial Management, June 2003, s.30-31

Byrd, David B., - Byrd, Sandra D., "Using the Statement of Change in Financial Position," Journal of Small Business Management, April 1986, s.31-38

Clinch, Greg, - Sidhu, Baijit,- Sin, Samantha, "The Usefulness of Direct and Indirect Cash Flow Disclosures", Review of Accounting Studies, Vol.7, 2002, s.384-404

Davis, Charles J., "A Structured Approach to Preparation of the Statements of Changes in Financial Position", Issues in Accounting Education, Spring 1986, Vol 1, s.79-89

Durlank, S.Sabit, "Şerhiyenin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler", Vergi Dünyası, Sayı:231, Kasım 2000, s.49-53

Friigo, Mark L., - Graziano, Ron, "Strategic Decisions and Cash Flow", Strategic Finance, July 2003, Vol 85, Issue 1, s.5-12

Foster, John M., - Upton, Wayne S., "Measuring Fair Value", Understanding Issues, FASB, June 2001, Volume3, Series 1

"Getting Complete Picture", Businessline, Islamabad, August 25, 2002, s.1-3

Graham, Roger C., - King. Raymond D., - Marrill, Cameron K.J., "Decision Usefulness of Alternative Joint Venture Reporting Methods", Accounting Horizons, Volume 17, No 3, June 2003, s.123-137

Hertenstein, Julie H., - Mc Kimon, Sharon M., "Solving the Puzzle Of the Cash Flow Statement", Business Horizons, January-February 1997, s.69-76

Kapusuzoğlu, Tuncay, “Transfer Fiyatlamasına İlişkin Olarak ABD’de Yapılan Yasal Düzenlemeler”, Vergi Dünyası, Sayı 214, Haziran 1999, s.57-69

Kochanek, Richard F., - Norgaard, Corine T., “Analyzing the Components of Operating Cash Flow:The Charter Company”, Accounting Horizons, March 1988, s.58-66

Krishnan, Gopal V., - Largay , James A., “The Predictive Ability of Direct Method Cash Flow Information”, Journal of Business Accounting &Finance, Volume 27, Issue 1 / 2, March 2000, s.215-245

Leonard, Jeff, “Cash Flow:The Artistry of Accounting”, The CPA Journal, September 2003, s.1

Loveday, Paula, “Consolidated Financial Statements”, Australian Economic Review, 4th Quarter, Issue 104, Australia,1993, s.88-92

Mills, John R., - Yamamura, Jeanne H., “The Power of Cash Flow Ratios”, Journal of Accountancy, October 1998, s.53-61

Nurnberg, Hugo, “Minority Interest in the Consolidated Retained Earnings Statement”, Accounting Horizons, Volume 15, Issue 2, June 2001, 119-153

Nurnberg, Hugo, “Inconsistencies and Ambiguities in Cash Flow Statements Under FASB Statement No 95”, Accounting Horizons, Vol 7, No 2 June 1993, s.60-75

Nurnberg, Hugo, “The Bad Debts Provisions In the Direct Method Cash Flow Statements”, The CPA Journal, , Vol 66, Issue 11, Nov 96, s.64-68

O’Bryan, David, - Berry, Kevin T., - Troutman, Coleen, - Quirin, Jeffrey J., “Using Accounting Equation Analysis to Teach the Statement of Cash Flows in the First Financial Accounting Course”, Journal of Accounting Education, Volume 18, 2000, s.147-155

Olusegun, Wallece R.S., - Choudhury, Mohammed S.I., - Pendlebury Maurice, “Cash Flow Statements: An International Comparison of Regulatory Positions”, The International Journal of Accounting, Vol.32, No.1,1997, s.1-22

Olusegun,Wallace R.S., - Collier, Paul A., “The Cash in Cash Flow Statements:A Multi-country Comparison”, Accounting Horizons, Vol 5, Issue 4, December 1991, s.44-50

Rai, Atul, “Reconciliation of Net Income to Cash Flow From Operations: An Accounting Equation Approach”, Journal of Accounting Education, Vol.21, 2003, s.17-24

Stephens, Ray G., - Govindarajan, Vijay, "On Assesing a Firm's Cash Generating Ability", The Accounting Review, Volume 65, No 1, January 1990, s.242-257

"Teaching the Cash Flow From Operations Section of the Statement of Cash Flows Under the Indirect Method:A Conceptual Framework", Journal of Education For Business, Vol 71, Issue 6, Jul-Aug 1996, s.344-350

Tergesen Anne, "Ins and Outs of Cash Flow", Business Week, Issue 3716, 2001, s.102-105

TEZLER

Akyüz ,Esra, Holding İşletmelerin Finansal Açıdan Değerlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1994

Atikeler Göksel, Holdinglerde Denetim ve Konsolide Mali Tablolar, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1989

Aydın, Hakan, Büyüme Stratejisi Olarak Holdingler ve Türkiye'deki Holdingleşme Olgusu, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trabzon, 1998

Çötelioglu, Ali Fuat, Holdinge Bağlı Şirketlerde Yönetim Muhasebesi ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Uygun Olarak Yeniden Yapılandırılması, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1996

Doğan, Ali İhsan, Türkiye'de Holdinglerin ve Bağlı Şirketlerin Muhasebe Sistemi, Uygulamaları ve Vergileme Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1995

Doğan, Zeki, Kur Değişmeleri Nedeniyle Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Adana, 1998

Gürdal,Kadir, Muhasebe Standartları Yönünden Finansal Tabloların Konsolidasyon İlkeleri ve Uygulamaları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2001

Yalçın,Veli Bilal, Türkiye'de Holding Kuruluşlar ve Vergi Sistemimizin Holdingleşme Üzerindeki Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, 1995

DİĞER KAYNAKLAR

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 29.01.1989 tarih ve 20064 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan“Seri XI No 1 Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ”

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 13.11.2001 tarih ve 24582 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan SPK Seri :XI No: 21 Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan 15.11.2003 tarih ve 25290 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan SPK Seri XI No 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ

Seri XI No 25 Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Gerekçesi

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından çıkarılan 26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği Seri No:1”

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından çıkarılan, 22.06.2002 tarih ve 24793(Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Hakkında Tebliğ”

Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) 3 Nakit Akış Tabloları

Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) 5 Konsolide Mali Tablolar

Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS) 7 Nakit Akım Tablosu

Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS) 22 İşletme Birleşmeleri

Uluslararası Muhasebe Standardı (IAS) 27 Konsolide ve Bireysel Mali Tablolar

Finansal Raporlama Standardı (FRS) 1 Nakit Akım Tabloları

Finansal Raporlama Standardı (FRS) 2 Bağlı Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi

Finansal Muhasebe Standardı (SFAS) 94 Bağlı Ortaklıkların Konsolidasyonu

Finansal Muhasebe Standardı (SFAS) 95 Nakit Akım Tabloları

www.iasb.org.uk

www.asb.org.uk

www.fasb.org

www.asb.org.uk/publications/publication119.html

ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Bursa'da doğdum. Özel İnal Ertekin İlkokulu ve Özel İhsan Çizakça Lisesi mezunuyum. 1996 yılında Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünden mezun oldum. 2000 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı'nda yüksek lisansımı tamamladım. Haziran 1999'dan beri, Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe Finansman Ana Bilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görev yapmaktayım. Evli ve bir kız annesiyim.

Aylin POROY